

TOTALREGNSKAP FOR REINDRIFTSNÆRINGEN

RAPPORT NR. 4 / 2017
14.12.2016

Regnskap 2015 og budsjett 2016

Forord

Mandatet til Økonomisk utvalg for reindriften er gitt ved instruks fastsatt av Landbruksdepartementet 16. juli 1993. Utvalgets oppgave er å fremstille et økonomisk grunnlagsmateriale som danner utgangspunkt for forhandlingene om en næringsavtale mellom Staten og reindriftnæringen.

Totalregnskapet for reindriftnæringen, som legges frem i denne rapporten, viser en oversikt over de samlede verdiene som er skapt i næringen ved utnyttelse av produksjonsfaktorene arbeid og kapital. Regnskapet viser altså samlede inntekter, kostnader og resultat for hele reindriftnæringen i Norge. I tillegg til regnskap for 2015 legger utvalget også frem et budsjett for 2016.

Utvalget har medregnet denne rapporten lagt frem 38 totalregnskap for reindriften siden 1980. Til sammen gir disse regnskapene oversikt over reindriftenes økonomi i perioden 1975-2015.

Ved siden av å legge frem materiale som viser det økonomiske resultatet for reindriftnæringen totalt, er det også utvalgets oppgave å gi oversikt over utviklingen (regionalt) for de enkelte reinbeiteområdene.

I tillegg er det egne kapitler i rapporten som presenterer henholdsvis reindriftsavtalen, de langsiktige utviklingstrekkene for reindriften (fra 2006 til 2015), husholdsinntekter for familier som driver reindrift, samt vurderinger av situasjonen i de ulike reinbeiteområdene.

Landbruksdirektoratet, Avdeling reindrift, er sekretariat for utvalget.

Desember 2016
Lars Johan Rustad

Sammendrag

Tabell 1 Sammenheng av reindriftens totalregnskap i perioden 2012-15, og endring fra 2014 til 2015 (1 000 kr), samt budsjett 2016 (1 000 kr)

Regnskaps- poster	Regnskapstall				Endring	Budsjett
	2012	2013	2014	2015	Endring	2016
Produksjonsbaserte inntekter:	122 825	117 844	128 344	176 103	47 759	140 881
Kjøtt og biprodukter	109 838	114 110	122 767	153 898	31 132	131 691
Endring i livdyrverdien	-16 039	-29 781	-28 587	-9 661	18 926	-22 676
Binæringsinntekter	3 659	5 293	6 861	7 252	391	7 252
Andre prod.bas. innt. ¹	25 367	28 222	27 303	24 614	-2 690	24 614
Statstilskudd:	65 438	70 628	76 361	84 933	8 572	99 670
Ordinære tilskudd	42 643	50 308	58 043	63 151	5 108	80 545
Andre tilskudd	13 758	12 800	12 065	14 215	2 150	12 495
Ekstraordinære tilskudd	579	579	0	1 835	1 835	1 090
Tilskudd til binæringer	2 668	1 105	889	0	-889	0
Verdiskapningsprogram	873	944	687	75	-612	852
Tiltak mot radioaktivitet	835	715	281	167	-115	0
Konfl.demp. tiltak rovvilt	4 082	4 177	4 396	5 491	1 095	4 688
Erstatninger:	76 000	71 861	72 419	77 062	4 643	73 102
Tap av rein	72 672	67 725	66 550	63 850	-2 700	65 363
Arealinngrep	3 328	4 136	5 869	13 212	7 343	7 739
Sum inntekter:	264 262	260 333	277 124	338 099	60 975	313 653
Kostnader:						
Siidaandelenes kostnader	137 905	153 435	171 500	188 279	16 780	154 707
Felleskostnader	27 170	28 754	27 915	24 496	-3 420	24 915
Kostnader i tamreinlag	9 178	9 159	9 301	10 346	1 044	8 325
Sum kostnader:	174 253	191 347	208 716	223 121	14 404	187 948
Vederlag til arbeid og kap.	90 009	68 986	68 408	114 978	46 570	125 705
Renter på lånt kapital	9 520	9 855	14 309	12 704	-1 604	12 671
Vederlag til arbeid og EK						
Totalt (1 000 kr)	80 489	59 130	54 099	102 274	48 175	113 035
Per årsverk (kr)	85 700	62 112	56 397	107 621	51 224	123 400
Per siidaandel (kr)	141 957	103 556	94 527	178 080	83 553	196 241
Sum årsverk	939	952	959	950	-9	916
Antall siidaandeler ²	567	571	572	574	2	576
Vederlag til arb. og e.k., eks erstatninger for arealinngrep						
Totalt (1 000 kr)	77 161	54 994	48 230	89 062	40 832	105 296
Per årsverk (kr)	82 157	57 767	50 292	93 718	43 440	114 952
Per siidaandel (kr)	136 087	96 312	84 318	155 074	70 803	182 806

¹ Posten omfatter arbeidsinntekter, leieinntekter og andre driftsrelaterte inntekter.

² Antall årsverk for reindrift i tamreinlagene (39 i 2015) er lagt til antall siidaandeler i samisk reindrift.

Totalregnskapet viser en økning i resultatmålene fra 2014 til 2015. Vederlag til arbeid og egenkapital øker fra 54,1 mill. kr i 2014 til 102,3 mill. kr i 2015 (+48,2 mill. kr). Målt per årsverk økes vederlag til arbeid og egenkapital fra kr. 56 397 kr i 2014 til kr. 107 621 i 2015, og målt per siidaandel økes vederlag til arbeid og egenkapital fra kr. 94 527 i 2014 til kr. 178 080 i 2015.

Sum produksjonsbaserte inntekter økes fra 128,3 mill. kr i 2014 til 176,1 mill. kr i 2015 (+47,8 mill. kr). Det er en økning i kjøttinntektene på 31,1 mill. kr, mens den totale livdyrverdien er beregnet til -9,7 mill. kr.

Postene andre produksjonsbaserte inntekter reduseres med 2,7 mill. kr fra 2014, mens posten binæringsinntekter øker med 0,4 mill. kr.

Sum statstilskudd økes fra 76,4 mill. kr i 2014 til 84,9 mill. kr i 2015 (+8,6 mill. kr). Økningen kan i stor grad knyttes til posten Ordinære tilskudd (+5,1 mill. kr.).

Posten «Andre tilskudd» øker med 2,2 mill. kr i forhold til 2014, ekstraordinære tilskudd øker med 1,8 mill. kr, mens de øvrige tilskuddene kun har små endringer.

Erstatningene for tap av rein ble redusert fra 66,6 mill. kr i 2014 til 63,9 mill. kr i 2015 (-2,7 mill. kr), og erstatningene for arealinngrep hadde en økning fra 5,9 mill. kr i 2014 til 13,2 mill. kr i 2015 (+7,3 mill. kr).

Totalt sett gir dette en økning i de samlede inntektene fra 277,1 mill. kr i 2014 til 338,1 mill. kr i 2015 (+60,1 mill. kr).

Siidaandelens kostnader øker fra 171,5 mill. kr. i 2014 til 188,3 mill. kr. i 2015 (+16,8 mill. kr.) og felleskostnadene reduseres fra 27,9 mill. kr i 2014 til 24,5 mill. kr i 2015 (-3,4 mill. kr).

Tamreinlagenes kostnader øker fra 9,3 mill. kr i 2014 til 30,3 mill. kr i 2015 (+1 mill. kr).

I sum gir dette en økning i de totale kostnadene fra 208,7 mill. kr i 2014 til 223,1 mill. kr i 2015 (+14,4 mill. kr).

Renter på lånt kapital reduseres fra 14,3 mill. kr i 2014 til 12,7 mill. kr i 2015 (-1,6 mill. kr).

Rovvilttapene påvirker resultatet av driften i de fleste reinbeiteområdene. Oppgitte rovvilttap utgjør 85 % av de oppgitte totale tapene av rein i 2014/15 (2013/14: 84 %). I 2014/15 ble det utbetalt erstatninger for 23 % av de omsøkte rovvilttapene (2013/14: 24 %).

Antall siidaandeler i samisk reindrift er økt med 2 i forhold til 2014 og er på 534. Reintallet ble redusert fra 233 000 i 2014 til 212.000 i 2015 (-21 000 dyr). Gjennomsnittlig reintall per siidaandel ble redusert fra 411 dyr i 2014 til 371 dyr i 2015 (-40 dyr).

Budsjett 2016

Budsjett for 2016 bygger i hovedsak på innrapporterte slaktedata fra registrerte slakterier per november 2016, anslag fra slakteriene over hvor mye som forventes slaktet ut året, og regnskapstall per november.

Ut fra de opplysninger man i november satt inne med, forventes det at kjøttinntektene vil gå noe ned. Dette har sammenheng med endring i beregningsmåten for kjøttinntektene. Fra og med 2016 beregnes disse ut fra slakterienes nettopriser til reineier, i stedet for bruttopriser. Dette vil si at slakte- og fraktekostnadene ikke lenger er inkludert. Dette bidrar til et fall i kostnadene på om lag 39 mill. kr. Endret føringsprinsipp bidrar da også til at kjøttinntektene er 39 mill. kr lavere enn om bruttopriser var lagt til grunn. Det henvises til kapittel 3.2 for nærmere omtale av metodeendringen.

Man forventer imidlertid et økt slakteuttak. Det budsjetteres med en total økning i statstilskuddene. Livdyrverdien antas å gå ned. Når det gjelder erstatningene, budsjetteres det med en reduksjon. Erstatningsutbetalinger for rein tatt av rovvilt baserer seg på beregnede tall, regnet ut fra et gjennomsnitt av de tre foregående år, på lik linje med beregninger for arealinngrep og øvrig tap av rein i trafikken.

Som nevnt ovenfor er altså kostnadene redusert som en følge av at de ikke lengre vil være en del av siidaandelens regnskaper. For å finne budsjetterte kostnader i 2016 er det tatt utgangspunkt i kostnadene i 2015 med påslag av prisstigningen, og med beregnet fratrekk for slakte- og fraktkostnader. Beregnet fratrekk for slakt- og fraktkostnader er gjort med utgangspunkt i forventet slakt i 2016 og de områdevisse slaktekostnadene i 2015, korrigert for forventet prisstigning. Totalt er da disse kostnadene beregnet å utgjøre om lag 39 mill. kr.

For øvrig antas de totale kostnadene og rentekostnadene i 2016 å være på omtrent samme nivå som i 2015, men noe justert for generell prisendring.

Med utgangspunkt i de forutsetningene som ligger til grunn for Økonomisk utvalgs budsjett, er vederlag til arbeid og egenkapital beregnet til 113 mill. kr i 2016. Dette representerer en økning på 10,8 mill. kr fra 2015. Endring i samlet livdyrverdi er da inkludert.

Čoahkkáigeassu

Tabella 1 Boazodoalu oppalašrehketdoalu čoahkkáigeassu 2012-15, ja rievdamat 2014:s 2015 rádjái, (1.000 kr), ja 2016 bušeahtta (1.000 kr)

Rehketdoalu poasttat	Rehketdoalu logut				Rievdamat	Bušeahtta
	2012	2013	2014	2015	Rievdan	2016
Buvttadandietnasat	122 825	117 844	128 344	176 103	47 759	140 881
Biergodietnasat	109 838	114 110	122 767	153 898	31 132	131 691
Ealloárvvu rievdan	-16 039	-29 781	-28 587	-9 661	18 926	-22 676
Lassiealáhusdientnasat	3 659	5 293	6 861	7 252	391	7 252
Eará buvttadandientnasat ¹	25 367	28 222	27 303	24 614	-2 690	24 614
Stáhtadoarjagat	65 438	70 628	76 361	84 933	8 572	99 670
Njuolggodoarjagat	42 643	50 308	58 043	63 151	5 108	80 545
Eará doarjagat	13 758	12 800	12 065	14 215	2 150	12 495
Earenoamášdoarjagat	579	579	0	1 835	1 835	1 090
Lotnolasealáhus doarj.	2 668	1 105	889	0	-889	0
Árvoháhkandoarjagat	873	944	687	75	-612	852
Doaimmat radioakt. vuostá	835	715	281	167	-115	0
Doaimmat riidoeast.borassp.	4 082	4 177	4 396	5 491	1 095	4 688
Buhtadusat	76 000	71 861	72 419	77 062	4 643	73 102
Boazomassimat	72 672	67 725	66 550	63 850	-2 700	65 363
Areálasisabáhkkeamat	3 328	4 136	5 869	13 212	7 343	7 739
Supmi sisaboadut:	264 262	260 333	277 124	338 099	60 975	313 653
Golut						
Doaluid golut	137 905	153 435	171 500	188 279	16 780	154 707
Oktasašgolut	27 170	28 754	27 915	24 496	-3 420	24 915
Boazoservviid golut	9 178	9 159	9 301	10 346	1 044	8 325
Supmi golut:	174 253	191 347	208 716	223 121	14 404	187 948
Buhtadus barggu ja kap. ovddas	90 009	68 986	68 408	114 978	46 570	125 705
Reanttut luoikkah.kap ovddas	9 520	9 855	14 309	12 704	-1 604	12 671
Buhtadus barggu ja ieškap.ovddas						
Oktiibuot (1000 kr)	80 489	59 130	54 099	102 274	48 175	113 035
Ovttaskas jahkedoaim. (kr)	85 700	62 112	56 397	107 621	51 224	123 400
Ovttaskas doaluid (kr)	141 957	103 556	94 527	178 080	83 553	196 241
Galle jahkedoaimma	939	952	959	950	-9	916
Galle ovttaskas doalu ²	567	571	572	574	2	576

¹ Poasta sisttisdoallá bargodietnasiid, láigodietnasiid ja eará doaimmadietnasiid.

² Boazoservviid jahkedoaimmat (39 jagis 2015) leat mielde sámi boazodoalu siidaosiid logus.

Oppalašrehketdoallu čájeha ahte boadusmihtut leat lassánan 2014 rájes 2015 rádjái. Buhtadus barggu ja ieškapitála ovddas lassána 54,1 milj. ruvnnos 2014:s 102,3 milj. ruvdnui 2015:s (+48,2 milj. ruvno). Go mihtida ovttaskas jahkedoaimmaid mielde, de lassána buhtadus barggu ja ieškapitála ovddas 56.397 ruvnnos 2014:s 107.621 ruvdnui 2015:s, ja go mihtida ovttaskas siidaosiid mielde, de lassána buhtadus barggu ja ieškapitála ovddas 94.527 ruvnnos 2014:s 178.080 ruvdnui 2015:s.

Buvttadandietnasiid submi lassána 128,3 milj. ruvnnos 2014:s 176,1 milj. ruvdnui 2015:s (+47,8 milj. ruvno). Biergodietnasat leat lassánan 31,1 milj. ruvnnuin, ja ealihanbohccuid oppalaš árvu rehkenastojuvvo -9,7 milj. ruvdnui.

Eará buvttadandietnasiid poasta njiedjá 2,7 milj. ruvnnuin 2014 rájes, ja lassidietnasiid poasta lea lassánan 0,4 milj. ruvnnuin.

Stáhtadoarjaga supmi lassána 76,4 milj. ruvnnos 2014:s 84,9 milj. ruvdnui 2015:s (+8,6 milj. ruvno). Lassáneapmi čadno earenoamážit dábálaš doarjagiid postii (+5,1 milj. ruvno).

Poasta «eará doarjagat» lassána 2,2 milj. ruvnnuin 2014:s 2015 rádjái, earenoamášdoarjagiid poasta lassána 1,8 milj. ruvnnuin, eará doarjagat eai balljo rievdda.

Boazomassimiid buhtadusat njidje 66,6 milj. ruvnnos 2014:s 63,9 milj. ruvdnui 2015:s (-2,7 milj. ruvno), ja areálasabahkkemiid buhtadusat lassánedje 5,9 milj. ruvnnos 2014:s 13,2 milj. ruvdnui 2015:s (+7,3 milj. ruvno).

Oppalaččat leat oppalaš dietnasat lassánan 277,1 milj. ruvnnos 2014:s 338,1 milj. ruvdnui 2015:s (+60,1 milj. ruvno).

Siidaosiid golut leat lassánan 171,5 milj. ruvnnos 2014:s 188,3 milj. ruvdnui 2015:s (+16,8 milj. ruvno), ja oktasašgolut njidjet 27,9 milj. ruvnnos 2014:s 24,5 milj. ruvdnui 2015:s (-3,4 milj. ruvno).

Boazoservviid golut lassánit 9,3 milj. ruvnnuin 2014:s 30,3 milj. ruvdnui 2015 rádjái (+1,0 milj. ruvno).

Oktiibuot mearkkaša dat ahte ollislaš golut lassánit 208,7 milj. ruvnnos 2014:s 223,1 milj. ruvdnui 2015:s (+14,4 milj. ruvno).

Reantu luoikkahuvvon kapitálas njiedja 14,3 milj. ruvnnos 2014:s 12,7 milj. ruvdnui 2015:s (-1,6 milj. ruvno).

Boraspirevahágiin lea stuora mearkkašupmi doaimma bohtosiidda eanas boazodalloguovlluin. Dieđihuvvon boraspirevahágit dahket 85 % oppalaš dieđihuvvon boazomassimiin 2014/15:s (2013/14: 84 %). 2014/2015 leat máksojuvvon buhtadusat 23 % ovddas 2013/14 dieđihuvvon boraspirevahágiin (2013/14: 24 %).

Siidaosiid lohku sámi boazoguohtunguovlluin lea lassánan guvttiin 2014:s ja leat dal 534 siidaosi. Boazolohku lea njiedjan 233.000 bohccos 2014:s 212.000 bohccui 2015:s (-21.000 bohcco). Gaskamearálaš boazolohku juohke siidaosi nammii njiejai 411 bohccos 2014:s 371 bohccui 2015:s (-40 bohcco).

2016 bušeahtta

2016 bušeahtta lea vuosttažettiin ráhkaduvvon raporterejuvvon njuovvandieđuid vuodul maid registrerejuvvon njuovahagat leat dieđihan skábmamánu 2016 rádjái, das man olu doivot njuovvat jagi loahpageahčái, ja skábmamánu rehketdoallologuid vuodul.

Daid dieđuid bokte mat skábmamánnui leat dieđihuvvon, vurdojuvvojit biergodietnasat njiedjat veahá dan geažil go meroštallanvuohki lea rievdan. 2016:s rájes meroštallojuvvojit biergodietnasat njuovahagaid nettohattiid vuodul boazoeaiggádii, eai ge bruttohatti vuodul. Dat mielddisbuktá ahte njuovvan- ja fievrridangolut eai leat šat mielde. Dat mielddisbuktá ahte golut njidjet sullii 39 milj. ruvnno. Rievdaduvvon rehkenastinprinsihppa dagaha dasto ahte biergohattit šaddet 39 milj. ruvnno unnibut go jus bruttohattit livčče biddjon vuodđun. Čujuhuvvo kapihttalii 3.2 gos rievdaduvvon vuohki čilgejuvvo.

Vurdojuvvo ahte njuovvojuvvo eambo. Bušetterejuvvo ahte stáhtadoarjagat lassánit oppalaččat. Ealihanbohccuid árvu jáhkkinis njiedjá. Buhtadusat bušetterejuvvojit njiedjat veaháš. Buhtadusmáksu bohccuid ovddas maid boraspiret goddet, vuodđuduvvo meroštallojuvvon loguid ala, rehkenastojuvvon mañemus golmma jagi gaskameari vuodul, seamma láhkái go areálasisabahkkemiid ja eará bozomassimiid ovddas johtolagas.

Nu movt lea namuhuvvon bajábealde, de leat golut unniduvvon dan geažil go dat eai leat šat oassin siidaosiid rehketdoalus. Bušetterejuvvon goluid 2016 vuodđun leat olggosgolut 2015:s ja daidda lasihuvvon haddegoargjun, ja das fas gesson eret njuovvan- ja fievrridangolut. Eretgesson njuovvan- ja fievrridangoluid meroštallama vuodđun leat vurdojuvvon njuovvan 2016:s ja iešguđet guovlluid njuovvangolut mat ledje 2015:s, korrigerejuvvon vurdon haddeloktanemiin. Oppalaččat leat dat golut meroštallon dahkat sullii 39 milj. ruvnno.

Ollislaš golut ja reantogolut vurdojuvvojit leat sullii seamma dásis 2016:s go 2015:s, muddejuvvon dábalaš haddegoargjuma mielde.

Daid eavttuid mielde mat leat Ekonomalaš lávdegotti bušeahtas vuodđun, árvvoštallojuvvo buhtadus barggu ja ieškapitála ovddas 113 milj. ruvdnui 2016:s. Dat dahká 10,8 milj. ruvnno lassáneami 2015 rájes. Dalle lea ealihanbohccuid oppalaš árvvu rievdan rehkenastojuvvon mielde.

Innhold

Forord	1
Sammendrag	2
Čoahkkáigeassu	5
Innhold	8
1. Økonomisk utvalg	10
1.1 Mandat	10
1.2 Medlemmer og sekretariat	10
1.3 Utvalgets arbeid	11
2. Mål og virkemidler i reindriftspolitikken	12
2.1 Reindriftspolitiske mål	12
2.2 Reindriftspolitiske virkemidler	14
3. Grunnlag og forutsetninger	16
3.1 Prinsipper	16
3.2 Materiale og metode	17
4. Totalregnskap 2015 og budsjett 2016	25
4.1 Produksjonsbaserte inntekter	25
4.2 Statstilskudd, tiltak mot radioaktivitet og forebyggende tiltak mot rovviltskader	36
4.3 Erstatninger	44
4.4 Kostnader	47
4.5 Kapitalforhold	58
4.6 Antall årsverk og antall siidaandeler	61
4.7 Sammendrag av totalregnskapet	62
4.8 Budsjett 2016	70
Tilleggsinformasjon	74
5. Nærmere om reindriftsavtalen	75
5.1 Innledning	75
5.2 Reindriftsavtalen 2016/17	76
5.3 Fordeling av reindriftsavtalens ramme	76
5.4 Reindriftens utviklingsfond	78
5.5 Kostnadssenkende og direkte tilskudd	83
6. Langsiktige utviklingstrekk for reindriften	92
6.1 Kjøttinntekter	92
6.2 Statstilskudd og tiltak mot radioaktivitet	96
6.3 Rovvilt	98
6.4 Erstatninger	101
6.5 Kostnader	102
6.6 Vederlag til arbeid og egenkapital	104
6.7 Markedsforhold	106
7. Husholdsinntekter for reindriftsfamilier	111
7.1 Inntekter utenfor reindriftsnæringen	111
7.2 Strukturutvikling og sysselsetting	115
8. Vurderinger av materialet	126
8.1 Vurderinger av situasjonen i de ulike reinbeiteområdene og sonene	126
8.2 Generelle vurderinger	154

Vedlegg	157
1. Tabeller	157
2. Tabelloversikt	160
3. Figuroversikt.....	163
4. Kart over reinbeiteområdene	167
5. Ordforklaringer	170

1. Økonomisk utvalg

1.1 Mandat

Ifølge hovedavtalen for reindriftsnæringen mellom Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL) og staten ved Landbruksdepartementet av 26. februar 1993, skal det føres forhandlinger om en løpende reindriftsavtale. Landbruksdepartementet har 16. juli 1993, i medhold av hovedavtalen, fastsatt nærmere instruks for Økonomisk utvalg for reindriften. Utvalgets mandat fremgår av instruksens § 1, der det heter:

"Utvalget skal legge frem et økonomisk grunnlagsmateriale for reindriften som utgangspunkt for forhandlingene mellom Staten ved Landbruksdepartementet og reindriftsnæringen ved Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL) om en næringsavtale for reindriften.

Utvalget har ansvaret for å fremskaffe nødvendige opplysninger, og tilrettelegge materialet for avtalepartene. Materialet skal gi en oversikt over den økonomiske situasjonen i næringen, herunder hovedtrekk i utviklingen, både for den enkelte driftsenhet, distrikter, tamreinlag, områder og for næringen som helhet."

1.2 Medlemmer og sekretariat

Partene oppnevner to medlemmer hver til utvalget. Landbruks- og matdepartementet oppnevner i tillegg en leder etter samråd med NRL. Funksjonstiden er 4 år, og følger Reindriftsstyrets funksjonstid. Økonomisk utvalg ble første gang oppnevnt i januar 1977. Økonomisk utvalg har følgende sammensetning for perioden 2014-2017:

- Lars Johan Rustad (leder), avdelingsleder, Norsk institutt for bioøkonomi.
- Marit Meløy, seniorrådgiver, Sametinget
- Odd Erling Smuk, reineier, Varangerbotn, Norske Reindriftsamers Landsforbund
- Morten Floor, fagdirektør, Landbruks- og matdepartementet
- Eva Bendikke B. Jåma, reineier, Limingen, Norske Reindriftsamers Landsforbund

Varamedlemmer:

- Per M. Sara, sekretær, Norske Reindriftsamers Landsforbund
- Sunna M. Pentha, seniorrådgiver, Landbruks- og matdepartementet

Landbruksdirektoratet er sekretariat for utvalget.

1.3 Utvalgets arbeid

Utvalgets oppgave er å legge frem et materiale som viser det samlede økonomiske resultatet for reindriftsnæringen totalt og regionalt. I tillegg skal utvalget beregne det økonomiske resultatet og utviklingen (regionalt) for de enkelte reinbeiteområder.

Rapporten inneholder også egne kapitler som presenterer henholdsvis reindrifftsavtalen, langsiktige utviklingstrekk for reindriften fra 2006 til 2015, husholdsinntekter for reindriftsfamilier, samt utviklingstrekk for de enkelte reinbeiteområdene.

2. Mål og virkemidler i reindriftspolitikken

De reindriftspolitiske målene bygger i dag i hovedsak på St.meld. nr. 28 (1991-1992) – *En bærekraftig reindrift* og Meld. St. nr. 9 (2011-2012) *Velkommen til bords*. De økonomiske virkemidlene fremgår av de årlige reindrifftsavtalene, mens de juridiske virkemidlene er gitt i Lov om reindrift (reindrifftsloven) av 15. juni 2007 nr. 40.

2.1 Reindriftspolitiske mål

Mål og retningslinjer for reindriftspolitikken er trukket opp i St. meld. nr. 28 (1991-1992) *En bærekraftig reindrift*, og av Stortinget i Innst. S. nr. 167 (1991-1992). I innstillingen konkretiseres ”En bærekraftig reindrift” gjennom målene om en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift. Målene står i innbyrdes sammenheng; økologisk bærekraft gir grunnlag for økonomisk bærekraft, og sammen gir økologisk og økonomisk bærekraft mulighet for å ivareta og utvikle kulturell bærekraft.

Økologisk bærekraft forutsetter at det legges avgjørende vekt på å forvalte beitegrunnet slik at beitebalansen sikres. Dette oppnås ved regulering av reintallet og ved økt oppmerksomhet på effektene av ulike typer inngrep i ressursgrunnet. Inngrep i ressursgrunnet kan være ulike typer utbygginger, forurensninger, rovvilttrykk og menneskelige inngrep – inkludert næringens egen utøvelse i form av barmarkskjøring, gjerdebygging o.l. Målsettingen forutsetter videre at det ut fra overordnede nasjonale mål om en bærekraftig utvikling gjennomføres en beitebruk og driftsmessig tilpasning i reindriften som skjer på naturens premisser, og som bevarer og utvikler miljøkvalitet i vid forstand.

Økonomisk bærekraft forutsetter at det legges vekt på produktivitet, kostnadseffektivitet, inntektsnivå og inntjeningsevne. Det forutsetter videre at det er et rimelig forhold mellom næringens ressursgrunnlag og det antall mennesker som skal finne inntekts- og sysselsettingsmuligheter i reindriften, med de markeds- og inntektsmuligheter som er til stede. En bedre utnyttelse av verdiskapingspotensialet er sentral i denne sammenheng. Næringen har stor betydning for opprettholdelse og utvikling av et levende samisk samfunn – økonomisk, sosialt og kulturelt. Stabil sysselsetting og klare rammebetingelser for den enkelte næringsutøver bidrar til at reindriften kan stå frem som sentral bærer av samisk kultur.

Målsettingen om *kulturell bærekraft* forutsetter at reindriftspolitikken også ses i en samepolitisk sammenheng. Sikring av næringens materielle grunnlag blir i en slik sammenheng en nødvendig del av en kulturell bærekraft.

I etterkant av behandlingen av St. meld. nr. 28 (1991-1992) har Stortinget to ganger i året behandlet reindriftspolitikken – ved den årlige reindrifftsavtaleproposisjonen og ved behandlingen av det årlige statsbudsjettet. Regjeringen og Stortinget har videreført

hovedlinjene i meldingen, men det er også gjennomført løpende og nødvendige tilpasninger, og nye momenter i forvaltningen av reindriften har blitt vektlagt.

Våren 2012 behandlet Stortinget Meld. St. nr. 9 (2011-2012). Ved behandlingen av meldingen sluttet Stortingets flertall seg til Regjeringens reindriftspolitik. I innstillingen viste Næringskomiteen til at regjeringen vil sikre ei bærekraftig reindriftsnæring gjennom tilpasset reintall, reduserte tap og økt produksjon. I den forbindelse understreker komiteen betydningen av at reintallet reduseres i de områder der det er for mye rein, og at dette også er svært viktig for å ivareta hensynet til dyrevelferd.

Regjeringen Solberg har som politisk målsetting å utvikle reindriftsnæringen som en rasjonell markedsorientert næring som er bærekraftig i et langsiktig perspektiv. I den forbindelse ønsker regjeringen å legge til rette for de utøverne som har reindrift som hovedvirksomhet.

I Regjeringsplattformen vises det til at reindriften er en viktig næring i deler av landet. Den sikrer matproduksjon og utgjør livsgrunnlaget for mange mennesker. Videre vises det til at næringen er en forutsetning for samisk kultur og samfunnsliv. Følgende tiltak er konkretisert i regjeringsplattformen:

- Legge frem en stortingsmelding om bærekraft i reindriften.
- Endre reindriftsloven slik at økologisk bærekraft prioriteres.
- Sikre rammevilkår som gjør at næringen på sikt blir mindre avhengig av overføringer.
- Likebehandle bønder og reineiere når det gjelder avgifter på driftsmidler.
- Gjennomføre forenklinger i landbruksbyråkratiet.

I denne sammenhengen vises det også til samarbeidsavtalen mellom regjeringspartiene, Venstre og Kristelig folkeparti hvor det bl.a. fremgår at avtaleinstituttet i landbruket opprettholdes. Videre at det skal legges vekt på forutsigbarhet og reformer som kan gi økt lønnsomhet.

Landbruks- og matdepartementet har under utarbeidelse en ny melding til Stortinget om reindriftspolitikken. Regjeringen ønsker å legge frem en næringsrettet melding. Reindriftsfamiliene og siidaandelsledere som har reindrift som sin hovedvirksomhet, som skaffer sitt utkomme fra sin reinflokk og tilknyttede aktiviteter, skal fortsatt prioriteres. Inntektene i reindriften skal i all hovedsak hentes fra markedet.

I regjeringens politiske plattform heter det at regjeringen vil legge frem en stortingsmelding om bærekraft i reindriften. Videre heter det at reindriftsloven skal endres slik at økologisk bærekraft prioriteres.

Arbeidet med en stortingsmelding om bærekraft i reindriften startet opp våren 2015. Høsten 2015 ble det gjennomført møter i samtlige reinbeiteområder og med de fem nordligste fylkesmennene, samt med Reindriftsstyret for å få innspill til meldingen.

I henhold til veileder for statlige myndigheters konsultasjoner, utløser et arbeid med stortingsmelding om reindrift konsultasjonsplikt om tiltak i meldingen som vil kunne påvirke samiske interesser direkte. Det legges opp til Storingsbehandling av meldingen våren 2017.

2.2 Reindriftspolitiske virkemidler

Reindriften er regulert gjennom reindriftsloven av 15. juni 2007. Loven konstituerer ikke reindriftsretten, men gir en nærmere definisjon av innholdet i disse rettighetene, samt en regulering og styring av utøvelsen. Dette innebærer at reindriftens rettsstilling ikke er uttømmende regulert gjennom loven. Loven må suppleres med rettigheter ervervet gjennom sedvane, alders tids bruk med videre. I reindriftsloven legges det opp til en større grad av egenforvaltning av interne forhold i reindriftsnæringen, enn hva som har vært tilfelle tidligere. Det arbeidsmessige fellesskapet siida utgjør et viktig element i bestemmelsene om intern organisering.

Formålet med reindriftsloven (§ 1) er å legge til rette for en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift med basis i samisk kultur, tradisjon og sedvane til gagn for reindriftsbefolkningen selv og samfunnet for øvrig. For å nå disse målene skal loven gi grunnlag for en hensiktsmessig organisering og forvaltning av reindriften. Reindriften skal bevares som et viktig grunnlag for samisk kultur og samfunnsliv i samsvar med Grunnlovens § 108 og folkerettens regler om urbefolkning og minoriteter. Loven skal videre bidra til sikring av reindriftsarealene i det samiske reinbeiteområdet som reindriftens viktigste ressursgrunnlag.

Ansvar for sikring av arealene påhviler både innehavere av reindriftsretten, øvrige rettighetshavere og myndighetene. Utenfor det samiske reinbeiteområdet skal loven legge forholdene til rette for en økologisk og økonomisk bærekraftig utnyttning av reinbeiteressursene i de områder der reindrift foregår. Det påpekes for øvrig at det er en rekke juridiske styringsverktøy ved siden av reindriftsloven som har betydning for reindriften. Herunder nevnes plan- og bygningsloven, naturmangfoldloven, energiloven, fjelloven og finnmarksloven.

Historisk har man omtalt reindriftsretten som en kollektiv rett. Dette innebærer at det er samene som har ervervet en rett til å drive reindrift på de arealer hvor det fra gammelt av har vært utøvet slik bruk. Det er reindriftssamene som etnisk gruppe som er bærere av denne rettigheten, og ikke enkeltpersoner eller mindre grupperinger innenfor dette kollektivet. Den enkelte har en andel i den kollektive rett, og ikke eksklusive rettigheter som nyter særskilt vern internt. Dette utgangspunktet vil i dag måtte nyanseres. I den senere tid har det innenfor reindriftsretten skjedd en relativt stor rettsutvikling knyttet til rettigheter. Både rettspraksis, arbeidet med rammebetingelser i reindriften og arbeidet frem mot en ny lov viser klart at siidaer kan etablere særskilte rettigheter over den grunn de disponerer. Reindriftsloven har en rekke bestemmelser som klargjør og fremhever at det skal tas hensyn til etablerte rettigheter.

Stortinget godkjente 1. juni 1993 den gjeldende Hovedavtalen for reindrift (St.prp. nr. 66 (1992-1993)), og ga Landbruksdepartementet (nå Landbruks- og matdepartementet) fullmakt til å forhandle med Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL) om ettårige avtaler for reindriftsnæringen. Reindriftsavtalen er, ved siden av reindriftsloven, det viktigste operative redskapet for å følge opp målene og retningslinjene i reindriftspolitikken. Gjennom reindriftsavtalen bestemmes bruken av de *økonomiske virkemidlene*, bl.a. ut fra reindriftslovens intensjon og bestemmelser. Dette skal bidra til at utviklingen går i retning av de målene som Stortinget har fastsatt.

Det vises til kapittel 5 for nærmere omtale av reindrifftsavtalen.

Ut over de nevnte virkemidlene viser Økonomisk utvalg også til gjeldende konsultasjonsavtale mellom statlige myndigheter og Sametinget. Som urfolk har samene rett til å bli konsultert i saker som angår dem. Denne retten er nedfelt i ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige saker, artikkel 6. Konvensjonen ble ratifisert av Norge den 19.06.1990. I «Avtale om prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget» er det fastsatt nærmere prosedyrer for hvordan konsultasjonene med Sametinget skal foregå. Ved kongelig resolusjon 1. juli 2005 ble det stadfestet at de avtalte prosedyrene skal gjelde for hele statsforvaltningen. Statlige myndigheter kan også ifølge denne avtalen ha en plikt til å konsultere med andre samiske interesser i tillegg til Sametinget. Dette gjelder særlig i saker som direkte berører samiske næringer, slik som reindriften, og kan bl.a. være i forbindelse med utarbeidelse av verneplaner, etablering av energiltak, samt ved leting og utvinning av mineraler innenfor reinbeiteområdene. Konsultasjoner med reindriften vil blant annet bidra til å få frem nødvendig kunnskap om hvordan slike tiltak vil virke inn på reindriften.

3. Grunnlag og forutsetninger

3.1 Prinsipper

Totalregnskapet for reindriften viser en oversikt over verdiene som skapes i næringen ved utnyttelse av produksjonsfaktorene arbeid og kapital. Kalenderåret er utgangspunkt for beregningene. På grunn av ulik periodisering er opplysninger om slakteuttak i totalregnskapet ikke direkte sammenlignbare med tilsvarende opplysninger i ressursregnskap for reindriftnæringen som tar utgangspunkt i driftsår.

Publikasjonen er inndelt i åtte kapitler. I hovedoversikten i kapittel 4 er regnskap for 2015 sammenlignet med regnskapene for de fire foregående år. Budsjett for 2016 presenteres i kapittel 4.8. Kapittel 5 omhandler reindriftsavtalen, med spesiell vekt på tilskuddsordningene. I kapittel 6 presenteres langsiktige utviklingstrekk for reindriften fra 2005 til 2015. Kapittel 7 omhandler husholds inntekter og strukturelle forhold, mens kapittel 8 gir en vurdering av utviklingen både totalt og i de ulike reinbeiteområdene – i hovedsak på bakgrunn av nøkkeltall fra kapitlene 4, 6 og 7.

I reindriftsloven benyttes begrepet siidaandel. Tallmaterialet legges fra og med 2007 fram per siidaandel. Disse tallene vil være direkte sammenlignbare med tall knyttet til det tidligere begrepet driftsenhet.

Næringens kjøttinntekter omfatter førstehåndssalg og hjemmeforbruk av ikke foredlede produkter av rein – slik som kjøtt, innmat, skinn og gevir. Inntektene korrigeres for endringer i den samlede livdyrverdien. I tillegg til inntektene fra salg av ikke foredlede reinprodukter, er binæringsinntekter, andre produksjonsbaserte inntekter, statstilskudd og erstatninger med på inntektssiden i totalregnskapet.

På kostnadssiden inngår næringens bruk av varer og tjenester fra andre sektorer. Posten er inndelt i siidaandelens kostnader, distriktenes kostnader (felleskostnader) og kostnader i tamreinlag.

Resultatmålet som beregnes viser vederlag til arbeid og kapital. Arbeid består av næringsutøvernes egen arbeidskraft og leid arbeid. Utgifter til leid arbeid tas derfor ikke med under kostnader. Ved å gjøre fradrag for renter på lånt kapital, fremkommer vederlag til arbeid og egenkapital. Resultatet beregnes samlet for næringen, per årsverk og per siidaandel.

Som hovedregel er alle beregninger som ligger til grunn for fremstillingen, gjort uten forkortelser og med flere desimaler enn det som fremkommer i tabellene. Dette innebærer at det i enkelte tabeller ikke er nøyaktig samsvar mellom del- og totalsummer. Totaltallene er basert på originaldata og er således korrekte.

3.2 Materiale og metode

Generelt

Gruppering av tallmaterialet

Datamaterialet er i hovedsak gruppert etter reinbeiteområder. Selv om Polmak/Varanger ikke er et ensartet sogn har en på bakgrunn av ulike driftsforhold valgt å splitte Øst-Finnmark reinbeiteområde inn i Polmak/Varanger og Karasjok. Delingen er først og fremst begrunnet med et ønske om å skille ut Karasjok, slik at dette sognet kan sammenlignes med Vest-Finnmark reinbeiteområde. Fra og med 2006 er resultatene fra Karasjok splittet opp i to soner; Karasjok øst og Karasjok vest, samt Vest-Finnmark i tre soner; Kautokeino øst, Kautokeino midt og Kautokeino vest. Denne splittingen er gjort i kapittel 4 og kapittel 5.5. Årsaken til dette er ønske om å fremstille sammenlignbare resultater over tid i allerede eksisterende soner innenfor disse områdene som er store og har ulik driftsformer.

Tidsangivelse

Datamaterialet i totalregnskapet er i hovedsak knyttet til kalenderår, men tallmateriale som er hentet fra reieneiernes Melding om reindrift (ressursregnskapet) gjelder for driftsåret. Et driftsår varer fra 1. april (inngående beholdning) til 31. mars påfølgende år (utgående beholdning). I totalregnskapet brukes foregående driftsårs korrigerede utgående beholdning som utgangspunkt når det gjelder fastsettelse av antall aktive siidaandeler og reintall i kalenderåret. Dette betyr at antall aktive siidaandeler og korrigert reintall per 31. mars i driftsåret 2014/15 gir henholdsvis antall aktive siidaandeler og reintall i kalenderåret 2015.

Produksjonsbaserte inntekter

Priser

I utarbeidelsen av totalregnskapet har det vært bruttopris fra slakteriene som er lagt til grunn for beregning av kjøttinntektene. Slakteriene skal rapportere månedlig til Landbruksdirektoratet, og rapporten skal blant annet inneholde brutto- og nettopris per skrott.

Årsaken til at totalregnskapet har basert seg på bruttopris, er at slakte- og eventuelt fraktkostnadene blir ført opp som kostnader i totalregnskapets kostnadskapittel. Ved beregning av vederlag til arbeid og egenkapital er kostnadene trukket fra inntektene. Bruttopris består dermed av skrottopris med tillegg av slakte- og eventuelle fraktkostnader, eksklusiv mva. Nettoprisen er kun skrottopris eksklusiv mva.

Fra og med avtaleåret 2016/2017 er det kommet nye vilkår for beregning av produksjonspremie. Fra og med dette driftsåret skal frakt- og slaktekostnader ikke inkluderes i den næringspliktige inntekten, og da heller ikke i beregning av produksjonspremien. Dette betyr også at slakteriene har endret sine avregningsmetoder til ikke å inkludere slakte- og fraktkostnadene i avregningsbilag til reieneierne.

Reieneiernes kostnader knyttet til slaktingen vil dermed ikke lenger framkomme som en del av næringens totale kostnader. Det vil derfor ikke bli korrekt å fortsette med beregning av

bruttopriser når man ikke har slaktekostnader å trekke fra. Dette gjør at vi, fra og med kalenderåret 2016, går over til å beregne kjøttinntekter ut fra nettopris. I prinsippet skal det totale vederlaget være upåvirket og dermed sammenlignbart med tidligere år, men vi vil fra og med 2016 få et brudd i både inntekts- og kostnadsseriene.

Når det gjelder budsjettet for 2016, er endringen kalkulert inn ved å beregne netto kjøttpriser og –inntekt. Kostnadene er redusert ved å trekke fra en beregnet slaktekostnad basert på beregnet slaktekvantum i 2016 og områdenes gjennomsnittlige slaktekostnader i 2015, iberegnet prisstigning. Det er ikke markert noe brudd i budsjettet, dette vil framkomme i Totalregnskapet for 2016.

Rapporteringene fra slakteriene hadde flere feil i årene 2006 – 2009. Dette gav utslag på gjennomsnittlige priser per kg produsert kjøtt. Feilen kunne spores tilbake til 2006, men uregelmessigheter i innrapporteringen fra slakteriene på brutto- og nettopriser gjorde det ikke mulig å beregne nye priser for årene tilbake i tid uten å gjennomføre nye runder med rapportering fra slakteriene. Den største feilfaktoren var varierende plassering av brutto- og nettopriser (i feltene på rapporteringsfilene). Det ble også brukt ulike definisjoner av brutto- og nettopriser, og i noen tilfeller ga dobbeltførte frakt- og slaktekostnader for høy bruttopris. De slakteriene som har hatt feil var 3 av de daværende største slakteriene, og i 2009 sto disse alene for 72 % av den totale slaktingen.

Beregningene ble korrigert for året 2009. Siden 2009 har rapporteringen vært mer konsekvent. Fra og med 2009 er det beregnet reelle gjennomsnittspriser.

Konsekvensene av feilrapporteringene er at gjennomsnittsprisene for årene 2006-2008 er for høye. Dette gir for høye kjøttinntekter. Det totale inntektsbildet for næringen i denne perioden er dermed ikke korrekt. Økonomisk utvalg har forsøkt å synliggjøre dette i alle figurene som omhandler inntekt og resultat ved å sette inn en merknad om bruddet mellom 2008 og 2009.

I tillegg til feilrapporteringen fra slakteriene og konsekvensene av dette, har man fra og med kalenderåret 2009 vurdert konsekvensene av leieslakt i den totale prisberegningen. Leieslakt inngår i slakterienes rapporteringer, men i og med at det kun oppgis kostnader for selve slaktingen, vil disse være med på å trekke gjennomsnittsprisen per kilo kjøtt ned.

I det totale slakteuttaket er kvantum av leieslakt inkludert, men i prisberegningene er leieslaktet trukket ut. Ved beregning av totale kjøttinntekter er leieslaktet igjen iberegnet i kvantumet, og de totale inntektene baserer seg dermed på det totale kvantumet levert slakteri, multiplisert med gjennomsnittsprisen som er funnet ved å trekke ut leieslaktet. Denne metoden er benyttet fra og med 2009. På enkelte områder ga dette store utslag i inntektsbildet, og spesielt i Troms fikk man en høyere gjennomsnittspris og forbedring av resultatmålene. For nærmere informasjon om de enkelte reinbeiteområdene, se sammendrag av totalregnskapet i kap. 4.7, samt kap.8.1.

Med bakgrunn i ovenstående kan vi dermed kun sammenligne prisene for 2015 med prisen for perioden 2009-2014. For tidligere år (2008 og eldre) bygger ikke datagrunnlaget på de samme forutsetningene. Nøyaktigheten er dermed ikke god nok for direkte sammenligning. Konsekvensene av brutto/netto-problematikken gjorde at gjennomsnittlig pris per kg kjøtt ble redusert, mens konsekvensen av å ta ut leieslaktet gjorde at prisen igjen økte noe i forhold til tidligere metode for prisberegning.

Kjøttinntekter

Ut fra de data Økonomisk utvalg har tilgang til, er det ikke mulig å skille ut inntekter fra kjøtt og inntekter fra biprodukter fra de totale kjøttinntektene. Med begrepet biprodukter menes eksempelvis horn, skinn, hjerte, lever og blod. Dette innebærer at betegnelsen kjøttinntekter omfatter inntektene av kjøtt og biprodukter *til sammen*. Slakterapporter fra registrerte slakteribedrifter danner grunnlag for beregning av offentlig godkjente slakt. Rapportene importeres inn i Landbruksdirektoratets databasesystem «Grunnmur», og herfra genereres all informasjon til tabeller som baserer seg på vekt, pris, alder og kjønn i Totalregnskapet.

Utgangspunktet for beregning av privat forbruk og omsetning har tidligere år vært satt til 20 dyr per siidaandel. For tamreinlagene har privat forbruk og omsetning vært satt til 50 dyr til sammen. For regnskapsåret 2015 har man imidlertid gått over til å benytte det reelle tallet for privat uttak, da endringer i datasystemet har gjort dette mulig. Tallene hentes fra Melding om reindrift. Privat forbruk og omsetning regnes å ha samme verdi per kg som slakt (voksne dyr) ved registrerte slakterier. Samlet for hele reindriften beregnes gjennomsnittspris ved å veie den totale prisen i det enkelte reinbeiteområde i forhold til områdets totale kvantum.

Endringen i metode for beregning av privat uttak har medført en betydelig reduksjon i kvantum. Tallene for 2015 viser at det reelle uttaket er 32% lavere enn man beregnet i 2014, og budsjettet for 2016 viser at det reelle uttaket er 55% lavere enn i 2014. Dette påvirker beregningen av de totale kjøttinntektene noe. I 2014 utgjorde det beregnede uttaket 19% av det totale uttaket, mens andelen i 2015 og budsjett 2016 er redusert til hhv. 12% og 8% av det totale uttaket.

For øvrig bemerkes det at fra og med 2003 har flere av slakteriene innrapportert betydelig høyere priser. Dette har sammenheng med endringene i tilskuddsordningene over reindriftsavtalen fra og med driftsåret 2003/2004 – herunder særlig innføringen av produksjonspremien og minimumskravet på 50 000 kr i avgiftspliktig inntekt fra salg av rein i siidaandelinnehaber(ne)s merke for å være tilskuddsberettiget.

Endring i den samlede livdyrverdien

Ved å korrigere kjøttinntektene for endringer i den samlede livdyrverdien, fremkommer næringens *produksjonsinntekter*. Endringer i livdyrverdien er et uttrykk for verdien av bestandsendringer – *dvs. endringer i reintall, flokksammensetning og dyrevokter* – i løpet av en periode. Siden kalenderåret er utgangspunkt for beregningene i totalregnskapet, er det verdien av endringene i den totale livdyrverdien fra 1. januar til 31. desember som er interessant.

Reintall per 1. januar 2015 beregnes på grunnlag av korrigert reintall per 31. mars 2015 (korrigert utgående beholdning i driftsåret 2014/2015) og slakteuttak fra 1. januar til 31. mars 2015. Reintall per 31. desember 2015 estimeres med utgangspunkt i *beregnet korrigert reintall*¹ per 31. mars 2016 (beregnet korrigert utgående beholdning i driftsåret 2015/2016) og slakteuttak fra 1. januar til 31. mars 2016. Endringer i antall og vekt for voksen rein og kalv beregnes separat.

¹ *Korrigert reintall per 31. mars 2016 beregnes på grunnlag av ukorrigert reintall per 31. mars 2016 (ukorrigert utgående beholdning i driftsåret 2015/16) og en kalkulert korreksjonsfaktor basert på faktiske reintallskorrekasjoner de fire foregående driftsårene.*

Reintallet per 1. januar varierer fra år til år, både på grunn av reelle endringer i reintallet og på grunn av forskyvning i slaktetidspunkt. Bestandsendringer fra 1. januar til 31. desember i kalenderåret verdsettes til full slakteverdi. Verdiøkning inntektsføres, mens verdinedgang føres til fradrag. Verdiendringer som følge av endret prisnivå påvirker ikke inntektsnivået, da det tas utgangspunkt i samme pris for inngående og utgående beholdning.

Binæringsinntekter

Binæringsinntektene omfatter inntekter fra duodji og utmarksnæringer, og er en integrert del av den samiske reindriftsøkonomien. Et helhetlig bilde av økonomien forutsetter derfor en synliggjøring av disse inntektene. Tallene hentes fra næringsoppgavene.

Andre produksjonsbaserte inntekter

Posten ”Andre produksjonsbaserte inntekter” omfatter leieinntekter og andre driftsrelaterte inntekter. Postene beregnes på grunnlag av det samme materialet som siidaandelens kostnader beregnes ut fra.

Statstilskudd, tiltak mot radioaktivitet og forebyggende tiltak i forhold til rovviltskader

Tilskudd med inntektsvirkning

Tilskudd med inntektsvirkning for reindriftnæringen er med i totalregnskapet under betegnelsen inntektsoverføringer. Posten er inndelt i direkte tilskudd, andre tilskudd og ekstraordinære tilskudd.

De direkte tilskuddene gjennom sammenligningsperioden omfatter distriktstilskudd, produksjonspremie, driftstilskudd inkl. etableringstilskudd, kalveslaktetilskudd, tidligslaktetilskudd (til og med 2011), ektefelle- og samboertillegg, samt særskilt tilskudd til siidaandeler i Vest-Finnmark (f.o.m 2010 t.o.m 2012). Driftstilskuddet ble i avtaleåret 2014/2015 endret fra å gjelde for alle siidaandeler, til kun å gjelde for de siidaandeler hvor leder av siidaandelen er under 30 år.

Andre tilskudd gjennom sammenligningsperioden omfatter tilskudd til investeringer (gjerder, bygninger og anlegg), pramming/transport, utdanningsstipend (avviklet over en treårsperiode fra og med 2009), fagbrevordning i reindriften, tiltak konvensjonsbeiter, tilskudd til innløsning av siidaandeler og ekstraordinær satsing på infrastrukturtiltak. Enkelte av tilskuddene er avviklet, men tas med i oversikten da det i tabellene framkommer tall knyttet til postene.

Posten ekstraordinære tilskudd har rommet ulike ordninger over tid. Eksempler i denne sammenheng er tap ved ulykker og tilskudd til implementering av bruksregler.

Utbetalte erstatninger over reindriftsavtalen tas med under erstatninger.

Tilskudd til næringskombinasjoner

Tilskudd til næringskombinasjoner omfatter midler til etablererstipend, investeringstilskudd og driftsstøtte til næringskombinasjoner, forvaltet av Sametinget.

Sametinget har opprettet en egen næringsavtale for duodji som trådte i kraft 1. januar 2006. Innføringen av denne næringsavtalen innebærer endringer i tilskuddsordningene. Fra og med 2006 kan det over denne avtalen gis støtte til forprosjekter, produktutvikling, markedsføring og investeringer. Samtidig kan det gis etablererstipend, tilskudd til utnyttelse av utmarksressurser og kompetanseheving for å utvikle næringsvirksomheter. Over næringsavtalen for duodji kan det også gis støtte til henholdsvis utviklings- og investeringstiltak, drift og velferdsordninger.

Reinprogrammet/Utviklingsprogrammet

Reinprogrammet ble gjort operativt fra høsten 2012. Programmet avløste da det tidligere VSP rein. Reinprogrammet skal være tilpasset bedriftenes utfordringer. Samtidig skal reiselivsbasert næringsutvikling i reindriften, samt samarbeidstiltak mellom reindriften og foredlingsbedrifter inngå i programmet. Fra 1. januar 2015 ble Reinprogrammet fasett inn i Utviklingsprogrammet for grønt reiseliv og lokalmat.

Tiltak mot radioaktivitet

Etter Tsjernobyl-ulykken ble det satt i verk tiltak for å holde reindriftsutøverne økonomisk skadesløse. For å få tatt ut slaktedyrene når radioaktiviteten er lavest, og før det er nødvendig å sette inn mer kostnadskrevenne tiltak som føring eller kassasjon, gis det kompensasjon for vekttap og merkostnader ved tidlig- og fremskyndet slakting. Det gis også tilskudd til nedføring av slaktedyrene. Refusjoner i forbindelse med kassasjon av slakt inngår i verdien av kjøtt og biprodukter. Fra og med avtaleåret 2015/2016 ble det innført en grenseverdi på 3000Bq/kg reinkjøtt i målt radioaktivitetsnivå fra et representativt utvalg rein for at kompensasjon skal kunne innvilges. Kostnader for reinbeitedistrikter og reieiere er inkludert i næringens totale kostnader. Økt arbeidsforbruk og eventuelle inntektsvirkninger som følge av dette er inkludert, men ikke spesifisert. Tilskudd til tiltak mot radioaktivitet er med som egen post under statstilskudd.

Forebyggende og konfliktdempende tiltak mot tap av rein til rovvilt

Dagens rovviltforvaltning baserer seg på Stortingsmelding nr. 15 (2003-2004), hvor anbefalingene var at landet skulle deles inn i nye og større forvaltningsregioner uavhengig av fylkes- og kommunegrenser. De fylkesvise rovviltutvalgene ble med bakgrunn i dette erstattet av rovviltnemnder i hver region. For å sikre at det nasjonale ansvaret for levedyktige bestander av rovviltartene blir ivaretatt har regjeringen fastsatt minimumstall for årlige ynglinger av hver art i den enkelte region. Nærmere om regioninndeling og bestandsmål finnes i rovviltforskriften.

De regionale rovviltnemndene forvalter i dag midler til forebyggende og konfliktdempende tiltak mot tap av rein til rovvilt. Bruken av midlene skal følge fastsatt forskrift om tilskudd til FKT-tiltak. Formålet med tilskuddordningen er å sikre iverksettelse av effektive tapsforebyggende tiltak for å begrense de skadene rovvilt kan forårsake på produksjonsdyr. For at tilskuddene skal kunne gis må det omsøkte tiltaket ha en direkte taps- og skadeforebyggende effekt. De enkelte søknadene behandles av Fylkesmannen og midlene utbetales derfra. Det er dermed fylkesmannen som er vår kilde til tabellene i publikasjonen. Tilskudd til tiltak ytes både forskuddsvis etter søknad og etterskuddsvis etter mottakers dokumenterte forbruk.

Erstatninger

Erstatninger regnes også som inntekter til næringen. De ordningene som er med i totalregnskapet er erstatninger fra Miljødirektoratet ved rovvilttap, erstatninger over reindriftsavtalen ved omfattende tap av rein, erstatninger fra Jernbaneverket for rein drept av tog og erstatninger fra forsikringsselskapene for rein drept av bil.

Erstatningsbeløpene for rein drept av bil beregnes med utgangspunkt i erstatningssatsene fra Miljødirektoratet og oppgitte trafikk tap fra Melding om reindrift¹ – fratrukket det antall rein som er drept av tog og erstattet av Jernbaneverket. Årsaken til at erstatningssatsene fra Miljødirektoratet legges til grunn, er at forsikringsselskapene og Jernbaneverket oppgir at de bruker disse satsene ved beregning av erstatningsbeløp.

Erstatninger for arealinngrep anvendes i hovedsak til dekning av felles kostnader, og beregnes ut fra regnskaper for reinbeitedistrikter og reindriftsfond. Disse erstatningene inntektsføres i en egen post, som omfatter årlige erstatninger, engangserstatninger og renteavkastning fra tidligere innvilgede erstatninger. I de tilfeller der distrikter ikke søker tilskudd får vi ikke inn distriktsregnskap.

Kostnader

Fra og med budsjettåret 2016 er det en endring i beregningene av de totale kostnadene. Dette har sammenheng med endring av vilkår for produksjonspremie og endring av slakterienes avregninger til reieier. Kostnadene knyttet til frakt- og slakt skal ikke lenger inkluderes i den næringspliktige inntekten, og de vil heller ikke framkomme på selvangivelser og næringsoppgaver. Slaktekostnadene er til og med 2015 en del av de totale kostnadene, mens man i budsjettet for 2016 har *beregnet* et fradrag som skal tilsvare kostnader til frakt og slaktning. Beregningene er gjort med utgangspunkt i forventet slakt i 2016 og de områdevisse slaktekostnadene i 2015, korrigert for forventet prisstigning. På lik linje med inntektsberegningene, som av samme årsak er endret fra og med 2016, vil det i alle figurer som omhandler årsserier framkomme et brudd som synliggjør dette.

Siidaandelens kostnader

Fra og med 2009 er alle innleverte næringsoppgaver lagt til grunn for beregninger av siidaandelens kostnader. Tidligere ble kostnadene beregnet ut fra et *utvalg* av næringsoppgaver og selvangivelser. Systemendringer og andre metoder for dataoverføringer har derimot muliggjort et bredere informasjonsgrunnlag.

Felleskostnader

Felleskostnader beregnes på grunnlag av regnskaper fra reinbeitedistrikter og reindriftsfond. For distrikter der regnskap mangler, beregnes totaltallene med utgangspunkt i gjennomsnittskostnader per rein i de øvrige distriktene, og antall rein i de distriktene der regnskap mangler. I tilfeller der dette gir et åpenbart feilaktig bilde av kostnadene, legges tall fra tidligere års regnskap til grunn for de aktuelle distriktene.

¹ Melding om reindrift post 2.3.1 (tidligere post 3.2.1) "Trafikkdrept rein".

I tillegg til distrikts- og fondskostnadene er overføringer i forbindelse med pramming av rein tatt med under felleskostnadene.

Tamreinlagenes kostnader

Tamreinlagenes kostnader beregnes med utgangspunkt i samtlige lags regnskaper. Som ellers i totalregnskapet holdes lønnsutgiftene utenfor. Dette har sammenheng med at vederlag til arbeid og egenkapital skal omfatte godtgjørelse for egen og leid arbeidskraft. Som følge av organisasjonsformen, gir dette særlig utslag for tamreinlagene, der lønnsutgiftene er en betydelig kostnadspost.

Kapitalforhold

Reindriftsnæringens kapital domineres av en hovedverdi – reinen. Balanseverdi beregnes med utgangspunkt i reintall, flokks sammensetning og livdyrverdi. Sistnevnte beregnes på grunnlag av gjennomsnittlige priser og slaktevekter.

Andre eiendeler (balanseverdi på driftsbygninger, private reindriftsanlegg og maskinelle hjelpemidler) og gjeld beregnes på grunnlag av det samme materialet som siidaandelens kostnader. Som gjeld regnes siidaandelens lån, avbetalingsgjeld og ikke innbetalt merverdi- og arbeidsgiveravgift. Kapitalberegningene omfatter ikke eiendeler og gjeld i reinbeitedistrikter, eller i private og offentlige fond.

Sammendrag av totalregnskapet og årsverksberegninger

Sammendrag av totalregnskapet viser sum inntekter, sum kostnader, renter på lånt kapital, antall siidaandeler og antall årsverk. Det beregnes vederlag til *arbeid og kapital*, og vederlag til *arbeid og egenkapital*. Disse resultatmålene beregnes både totalt, per siidaandel og per årsverk. Renter på lånt kapital omfatter både næringsgjeld og privatgjeld i siidaandelene.

En ny arbeidstidsundersøkelse ble igangsatt i 2012 og ferdigstilt i 2013. Den nye undersøkelsen bygger på spørreskjema som ble sendt ut til alle siidaandelsledere. I spørreskjemaet ble innehaverne bedt om å anslå arbeidsinnsatsen til seg selv, familie og andre som har bidratt med arbeidskraft i siste driftsår. Svarprosenten var liten, men er større enn ved forrige undersøkelse og representerer hele reindriften bedre. Den nye beregningen tar hensyn til innehavers kjønn og alder, antall reineiere i siidaandelen og reinbeiteområde.

Det nye datagrunnlaget gir også mulighet for å beregne kvinners arbeidsinnsats i reindriften. Beregningen er basert på kvinnelige innehavere, felles siidaandeler og kvinnelige ektefeller/samboere. Kvinneandelen blant øvrige medlemmer er ikke iberegnet. Dette tilsier at den reelle andelen av kvinners totale arbeidsinnsats er noe høyere enn denne beregningen, da innehavere og ektefeller bidrar med 80 prosent av arbeidsforbruket og de resterende 20 prosent utføres av andre medlemmer i siidaandelen.

Reindrifftsfradraget

Fra og med skatteåret 2003 er det innført et fradrag i alminnelig inntekt for skattytere med positiv næringsinntekt fra reindriften. Hensikten med innføringen er å legge til rette for økt produksjon og verdiskaping i næringen. Totalregnskapet er, i likhet med Totalkalkylen for jordbruket, et sektorregnskap hvor resultatmålet er på nivå *før* skatt. Som følge av dette, og som følge av at den skattemessige virkningen av reindrifftsfradraget er vanskelig å beregne, er virkningen av reindrifftsfradraget ikke innarbeidet i totalregnskapet.

Reindrifftsfradraget har, fra og med inntekståret 2009, fulgt økningen av jordbruksfradraget.

For 2015 utgjorde fradraget inntil kr 63 500 pluss 38 % av inntekt i reindriftnæring som overstiger kr 63 500 opp til et maksimalt fradrag på kr 166 400 per skatteyter. Dette innebærer at næringsinntekt mellom 0 og kr 63 500 gir reindrifftsfradrag lik inntekten. Dersom næringsinntekten er mellom kr 63 500 og kr 334 289 er fradraget kr 63 500 pluss 38 % av næringsinntekt over kr 63 500. Når næringsinntekten er kr 334 290 eller høyere får man maksimalt fradrag på kr 166 400.

Langsiktige utviklingstrekk

Sammenligning av tallmateriale over et lengre tidsrom skaper behov for omregning til faste priser. Da det ikke er utarbeidet egne indekser spesielt tilpasset reindriften, er konsumprisindeksen nyttet ved alle beregningene.

4. Totalregnskap 2015 og budsjett 2016

Inntektssiden i totalregnskapet består av produksjonsbaserte inntekter, statstilskudd og erstatninger. Under posten produksjonsbaserte inntekter inngår kjøttinntekter, endringer i samlet livdyrverdi, binæringsinntekter og andre produksjonsbaserte inntekter. Kostnadssiden består av siidaandelens kostnader, felleskostnader og kostnader i tamreinlag. I tillegg inngår kapitalkostnader og sysselsetting (antall årsverk og siidaandeler) i totalregnskapet. I det følgende omtales de ulike postene hver for seg. Deretter oppsummeres totalregnskapet for 2015 i kapittel 4.7, mens kapittel 4.8 viser budsjettet for 2016.

4.1 Produksjonsbaserte inntekter

Kjøttinntekter

Samlet slaktekvantum, gjennomsnittspris og verdi for 2015, samt gjennomsnittspris og verdi for 2014, er vist i tabell 4.1.1. For ytterligere omtale av prisutviklingen i kroner per kilo henvises det til tabell 4.1.5. Flere detaljer om kjøttinntektene er presentert i vedleggstabellene 1 og 2.

Tabell 4.1.1 Kjøttinntekter i 2015 og 2014 (1 000 kr.)

Reinbeiteområde	Tonn slakt i 2015			2015		2014		
	Slakteri	Privat	Totalt	Kr. per kg.	Verdi 1 000 kr.	Tonn slakt	Kr. per kg.	Verdi 1 000 kr.
Polmak/Varanger	290	12	302	82,27	24 839	164	74,57	12 240
Karasjok øst	93	15	108	79,30	8 582	79	72,56	5 708
Karasjok vest	146	26	173	75,64	13 057	178	67,60	12 062
Øst-Finnmark	530	53	583	79,95	46 478	421	69,12	30 011
Kautokeino øst	139	32	172	79,43	13 628	195	62,42	12 190
Kautokeino midt	185	49	234	74,63	17 492	260	67,06	17 433
Kautokeino vest	211	48	259	74,34	19 231	170	68,17	11 606
Vest-Finnmark	535	130	665	75,81	50 389	626	65,45	40 949
Troms	41	16	58	101,16	5 847	70	80,20	5 579
Nordland	66	15	81	91,10	7 398	94	75,53	7 134
Nord-Trøndelag	104	7	111	82,91	9 182	160	66,32	10 642
Sør-Tr./Hedmark	192	10	202	83,76	16 938	173	70,48	12 221
Tamreinlag	217	1	218	81,16	17 667	214	75,68	16 231
Totalt i 2015	1 685	232	1 917	80,28	153 898			
Totalt i 2014						1 759	69,78	122 767

Tabell 4.1.1 viser en oppgang i de totale kjøttinntektene fra 122,8 mill. kr i 2014 til 153,9 mill. kr i 2015. Tallet for 2013 var på 114,1 mill. kr.

Slakteuttaket økte med omtrent 9 % i 2015 sammenlignet med 2014, men den største årsaken til de høye kjøttinntektene dette året er en betydelig prisøkning. Den totale gjennomsnittsprisen for landet sett under ett er i 2015 på 80,28 kr per kg (2014; 69,78 kr per kg). Prisen har aldri vært høyere. Slaktekvantumet økte fra 1 759 tonn i 2014 til 1 917 tonn i 2015.

Utgangspunktet for beregning av privat forbruk og omsetning har tidligere vært satt til 20 dyr per siidaandel og 50 dyr per tamreinlag. Metoden for beregning av privat uttak er fra og med 2014/2015 endret fra 20/50 til det reelle uttaket. Det er forbedringer i våre datasystemer som har muliggjort at vi nå kan hente tallene direkte fra melding om reindrift. Tallene viser at det tidligere fastsatte antallet på 20 dyr per siidaandel og 50 dyr per tamreinlag kan ha vært for høyt.

Antall slakt

Tabell 4.1.2 viser fordelingen av antall dyr slaktet ved registrerte slakterier mellom ulike sesonger i kalenderårene 2013, 2014 og 2015, samt vinterslakt 2016.

Tabell 4.1.2 Fordeling av antall slakt til slakteri mellom ulike sesonger

Reinbeite- område	Kalenderår			Driftsår			Vinterslakt		
	2013	2014	2015	2013/14	2014/15	2015/16	2014	2015	2016
Polmak/Varanger	12 594	6 178	13 267	11 490	7 256	12 940	2	1 080	653
Karasjok øst	4 215	2 330	4 511	3 103	2 612	4 512	31	315	314
Karasjok vest	7 549	6 759	7 377	7 602	6 633	7 124	1 194	1 068	814
Øst-Finnmark	24 358	15 267	25 155	22 195	16 501	24 576	1 227	2 463	1 781
Kautokeino øst	6 485	8 233	6 941	7 154	8 829	6 540	695	1 291	875
Kautokeino midt	10 170	10 827	9 901	8 927	11 396	10 218	1 532	2 103	2 434
Kautokeino vest	7 209	7 166	11 506	7 752	9 516	10 577	1 139	3 475	2 546
Vest-Finnmark	23 864	26 226	28 348	23 833	29 741	27 335	3 366	6 869	5 855
Troms	1 317	1 048	1 472	1 346	1 022	1 436	29	3	2
Nordland	1 829	2 021	2 154	1 778	1 957	2 413	158	108	367
Nord-Trøndelag	3 860	5 530	4 330	3 688	5 086	5 162	1 679	1 235	2 311
Sør-Tr./Hedmark	8 000	6 034	7 483	6 926	6 771	7 184	1 512	2 249	1 955
Tamreinlag	6 614	6 965	7 407	6 583	7 868	7 263	0	863	719
Totalt	69 842	63 091	76 349	66 349	68 946	75 369	7 971	13 790	12 990

Av tabell 4.1.2 fremgår det at det totale antallet dyr slaktet ved registrerte slakterier har en økning i kalenderåret 2015, sammenlignet med de to foregående årene.

Tabell 4.1.2 viser samtidig en økning i antall slaktedyr mellom driftsårene 2014/15 og 2015/16. Mellom disse to driftsårene er økningen totalt på 6 423 dyr, fra 68 946 til 75 369.

Slakteuttaket på landsbasis har variert mye de siste tre årene, med en total differanse på om lag 13 300 dyr. Differansen kommer i all hovedsak som en nedgang i 2014, samt en påfølgende stor økning i 2015. Når vi da går på regionalt nivå ser vi at det er spesielt i Polmak/Varanger og Kautokeino vest de største variasjonene framkommer. Polmak/Varanger har i 2015 økt uttaket med 115 % sammenlignet med 2014, mens Kautokeino vest har økt sitt uttak i 2015 med 60 % sammenlignet med fjoråret.

Dersom man ser på utviklingen per driftsår har stort sett de fleste sonene økt sitt uttak i sammenligningsperioden. Finnmark under ett står alene for om lag 5 900 dyr av de totalt ca. 9 000 som den totale økningen består av, sammenlignet med 2013/2014.

Nedenstående tabell viser hvor stor andel Finnmark har av totalt slakteuttak på landsbasis (slakt levert slakteri).

Tabell 4.1.3 Andel av totalt slakt

	2015	2014	2013	2012	2011
Slakteandel Finnmark	70 %	66 %	69 %	71%	70 %

Andel vinterslakt i 2015 utgjør 20 % av det totale uttaket, tilsvarende tall for 2014, 2013, 2012 og 2011 var hhv. 12 %, 15 %, 18 % og 20 %. I Finnmark er det en fordobling av antall vinterslakt i 2015, sammenlignet med året før. For 2014 var imidlertid uttaket, på tross av forlenget frist for kalveslaktetilskudd, svært lavt. Økningen i 2015 kan sees i sammenheng med at reintallsreduksjonen var i en slutfase.

Slaktevekter

Tabell 4.1.4 viser utviklingen i gjennomsnittlige slaktevekter for slakt til slakteri, og andelen kalveslakt de fem siste årene. Samlet gjennomsnittsvekt i 2015 er 22 kg. For voksne rein er slaktevekten 32,4 kg i gjennomsnitt, og for kalv er slaktevekten 19,1 kg i gjennomsnitt. De totale gjennomsnittsvektene har i sammenligningsperioden vært stabile mellom 22 og 22,5 kg.

Slaktevektene er lavest i Finnmark. I de årene hvor Finnmarks andel av slakteuttaket øker, reduseres de gjennomsnittlige slaktevektene. I 2015 har Finnmark 70 % av det totale slakteuttaket i landet, hvorav 81 % av denne andelen er kalv. Årsaken til økningen i andel kalveslakt er høyst sannsynlig en kombinasjon av reintallstilpasningen og økningen i kalveslaktetilskuddet. I antall tonn, har Finnmark 65 % av det totale uttaket i landet, noe som gjenspeiler lavere slaktevekter i dette området enn områdene for øvrig.

Tabell 4.1.4 Utvikling i gjennomsnittsvakter (slakt til slakteri) i perioden 2011-15 (kg)

Gjennomsnittsvakter	2011	2012	2013	2014	2015
Kalv	19,0	18,7	19,0	18,7	19,1
Voksne	29,7	30,1	30,7	31,4	32,4
Totalt	22,5	22,5	22,1	22,5	22,0
Andel kalv totalt	67 %	66 %	73 %	71 %	78 %
Andel kalv Finnmark	65 %	65 %	74 %	71 %	81 %

Tabell 4.1.5 gir en noe mer detaljert oversikt over slaktevektene for slakt levert til slakteri i 2014 og 2015. Tamreinlagene, Troms og Nordland er de områdene med høyest slaktevekter. Disse har også holdt seg stabile sammenlignet med foregående år. For øvrig ser vi at Øst-Finnmark, samt Kautokeino øst har en fin økning i gjennomsnittsvekten på kalv, mens de samme sonene reduserer sine gjennomsnittsvekter på voksne dyr.

Tabell 4.1.5 Gjennomsnittlige slaktevekter (levert til slakteri) for kalv, voksne dyr og totalt i 2014 og 2015 (kg)

Reinbeiteområde	Gj.sn. slaktevekter kalv			Gj.sn. slaktevekter voksne			Gj.sn. slaktevekter totalt		
	2014	2015	Endring	2014	2015	Endring	2014	2015	Endring
Polmak/Varanger	19,5	20,3	0,9	30,8	29,7	-1,1	22,2	21,9	-0,3
Karasjok øst	18,5	19,4	0,9	30,2	29,4	-0,9	20,3	20,7	0,4
Karasjok vest	16,5	17,5	1,0	28,4	27,7	-0,7	20,5	19,8	-0,7
Øst-Finnmark	18,1	19,4	1,3	29,4	29,0	-0,5	21,2	21,1	-0,1
Kautokeino øst	16,3	18,5	2,2	27,4	26,3	-1,0	19,7	20,1	0,4
Kautokeino midt	16,5	16,3	-0,3	26,4	28,0	1,5	19,4	18,7	-0,7
Kautokeino vest	16,2	16,0	-0,3	26,9	27,2	0,3	19,7	18,3	-1,4
Vest-Finnmark	16,4	16,7	0,3	26,8	27,3	0,4	19,6	18,9	-0,7
Troms	22,3	22,8	0,5	41,3	39,7	-1,6	29,3	28,2	-1,2
Nordland	22,2	21,7	-0,5	43,1	46,0	2,8	29,2	30,7	1,5
Nord-Trøndelag	20,1	19,9	-0,2	34,2	34,9	0,7	24,2	23,9	-0,3
Sør-Tr./ Hedmark	21,5	21,5	-0,1	37,1	36,8	-0,3	25,1	25,7	0,6
Tamreinlag	24,0	24,5	0,5	40,4	41,3	0,8	29,6	29,3	-0,3
Totalt	18,7	19,1	0,4	31,4	32,4	0,9	22,5	22,1	-0,4

Tabellene 4.1.4 og 4.1.5 sier ikke noe om fordelingen og utviklingen av gjennomsnittlige slaktevekter for dyr innenfor ulike kjønns- og alderskategorier. For slike oversikter henvises det til ressursregnskapet.

Priser

Tabell 4.1.6 viser prisutviklingen i perioden 2011 til 2015. Det går frem av tabellen at den totale gjennomsnittsprisen ble redusert med kr 5,13 per kg fra 2011 til 2012, mens det fra 2012 til 2015 er en økning på hele kr 21,91 per kg.

En vanskelig markedssituasjon i perioden 2010-2012 bidro til en reduksjon i produsentprisen. Markedsregulerende tiltak iverksatt av avtalepartene, en planmessig gjennomføring av merkenøytrale markeds kampanjer fra Markedsutvalget for reinsdyrkjøtt, samt økt markedsarbeid fra reinkjøttbransjen bidro til å gjenskape balansen i reinkjøttmarkedet og til at produsentprisen nådde et historisk høyt nivå i 2015. Deler av denne økningen kan knyttes til at slakteriene har økt sine slakte og fraktkostnader betydelig de siste årene. Her vises det til at bruttoprisen er prisen for skrott og slaktekostnader, samt eventuelle fraktkostnader. Det påpekes at bruttoprisen som mange reineiere fører opp i sin næringsoppgave danner grunnlaget for beregningen av produksjonspremien. Dette er en praksis som har utviklet seg

over år, og er ikke i samsvar med avtalepartenes intensjon med produksjonspremien. Det vises til kapittel 3.2 for nærmere beskrivelse av metode for prisberegning og til tabell 4.4.8 for nærmere oversikt over slakte- og fraktkostnader.

Tabell 4.1.6 Prisutvikling i perioden 2011-15, og endring fra 2014 til 2015 (kr. per kg. kjøtt omsatt via slakteri)

Reinbeite- område	Pris 2011	Pris 2012	Pris 2013	Pris 2014	Pris 2015	Endring 2014-2015	
Polmak/ Varanger	65,16	55,56	64,13	74,57	82,27	7,70	10,3 %
Karasjok øst	65,28	59,95	61,50	72,56	79,30	6,74	9,3 %
Karasjok vest	66,97	57,28	59,00	67,60	75,64	8,04	11,9 %
Øst-Finnmark	65,56	56,89	62,09	69,12	79,95	10,83	15,7 %
Kautokeino øst	62,95	52,82	62,92	62,42	79,43	17,01	27,3 %
Kautokeino midt	58,84	53,52	52,79	67,06	74,63	7,57	11,3 %
Kautokeino vest	59,27	54,74	57,17	68,17	74,34	6,17	9,1 %
Vest-Finnmark	60,35	53,70	56,95	65,45	75,81	10,36	15,8 %
Troms	85,41	75,35	59,10	80,20	101,16	20,96	26,1 %
Nordland	61,42	62,05	59,76	75,53	91,10	15,57	20,6 %
Nord-Trøndelag	59,16	57,92	60,82	66,32	82,91	16,59	25 %
Sør-Tr./ Hedmark	63,25	61,75	63,75	70,48	83,76	13,28	18,8 %
Tamreinlag	60,92	63,53	67,34	75,68	81,16	5,48	7,2 %
Totalt	63,50	58,37	60,92	69,78	80,28	10,49	15 %

Verdi av kjøttproduksjonen

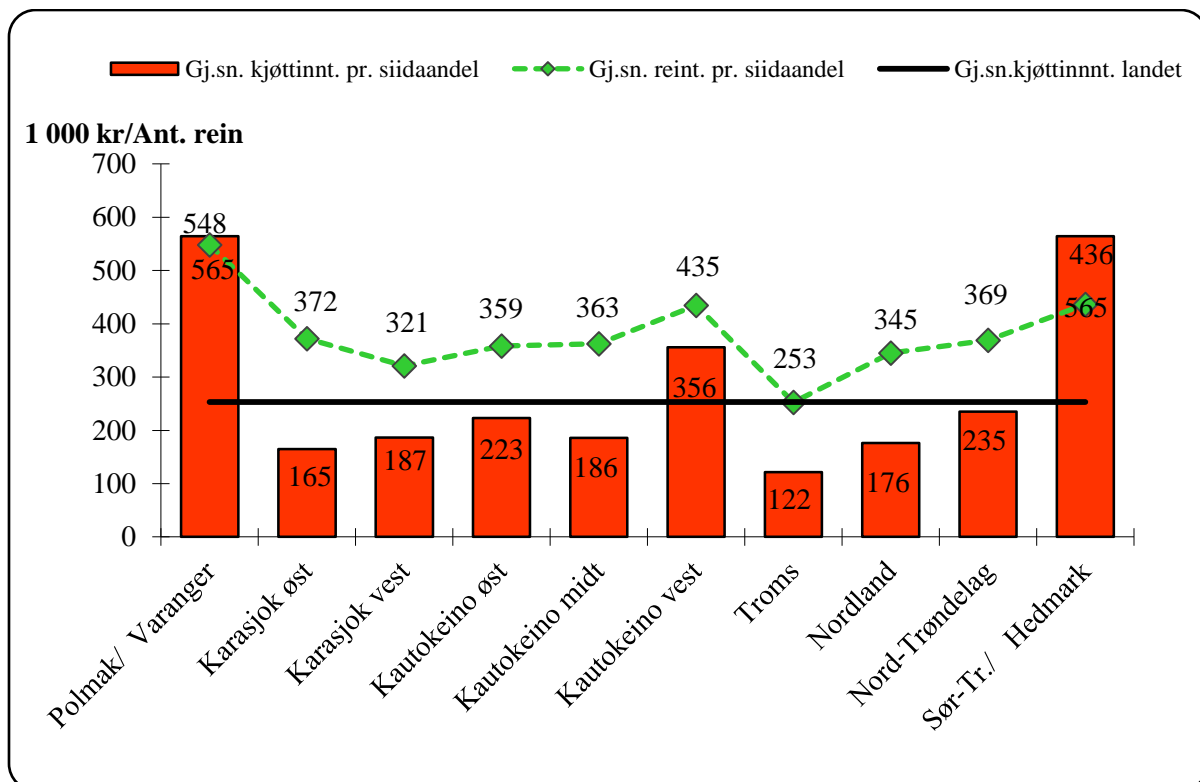
Utviklingen i verdien av den totale kjøttproduksjonen fra og med 2011 fremgår av tabell 4.1.7.

Tabell 4.1.7 Utvikling i verdien av den totale kjøttproduksjonen i perioden 2011-15
(1 000 kr)

Reinbeite- område	Verdi 2011	Verdi 2012	Verdi 2013	Verdi 2014	Verdi 2015	Endring 2014- 15	
						Beløp	%
Polmak/Varanger	26 722	20 931	18 403	12 240	24 839	12 599	102,93
Karasjok øst	7 274	10 110	7 329	5 708	8 582	2 874	50,35
Karasjok vest	11 235	8 915	11 436	12 062	13 057	995	8,25
Øst-Finnmark	45 231	39 956	37 168	30 011	46 478	16 467	54,87
Kautokeino øst	9 968	8 326	10 419	12 190	13 628	1 437	11,79
Kautokeino midt	10 651	10 147	12 802	17 433	17 492	59	0,34
Kautokeino vest	8 647	8 569	9 555	11 606	19 231	7 624	65,69
Vest-Finnmark	29 279	26 965	32 654	40 949	50 389	9 440	23,05
Troms	5 296	5 437	4 352	5 579	5 847	268	4,80
Nordland	5 316	5 494	5 317	7 134	7 398	264	3,70
Nord-Trøndelag	6 603	5 985	7 173	10 642	9 182	-1 459	-13,71
Sør-Tr./Hedmark	11 897	11 492	14 064	12 221	16 938	4 716	38,59
Tamreinlag	13 932	14 510	13 383	16 231	17 667	1 436	8,85
Totalt	117 554	109 838	114 110	122 767	153 898	31 132	25,36

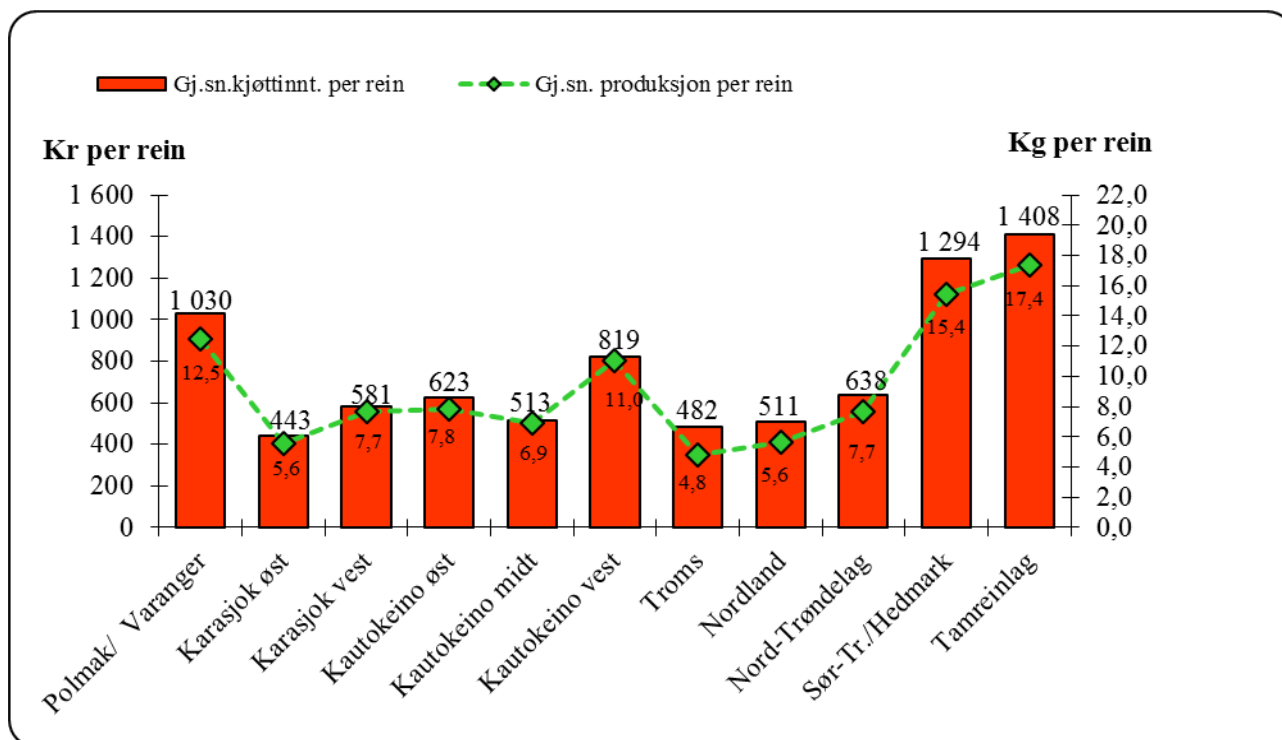
Tabell 4.1.7 viser utviklingen i verdien av den totale kjøttproduksjonen. Den totale verdien av kjøttproduksjonen hadde i årene fra 2011 til 2012 en stor nedgang. Nedgangen kan relateres til både redusert slakteuttak og prisnedgangen som man opplevde til og med 2012. Fra 2012 til 2015 har den totale verdien igjen vært økende. Slakteuttaket i 2012 og 2013 var tilnærmet likelydende, mens det i 2014 var en liten nedgang. I 2015 hadde man igjen høyt slakteuttak. Den største årsaken til verdiøkningen fra og med 2013, er imidlertid det tidligere omtalte prisøkningen.

Figur 4.1.1 viser variasjonen i gjennomsnittlige kjøttinntekter per siidaandel mellom de ulike reinbeiteområdene/-sonene. Av figuren ser vi at halvparten av områdene ligger over landsgjennomsnittet på kr 253 218. Gjennomsnittlige kjøttinntekter per siidaandel i 2014 var 198 760.

Figur 4.1.1 Gjennomsnittlige kjøttinntekter per siidaandel (samisk reindrift) i 2015 (1000 kr) Kurven viser gjennomsnittlig reintall per siidaandel. Linjen viser gjennomsnittlig kjøttinntekt for den samiske reindriften i hele landet.

I området for samisk reindrift er det for 2015 registrert 534 aktive siidaandeler. Gjennomsnittlig reintall per siidaandel er på 371 dyr i 2015. Polmak/Varanger og Nord-Trøndelag har en liten økning i reintallet, i øvrige områder er det reduksjon.

Figur 4.1.2 Gjennomsnittlige kjøttinntekter per rein i vårflokk i 2015 (kr. per rein)
Kurven viser produksjon per rein i vårflokk (kg per rein).

Figur 4.1.2 viser gjennomsnittlige kjøttinntekter per rein, som varierer mellom kr 443 i Karasjok øst og kr 1 408 hos tamreinlagene. Gjennomsnittlig kjøttinntekt per rein for landet er kr. 726, noe som tilsvarer en økning fra foregående år på kr. 199. Økningen i gjennomsnittlige kjøttinntekter per rein skyldes i hovedsak de økte prisene, men i kombinasjon med et lavere reintall.

Gjennomsnittlig produksjon per rein i vårflokk er 9 kg i 2015, noe som er en økning på 1,5 kg. fra 2014. Det er stor variasjon mellom både områder og soner; i Finnmark skiller Karasjok øst og Nordland seg ut med 5,6 kg per rein, mens Polmak/Varanger ligger på 12,5 kg. Ellers i landet er det Sør-Trøndelag/Hedmark og tamreinlagene som har høyest produksjon med hhv. 15,4 kg og 17,4 kg per rein, mens man i Troms er nede på 4,8 kg. per rein. I områdene for øvrig ligger den gjennomsnittlige produksjonen per rein i vårflokk mellom 5,6-11 kg. Med produksjon menes her summen av slakt til slakteri samt privat forbruk og omsetning. For nærmere omtale av produksjon vises det til Ressursregnskap for reindriftsnæringen.

Endring i samlet livdyrverdi

Tabell 4.1.8 viser korrigererte reintall per 31. mars i perioden fra 2011 til 2015, og beregnet korrigerert reintall per 31. mars 2016. Tallene er avrundet til nærmeste hundre. Tabellen bygger på opplysninger fra Melding om reindrift. Det vises for øvrig til Ressursregnskap for reindriftsnæringen når det gjelder oversikter over reintall.

Tabell 4.1.8 Korrigert reintall per 31. mars i perioden 2011-15, og reintall per 31. mars 2016 (avrundet)

Reinbeite- område	2011	2012	2013	2014	2015	2016 (beregnet)
Polmak/Varanger	28 400	27 200	24 100	23 400	24 100	24 000
Karasjok Øst	27 600	26 400	19 700	20 700	19 400	19 300
Karasjok Vest	31 600	31 100	31 100	25 600	22 500	23 400
Øst-Finnmark	87 600	84 700	75 000	69 700	65 900	66 600
Kautokeino Øst	31 000	32 200	30 800	27 400	21 900	22 500
Kautokeino Midt	36 900	41 800	41 500	37 000	34 100	34 000
Kautokeino Vest	28 100	32 600	33 800	31 400	23 500	22 800
Vest-Finnmark	96 000	106 500	106 100	95 900	79 400	79 200
Troms	11 700	12 800	12 800	12 500	12 100	11 700
Nordland	14 500	14 800	14 800	14 700	14 500	14 200
Nord-Trøndelag	13 500	13 900	14 100	14 200	14 400	13 900
Sør-Tr./Hedmark	13 800	13 700	13 000	13 100	13 100	13 000
Tamreinlag	12 300	12 100	12 400	12 900	12 500	12 400
Totalt	249 400	258 500	248 200	233 000	212 000	211 000

Tabell 4.1.8 viser en reduksjon i reintallet fra 249 400 dyr i 2011 til 211 000 dyr i 2016 (beregnet tall). Reintallsreduksjonen i Finnmark er i all hovedsak en følge av et høyt slakteuttak den senere tid, men kan også ha sammenheng med rovdyrtap, lav kalvetilgang, eller andre forhold av betydning for reintallet, herunder klimatiske forhold og beiteforhold. Det henvises her til ressursregnskapet for nærmere omtale.

Tabellene 4.1.9 og 4.1.10 viser verdi- og mengdeberegninger for endringer i den totale livdyrverdien. Reintall per 31. mars ligger til grunn for beregningene. Siden totalregnskapet periodiseres etter kalenderår, er det imidlertid endringene i samlet livdyrverdi fra 1. januar til 31. desember som er interessant. Reintall per 1. januar beregnes på grunnlag av henholdsvis korrigert reintall per 31. mars og slakteuttak fra 1. januar til 31. mars gjeldende kalenderår. Reintall per 31. desember estimeres på grunnlag av henholdsvis (beregnet) korrigert reintall per 31. mars og slakteuttak fra 1. januar til 31. mars påfølgende kalenderår. Det henvises for øvrig til kapittel 3.2 for nærmere metodebeskrivelse.

Tabell 4.1.9 Produksjon, bestand og verdi i perioden 2011-15

	2011	2012	2013	2014	2015
<i>Slakteuttak (Ant.)</i>					
Slakteri	67 163	69 018	69 842	63 091	76 349
Privat	11 260	10 780	10 840	10 840	7 846
Totalt	78 423	79 798	80 682	73 931	84 195
<i>Bestandsendring</i>	-2 759	-12 046	-18 642	-15 466	-1 849
Totalt antall	75 664	67 752	62 040	58 465	82 346
Tonn slakt	1 851	1 882	1 873	1 759	1 917
<i>Bestandsendring</i>	-64	-280	-505	-430	-122
Totalt tonn	1 787	1 602	1 368	1 329	1 795
Verdi slakt 1 000 kr.	117 554	109 838	114 110	122 767	153 898
<i>Bestandsendring</i>	-3 905	-16 039	-29 781	-28 587	-9 661
Total verdi 1 000 kr.	113 649	93 799	84 329	94 180	144 237

Tabell 4.1.9 viser at endringene i den samlede livdyrverdien i 2015 utgjør en nedgang på 1 849 dyr. Målt i slaktekvantum og verdi utgjør endringen en reduksjon på henholdsvis 122 tonn og 9,7 mill. kr sammenlignet med 2014.

Tabell 4.1.10 Verdi av endring i samlet livdyrverdi for perioden 1. januar - 31. desember i 2015 og 2014

Reinbeiteområde	Antall rein	Tonn	Kr. per kg.	2015	2014
				Verdi 1 000 kr	Verdi 1 000 kr.
Polmak/Varanger	-503	-9	82,27	-781	1 826
Karasjok Øst	-103	-2	79,30	-145	-2 069
Karasjok vest	654	-2	75,64	-154	-6 298
Øst Finnmark	48	-13	79,95	-1 080	-6 541
Kautokeino Øst	173	-9	79,43	-715	-8 455
Kautokeino Midt	206	-32	74,63	-2 422	-3 374
Kautokeino Vest	-1 614	-47	74,34	-3 506	-9 183
Vest Finnmark	-1 235	-88	75,81	-6 643	-21 012
Troms	-469	-15	101,16	-1 468	-2 241
Nordland	-37	-6	91,10	-513	-417
Nord Trøndelag	549	16	82,91	1 289	-977
Sør Tr./Hedmark	-398	-12	83,76	-979	1 335
Tamreinlag	-307	-3	81,16	-268	1 266
Totalt	-1 849	-121	80	-9 662	-28 587

Det går frem av tabell 4.1.10 at den totale livdyrverdien er redusert med 9,7 mill. kr i løpet av 2015. Reduksjonen er størst i Vest-Finnmark.

Binæringsinntekter

Duodji, jakt, fiske, bærplukking og liknende er integrerte deler av den samiske reindriften. Et helhetlig bilde av økonomien forutsetter derfor en synliggjøring også av denne delen av næringen.

Tabell 4.1.11 viser samlede binæringsinntekter i samisk reindrift i perioden 2011 til 2015. Tabellen bygger på opplysninger fra selvangivelser og næringsoppgaver.

Tabell 4.1.11 Binæringsinntekter i perioden 2011-15 (1 000 kr)

Reinbeiteområder	2011	2012	2013	2014	2015
Polmak/Varanger	128	143	261	611	186
Karasjok øst	354	740	378	660	925
Karasjok vest	139	84	360	1 006	821
Øst-Finnmark	621	966	999	2 277	1 932
Kautokeino øst	208	209	475	476	717
Kautokeino midt	597	719	1 060	1 172	836
Kautokeino vest	525	627	433	567	952
Vest-Finnmark	1 331	1 555	1 967	2 214	2 504
Troms	206	220	199	217	372
Nordland	392	273	215	662	1 088
Nord-Trøndelag	218	331	259	313	670
Sør-Tr.lag/Hedmark	815	314	1 654	1 177	686
Totalt:	3 582	3 659	5 293	6 861	7 252
Totalt i prosent av produksjonsbaserte inntekter:	2,5 %	3,0 %	4,5 %	5,3 %	4,1 %

Det går frem av tabellen at de totale binæringsinntektene har en økning på ca. 0,4 mill. kr fra 2014.

Det gjøres oppmerksom på at tallene ikke er direkte sammenlignbare fra år til år, da det er variasjoner i antall leverte næringsoppgaver. Tilskudd til næringskombinasjoner, som forvaltes av Sametinget, er omtalt i kap. 4.2.

Andre produksjonsbaserte inntekter

Under posten andre produksjonsbaserte inntekter inngår arbeidsinntekter, leieinntekter og andre driftsrelaterte inntekter. Tabell 4.1.12 gir en oversikt over andre produksjonsbaserte inntekter i 2015, fordelt etter type inntekt. Tabellene er endret ihht. tidligere publiseringer, i form av at posten arbeidsinntekter er tatt ut. Dette er med bakgrunn i at tallene for arbeidsinntekter ikke entydig kan relateres til siidaandelsinnehaverne, som resten av tallgrunnlaget er basert på.

Tabell 4.1.12 Andre produksjonsbaserte inntekter i 2015 (1 000 kr)

Reinbeite- område	Leie- inntekter	Andre dr.- rel. innt.	Totalt 2015
Polmak/Varanger	80	4 435	4 516
Karasjok øst	44	1 212	1 256
Karasjok vest	0	1 204	1 905
Øst-Finnmark	124	6 851	7 677
Kautokeino øst	96	478	574
Kautokeino midt	0	2 389	2 389
Kautokeino vest	0	1 074	1 995
Vest-Finnmark	96	3 940	4 957
Troms	317	2 858	3 175
Nordland	30	4 756	4 786
Nord-Trøndelag	2	4 499	4 501
Sør-Tr./Hedmark	0	1 141	1 141
Totalt	568	24 045	26 237

Tabellen viser at andre produksjonsbaserte inntekter utgjør til sammen 26,2 mill. kr, som er en nedgang på 1,1 mill. kr i forhold til nivået i 2014. For nærmere omtale av beregning av inntektene henvises det til kapittel 3.2.

4.2 Statstilskudd, tiltak mot radioaktivitet og forebyggende tiltak mot rovviltskader

Tilskudd med inntektsvirkning

Direkte tilskudd og andre tilskudd

Tilskudd med inntektsvirkning tas med i totalregnskapet under betegnelsen inntektsoverføringer. Inntektsoverføringene er fordelt i hovedgruppene direkte tilskudd og andre tilskudd. Til de direkte tilskuddene hører driftstilskudd, etableringstilskudd, produksjonspremie, kalveslaktetilskudd, ektefelle tillegg og distriktstilskudd. Tidligslaktetilskudd og prøveordning Vest-Finnmark er også med i tabellene, men utgikk fra og med hhv. 2012 og 2013.

Andre tilskudd gjennom perioden omfatter ordningene med tilskudd til investeringer (sperre- og arbeidsgjerder, slakteanlegg, gjeterhytter og livdyrlån), tilskudd til pramming/flytting, utdanningsstipend (siste utbetaling i 2011) fagbrevordning i reindriften, tiltak konvensjonsbeiter, tilskudd til innløsning av siidaandeler (utgått) og tilskudd for ekstraordinær satsing på infrastrukturtiltak. Begrunnelsen for å ta med tilskudd til innløsning i totalregnskapet, er et ønske om å synliggjøre de totale inntektsoverføringene til næringen.

Inntektsoverføringer i perioden 2011-2015 etter inntektspost, og inntektsoverføringer i 2015 etter inntektspost og reinbeiteområde er vist i tabellene 4.2.1 og 4.2.2. Totale tilskudd i perioden 2011-2015 er presentert i figur 4.2.1. Figurene 4.2.2 og 4.2.3 viser henholdsvis inntektsoverføringer per siidaandel og inntektsoverføringer per kg.

Tabell 4.2.1 viser en økning i direkte tilskudd på 5,1 mill. kr, og en økning i andre tilskudd på 2,2 mill. kr fra 2014 til 2015. Totalt utgjør de totale inntektsoverføringene en økning på 7,3 mill. kr i 2015. Blant de direkte tilskuddene har det i årene fra 2012 vært en betydelig økning i utbetaling av produksjonspremie. Dette kommer som en følge av at satsene for beregning av produksjonstilskuddet har vært jevnt stigende, fra 25 % i avtaleåret 2011/2012 til 35 % i avtaleåret 2014/2015. Kombinasjonen av økte satser, økte priser, en betydelig økning av slaktekostnader og et høyt slakteuttak som følge av reintallsreduksjoner har medført høyere utbetaling av produksjonspremien.

Tabell 4.2.1 Inntektsoverføringer i perioden 2011-2015 (1 000 kr)

Post	2011	2012	2013	2014	2015
Distriktstilskudd	8 713	8 923	9 964	10 296	10 723
Produksjonstilskudd	21 100	15 510	18 126	25 518	32 134
Driftstilskudd inkl. etableringstilskudd	7 670	7 750	8 269	7 392	2 802
<i>Ordinært</i>	3 740	3 415	4 199	3 529	
<i>Ungdom</i>	1 200	1 000	1 000	875	1 099
<i>Kvinner</i>	1 050	875	925	900	
<i>Etablering</i>	1 680	2 460	2 145	2 088	1 703
Kalvetilskudd	6 611	6 233	11 410	12 419	15 881
Tidligslaktetilskudd	1 453	0	0	0	0
Prøveordning Vest-Finnmark	5 160	1 720	0	0	0
Ektefelle tillegg	2 660	2 508	2 539	2 418	1 612
Sum direkte tilskudd:	53 367	42 643	50 308	58 043	63 151
Investeringer ¹	1 994	2 298	3 787	2 558	5 513
Pramming/transport	5 238	5 752	5 901	5 971	5 825
Tiltak konvensjonsbeiter	1 282	2 033	1 661	2 126	1 904
Utdanningsstipend	210	0	0	0	0
Fagbrevordning i reindriften	1 555	1 425	1 000	960	973
Innløsning av driftsenhet	1 800	2 250	450	450	0
Sum andre tilskudd:	12 078	13 758	13 672	12 065	14 215
Totalt:	65 445	56 400	63 108	70 108	77 366

¹ Investeringer i 2011 omfatter ingen større prosjekt, men flere små. Investeringer i 2012 omfatter blant annet tilskudd til slakterier i Troms og Nordland, samt to større gjerdeprosjekter i Karasjøk. Investeringer i 2013 fordeler seg på gjeterhytter med 1,2 mill.kr og gjerder/anlegg med 3,5 mill.kr. Gjerder og slakteanlegg gjelder i hovedsak gjerdeanlegg ved Boazurusttet og ved Guorbavuopmi. Investeringer i 2014 omfatter hovedsakelig ekstraordinær satsing på infrastrukturiltak, spesielt i Øst-Finnmark. Investeringer i 2015 omfatter i hovedsak mange utbedringer og opprustninger av gjerder- og slakteanlegg.

Det henvises for øvrig til vedleggs tabell 3 for fordeling av ordinære inntektsoverføringer mellom reinbeiteområdene i perioden 2011-2015, og til vedleggs tabell 4 for fordeling av inntektsoverføringer per siidaandel i 2015.

Tabell 4.2.2 gir en oversikt over inntektsoverføringer for 2015 etter inntektspost og reinbeiteområde.

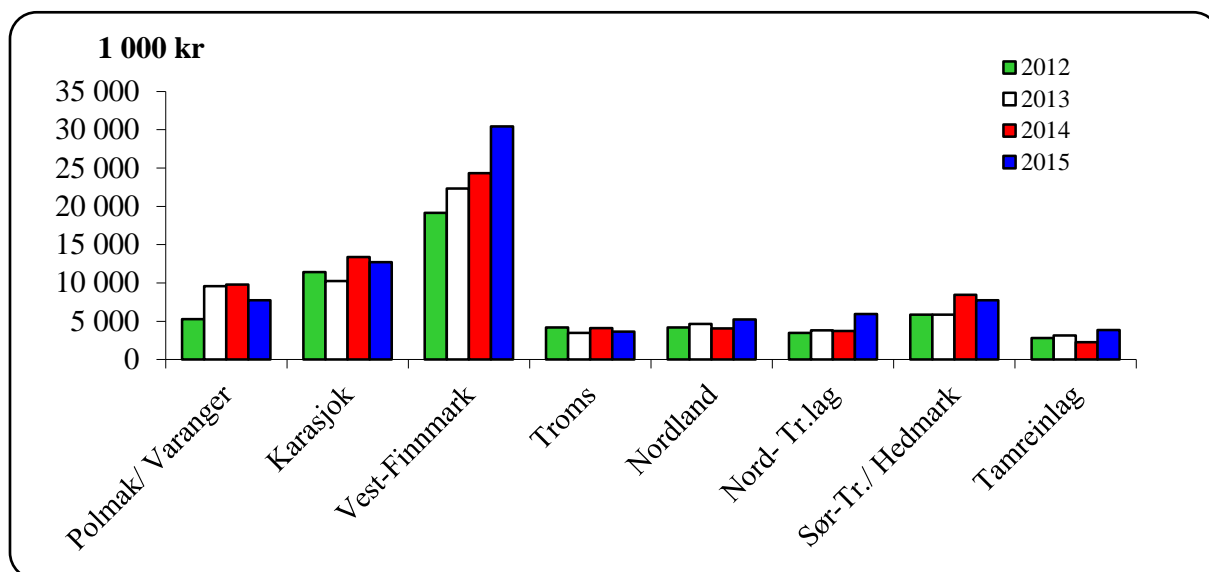
Tabell 4.2.2 Inntektsoverføringer i 2015 etter inntektspost og reinbeiteområde (1 000 kr)

Tilskudd	Øst- Finnm.	Vest- Finnm.	Troms	Nordland	Nord- Tr.lag	S-Tr/ Hedm.	Tamr. lag	Totalt
Distriktstilskudd	3 073	3 543	997	720	1 060	700	630	10 723
Produksjonspremie	8 833	12 160	1 188	2 003	2 595	3 955	1 400	32 134
Driftstilskudd	1462	589	151	315	140	145	0	2 802
Kalvetilskudd	4 183	6 113	219	535	1 266	1761	1 805	15 881
Ektefelle tillegg	330	474	150	150	270	239	0	1 612
Sum direkte tilskudd	17 880	22 878	2 705	3 723	5 330	6 800	3 835	63 151
Investeringer	2 092	1 602	0	367	513	939	0	5 513
Pramming/transport	336	5 438	0	0	51	0	0	5 825
Tiltak konvensjonsbeiter	0	0	927	977	0	0	0	1 904
Fagbrevordning	168	532	0	168	63	0	42	973
Sum andre tilskudd	2 596	7 572	927	1 513	626	939	42	14 215
Sum tilskudd 2015	20 476	30 450	3 632	5 235	5 956	7 739	3 877	77 366
<i>Sum tilskudd 2014</i>	<i>23 156</i>	<i>24 334</i>	<i>4 093</i>	<i>4 085</i>	<i>3 726</i>	<i>8 436</i>	<i>2 278</i>	<i>70 108</i>
<i>Sum tilskudd 2013</i>	<i>19 837</i>	<i>22 317</i>	<i>3 493</i>	<i>4 649</i>	<i>3 818</i>	<i>5 858</i>	<i>3 135</i>	<i>63 108</i>
<i>Sum tilskudd 2012</i>	<i>16 720</i>	<i>19 155</i>	<i>4 175</i>	<i>4 195</i>	<i>3 486</i>	<i>5 848</i>	<i>2 819</i>	<i>56 400</i>
<i>Sum tilskudd 2011</i>	<i>19 211</i>	<i>24 216</i>	<i>3 741</i>	<i>4 889</i>	<i>4 500</i>	<i>6 175</i>	<i>2 713</i>	<i>65 445</i>

Tabell 4.2.2 forts. Inntektsoverføringer i Finnmark i 2015 etter inntektspost (1 000 kr)

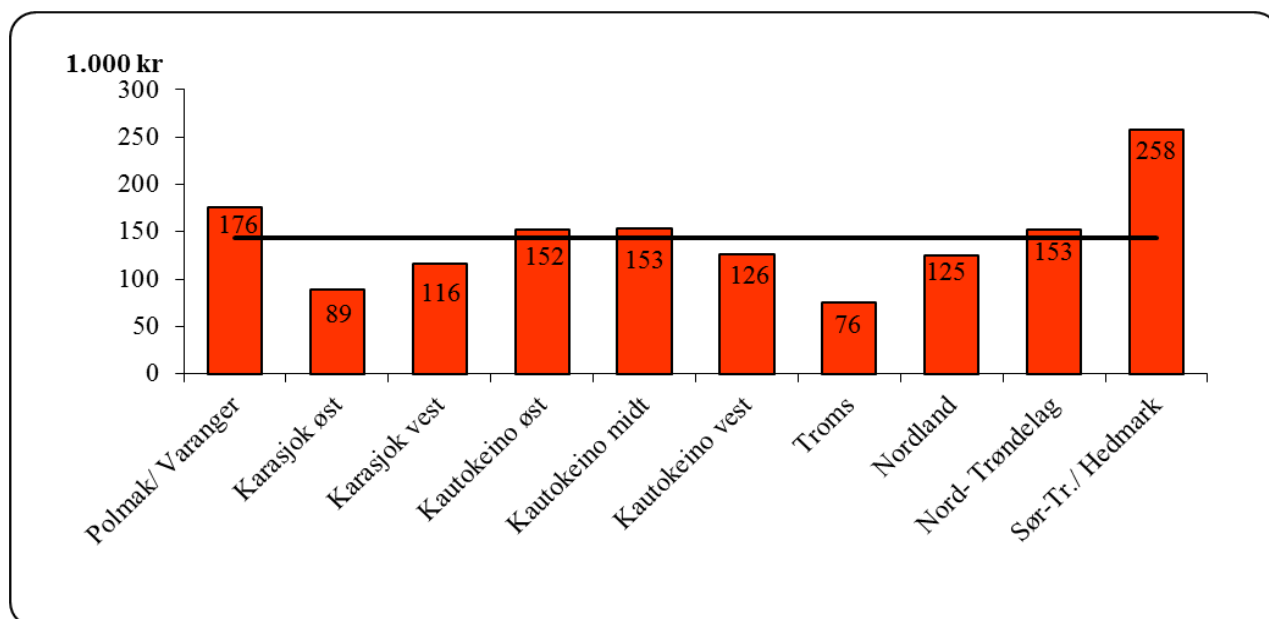
Tilskudd	Polmak/ Varanger	Karasjok øst	Karasjok vest	Øst- Finnmark	Kautok. øst	Kautok. midt	Kautok. vest	Vest- Finnmark
Distriktstilskudd	919	1 007	1 147	3 073	933	1 594	1 016	3 543
Produksjonstilskudd	3 775	1 563	3 494	8 833	3 828	5 185	3 147	12 160
Driftstilskudd	400	497	565	1 462	139	400	50	589
Kalvetilskudd	1 930	679	1 574	4 183	1 888	2 536	1 688	6 113
Ektefelle tillegg	120	90	120	330	145	180	149	474
Sum direkte tilskudd	7 144	3 836	6 900	17 880	6 933	9 895	6 050	22 878
Investeringer	592	716	784	2 092	1 273	329	0	1 602
Pramming/transport	0	0	336	336	909	3 937	592	5 438
Fagbrevordning	7	84	77	168	133	224	175	532
Sum andre tilskudd	599	800	1 197	2 596	2 316	4 490	767	7 572
Sum tilskudd 2015	7 743	4 635	8 098	20 476	9 248	14 385	6 817	30 450
<i>Sum tilskudd 2014</i>	<i>9 786</i>	<i>5 203</i>	<i>8 167</i>	<i>23 156</i>	<i>9 374</i>	<i>12 003</i>	<i>2 956</i>	<i>24 334</i>

Av tabell 4.2.2 og figur 4.2.1 går det fram at de totale inntektsoverføringene har en nedgang i alle områder i Finnmark, unntatt Kautokeino midt og vest. I Troms og Sør-Trøndelag/Hedmark er inntektsoverføringene redusert sammenlignet med 2014. Det er i hovedsak de direkte tilskuddene som varierer, og da spesielt de produksjonsavhengige.

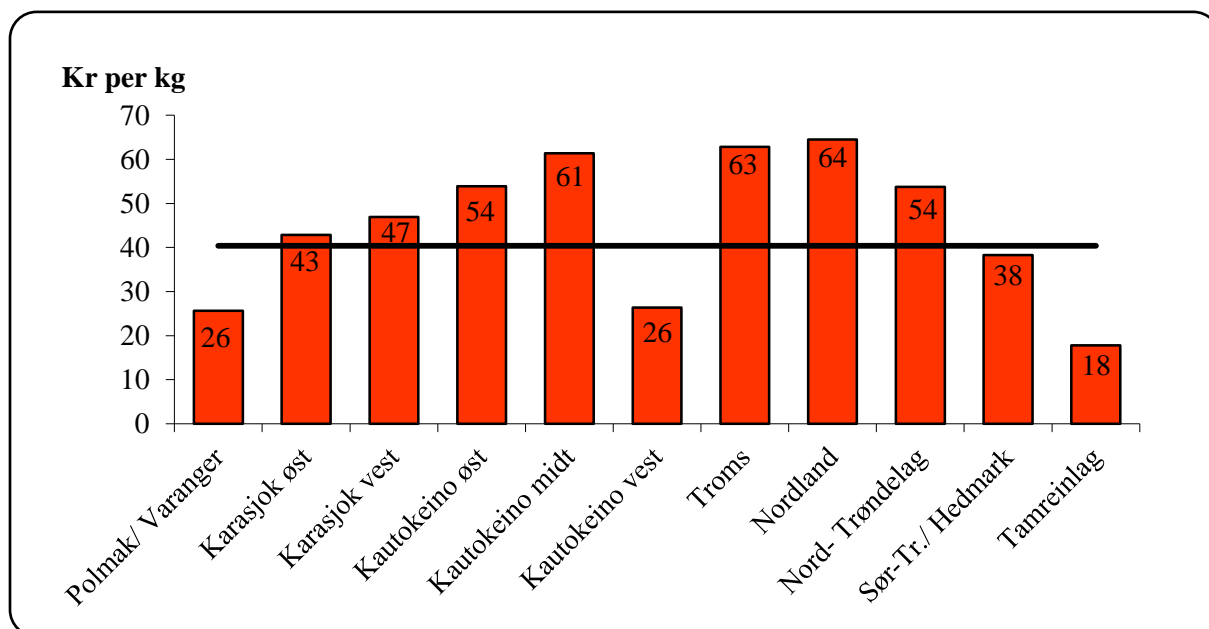
Figur 4.2.1 Inntektsoverføringer i perioden 2012-15 (1 000 kr)

Figur 4.2.2 viser forskjellene mellom reinbeiteområdene når det gjelder overføringer per siidaandel. Gjennomsnittet for alle områder er kr 144 000 per siidaandel, dette er en økning på kr. 10 000 fra 2014. Figuren viser også at Sør-Trøndelag/Hedmark ligger høyest i landet med et gjennomsnitt på kr 258 000 per andel og Polmak/Varanger ligger høyest i Finnmark med kr. 176 000 per andel. Reintall, flokkstruktur, slakteuttak og kravene avtalepartene setter, vil være styrende for hva de enkelte områder får i utbetalinger per siidaandel. Dette gjelder i hovedsak de produksjonsavhengige tilskuddene, samt enkelte ordninger over Reindriftens Utviklingsfond.

Figur 4.2.2 Gjennomsnittlige inntektsoverføringer per siidaandel og gjennomsnitt for alle områder i 2015 (1 000 kr)

Dersom inntektsoverføringene relateres til produsert kvantum, ser bildet noe annerledes ut. Fig. 4.2.3 viser kr 40 i inntektsoverføring per kg kjøtt i landsgjennomsnitt, som er tilnærmet det samme som i 2014. Siidaandelene i Kautokeino midt, Troms og Nordland har de høyeste overføringene per siidaandel med hhv 61, 63 og 64 kr per kg produsert kjøtt. Tamreinlagene ligger lavest med kr. 18 per kg produsert kjøtt.

Figur 4.2.3 Gjennomsnittlige inntektsoverføringer per kg. kjøtt i 2015

Ekstraordinære tilskudd

Ekstraordinære tilskudd føres som egen post under statstilskudd. Posten har i sammenligningsperioden rommet flere ulike tiltak:

- I 2010 og 2014 er det ikke utbetalt noen ekstraordinære tilskudd.
- I 2011 omfatter posten tap ved ulykker hos tamreinlagene.
- I 2012 omfatter hoveddelen av utbetalingene støtte til et distrikt i Karasjok for deres arbeid med reintall og beitesoner. Øvrige utbetalinger er knyttet til flere mindre prosjekter, deriblant støtte til materiell for etablering av arbeidsstue og hengebru.
- I 2013 omfatter posten tap av rein ved rasulykke hos et reinbeitedistrikt i Sør-Trøndelag/Hedmark.
- I 2015 omfatter posten tap av rein i rasulykke hos tamreinlagene og i Sør-Trøndelag/Hedmark.

Tilskudd til næringskombinasjoner

Tilskudd til næringskombinasjoner omfatter etablererstipend, investeringstilskudd og driftstilskudd til næringskombinasjoner, som er forvaltet av Sametinget. Tabell 4.2.3 viser utbetalingene av tilskudd til næringskombinasjoner i perioden 2011-2014. Bevilgningen til formålet ble fra og med avtaleåret 2014/2015 tatt ut av Reindrifftsavtalen.

Tabell 4.2.3 Tilskudd til næringskombinasjoner i perioden

Reinbeiteområde	2011	2012	2013	2014	2015
Polmak/Varanger	65	239		79	0
Karasjok øst	0	167		54	0
Karasjok vest	166	550		505	0
Øst Finnmark	231	956	126	638	0
Kautokeino øst	58	30			0
Kautokeino midt	532	641		144	0
Kautokeino vest	170	72			0
Vest Finnmark	760	743	538	107	0
Troms	645	943	354	0	0
Nordland	0	0	87	0	0
Nord Trøndelag	28	26	0	0	0
Sør Tr./Hedmark	0	0	0	0	0
Tamreinlag	0	0	0	0	0
Totalt	1664	2668	1105	745	0

De totale tilskuddene med inntektsvirkning til næringskombinasjoner økte fra 1,7 mill. kr. i 2011 til 2,7 mill. kr. i 2012 (+1 mill. kr.). I 2013 er utbetalingen av tilskudd redusert til 1,1 mill. kr. (-1,6 mill. kr.), og i 2014 er den gått ytterligere ned til 0,9 mill. kr. Avtalepartene har frem til Reindriftsavtalen 2014/2015 satt av 2 mill. kr. årlig over avtalen til næringskombinasjoner som forvaltes av Sametinget.

Utviklingsprogrammet for grønt reiseliv og lokalmat

I forbindelse med forhandlingene om reindriftsavtalen for 2012/13 ble Reinprogrammet etablert. Reinprogrammet avløste det tidligere Verdiskapingsprogrammet for reindrift. Hovedformålet med Reinprogrammet var å oppnå mer verdiskaping innen produksjon, kommersialisering og salg av reinkjøtt og biprodukter fra rein. Samtidig inngikk reiselivsbasert næringsutvikling i reindriften, samt samarbeidstiltak mellom reindriften og foredlingsbedrifter i programmet. Fra og med 01.01.2015 ble Reinprogrammet fasert inn i Utviklingsprogrammet for grønt reiseliv og lokalmat. Begge programmene har tilnærmet lik innretning, og man ser at reinkjøttbedriftene har en del å hente på en tettere samordning av programmene. Samordningen er også en oppfølging av regjeringens målsetting om en forenkling av landbruksbyråkratiet.

Tabell 4.2.4 Utbetalinger til reindriftsutøvere over Verdiskapingsprogrammet/Reinprogrammet/Utviklingsprogrammet (1 000 kr)

Reinbeite omr.	2001-2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013 ¹	2014 ¹	2015	Tot.
Polmak/Var.	3 346	477	210	397	0	0	0	0	0	4 430
Karasjok øst ²	2 949	975	0	995	410	0	852	0	0	6 181
Karasjok vest	800	468	400	0	0	0	0	258	0	1 926
Øst-Finnmark	7 095	1 920	610	1 392	410	0	852	258	0	12 537
Kauto. øst	550	156	250	36	0	0	0	0	0	992
Kauto. midt	192	259	68	286	134	228	0	0	0	1 167
Kauto. vest	111	447	1205	161	0	36	0	0	0	1 960
Vest-Finnmark	8 467	862	1 523	483	134	264	0	0	0	11 733
Troms	2 864	412	25	39	0	0	0	0	0	3 340
Nordland	3 356	731	40	476	1 254	585	92	0	75	6 609
Nord-Tr.lag	2 371	0	0	114	0	0	0	0	0	2 485
Sør-Tr. /Hedm.	873	151	24	326	151	24	0	429	0	1 978
Tamreinlag	648	0	0	0	0	0	0	0	0	648
Totalt	25 674	4 076	2 222	2 830	1 949	873	944	687	75	39 330

Tabell 4.2.4 viser at utbetalingene til reindriftsutøvere over programmet har gått mye ned. Bakgrunns materialet viser at det i 2004 var utbetalinger på totalt på 11,1 mill. kr. I de påfølgende år har utbetalingene stadig blitt redusert. Totalt er det utbetalt 39,3 mill. kr til reindriftsutøvere over programmene siden oppstarten i 2001. Det bevilges også midler til bedrifter o.l. som har som formål å øke verdiskapingen i reindriftsnæringen. Det vises til kapittel 5.4 for nærmere omtale av programmet, og for en total oversikt over innvilgede prosjekter.

Tiltak mot radioaktiv forurensing

Midler til ulike tiltak mot radioaktivitet i 2015 er vist i tabell 4.2.5 og den omfatter bare tiltak som er inntektsgivende for reieneieren.

Det går frem av tabell 4.2.5 at de samlede midlene til tiltak mot radioaktivitet i 2015 er 167 000 kr. Nivået er 114 000 kr. lavere enn i 2014.

¹ Reinprogrammet var operativt fom.01.01.2013 til 31.12.2014. Fra 01.01.2015 ble programmet faset inn i Utviklingsprogrammet for grønt reiseliv og lokalmat.

² Utbetalingene til Karasjok fra 2001 til 2005 er lagt til Karasjok Øst p.g.a. at soneinndelingen først ble innført i 2006.

Tabell 4.2.5 Tiltak mot radioaktivitet i 2015 etter tiltakstype (1 000 kr)

Reinbeite- område	Anlegg/ foring/tap	Tidlig slakt	Tiltak matrein	Nedføring	Totalt
Nordland	0	0	0	0	0
Nord-Trøndelag	0	0	0	167	167
Sør-Tr. /Hedmark	0	0	0	0	0
Tamreinlag	0	0	0	0	0
Totalt	0	0	0	167	167

Bortsett fra i 2011, har utbetalinger for tiltak mot radioaktivitet blitt redusert de siste årene. Imidlertid varierer forekomsten av radioaktivitet i beitevekster mellom år. Derfor vil utbetalte midler som følge av dette knyttet til tiltak mot radioaktivitet variere.

Vedleggstabell 5 viser de årlige utbetalingene fra 1990-2015. For nærmere omtale av radioaktiv forurensing og økologi vises det til kapittel 6.2.

Forebyggende og konfliktdempende tiltak mot rovviltskader

Tabell 4.2.6 viser utbetalinger fra fylkesmennene til ulike tiltak mot rovviltskader i reindriften for kalenderåret 2015. For nærmere omtale av tiltak og tap til rovvilt vises det til kapittel 6 og til Ressursregnskapet for reindriftsnæringen.

Tabell 4.2.6 Forebyggende tiltak mot rovvilt etter tiltakstype for 2015 (1 000 kr)

Reinbeiteområde	Tidlig slaktning	Intensiv gjeting og utvidet tilsyn i kalvingsperiode	Foring	Flytting til mindre utsatte områder	Annet	Totalt
Polmak/Varanger		80	123	90	70	363
Karasjok Øst		172	105	40		317
Karasjok Vest		311	185			496
Øst-Finnmark		563	413	130	70	1176
Kautokeino Øst		65	45			110
Kautokeino Midt		60	60			120
Kautokeino Vest		148	138			285
Vest-Finnmark		273	243			515
Troms		100	324			424
Nordland	154	710	663	1100	94	2720
Nord-Trøndelag	280	35	50	95		460
Sør-Tr.lag/Hedm.	125	70				195
Totalt 2015	559	1750	1693	1325	164	5 491

Tabellen er noe endret i forhold til fjoråret, i form av at tiltakstypene er mer tilpasset den inndelingen som fylkesmennene benytter nå. Totalt bevilget for 2014 var 934 000 til intensiv gjeting, 310 000 til tiltak ved kalving, 767 000 til akutte formål, 1 477 000 til flytting av rein og 908 000 til andre tiltak. Sum av bevilgede midler i 2014 var på 4 396 000.

Det fremgår av tabellen at de samlede bevilgede midlene til forebyggende og konfliktdempende tiltak mot rovviltskader er på 5,5 mill. kr i 2015, noe som er høyere enn fjoråret. Dette kan være en direkte følge av at fylkesmennene i større grad har informert reindriften om tilskuddet og mulighetene som ligger her, og derav utløst flere søknader.

4.3 Erstatninger

Erstatninger er delt i to underposter; erstatning for tap av rein og erstatning for arealinngrep.

Erstatning for tap av rein

Under erstatninger for tap av rein inngår erstatninger fra Miljødirektoratet for tap av rein til rovvilt, erstatninger over reindriftsavtalen ved omfattende tap av rein, erstatninger fra Jernbaneverket for rein drept av tog og *beregnete* erstatninger fra forsikringsselskapene for rein drept i trafikken. Sistnevnte er beregnet med grunnlag i oppgitte tall fra melding om reindrift.

Tabell 4.3.1 Erstatning for tap av rein i perioden 2011-15 (1 000 kr)

Reinbeiteområde	2011	2012	2013	2014	2015
Polmak/Varanger	6 542	6 064	7 926	7 682	6 188
Karasjok øst	7 279	7 386	4 710	4 860	4 286
Karasjok vest	9 012	7 429	7 368	7 264	4 637
Øst-Finnmark	22 832	20 879	20 003	19 806	15 111
Kautokeino øst	4 020	3 658	2 025	2 510	2 161
Kautokeino midt	6 161	5 221	5 295	5 188	5 110
Kautokeino vest	3 488	4 322	2 770	2 853	3 236
Vest-Finnmark	13 670	13 200	10 089	10 550	10 507
Troms	10 358	10 292	11 136	10 693	12 095
Nordland	13 804	13 836	13 719	12 673	13 169
Nord-Trøndelag	11 092	10 672	9 226	9 490	8 107
Sør-Tr. /Hedmark	3 385	3 021	3 146	2 377	2 118
Tamreinlagene	957	772	405	961	2 744
Totalt	76 098	72 672	67 725	66 550	63 850

Tabell 4.3.1 viser at erstatningsutbetalingene er betydelige. Det er erstatninger fra Miljødirektoratet for tap av rein til rovvilt som står for hovedtyngden, i 2015 utgjorde disse omtrent 92 % av de totale erstatningsutbetalingene for tap av rein.

Erstatningstallene har i løpet av den siste 5-årsperioden vært jevnt nedadgående. Dersom vi sammenligner hele perioden under ett, ser vi at Karasjok vest, Karasjok øst og Nord-Trøndelag alene står for store deler av den totale reduksjonen.

Erstatningsutbetalingene skjer på grunnlag av dokumenterte og sannsynliggjorte skader, der det blant annet blir lagt vekt på om tapet er skjedd i et område der det er dokumentert

forekomst av rovvilt eller det i flere foregående år er påvist rovvilttap. Dette medfører at utbetalingene varierer mellom de ulike reinbeiteområdene.

Det gjøres oppmerksom på at tapt produksjonspremie knyttet til erstattede rein tatt av rovvilt er inkludert i erstatningsutbetalingene.

Tabell 4.3.2 viser antall erstattede dyr de tre siste årene, fordelt på skadevolder. Tallene er hentet fra Miljødirektoratets rovbase, Jernbaneverket og Melding om reindrift.

Tabell 4.3.2 Antall erstattede fordelt på skadevolder i perioden 2013-15

Tapsårsak/skadevolder	2015			2014			2013		
	Kalv	Simle	Okse	Kalv	Simle	Okse	Kalv	Simle	Okse
Gaupe	4 186	1 450	292	4 469	1 885	400	5 689	2 011	352
Jerv	3 984	1 190	358	4 148	1 886	514	5 406	2 038	408
Bjørn	229	28	0	103	58	0	112	8	0
Ulv	96	33	12	18	8	1	47	0	0
Kongeørn	4 554	180	6	4 280	269	13	5 307	243	12
Uspesifisert rovvilt	1 910	566	126	1 601	511	124	1 688	493	145
Tog	45	297	111	16	163	37	73	401	94
Trafikk	179	307	99	622	736	277	614	819	284
Totalt	15 183	4 051	1 004	15 257	5 516	1 366	18 936	6 013	1 295

Tabell 4.3.3 viser erstattede dyr per område, fordelt på skadevolder. Det gjøres oppmerksom på at summen av tallene i tabell 4.3.3 ikke stemmer overens med summen av erstattede for 2015 i tabell 4.3.2, dette har sammenheng med et avvik i databasen og kan ha en sammenheng med etterjusteringer av områdevis tall uten at totaltallene er oppdatert.

Tabell 4.3.3 Antall erstattede per område i 2015, fordelt på skadevolder

Tapsårsak/skadevolder 2015	Øst-Finm.	Vest-Finm.	Troms	Nordland	Nord-Tr.lag	Sør-Tr.lag	Tamrein lag
Gaupe	1 807	1 203	812	1 112	934	54	6
Jerv	1 801	1 162	398	1 101	824	152	95
Bjørn	159	4	0	3	91	0	0
Ulv	62	0	0	0	9	17	53
Kongeørn	1 349	1 801	862	228	289	113	98
Uspesifisert rovvilt	552	153	582	532	439	312	33
Tog	0	0	0	364	89	0	0
Trafikk	158	273	62	22	25	38	7
Totalt	5 888	4 596	2 716	3 362	2 700	686	292

For ytterligere informasjon om fordelingen av tap av rein henvises det til vedleggstabell 6.

Erstatning for arealinngrep

Tabell 4.3.4 viser en oversikt over erstatningene for arealinngrep i perioden 2012-2015.

Tabell 4.3.4 Erstatning for arealinngrep i perioden 2012-15 (1 000 kr)

Reinbeiteområde	2012	2013	2014	2015
Polmak/Varanger	155	156	2 802	2 693
Karasjok øst	325	2 039	304	424
Karasjok vest	0	0	0	0
Øst-Finnmark	480	2 195	3 106	3 117
Kautokeino øst	0	19	0	160
Kautokeino midt	289	340	36	4 058
Kautokeino vest	114	624	548	3 581
Vest-Finnmark	403	982	584	7 799
Troms	97	0	149	0
Nordland	1 016	669	1 004	1 233
Nord-Trøndelag	872	289	319	228
Sør-Trøndelag	461	0	708	836
Sum	3 328	4 136	5 869	13 212
Antall innleverte regnskap i prosent:	68 %	65 %	67 %	75 %

Årlige erstatninger inntektsføres i sin helhet. Forrentningen av oppsparte erstatninger inntektsføres også. Grunnet manglende spesifisering i grunnlagsmaterialet kan også renter fra andre oppsparte fond inngå her. Så langt man kan se av regnskapene, brukes midlene i hovedsak til dekning av distriktenes kostnader, men det forekommer også tilfeller der erstatningene utbetales direkte til reieiere for å kompensere reduserte inntekter hos den enkelte.

Det påpekes at distrikts- og fondsregnskapene er bakgrunnsmateriale for arealerstatningene i totalregnskapet. Dette innebærer at eventuelle erstatninger utbetalt direkte til den enkelte ikke er med i oversikten. Det understrekes for øvrig at oversikten over erstatninger for arealinngrep er usikker. Dette skyldes manglende spesifisering i grunnlagsmaterialet. Den relativt store økningen i 2015 kan forklares ved at man for 2015 har fått inn regnskap fra flere distrikter som har erstatningssaker, samt at det for enkelte distrikt er registrert nye erstatningssaker.

4.4 Kostnader

Siidaandelens kostnader

Siidaandelens kostnader i perioden 2012-2015 er presentert i tabell 4.4.1. Tabell 4.4.2 viser siidaandelens kostnader i 2015 fordelt etter kostnadsart.

Tabell 4.4.1 Siidaandelens kostnader i perioden 2012-15 (1 000 kr)

Reinbeiteområde	2012	2013	2014	2015
Polmak/ Varanger	18 009	17 895	18 632	29 575
Karasjok Øst	17 900	18 689	17 710	18 173
Karasjok Vest	13 689	16 604	20 794	18 900
Øst-Finnmark	49 598	53 188	57 136	66 648
Kautokeino Øst	15 058	15 298	17 864	16 335
Kautokeino Midt	17 030	19 429	24 528	25 863
Kautokeino Vest	12 494	17 299	14 828	18 695
Vest-Finnmark	44 583	52 026	57 220	60 894
Troms	8 963	10 530	12 256	16 667
Nordland	16 318	18 019	21 706	21 054
Nord-Trøndelag	8 543	10 154	11 698	11 311
Sør-Tr. / Hedmark	9 901	9 518	11 483	11 705
Totalt	137 905	153 435	171 500	188 279

Det fremgår av tabell 4.4.1 at siidaandelens samlede kostnader øker med 16,8 mill. kr i forhold til 2014 (+10 %). Det økte slaktekvantumet i 2015 er nok en sterkt medvirkende årsak til dette, da dette i seg selv genererer høyere kostnader til både selve slaktingen og frakt/transport. Polmak/Varanger, Kautokeino vest og Troms er de områdene som har størst prosentvis økning, med hhv 59 %, 26 % og 36 %. Øst-Finnmark har en total økning på 17% sammenlignet med 2014. I fire reinbeiteområder, henholdsvis Karasjok vest, Kautokeino øst, Nordland og Nord-Trøndelag finner vi en reduksjon av kostnadene med hhv 9 %, 9 %, 3 % og 3 %.

Kjøretøy/maskiner og avskrivninger er de postene som utgjør størstedelen av kostnadene for landet sett under ett, med hhv 17 % og 19 % av de totale kostnadene.

En sammenligning mellom tabell 4.4.2 og tilsvarende tabell i fjorårets publikasjon viser at varekjøp (+7,1 mill. kr) og diverse (+3,8 mill. kr) er postene som øker mest når vi ser på kronebeløp. Postene provisjonskostnad, bygninger/anlegg (+71 %), frakt og transport (+44 %) og diverse (+43 %) står for de største prosentvise økningene. Postene kjøretøy/maskiner, strøm/energi og salg/reklame har alle en liten reduksjon sammenlignet med 2014.

Tabell 4.4.2 Siidaandelenes kostnader i 2015 etter kostnadsart (1 000 kr)

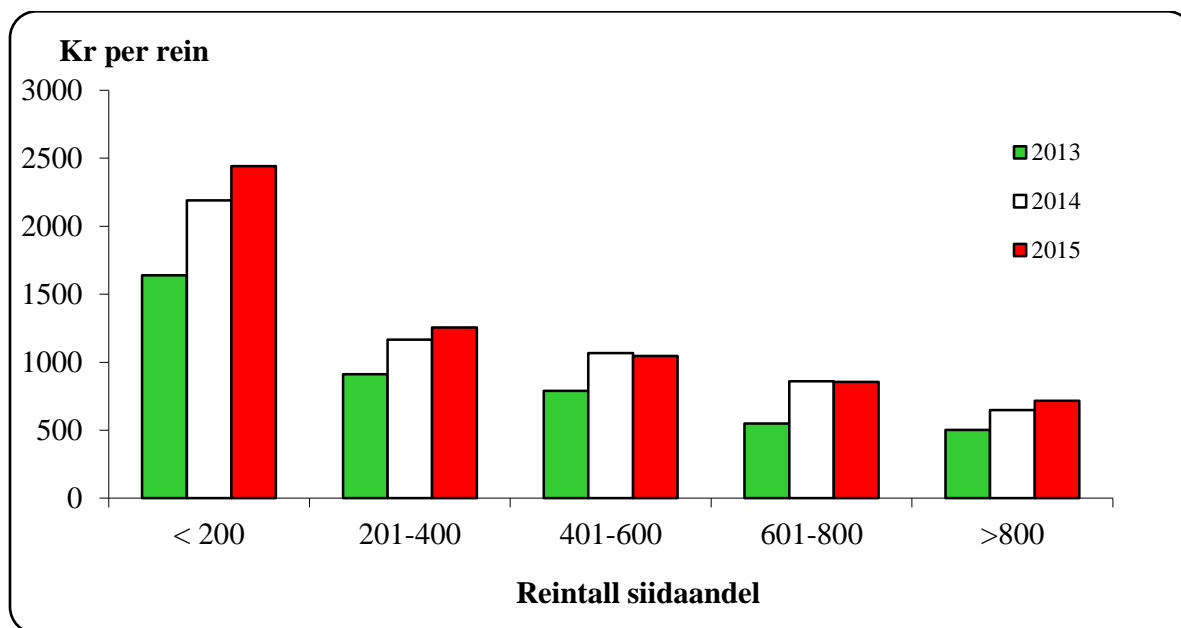
Kostnadsart	Øst- Finnm.	Vest- Finnm.	Troms	Nordl.	Nord- Tr.lag	Sør- Tr.lag	Totalt 2015
Frakt og transport	843	855	134	664	72	63	2 631
Varekjøp	15 642	4 050	3 885	3 492	452	1 744	29 265
Reiser	1 336	501	322	285	270	171	2 884
Utstyr	7 274	7 802	1 715	2 779	2 021	1 197	22 788
Kjøretøyer og maskiner	9 362	13 585	2 515	3 359	1 381	2 107	32 308
Bygninger og anlegg	3 601	2 309	168	451	282	195	7 006
Avskrivninger	11 474	13 345	3 566	2 827	2 298	2 224	35 734
Strøm, energi	2 805	3 100	585	940	343	452	8 225
Administrasjon	1 577	1 707	446	507	590	280	5 106
Leie	1 840	781	188	998	540	352	4 699
Forsikring	1 784	1 357	372	359	292	271	4 435
Salg og reklame	66	108	3	128	386	2	693
Fremmedtjenester	3 675	7 291	1 366	3 531	1 855	2 091	19 808
Provisjonskostnad	53	0	86	0	0	0	139
Diverse	5 318	4 103	1 317	733	531	556	12 558
Totalt	66 648	60 894	16 667	21 054	11 311	11 705	188 279

Tabell 4.4.2 forts. Siidaandelenes kostnader i Finnmark i 2015 fordelt på soner (1 000 kr)

Kostnadsart	Polmak/ Varanger	Karasjok øst	Karasjok vest	Kautok. øst	Kautok. midt	Kautok. vest
Frakt og transport	93	223	526	186	341	329
Varekjøp	8 554	3 622	3 465	994	1 641	1 415
Reiser	309	746	280	120	203	178
Utstyr	3 506	1 759	2 010	2 118	3 540	2 144
Kjøretøyer og maskiner	2 324	2 837	4 200	3 497	6 135	3 953
Bygninger og anlegg	2 113	775	712	555	1 071	683
Avskrivninger	4 657	3 032	3 786	3 435	5 803	4 106
Strøm, energi	1 129	862	814	937	1 129	1 034
Administrasjon	576	467	535	467	731	509
Leie	1 276	319	244	182	402	197
Forsikring	931	565	287	450	526	380
Salg og reklame	8	12	46	0	105	3
Fremmedtjenester	2 693	518	463	2 291	2 354	2 646
Provisjonskostnad	0	0	53	0	0	0
Diverse	1 404	2 434	1 479	1 103	1 882	1 119
Totalt	29 575	18 173	18 900	16 335	25 863	18 695

Kostnadene i tabellene 4.4.1 og 4.4.2 er fordelt etter reinbeiteområder og soner. Bakgrunns materialet viser at kostnadene kan variere mer innenfor det enkelte reinbeiteområde enn mellom reinbeiteområdene.

I tillegg til at kostnadene varierer innen og mellom beiteområder, er det også til dels betydelige kostnadsvariasjoner mellom reindriftsutøvere i ulike reintallsgrupper. Figur 4.4.1 gir en oversikt over variasjonen i gjennomsnittlige kostnader per rein fordelt etter siidaandelens reintall.

Figur 4.4.1 Gjennomsnittlige kostnader (kr. per rein) i perioden 2013-15 etter siidaandelens reintall

Det går frem av figur 4.4.1 at siidaandeler som har under 200 rein har de klart høyeste kostnadene per rein og er også de som har størst økning sammenlignet med de to foregående årene. Vi ser også at det for gruppene 401-600 rein og 601-800 rein har vært en liten reduksjon av kostnadene sammenlignet med 2014, men at det fortsatt er en økning når man ser perioden under ett.

Når det gjelder type kostnader i gruppene, viser bakgrunns materialet at kostnader til kjøretøy og maskiner utgjør den største andelen av de totale kostnader i den minste reintallsgruppen (<200). I den høyeste reintallsgruppen (>800) er det varekjøp som utgjør den største andelen. For de øvrige gruppene er det avskrivninger som står for hovedtyngden. Avskrivninger står for øvrig for en stor del av de øvrige kostnadene, noe som også går igjen i oppsummeringer av de totale kostnadene i reindriften.

Felleskostnader i samisk reindrift/distriktenes kostnader

Utviklingen i felleskostnadene de fire siste årene er fremstilt i tabell 4.4.3. Felleskostnader etter kostnadsart er vist i tabell 4.4.4.

Tabell 4.4.3 Felleskostnader i perioden 2012-15 (1 000 kr)

Reinbeiteområde	2012	2013	2014	2015
Polmak/ Varanger	5 596	3 790	4 937	3 680
Karasjok Øst	1 984	1 418	2 671	1 221
Karasjok Vest	412	3 902	1 126	515
Øst-Finnmark	7 993	9 109	8 734	5 416
Kautokeino Øst	539	666	1 291	569
Kautokeino Midt	1 866	2 570	2 985	1 828
Kautokeino Vest	3 462	1 678	774	1 062
Vest-Finnmark	5 867	4 915	5 051	3 459
Troms	5 304	4 817	1 804	3 948
Nordland	3 638	5 998	7 378	6 788
Nord-Trøndelag	2 528	1 985	2 362	3 091
Sør-Tr. / Hedmark	1 841	1 930	2 587	1 794
Totalt	27 170	28 754	27 915	24 496

Det fremgår av tabell 4.4.3 at de totale felleskostnadene i sammenligningsperioden var lavest i 2015 og høyest i 2013. Nedgangen fra 2014 skyldes i hovedsak at posten varekjøp går mye ned. Det er likevel varekjøp og utstyr som utgjør de største postene. Størst økning finner vi på postene for avskrivning og driftsbygninger/anlegg.

Felleskostnadene for de ulike områdene kan til dels ha store variasjoner mellom år, og også variasjoner mellom de ulike utgiftspostene mellom år.

For øvrig påpekes det av Økonomisk utvalg at datagrunnlaget for fordeling av felleskostnadene er noe usikkert på grunn av ulik detaljeringsgrad. Det foreligger heller ikke datagrunnlag for alle distrikter alle år. Forskjeller i organisering og regnskapspraksis mellom distrikter kan også føre til forskjellige måter å postere kostnader på.

Tabell 4.4.4 Felleskostnader i 2015 etter kostnadsart (1 000 kr)

Kostnadsart	Polm./ Var	K-sjok øst	K-sjok vest	Kauto øst	Kauto midt	Kauto vest	Troms	Nord- land	Nord- Tr.lag	S-Tr/ Hedm.
Frakt/transp	301	120	0	0	85	78	314	1 093	666	182
Varekjøp	256	0	0	50	113	0	2 104	3 312	175	52
Reiser	59	180	33	7	133	79	61	42	1	9
Utstyr	601	108	5	116	279	56	532	781	236	1 282
Kj.tøy/mas.	128	0	0	11	83	0	300	307	424	3
Bygn/anl.	805	59	8	11	164	53	210	34	51	5
Avskr.	726	159	0	99	160	254	197	590	12	75
Strøm/ener gi	16	0	0	13	0	0	5	94	124	4
Adm.	186	181	170	167	383	330	144	110	106	33
Leie	0	0	131	5	50	125	11	261	812	0
Forsikring	31	18	7	18	19	2	19	83	105	13
Fremmedtj.	553	248	0	50	148	0	0	48	0	0
Diverse	17	149	161	22	212	83	49	33	380	136
Totalt	3 680	1 221	515	569	1 828	1 062	3 948	6 788	3 091	1 794

Tabell 4.4.4 viser at postene varekjøp (25 %) og utstyr (16 %) utgjør de største andelene av felleskostnadene i samisk reindrift i 2015.

Kostnader i tamreinlag

Tamreinlagenes totale kostnader for perioden 2012 til 2015 er vist i tabell 4.4.5. Kostnadene har i sammenligningsperioden vært forholdsvis stabile.

Differansen på de ulike postene mellom år må tilskrives ulik detaljeringsgrad i grunnlagsmaterialet.

Tabell 4.4.5 Tamreinlagenes totale kostnader i perioden 2012-15 (1 000 kr)

Kostnader	2012	2013	2014	2015
Frakt og transport	68	0	141	159
Varekjøp	1 100	5 045	3 688	1 660
Reiser	173	0	94	131
Utstyr	5 896	0	3 379	6 209
Kjøretøyer og maskiner	243	0	206	168
Bygninger og anlegg	17	0	24	7
Avskrivninger	730	931	805	952
Strøm, energi	0	0	0	0
Administrasjon	0	0	0	0
Leie	779	406	866	920
Forsikring	0	0	0	0
Fremmedtjenester	0	0	97	139
Diverse	173	2 777	0	0
Totalt	9 178	9 159	9 301	10 346

Fordeling av totale kostnader

Tabell 4.4.6 viser reindriftnæringens totale kostnader, som er summen av siidaandelens kostnader, felleskostnader i samisk reindrift og tamreinlagenes kostnader. Fra 2014 til 2015 er det en økning i de totale kostnadene; siidaandelens kostnader øker med 16,8 mill. kr, felleskostnadene i samisk reindrift reduseres med 3,4 mill. kr, mens tamreinlagenes kostnader øker med 1 mill. kr. I sum gir dette en økning på 14,4 mill. kr. (6,9 %) fra 2014.

Tabell 4.4.6 Totale kostnader i 2015 etter kostnadsart (1 000 kr)

Kostnadsart	Øst-Finmm.	Vest-Finmm.	Troms	Nord-land	Nord-Tr.lag	S-Tr. / Hedmark	Tamrein-lag	Totalt
Frakt og transport	1 265	1 019	448	1 757	737	245	159	5 630
Varekjøp	15 898	4 213	5 989	6 805	627	1 795	1 660	36 987
Reiser	1 608	720	383	327	270	180	131	3 620
Utstyr	7 987	8 254	2 248	3 560	2 257	2 479	6 209	32 994
Kjøretøyer og maskiner	9 490	13 678	2 814	3 665	1 805	2 110	168	33 731
Anlegg	4 472	2 536	379	485	333	200	7	8 412
Avskrivninger	12 359	13 858	3 763	3 417	2 310	2 300	952	38 958
Strøm, energi	2 822	3 113	590	1 034	466	456	0	8 481
Administrasjon	2 114	2 588	590	616	696	313	0	6 916
Leie	1 970	961	199	1 259	1 352	352	920	7 013
Forsikringer	1 840	1 396	391	443	397	283	0	4 750
Salg og reklame	66	108	3	128	386	2	0	693
Fremmedtj.	4 476	7 488	1 366	3 580	1 855	2 091	139	20 994
Diverse	5 698	4 421	1 452	766	911	692	0	13 941
Totalt	72 064	64 353	20 615	27 842	14 402	13 499	10 346	223 121

Tabell 4.4.6 forts. Totale kostnader i Finnmark i 2015 etter kostnadsart fordelt på soner (1 000 kr)

Kostnadsart	Polmak/Varanger	Karasjok øst	Karasjok vest	Kautok. øst	Kautok. midt	Kautok. vest
Frakt og transport	395	344	526	186	426	407
Varekjøp	8 810	3 622	3 465	1 044	1 754	1 415
Reiser	369	926	313	128	336	257
Utstyr	4 106	1 867	2 014	2 234	3 820	2 200
Kjøretøyer og maskiner	2 452	2 837	4 200	3 508	6 217	3 953
Anlegg	2 918	834	720	566	1 234	736
Avskrivninger	5 383	3 191	3 786	3 535	5 963	4 360
Strøm, energi	1 145	862	814	950	1 129	1 034
Administrasjon	761	648	705	634	1 114	839
Leie	1 276	319	375	187	451	322
Forsikringer	963	583	294	468	546	383
Salg og reklame	8	12	46	0	105	3
Fremmedtjenester	3 246	766	463	2 340	2 502	2 646
Diverse	1 421	2 583	1 693	1 125	2 094	1 202
Totalt	33 255	19 394	19 415	16 905	27 691	19 757

Det går frem av tabell 4.4.6 at postene varekjøp, kjøretøy/maskiner, avskrivninger og utstyr i sum utgjør de største kostnadspostene når en ser på samtlige reinbeiteområder under ett. Pga.

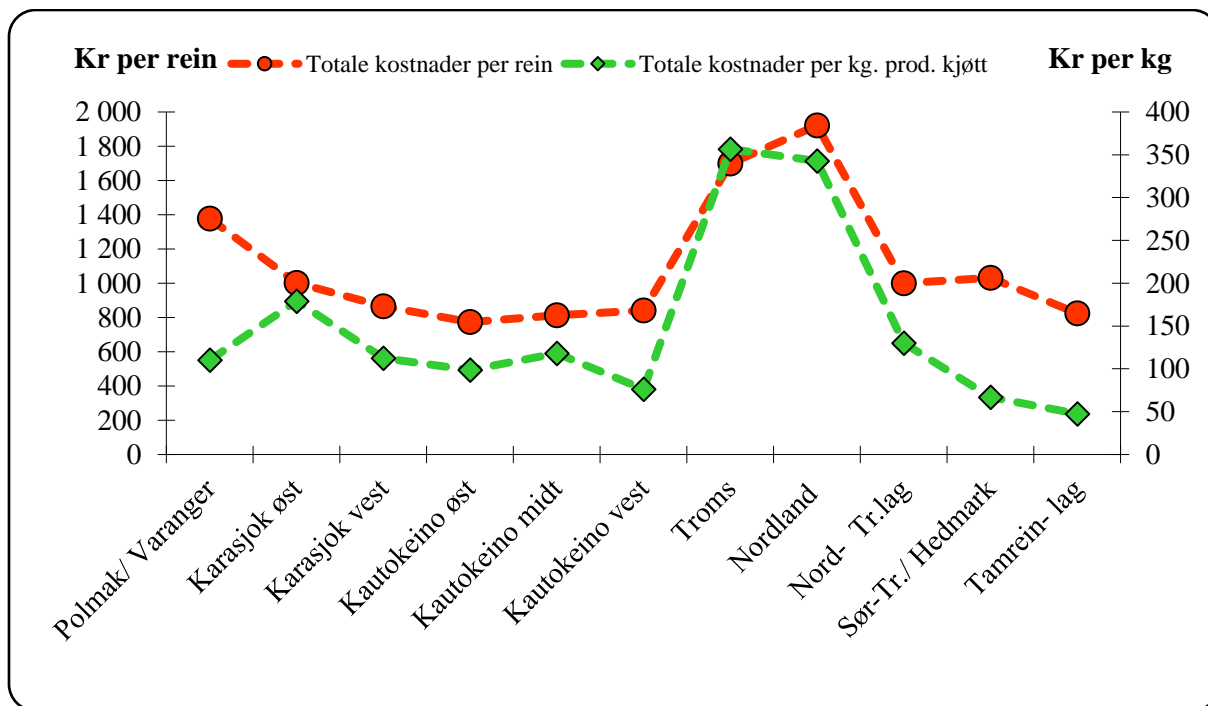
detaljeringsgraden i datagrunnlaget kan imidlertid noe av kostnadene være ført på forskjellige poster over år.

Tabell 4.4.7 viser utviklingen på de ulike kostnadsartene de fire siste årene, totalt for hele landet.

Tabell 4.4.7 Totale kostnader i perioden 2012-2015 etter kostnadsart (1 000 kr)

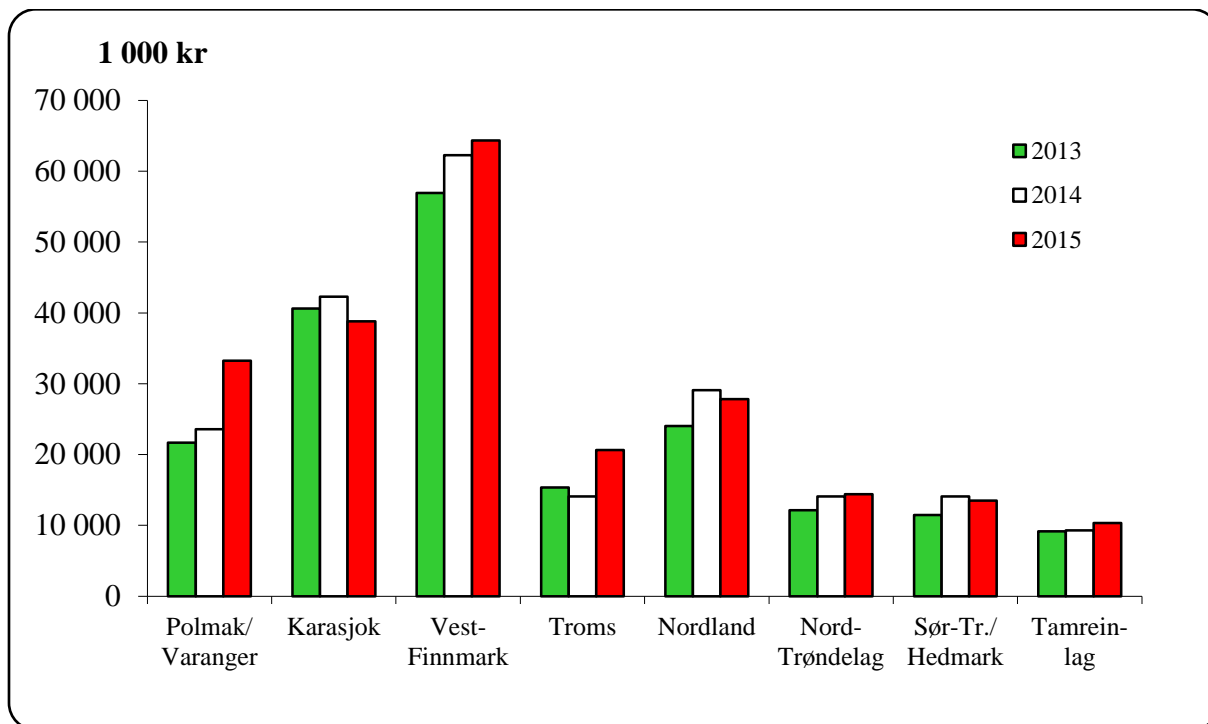
Kostnadsart	2012	2013	2014	2015
Frakt/transport	3 949	5 064	5 053	5 630
Varekjøp	23 126	33 138	33 923	36 987
Reiser	2 562	2 590	3 024	3 620
Utstyr	28 507	18 786	30 880	32 994
Kjøretøy og mask.	29 419	28 156	38 291	33 731
Bygn. /anlegg	6 113	4 835	4 776	8 412
Avskrivninger	31 322	37 481	35 825	38 958
Strøm/energi	6 503	7 526	8 767	8 481
Administrasjon	6 452	5 990	6 357	6 916
Leie	3 972	3 062	5 872	7 013
Forsikringer	3 373	3 902	4 309	4 750
Salg og reklame	477	773	1 109	693
Fremmedtjenester	16 798	18 619	18 937	20 994
Diverse	11 680	21 425	11 593	13 941
Sum	174 253	191 347	208 716	223 121

Figur 4.4.2 viser totale kostnader per rein og per kg. produsert kjøtt. Det fremgår av figuren at Nordland har de høyeste kostnadene i forhold til totale kostnader per rein og Troms har de høyeste totale kostnadene per kg. produsert kjøtt. De laveste kostnadene per rein har tamreinlagene, Karasjok vest og Vest Finnmark, mens de laveste totale kostnadene per kg. produsert kjøtt har Kautokeino øst, Kautokeino vest, Sør-Trøndelag/Hedmark og tamreinlagene.

Figur 4.4.2 Totale kostnader (eksklusive renter) per rein og per kg produsert kjøtt i 2015

Figur 4.4.3 viser totale kostnader de tre siste årene. Det går frem av figuren at Karasjok, Nordland og Sør-Trøndelag/Hedmark har redusert sine kostnader i forhold til 2014.

Figur 4.4.3 Totale kostnader (eksklusive renter) i perioden 2013-15 (1 000 kr)

Nærmere om kostnadsutviklingen

Tabellene og figurene ovenfor viser at det har vært en stor kostnadsøkning i næringen. I nedenstående tabell ser vi utviklingen per kostnadsart for de siste 10 årene. Tabellen viser også hvor stor andel av den totale kostnaden de forskjellige artene representerer. Vi ser også den totale kostnadsøkningen (%-vis) i perioden 2006-2015.

Tabell 4.4.8 Totale kostnader i perioden 2006-2015 etter kostnadsart (1 000 kr)

Kostnadsart	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	% av total	2006-2015
Frakt/transp	4 387	4 760	4 972	9 469	6 320	4 198	3 950	5 065	5 051	5 630	3	28 %
Varekjøp	12 163	16 235	11 134	17 243	22 171	25 648	23 126	33 138	33 923	36 987	14	204 %
Reiser	1 912	2 270	2 416	1 979	3 708	2 498	2 564	2 590	3 023	3 619	2	89 %
Utstyr	10 716	17 397	15 313	19 347	26 155	23 531	28 507	18 784	30 879	32 994	13	208 %
Kjøretøy og maskiner	27 610	25 486	26 147	26 411	29 982	27 651	29 419	28 157	38 290	33 730	18	22 %
Bygn./anlegg	4 882	5 891	6 172	14 629	8 429	5 687	6 113	4 835	4 775	8 412	4	72 %
Avskrivn.	20 891	21 866	24 289	29 220	28 935	30 106	31 322	37 481	35 825	38 959	18	86 %
Strøm/energi	3 430	3 552	4 829	5 373	7 404	7 073	6 503	7 526	8 767	8 480	4	147 %
Administr.	4 263	4 263	4 340	5 183	7 026	8 678	6 450	5 992	6 357	6 916	4	62 %
Leie	4 166	4 859	6 664	4 347	3 865	4 178	3 971	3 063	5 872	7 013	3	68 %
Forsikringer	1 760	2 070	2 605	3 305	3 364	3 669	3 373	3 902	4 308	4 750	2	170 %
Salg og reklame	402	500	611	664	600	567	478	773	1 109	692	0	72 %
Fremmedtjenester	8 533	10 400	13 141	14 809	17 266	12 532	16 799	18 618	18 937	20 994	9	146 %
Provisjon	55	12	0	0	11	6	0	0	0	139	0	153 %
Diverse	11 647	8 169	11 279	7 230	7 472	7 406	11 680	21 423	11 600	13 806	7	19 %
SUM	116 817	127 730	133 912	159 209	172 708	163 428	174 255	191 347	208 716	223 121	100	91 %

Tabellen viser at det gjennom hele perioden er kjøretøy og maskiner, avskrivninger, varekjøp og utstyr som utgjør hoveddelen av de totale kostnadene. Vi ser også at postene utstyr og varekjøp utgjør den største prosentvise økningen sammenholdt med 2006. Den totale kostnadsøkningen fra 2006 – 2015 er på hele 91 %. Sammenligner vi dette med inntektene i næringen, er tallene som følger (sammenligningstallene er hentet fra tidligere års TR);

- Økning fra 2006 – 2015 i produksjonsbaserte inntekter; 21 %
- Økning fra 2006 – 2015 i inntekter fra kjøtt- og biprodukter; 31 %
- Økning fra 2006 – 2015 i de totale inntektene; 27 %

Som tidligere nevnt hentes kostnadsopplysningene fra selvangivelser og næringsoppgaver. Økonomisk utvalg har ikke detaljkunnskaper om hvilke prinsipper den enkelte siidaandelsinnehaver legger til grunn ved føring på postene, men forholder oss til tallene vi får utlevert fra Skatteetaten. Blant annet kan slaktekostnader være ført på fremmedtjenester, varekostnad eller annen kostnad. De enkelte siidaandelsinnehaverne kan ha ulike prinsipper ved regnskapsføringen. Noen av postene i våre tabeller er summert av flere mindre poster. Dette gjelder blant annet postene utstyr og varekjøp, som altså har økt mest i perioden.

I tabellene nedenfor vises utviklingen i disse to postene for perioden 2008 – 2015. Det gjøres oppmerksom på at det i disse tabellene ikke er foretatt forholdsmessig endring av kostnadene

ut fra antall innleverte næringsoppgaver, som det gjøres i tabellene foran, og de er derfor ikke direkte sammenlignbare.

Tabell 4.4.9 Utvikling av kostnader i perioden 2008-2015 på postene Varekjøp og Utstyr (1 000 kr.)

Kostnadsgruppe	Varekjøp		Utstyr		
	År/Kostnadsart	Varekostnad	Beholdningsendring av varer	Rep og vedlikehold annet utstyr	Verktøy/inventar som ikke skal aktiveres
2015		27 153	200	5 510	15 678
2014		18 953	242	4 629	13 191
2013		11 970	210	3 200	10 192
2012		12 622	123	2 934	9 984
2011		11 586	326	2 513	10 267
2010		10 856	46	2 590	11 065
2009		8 870	-316	2 547	11 105
2008		7 085	-103	1 689	6 985

Slakterienes priser

Kostnader til frakt og slakting er tatt med i siidaandelens kostnader som hentes fra skatte- og næringsoppgaver, og tas med i sammendragene derfra. Nedenfor framkommer en oversikt som viser slakterienes slakte- og fraktekostnader, definert områdevis. Det gjøres oppmerksom på at tallene inneholder en viss grad av usikkerhet fordi vi ikke kan skille fraktekostnadene fra selve slaktekostnadene, og at forskjellene dermed kan være innbyrdes skjevfordelt. Tabell 4.4.10 viser slakterienes oppgitte priser til slakt og frakt, per kg produsert kjøtt. Tallene er hentet fra slakterienes rapportering på månedlig slakting, og omfatter både leieslakt og oppkjøp. Tallene er ekskl. mva.

Tabell 4.4.10 Slakterienes priser på slakting, inkl. frakt

	Andel slakt (%)	Pris per kg	Andel slakt (%)	Pris per kg	Andel slakt (%)	Pris per kg
Slakteriadresse	2015		2014		2013	
Øst- Finnmark	59,3	22,4	52,6	17,3	56,7	14,3
Vest-Finnmark	2,2	20,6	3,0	17,5	5,4	15,7
Troms	2,7	15,4	2,3	14,6	2,1	13,6
Nordland	2,2	12,5	1,8	8,3	0,3	9,0
Nord- Trøndelag	4,9	20,2	8,4	16,0	5,6	15,6
Sør-Tr. / Hedmark	28,1	13,9	28,3	12,1	29,9	11,8
Øvrige	0,6	21,6	3,6	19,2	0,0	0,0
Totalt	100,0 %	19,5	100,0 %	15,6	100,0 %	13,6

Tabellen viser at slaktekostnadene har økt i alle områder i forhold til 2014.

Gjennomgang av de siste års slakterapporter har medført endringer i tabell 4.4.8 i forhold til tidligere publiserte tall, dette med bakgrunn i at man i større grad enn tidligere har avdekket skjevføringer som definert ovenfor.

Bakgrunns materialet viser at områdenes andel slakt varierer mellom årene. Vi ser at i Øst-Finnmark varierer andel slakt med ca. 6,7 % i perioden, og at andelen i Vest-Finnmark er nedadgående. Kategorien øvrige slakteri inneholder slakt levert i Finland.

4.5 Kapitalforhold

Satsene for beregning av balanseverdi for den samlede livdyrverdien er utarbeidet med utgangspunkt i en modell for beregning av veiledende livdyrpriser. Livdyrprisen består av en grunnpris beregnet på grunnlag av gjennomsnittlig kjøttpris og gjennomsnittlige slaktevekter per dyrekategori i de ulike reinbeiteområdene. Til grunnprisen legges et livdyrtilllegg på 25 %. Balanseverdier for kalv og voksne dyr beregnes på grunnlag av de kalkuleerte livdyrprisene (per dyrekategori) og flokksammensetningen det enkelte år. Korrigert reintall ligger til grunn for beregning av balanseverdien for livdyrene.

Beregninger vedrørende gjeld og renter gjøres med utgangspunkt i siidaandelinnehavernes (og eventuelle ektefeller/samboeres) totale gjeld (næringsgjeld, privat gjeld og skyldig merverdiavgift). Manglende spesifikasjon i grunnlagsmaterialet er årsaken til at total gjeld er valgt som utgangspunkt for beregningene.

En oversikt over siidaandelens samlede kapitalforhold i 2015 er gitt i tabell 4.5.1. Sammenheng for årene 2012-2015 er vist i tabell 4.5.2.

Tabell 4.5.1 Siidaandelens samlede kapitalforhold i 2015 (1 000 kr)

Reinbeite- område	Eiendeler:			Lånegjeld:		Egen- kapital	Egenkap. 2014
	Rein	Annet	Totalt	Kroner	Prosent ¹		
Polmak/Varanger	69 742	27 290	97 032	26 495	27,3 %	70 537	67 989
Karasjok øst	53 137	30 587	83 723	34 938	41,7 %	48 785	58 897
Karasjok vest	55 963	25 913	81 876	26 994	33,0 %	54 882	55 398
Øst-Finnmark	178 842	83 789	262 631	88 427	33,7 %	174 205	182 283
Kautokeino øst	55 585	20 795	76 379	21 765	28,5 %	54 614	52 597
Kautokeino midt	83 304	35 326	118 630	46 235	39,0 %	72 394	61 156
Kautokeino vest	56 876	23 256	80 131	20 555	25,7 %	59 576	68 768
Vest-Finnmark	195 764	79 376	275 140	88 556	32,2 %	186 584	182 521
Troms	55 892	17 289	73 181	24 004	32,8 %	49 177	37 563
Nordland	68 377	19 444	87 821	21 159	24,1 %	66 662	51 110
Nord-Trøndelag	47 755	9 760	57 515	12 243	21,3 %	45 272	35 060
Sør-Tr./Hedmark	46 605	12 394	58 999	19 711	33,4 %	39 288	31 124
Totalt	593 235	222 052	815 287	254 100	31,2 %	561 187	519 662

¹ Gjeld i prosent av sum eiendeler

Den totale gjeldsandelen ligger på 31,2 % av sum eiendeler, mens den var på 33,5 % i 2014. Gjeldsbelastningen i siidaandelene har vært økende, men fra 2011 til 2015 har det vært en liten nedgang. Til sammenligning kan nevnes at gjeldsandelen i perioden 2004-2013 lå mellom 15,7 og 24,7 %. Siidaandelinnehaverens kapitalssituasjon er i hovedsak stabil med lav gjeld sett i forhold til sammenlignbare næringer, men dette utelukker ikke at enkelte siidaandeler kan ha problemer med den totale gjeldsbelastningen.

Tabell 4.5.2 Siidaandelenes samlede kapitalforhold i perioden 2012-15 (1 000 kr)

Kapitalforhold	2012	2013	2014	2015
Livdyrverdi	484 638	487 544	553 730	593 235
Andre aktiva	205 972	209 244	227 155	222 052
Sum aktiva	690 610	696 787	780 884	815 287
Gjeld	170 459	166 737	261 222	254 100
Gjeld i %	24,68	23,92	33,45	31,17
Egenkapital	520 151	530 050	519 662	561 187

Det fremgår av tabell 4.5.2 at balanseverdien for rein i 2015 er på sitt høyeste nivå i sammenligningsperioden. Økningen kommer som en følge av både økte priser og gjennomsnittsverker. Det henvises til tabell 4.1.5 for oversikt over prisutvikling og 4.1.7 for oversikt over utviklingen i reintall i sammenligningsperioden.

Tabellen viser at verdien av andre aktiva varierer noe, og at den er på sitt høyeste i 2014.

Rentekostnader for samisk reindrift og tamreinlag i perioden fra 2012 til 2015 er vist i tabell 4.5.3, og sammendrag for årene 2012-15 for samisk reindrift er vist i tabell 4.5.4.

Tabell 4.5.3 Rentekostnader i perioden 2012-15 (1 000 kr)

Område	2012	2013	2014	2015
Polmak/Varanger	788	735	1 109	1 216
Karasjok øst	1 143	1 286	1 493	1 602
Karasjok vest	977	903	1 306	1 173
Øst-Finnmark	2 908	2 924	3 908	3 990
Kautokeino øst	1 248	1 254	1 709	1 335
Kautokeino midt	1 800	1 978	2 517	2 362
Kautokeino vest	821	953	1 208	986
Vest-Finnmark	3 870	4 185	5 433	4 684
Troms	573	622	1 644	1 178
Nordland	775	858	1 202	954
Nord-Trøndelag	548	520	684	655
Sør-Tr./Hedmark	848	703	1 148	958
Totalt sam. reindr.	9 522	9 811	14 020	12 419
Tamreinlag	45	45	289	286
Totalt	9 566	9 855	14 309	12 704

Det går frem av tabell 4.5.3 at de totale rentekostnadene for 2015 er noe redusert i forhold til 2014, noe som er en naturlig følge av at den totale gjeldsbelastningen er litt mindre.

**Tabell 4.5.4 Total gjeld, renter og rentesats i samisk reindrift i perioden 2012-15
(1 000 kr)**

	2012	2013	2014	2015
Gjeld	170 459	166 737	261 222	254 100
Renter	9 522	9 811	14 020	12 419
Rentesats	5,60 %	5,90 %	5,40 %	4,90 %

Tabell 4.5.4 viser at gjelden har vært noe nedadgående i perioden 2011-2013. Denne trenden snudde i 2014, med en økning i den totale gjelden på hele 57 % sammenlignet med 2013. I 2015 har vi en liten nedgang fra året før, men er fortsatt høyt i forhold til 2012 og 2013. Rentesatsen har i sammenligningsperioden vært stabil. Perioden sett under ett synes imidlertid rentesatsen å være noe høy i forhold til sammenlignbare næringer. En årsak til dette er at næringens kapital i hovedsak er bundet opp mot verdien av reinflokken, og ikke til fast eiendom som gir større sikkerhet for lån, og dermed lavere rentesats.

Tabell 3.2.1 viser den områdevisse fordelingen av antall reindrifftsfradrag for regnskapsåret 2015. Tabellen er basert på opplysninger fra skattemyndighetene, og er representativ for hele næringen da utvalget består av samtlige utøvere som har levert næringsoppgave.

Tabell 4.5.5 Prosentvis fordeling av antall oppnådde reindrifftsfradrag for 2015, etter fradragenes størrelse

Reinbeite- område	Fordeling av reindrifftsfradrag (%)		
	< 63.500 kr	63.500 - 166.400	>166.400
Polmak/Varanger	5 %	47 %	47 %
Karasjok øst	18 %	79 %	3 %
Karasjok vest	25 %	65 %	10 %
Øst-Finnmark	17 %	63 %	20 %
Kautokeino øst	35 %	62 %	3 %
Kautokeino midt	44 %	50 %	6 %
Kautokeino vest	42 %	50 %	8 %
Vest-Finnmark	41 %	53 %	6 %
Troms	17 %	56 %	28 %
Nordland	7 %	40 %	53 %
Nord-Tr.lag	3 %	53 %	44 %
Sør-Tr./Hedmark	0 %	41 %	59 %
Totalt 2015	22 %	55 %	23 %
Totalt 2014	21 %	54 %	23 %

Det fremgår av tabell 4.5.5 at i alt 23 % av siidaandelslederne i utvalget oppnådde fullt reindrifftsfradrag på 166 400 kr for regnskapsåret 2015. Andelen siidaandelsledere som oppnådde fullt reindrifftsfradrag var høyest i Sør-Trøndelag/Hedmark (59 %).

Totalt reindrifftsfradrag var i 2015 43,8 mill. kr (2014; 36,3 mill.kr).

4.6 Antall årsverk og antall siidaandeler

Ved beregning av antall årsverk tas det hensyn til antall aktive siidaandeler, utøvers alder, mannlig eller kvinnelig innehaver, om det er felles siidaandel og antall reineiere i siidaandelene utenom innehaver. For nærmere omtale av årsverksberegninger henvises det til kapittel 7.2.

Det beregnede arbeidsforbruket for 2015 er spesifisert i tabell 4.6.1. Ved beregningene er det lagt til grunn at et årsverk er 1 800 timer. Arbeidsforbruket i tamreinlagene beregnes i forhold til et fast antall rein per årsverk.

Tabell 4.6.1 Arbeidsforbruk og antall siidaandeler i 2015

Reinbeite-område	Timer per enhet	Årsverk per enhet	Årsverk totalt	Rein per årsverk	Antall siidaandeler
Polmak/Varanger	1 981	1,10	48	490	44
Karasjok øst	3 555	1,98	103	188	52
Karasjok vest	3 509	1,95	136	164	70
Øst-Finnmark	3 119	1,73	288	227	166
Kautokeino øst	3 028	1,68	103	211	61
Kautokeino midt	3 581	1,99	187	181	94
Kautokeino vest	2 881	1,60	86	273	54
Vest-Finnmark	3 238	1,80	376	210	209
Troms	2 866	1,59	76	152	48
Nordland	2 950	1,64	69	210	42
Nord-Trøndelag	2 471	1,37	54	262	39
Sør-Tr./Hedmark	2 830	1,57	47	276	30
Tamreinlag			40	320	
Totalt	3 066	1,70	950	221	534

Tabell 4.6.1 viser at det i 2015 var totalt 534 aktive siidaandeler og 950 årsverk i reindriften. Det påpekes at antall siidaandeler er aktive andeler, altså med rein. I publikasjoner tidligere enn 2012 har man lagt til grunn samtlige andeler, også dem uten rein. Det fremgår videre at arbeidsforbruket målt i timer per siidaandel er høyest i Kautokeino midt, og lavest i Polmak/Varanger. Differansen er på 1 600 timer. Målt i antall rein per årsverk varierer arbeidsforbruket fra 152 rein i Troms til 490 rein i Polmak/Varanger.

4.7 Sammendrag av totalregnskapet

Sammendrag av reindriftens totalregnskap for perioden 2012-15 er vist i tabell 4.7.1. Tabell 4.7.2 viser totalregnskapet for 2015 fordelt etter reinbeiteområder. De enkelte elementene i totalregnskapet er kommentert foran. Her gis derfor bare et kort sammendrag av hovedlinjene i utviklingen.

Tabell 4.7.1 Sammendrag av reindriftens totalregnskap i perioden 2012-15, og endring fra 2014 til 2015 (1 000 kr)

Regnskaps poster	2012	2013	2014	2015	Endring
Produksjonsbaserte inntekter:	122 825	117 844	128 344	176 103	47 759
Kjøtt og biprodukter	109 838	114 110	122 767	153 898	31 132
Endring i livdyrverdien	-16 039	-29 781	-28 587	-9 661	18 926
Binæringsinntekter	3 659	5 293	6 861	7 252	391
Andre prod.baserte inntekter ¹	25 367	28 222	27 303	24 614	-2 690
Statstilskudd:	65 438	70 628	76 361	84 933	8 572
Ordinære tilskudd	42 643	50 308	58 043	63 151	5 108
Andre tilskudd	13 758	12 800	12 065	14 215	2 150
Ekstraordinære tilskudd	579	579	0	1 835	1 835
Tilskudd til binæringer	2 668	1 105	889	0	-889
VSP/Reinprogrammet/ Utviklingsprogrammet	873	944	687	75	-612
Tiltak mot radioaktivitet	835	715	281	167	-115
Konfl.demp. tiltak rovvilt	4 082	4 177	4 396	5 491	1 095
Erstatninger:	76 000	71 861	72 419	77 062	4 643
Tap av rein	72 672	67 725	66 550	63 850	-2 700
Arealinngrep	3 328	4 136	5 869	13 212	7 343
Sum inntekter	264 262	260 333	277 124	338 099	60 975
Kostnader:					
Siidaandelens kostnader	137 905	153 435	171 500	188 279	16 780
Felleskostnader	27 170	28 754	27 915	24 496	-3 420
Kostnader i tamreinlag	9 178	9 159	9 301	10 346	1 044
Sum kostnader	174 253	191 347	208 716	223 121	14 404
Vederlag til arbeid og kapital	90 009	68 986	68 408	114 978	46 570
Renter på lånt kapital	9 566	9 855	14 309	12 704	-1 604
Vederlag til arbeid og egenkapital					
Totalt (1 000 kr)	80 443	59 131	54 099	102 274	48 175
Per årsverk(kr)	85 651	62 112	56 397	107 621	51 224
Per siidaandel (kr) ²	141 875	103 556	94 527	178 080	83 553
Sum årsverk	939	952	959	950	-9
Ant.siidaandeler	567	571	572	574	2
<i>Vederlag til arbeid og egenkapital, ekskl. erstatninger</i>					
<i>Totalt (1 000 kr)</i>	77 115	54 994	48 230	89 062	40 832
<i>Per årsverk (kr)</i>	82 107	57 767	50 278	93 718	43 440
<i>Per siidaandel (kr)</i>	136 005	96 312	84 272	155 074	70 803

¹ Posten omfatter arbeidsinntekter, leieinntekter og andre driftsrelaterte inntekter.

² Antall årsverk for reindrift i tamreinlagene (40 i 2015) er lagt til antall siidaandeler i samisk reindrift.

Tabell 4.7.1 viser en økning i resultatmålene fra 2014 til 2015. Vederlag til arbeid og egenkapital øker fra 54,1 mill. kr i 2014 til 102,3 mill. kr i 2015 (+48,2 mill. kr). Målt per årsverk utgjør resultatmålet vederlag til arbeid og egenkapital kr 107 621 i 2015 (2014: kr 56 397). Tilsvarende tall per siidaandel er kr 178 080 (2014: kr 94 527 kr).

At resultatmålene er på et høyere nivå i 2015 enn i 2014 skyldes i størst grad økningen i de produksjonsbaserte inntektene, men også statstilskuddene og erstatningene er på et høyere nivå i 2015 enn de var i 2014.

Variasjoner i reintallet fra år til år, sammenholdt med områdenes priser og gjennomsnittsvekter, skaper endringene i samlet livdyrverdi. For 2015 er denne beregnet til -9,7 mill. kr.

I 2015 var de produksjonsbaserte inntektene på 176,1 mill.kr, mens de i 2014 var på 128,3 mill. kr. Totalt er dette en økning på 47,8 mill. kr.

Statstilskuddene øker fra 76,4 mill. kr i 2014 til 84,9 mill. kr i 2015 (+8,6 mill. kr). Dette skyldes en økning i både ordinære tilskudd og andre tilskudd.

Erstatningene øker fra 72,4 mill. kr i 2014 til 77,1 mill. kr i 2015, en økning på 4,6 mill. kr. Økningen kommer som en følge av høyere erstatningsutbetalinger for arealinngrep.

Totalt sett innebærer dette en økning i sum inntekter fra 277,1 mill. kr i 2014 til 338,1 mill. kr i 2015 (+61 mill. kr).

De totale kostnadene i næringen øker fra 208,7 mill. kr i 2014 til 223,1 mill. kr i 2015. Dette kommer som en følge av økning i både siidaandelens og tamreinlagenes kostnader. Felleskostnadene reduseres.

Vederlag til arbeid og kapital (totale inntekter minus totale kostnader ekskl. renter) økes fra 68,4 mill. kr i 2014 til 115 mill. kr i 2015 og renter på lånt kapital reduseres fra 14,3 mill. kr i 2014 til 12,7 mill. kr i 2015. Totalt gir dette en økning i vederlag til arbeid og egenkapital fra 54,1 mill. kr i 2014 til 102,3 mill. kr i 2015 (+48,2 mill. kr).

Tabell 4.7.2 viser totalregnskapet for 2015 fordelt etter reinbeiteområder. Det går frem av tabellen at det er klare nivåforskjeller i resultatene mellom reinbeiteområdene. Vederlag til arbeid og egenkapital for tamreinlagene som ligger høyest, utgjør 375 583 kr. per årsverk. For Troms som ligger lavest, viser tilsvarende beregning 30 046 kr. per årsverk.

Tabell 4.7.2 Totalregnskap for 2015 fordelt etter reinbeiteområder (1 000 kr)

Regnskaps- poster	Øst- Finnmark	Vest- Finnmark	Troms	Nordland	Nord- Trøndelag	Sør-Tr./ Hedmark	Sum samisk	Tamrein- lag	Totalt
Produksjonsbaserte inntekter:	54 304	50 287	7 926	12 759	15 643	17 785	158 704	17 399	176 103
Kjøtt og biprodukter	46 478	50 389	5 847	7 398	9 182	16 938	136 231	17 667	153 898
Endring i livdyrverdien	-1 080	-6 642	-1 468	-513	1 289	-979	-9 394	-268	-9 661
Binæringsinntekter	1 932	2 504	372	1 088	670	686	7 252	0	7 252
Andre	6 975	4 036	3 175	4 786	4 501	1 141	24 614	0	24 614
Statstilskudd:	21 652	30 965	4 056	8 030	6 583	8 016	79 303	5 629	84 932
Ordinære tilskudd	17 880	22 878	2 705	3 723	5 330	6 800	59 316	3 835	63 151
Andre tilskudd	2 596	7 572	927	1 513	626	939	14 173	42	14 215
Ekstraordinære tilskudd	0	0	0	0	0	82	82	1 752	1 835
Tilskudd til binæringer	0	0	0	0	0	0	0	0	0
VSP/Reinprogrammet	0	0	0	75	0	0	75	0	75
Tiltak mot radioaktivitet	0	0	0	0	167	0	167	0	167
Konfl.demp. tiltak rovvilt	1 176	515	424	2 720	460	195	5 490	0	5 490
Erstatninger:	18 228	18 306	12 095	14 402	8 335	2 953	74 318	2 744	77 062
Tap av rein	15 111	10 507	12 095	13 169	8 107	2 118	61 106	2 744	63 850
Arealinngrep	3 117	7 799	0	1 233	228	836	13 212	0	13 212
Sum inntekter	94 185	99 558	24 076	35 191	30 560	28 755	312 325	25 773	338 098
Kostnader:									
Siidaandelenes kostnader	66 648	60 894	16 667	21 054	11 311	11 705	188 279	0	188 279
Felleskostnader	5 416	3 459	3 948	6 788	3 091	1 794	24 496	0	24 496
Kostnader i tamreinlag	0	0	0	0	0	0	0	10 346	10 346
Sum kostnader	72 064	64 353	20 615	27 842	14 402	13 499	212 775	10 346	223 121
Vederlag for arbeid og kapital	22 121	35 205	3 461	7 349	16 158	15 256	99 550	15 427	114 977
Renter på lånt kapital	3 990	4 684	1 178	954	655	958	12 419	286	12 704
Vederlag for arbeid og egenk.									
Totalt (1.000 kr)	18 130	30 521	2 284	6 395	15 503	14 298	87 131	15 142	102 273
Per årsverk(kr)	62 953	81 174	30 046	92 679	287 099	304 207	95 749	375 583	107 620
Per siidaandel (kr)	109 220	146 035	47 573	152 258	397 522	476 590	163 167	0	178 078
Sum årsverk	288	376	76	69	54	47	910	40	950
Ant.siidaandeler	166	209	48	42	39	30	534	0	574
<i>Vederlag for arbeid og egenkapital i 2014:</i>									
Totalt (1.000 kr)	11 777	-7 084	7 677	2 090	14 987	13 506	42 953	11 146	54 099
Per årsverk (kr)	39 697	-18 695	105 454	30 001	283 675	280 852	46 742	276 479	56 397
Per siidaandel (kr)	70 944	-33 892	163 331	50 977	384 289	450 192	80 739	0	94 527
Antall årsverk i 2014	297	379	73	70	53	48	919	40	959
Antall siidaand. i 2014	166	209	47	41	39	30	532	0	572

Endringer i den samlede livdyrverdien fremkommer i hovedsak som følge av endringer i reintall og flokksammensetning. Tabell 4.7.2 viser at disse endringene har stor betydning for resultatmålene i de fleste reinbeiteområdene. I tillegg til at endringer i livdyrverdien har stor betydning for resultatmålene i de fleste reinbeiteområdene innenfor samme år, har de som tidligere nevnt også avgjørende betydning for *endringer i resultatmålene* innenfor et område mellom år.

Fra 2014 til 2015 utgjør endringene i samlet livdyrverdi følgende verdiendring i mill. kr for de ulike reinbeiteområdene:

- **Øst-Finnmark:** -1,1
- **Vest-Finnmark:** -6,6
- **Troms:** -1,5
- **Nordland:** -0,5

- **Nord-Trøndelag:** +1,3
- **Sør-Trøndelag/Hedmark:** -1,0
- **Tamreinlag:** -0,3

Øst-Finnmark: Vederlag til arbeid og egenkapital øker med om lag 11,8 mill. kr. De produksjonsbaserte inntektene øker med 20,2 mill. kr. Statstilskuddene reduseres med 2,9 mill. kroner. De totale erstatningene reduseres med 4,7 mill. kroner. Totalt øker inntektene med 12,6 mill. kroner, samtidig som kostnadene øker med 6,2 mill. kroner. Antall siidaandeler er uendret på 166.

Vest-Finnmark: Resultatmålene øker. De produksjonsbaserte inntektene øker fra 24,5 mill. kr. i 2014 til 50,3 mill. kr. i 2015. Statstilskudd og erstatninger øker med til sammen 13,2 mill. kr. Samlet gjør dette at de totale inntektene øker med 38,9 mill. kroner. Samtidig øker kostnadene med om lag 2,1 mill. kr. sammenlignet med 2014. Inkludert reduserte rentekostnader øker da vederlaget til arbeid og egenkapital med totalt 37,6 mill. kr sammenlignet med 2014. Antall siidaandeler er uendret.

Troms: Ett av de to områdene/sonene hvor resultatmålene reduseres. Dette kommer blant annet som en følge av en reduksjon i produksjonsbaserte inntekter og statstilskudd på 0,6 mill. kr. Erstatningene øker med 1,3 mill. kr. Totalt utgjør dette en inntektsøkning på 0,7 mill. kr. Troms har imidlertid økt sine totale kostnader med 6,6 mill. kr sammenlignet med 2014. Samlet gir dette en reduksjon i vederlaget til arbeid og egenkapital på 5,4 mill. kr. Antall siidaandeler er økt fra 47 til 48.

Nordland: Resultatmålene øker. Alle inntektsposter, bortsett fra en liten reduksjon i den samlede livdyrverdi, er høyere enn i 2014. Samtidig har Nordland redusert både de totale kostnadene og renteutgiftene. Som en følge av dette øker vederlaget til arbeid og egenkapital med 4,3 mill. kr, noe som er en økning på 29 % sammenlignet med 2014. Antall siidaandeler er økt fra 41 til 42.

Nord-Trøndelag: Vederlaget til arbeid og egenkapital øker med 0,5 mill. kr. Dette kommer hovedsakelig som en følge av en økning i den samlede livdyrverdi, samt høyere tilskuddsutbetalinger. Erstatningene reduseres. Området har økt sine totale kostnader noe, totalt 0,3 mill. kr sammenlignet med 2014. Antall siidaandeler er uendret.

Sør-Trøndelag/Hedmark: Resultatmålene har en økning. Dette på tross av at endringen i den samlede livdyrverdi reduseres, binæringsinntekter reduseres, statstilskudd reduseres og erstatningene reduseres. Området har derimot en forholdsvis stor økning i kjøttinntektene med 4,7 mill. kr fra 2014. Dette er en følge av at både slaktevekter, pris og kvantum var høyere i 2015 enn de var i 2014. Når området i tillegg reduserer sine totale kostnader og renteutgifter, medfører dette en total økning i vederlag til arbeid og egenkapital på 0,8 mill. kr. Antall siidaandeler er uendret på 30.

Tamreinlag: Vederlaget til arbeid og egenkapital øker med 4 mill. kr. sammenlignet med 2014. I Tamreinlagene var det i 2015 også en økning i uttaket og prisene, noe som medfører at kjøttinntektene øker med 1,4 mill. kr. Samtidig øker både statstilskuddene og erstatningene med totalt 5,1 mill. kr. Den samlede livdyrverdien reduseres med 1,5 mill. kr, og kostnadene øker med om lag 1 mill. kr. Antall årsverk er uendret på 40.

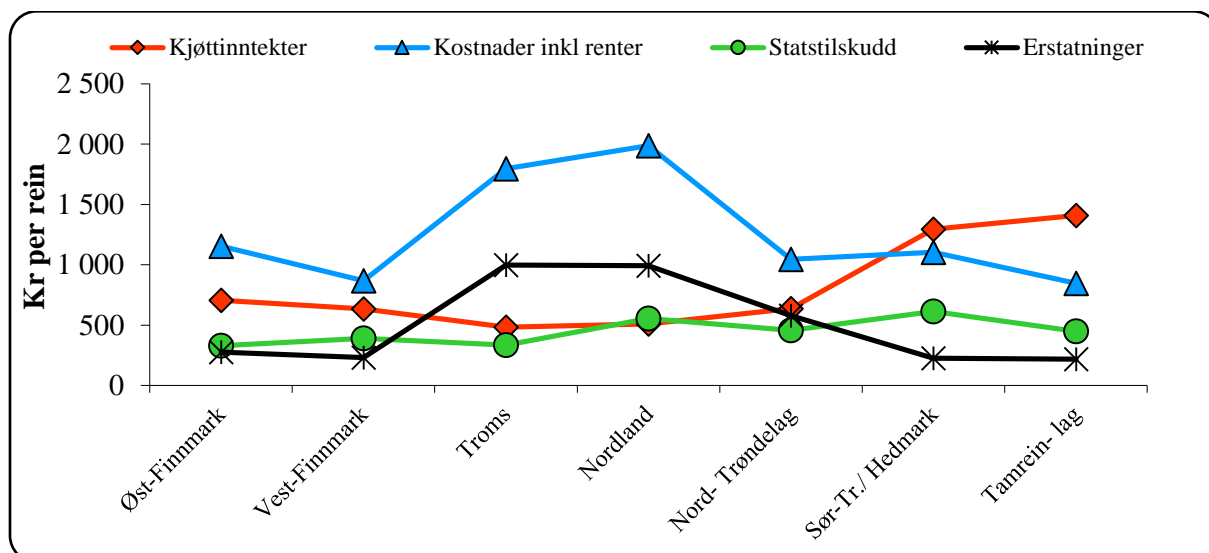
Tabell 4.7.3. Totalregnskap for 2015 fordelt på soner i Finnmark (1 000 kr)

Regnskaps- poster	Polmak/ Varanger	Karasjok øst	Karasjok vest	Kautokeino øst	Kautokeino midt	Kautokeino vest
Produksjonsbaserte inntekter:	28 758	10 618	14 927	14 203	18 295	17 750
Kjøtt og biprodukter	24 839	8 582	13 057	13 628	17 492	19 231
Endring i reinhjordverdien	-781	-145	-154	-715	-2 422	-3 506
Binæringsinntekter	186	925	821	717	836	952
Andre	4 514	1 256	1 204	574	2 389	1 074
Statstilskudd:	8 106	4 952	8 594	9 358	14 505	7 102
Ordinære tilskudd	7 144	3 836	6 900	6 933	9 895	6 050
Andre tilskudd	599	800	1 197	2 316	4 490	767
Ekstraordinære tilskudd	0	0	0	0	0	0
Tilskudd til binæringer	0	0	0	0	0	0
VSP/Reinprogrammet	0	0	0	0	0	0
Tiltak mot radioaktivitet	0	0	0	0	0	0
Konfl.demp. tiltak rovvilt	363	317	496	110	120	285
Erstatninger:	8 881	4 710	4 637	2 321	9 168	6 817
Tap av rein	6 188	4 286	4 637	2 161	5 110	3 236
Arealinngrep	2 693	424	0	160	4 058	3 581
Sum inntekter	45 746	20 281	28 158	25 883	41 967	31 670
Kostnader:						
Siidaandelens kostnader	29 575	18 173	18 900	16 335	25 863	18 695
Felleskostnader	3 680	1 221	515	569	1 828	1 062
Kostnader i tamreinlag	0	0	0	0	0	0
Sum kostnader	33 255	19 394	19 415	16 905	27 691	19 757
Vederlag til arbeid og kapital	12 491	886	8 743	8 978	14 276	11 912
Renter på lånt kapital	1 216	1 602	1 173	1 335	2 362	986
Vedrelag til arbeid og egenkapital						
Totalt (1 000 kr)	11 275	-716	7 571	7 643	11 914	10 926
Per årsverk(kr)	234 896	-6 947	55 669	74 203	63 728	127 047
Per siidaandel (kr)	256 250	-13 761	108 157	125 294	126 743	202 334
Sum årsverk	48	103	136	103	187	86
Ant.siidaandeler	44	52	70	61	94	54
Vedrelag til arbeid og egenkapital i 2014:						
Totalt (1 000 kr)	14 752	-4 954	1 979	-4 199	3 427	-6 030
Per årsverk (kr)	293 065	-47 591	13 911	-40 208	18 330	-68 910
Per siidaandel (kr) ¹	335 270	-95 265	28 267	-68 836	36 456	-111 676
Antall årsverk i 2014	50	104	142	104	187	88
Antall siidaand. i 2014	44	52	70	61	94	54

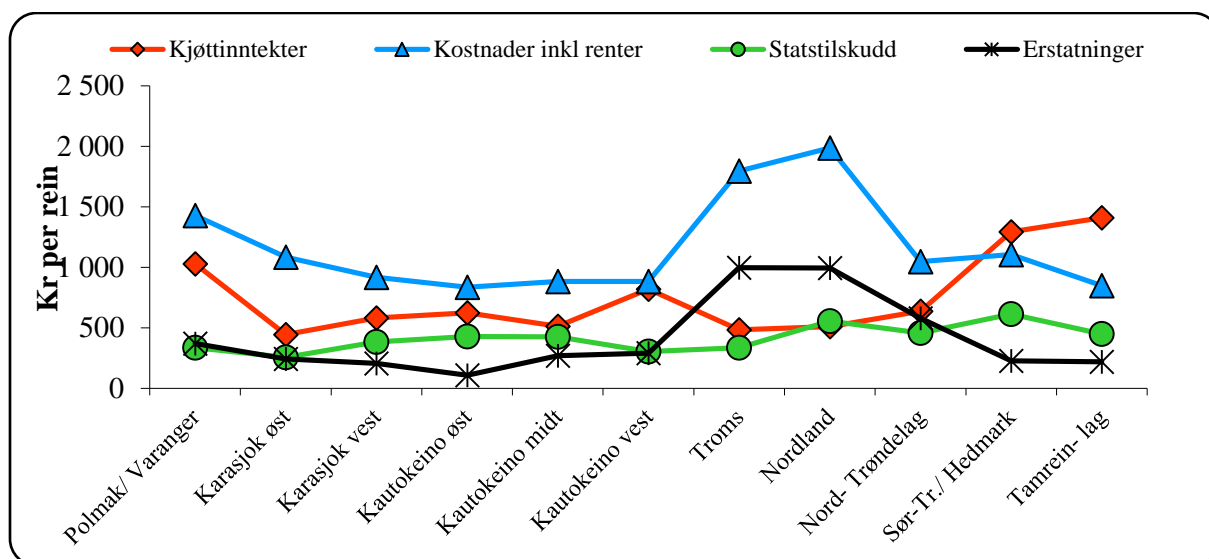
¹ Gjennomsnittstall beregnet ut fra totalt antall aktive siidaandeler, dvs. siidaandeler med rein, innenfor hvert reinbeiteområde. Dette innebærer at også siidaandeler med lav eller ingen produksjon inngår i beregningen.

Tabell 4.7.3 viser at det er store forskjeller mellom sonene i Finnmark, både innenfor områdene og mellom områdene. Dette framkommer særlig på vederlagsberegningene per årsverk og per siidaandel.

Figur 4.7.1 viser fordelingen av totalregnskapets hovedposter etter reintall og reinbeiteområde. Det fremgår av figuren at kjøttinntektene per rein er høyest hos tamreinlagene og i Sør-Trøndelag/Hedmark, samt at kostnadene per rein er høyest i Nordland og Troms. Samtidig ser vi at Troms og Nordland ligger høyest når det gjelder erstatninger og Sør-Trøndelag/Hedmark ligger høyest når man beregner statstilskudd per rein.

Figur 4.7.1 Fordeling av totalregnskapets hovedposter i 2015 etter reintall, per område (kr. per rein)

Figur 4.7.2 Fordeling av totalregnskapets hovedposter i 2015 etter reintall, fordelt på soner (kr. per rein)

Tabellene 4.7.4 og 4.7.5 viser henholdsvis vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk og vederlag til arbeid og egenkapital per siidaandel i perioden fra 2012 til 2015 for de ulike reinbeiteområdene.

Tabell 4.7.4 Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk i perioden 2012-15 (kr)

Reinbeiteområde	2012	2013	2014	2015
Polmak/Varanger	170 320	315 119	293 065	234 896
Karasjok øst	-47 435	4 217	-47 591	-6 947
Karasjok vest	76 609	-11 626	13 911	55 669
Øst-Finnmark	50 254	49 085	39 697	62 953
Kautokeino øst	-4 344	-930	-40 208	74 203
Kautokeino midt	50 857	3 107	18 330	63 728
Kautokeino vest	714	-34 221	-68 910	127 047
Vest-Finnmark	23 856	-2 664	-18 695	81 174
Troms	137 906	90 093	105 454	30 046
Nordland	146 215	82 711	30 001	92 679
Nord-Trøndelag	327 621	254 209	283 675	287 099
Sør-Tr./Hedmark	219 925	264 274	280 852	304 207
Sum samisk reindr.	72 024	51 689	43 919	89 091
Tamreinlag	264 479	219 967	276 479	375 583
Totalt	85 700	62 112	56 397	107 620

Polmak/Varanger skiller seg ut som den sonen i Finnmark som har jevnt positive tall og et godt resultat. Dette skyldes blant annet at de produksjonsbaserte inntektene ligger på et høyt nivå sammenlignet med de øvrige sonene. Disse kommer som er følge av at både slaktevektene og prisene i Polmak/Varanger er høyest i Finnmark.

Det fremgår også av tabell 4.7.4 at vederlaget har variert mye i perioden, og at det er stor variasjon mellom sonene. Samtidig ser vi at samtlige områder, unntatt Polmak/Varanger og Troms, har økt vederlaget fra 2014 til 2015.

Tabell 4.7.5 Vederlag til arbeid og egenkapital per siidaandel i perioden 2012-15 (kr)

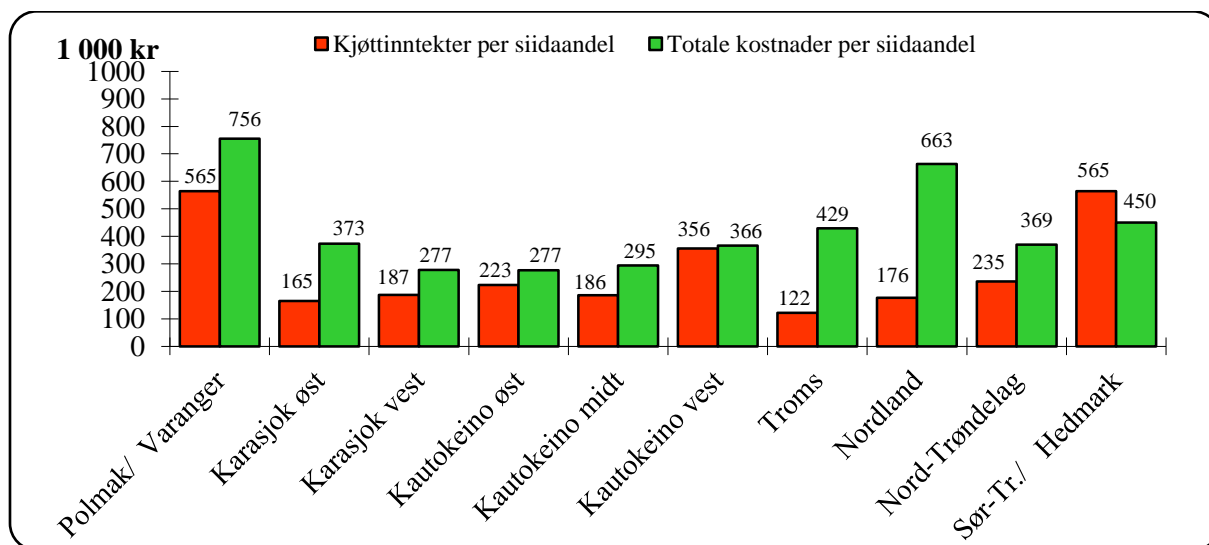
Reinbeiteområde	2012	2013	2014	2015
Polmak/Varanger	188 652	365 251	335 270	256 250
Karasjok øst	-87 335	8 672	-95 265	-13 761
Karasjok vest	155 080	-24 082	28 267	108 157
Øst-Finnmark	86 581	89 646	70 944	109 220
Kautokeino øst	-7 521	-1 647	-68 836	125 294
Kautokeino midt	101 381	6 181	36 456	126 743
Kautokeino vest	1 143	-53 867	-111 676	202 334
Vest-Finnmark	43 296	-4 843	-33 892	146 035
Troms	207 723	118 248	163 331	47 573
Nordland	258 692	138 540	50 977	152 258
Nord-Trøndelag	424 555	338 945	384 289	397 522
Sør-Tr./Hedmark	349 574	419 193	450 192	476 590
Sum samisk reindr.	124 231	88 532	75 051	151 713
Tamreinlag ¹	264 479	219 967	276 479	375 583
Totalt	141 957	103 556	94 527	178 078

¹ Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk for tamreinlagene.

Tabell 4.7.5 viser at vederlag til arbeid og egenkapital per siidaandel for 2015 er høyest sammenlignet med perioden under ett, og at det de tidligere årene har vært en årvisst nedgang. Fra 2012 til 2015 er den totale økningen på kr. 36 121, mens økningen fra 2014 til 2015 er på kr. 83 551, noe som tilsvarer en forbedring i resultatmålet på hele 88 %.

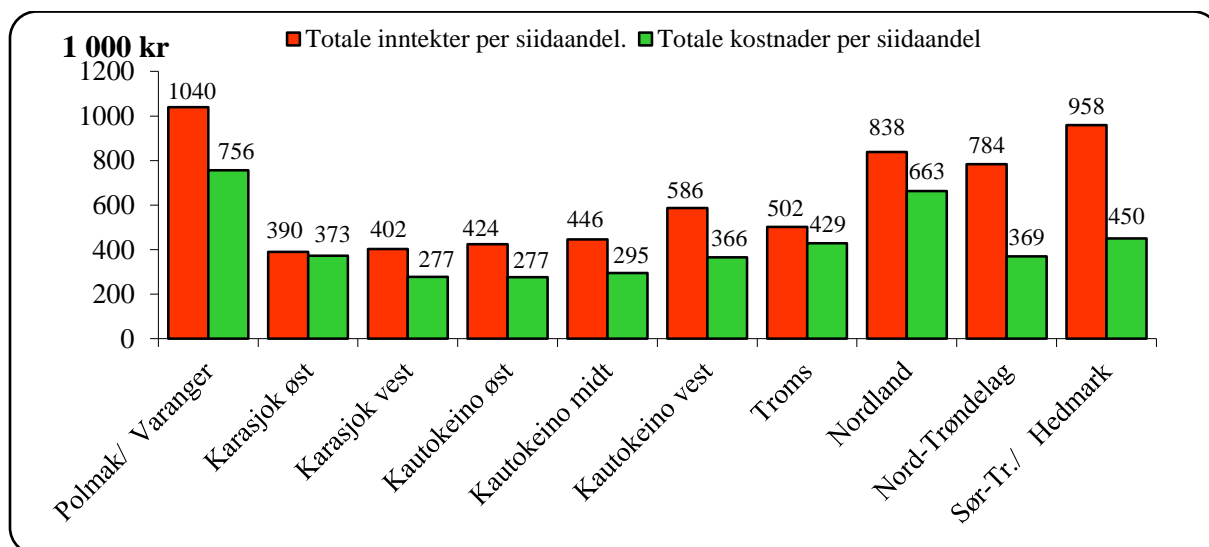
Tabellen viser også at det i Vest-Finnmark har vært store variasjoner i sammenligningsperioden. Spesielt Kautokeino vest har hatt stor endring; bare fra 2014 til 2015 er det en total økning på kr. 314 010 per siidaandel.

Figur 4.7.2 viser gjennomsnittlige kjøttinntekter per siidaandel i forhold til gjennomsnittlige totale kostnader per siidaandel i 2015. Det går frem av figuren at de totale kostnadene per siidaandel er større enn kjøttinntektene per siidaandel i samtlige områder, unntatt Sør-Trøndelag/Hedmark.

Figur 4.7.3 Kjøttinntekter per siidaandel og totale kostnader per siidaandel i 2015 (1 000 kr)

I figur 4.7.3 er binæringsinntekter, andre produksjonsbaserte inntekter, statstilskudd og erstatninger lagt til på inntektssiden.

Figur 4.7.4 Totale inntekter per siidaandel og totale kostnader per siidaandel i 2015 (1 000 kr)

4.8 Budsjett 2016

På samme måte som tidligere, er budsjettet i hovedsak basert på foreliggende regnskapstall og opplysninger fra slakteriene. Innledningsvis redegjøres det for bakgrunnen til budsjettallene. Deretter presenteres budsjettet for 2016 i tabell 4.8.1. Budsjettfordelingen på områdenivå – når det gjelder hovedpostene kjøttinntekter, statstilskudd, erstatninger og kostnader – er tatt med i figurene i kapittel 8.1.

Produksjonsbaserte inntekter

Vinterslakt for 2016 er på totalt 13 000 dyr for hele landet, hvorav 7 600 ble slaktet i Finnmark.

For 2016 budsjetteres det med et totalt slakteuttak på 55 600 dyr i Finnmark. Dette er inkludert et privat slakteuttak på 5 700 dyr.

For områdene sør for Finnmark legges til grunn et totalt slakteuttak på 32 200 dyr. Dette er inkludert et privat slakteuttak på 1 200 dyr.

Det gjøres oppmerksom på privat uttak også omfatter dyr som er slaktet i utland, og etter Animaliehygieneforskriften.

På lik linje som i tidligere år vil også slaktetallene påvirkes av de gjeldende værforhold for å gjennomføre budsjettert slakting.

Med bakgrunn i ovenstående estimeres det at det blir slaktet 87 800 dyr, inkludert et forventet privat uttak på 6 900 dyr, i kalenderåret 2016. Dette tallet er høyt sammenlignet med tidligere år.

Med utgangspunkt i foreløpige slaktedata for 2016 (uttrekk fra slutten av november 2016), legger utvalget til grunn gjennomsnittlige slaktevekter på henholdsvis på henholdsvis 19,3 kg for kalv og 32,1 kg for voksne dyr.

Andelen kalveslakt utgjorde 78 % i 2015, mot 71 % og 73 % i de to foregående årene. For 2016 legges det til grunn at andel kalveslakt vil være 79 %.

Grunnlag for beregning av totalt kvantum levert til slakteri er gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og voksne dyr. Grunnlag for beregning av kvantum til privat forbruk og omsetning er gjennomsnittlig slaktevekt for voksne dyr. Med utgangspunkt i disse gjennomsnittsvektene, budsjettert antall slakt og budsjettert fordeling mellom kalv og voksne dyr, forventes en total produksjon på 1 972 tonn i 2016 (2015: 1 917 tonn). Av totalproduksjonen antas det at 155 tonn vil gå til privat forbruk og omsetning, og at 1 817 tonn vil bli levert til slakteri.

Basert på innrapporterte slaktedata hittil i 2016 anslår utvalget en samlet gjennomsnittspris på 66,78 kr. per kilo. Rapportgrunnlaget for selve prisberegningen er noe mangelfullt, og

utvalget har grunn til å tro at denne prisen i realiteten er noe høyere – dette basert på informasjon fra markedsutvalget. Økonomisk utvalg må imidlertid legge de innrapporterte prisene til grunn ved beregningene.

Denne prisen er å anse som en nettoppris, det vil si etter at slakte- og eventuelle fraktkostnader er trukket fra. Dette gjør at tallet ikke er direkte sammenlignbart med tidligere år. Det henvises til kapittel 3.2 for nærmere omtale av endringen.

På grunnlag av kvantums- og prisanslagene budsjetteres kjøttinntektene i kalenderåret 2016 til 131,7 mill. kr (2015: 153,9 mill. kr).

Binæringsinntekter og andre produksjonsbaserte inntekter forventes å være på samme nivå som i 2015. Det budsjetteres derfor med henholdsvis 7,3 og 24,6 mill. kr på disse postene.

Livdyrverdien for 2016 beregnes av et gjennomsnitt fra de tre siste årene. Med dette som utgangspunkt legges det til grunn at den beregnede livdyrverdien vil endres negativt med -22,7 mill. kr i 2016.

Statstilskudd

Statstilskuddene budsjetteres på grunnlag av foreliggende regnskapstall per november 2015, med tillegg av hva som forventes utbetalt ut året.

For ordinære tilskudd er det regnskapsført 80,5 mill. kr i 2016. Dette er en økning på 17,4 mill. kr. fra 2015.

Andre tilskudd budsjetteres med 12,5 mill. kr. Dette er en nedgang på 1,7 mill. kr fra 2015. Posten for ekstraordinær satsing på infrastrukturtiltak står alene for om lag 28 % av utbetalingene som sorterer under disse tilskuddene.

Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og utvikling ser ut til å få en utbetaling til reindriftsutøvere i 2016 på 0,9 mill.kr. Programmet retter seg mer inn mot bedrifter enn tidligere, og utbetalinger til bedrifter taes ikke med når vi beregner vederlagene i Totalregnskapet.

På bakgrunn av foreliggende regnskapstall og forventede utbetalinger ut året, blir det ikke budsjettert med utbetalinger til tiltak mot radioaktivitet i 2016. Det gjøres oppmerksom på at kun postene anlegg, fôring, tap, tidligslakt, kostholdskompensasjon og nedfôring inngår under tiltak mot radioaktivitet. Refusjoner til reineiere i forbindelse med kassasjon av slakt inngår i kjøttinntektene og måling av radioaktivitet inngår i kjøre- og arbeidsinntektene. For konfliktdempende tiltak til rovvilt budsjetteres det med 4,7 mill. kr for 2016.

Ut fra forutsetningene overfor budsjetteres summen av statstilskuddene med 99,7 mill. kr, en økning på 14,7 mill. kr fra regnskapsåret 2015.

Erstatninger

Erstatninger for tap av rein til rovvilt budsjetteres med et gjennomsnitt av utbetalingene de tre siste år. Erstatninger for tap av rein i trafikken (tog og bil) beregnes med utgangspunkt i de tre foregående år. Det vil si at det budsjetteres med et gjennomsnitt av de tre foregående årene, vektet opp mot områdenes historiske andel av de forskjellige erstatningsordningene. Erstatninger utbetalt over reindriftsavtalen budsjetteres ut fra regnskapstall, men for 2016 forventes ingen utbetalinger på denne posten. Erstatninger for arealinngrep budsjetteres også med et gjennomsnitt av de tre foregående årene, vektet opp mot områdenes historiske andel på erstatningsordningen.

Totalt sett innebærer dette at sum inntektsposter budsjetteres med 312,9 mill. kr (2015: 338,1 mill. kr).

Kostnader

De generelle kostnadene forventes i utgangspunktet å være på samme nivå som i 2015, korrigert for prisstigning. Det forventes imidlertid en reduksjon av de totale kostnadene basert på at slaktekostnader ikke lengre er med i slakterienes avregninger til reneier og mottatte næringsoppgaver. Denne reduksjonen er beregnet ut fra forventet slaktekvantum i områdene og områdenes gjennomsnittlige slaktekostnader i 2015.

Med dette som utgangspunkt budsjetteres det med 151,9 mill. kr på posten siidaandelens kostnader. Korrigert for prisstigning budsjetteres det likeledes med 24,9 mill. kr på posten felleskostnader, samt 8,3 mill. kr på tamreinlagenes kostnader.

De totale kostnadene budsjetteres da til 185,1 mill. kr i kalenderåret 2016 (2015: 223,1 mill. kr).

Vederlag til arbeid og egenkapital

Med de betingelsene som er gitt ovenfor, er vederlag til arbeid og kapital beregnet til 125,7 mill. kr – en økning på 10,7 mill. kr i forhold til regnskap 2015.

Gjeldsbelastningen i 2016 forutsettes å være på samme nivå som året før. Utvalget går derfor ut fra dette ved beregning av rentekostnader. Gitt en forventet gjeldsbelastning og rentenivå, budsjetteres det med rentekostnader for 2016 på 12,7 mill. kr.

Totalt sett innebærer dette en økning i vederlag til arbeid og egenkapital fra 102,3 mill. kr i 2015 til 113 mill. kr i 2016.

Beregnet arbeidsinnsats for 2016 er 916 årsverk. Med utgangspunkt i disse forutsetningene, er vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk beregnet til kr 125 604 (2015: kr 107 621), og vederlag til arbeid og egenkapital per siidaandel beregnet til kr 199 746 (2015: kr 178 080).

Tabell 4.8.1 Sammenheng av totalregnskapet i perioden 2012-15, budsjett for 2016 og endring fra 2015 til 2016 (1 000 kr)

Regnskapsposter	2012	2013	2014	2015	Budsjett 2016	Endring
Produksjonsbaserte inntekter:	122 825	117 844	128 344	176 103	140 881	-35 222
Kjøtt og biprodukter	109 838	114 110	122 767	153 898	131 691	-22 207
Endring i livdyrverdien	-16 039	-29 781	-28 587	-9 661	-22 676	-13 015
Binæringsinntekter	3 659	5 293	6 861	7 252	7 252	0
Andre prod. baserte innt.	25 367	28 222	27 303	24 614	24 614	0
Statstilskudd:	65 438	70 628	76 361	84 933	99 670	14 736
Ordinære tilskudd	42 643	50 308	58 043	63 151	80 545	17 394
Andre tilskudd	13 758	12 800	12 065	14 215	12 495	-1 720
Ekstraordinære tilskudd	579	579	0	1 835	1 090	-745
Tilskudd til binæringer	2 668	1 105	889	0	0	0
VSP/Reinprogr./Utv.progr.	873	944	687	75	852	777
Tiltak mot radioaktivitet	835	715	281	167	0	-167
Konfl.demp. tiltak rovvilt	4 082	4 177	4 396	5 491	4 688	-803
Erstatninger:	76 000	71 861	72 419	77 062	73 102	-3 960
Tap av rein	72 672	67 725	66 550	63 850	65 363	1 513
Arealinngrep	3 328	4 136	5 869	13 212	7 739	-5 473
Sum inntekter:	264 262	260 333	277 124	338 099	313 653	-24 446
Kostnader:						
Siidaandelens kostnader	137 905	153 435	171 500	188 279	154 707	-33 572
Felleskostnader	27 170	28 754	27 915	24 496	24 915	420
Kostnader i tamreinlag	9 178	9 159	9 301	10 346	8 325	-2 020
Sum kostnader:	174 253	191 347	208 716	223 121	187 948	-35 173
Vederlag til arbeid og kapital	90 009	68 986	68 408	114 978	125 705	10 727
Renter på lånt kapital	9 520	9 855	14 309	12 704	12 671	-34
Vederlag til arbeid og egenkapital						
Totalt (1 000 kr)	80 489	59 130	54 099	102 274	113 035	10 761
Per årsverk(kr)	85 700	62 112	56 397	107 621	123 400	15 779
Per siidaandel (kr)	141 957	103 556	94 527	178 080	196 241	18 161
Vederlag til arbeid og egenkapital eks erstatning for arealinngrep						
Totalt (1 000 kr)	77 161	54 994	48 230	89 062	105 296	16 234
Per årsverk (kr)	82 174	57 766	50 292	93 749	114 952	21 203
Per siidaandel (kr) ¹	136 087	96 311	84 318	155 160	182 806	27 646
Sum årsverk	939	952	959	950	916	-34
Antall siidaandeler	567	571	572	574	576	2

¹ Antall årsverk for reindrift i tamreinlagene (40 i 2014, 39 i 2015) er lagt til antall siidaandeler i samisk reindrift.

Tilleggsinformasjon

- Kapittel 5: Nærmere om reindriftsavtalen
- Kapittel 6: Langsiktige utviklingstrekk for reindriften
- Kapittel 7: Husholdsinntekter for reindriftsfamilier
- Kapittel 8: Vurderinger av materialet
- Vedlegg:
 1. Tabeller
 2. Tabelloversikt
 3. Figuroversikt
 4. Kart over reinbeiteområdene
 5. Ordforklaring

5. Nærmere om reindrifftsavtalen

I dette kapitlet gis en nærmere beskrivelse av reindrifftsavtalen mellom Norske Reindrifftsamers Landsforbund (NRL) og staten ved Landbruks- og matdepartementet. Innledningsvis omtales bakgrunnen for og utviklingen av avtalen frem til i dag. Deretter beskrives reindrifftsavtalen for 2016/2017 nærmere. Resten av kapitlet gir en oversikt over reindrifftsavtalen de senere år, med hovedvekt på de største avtalepostene – *Reindrifftens utviklingsfond* og *Kostnadssenkende og direkte tilskudd*.

5.1 Innledning

Reindrifftsavtalen er, ved siden av reindrifftsloven, det viktigste redskapet for å følge opp målene og retningslinjene i reindrifftspolitikken. I forhandlingene om reindrifftsavtalen drøftes de sentrale økonomiske spørsmål som knytter seg til utviklingen i næringen, og her fastsettes retningslinjene for bruken av de økonomiske virkemidlene – blant annet ut fra reindrifftslovens intensjon og bestemmelser, og ut fra de behov og utfordringer næringen til enhver tid står overfor.

I 1976 ble den første hovedavtalen inngått mellom Staten ved Landbruksdepartementet og NRL. Dette markerte innledningen til at det føres en egen næringspolitikk for reindrifften, og det åpnet en direkte kommunikasjonslinje mellom næringen og Staten. Hovedavtalen fastslo at reindrifftssamene gjennom NRL har forhandlingsrett med Staten om økonomiske tiltak for næringen, herunder faglige, sosiale, organisasjonsmessige og andre spørsmål av betydning for utviklingen i næringen. Fra midten av 1970-tallet til midten av 1980-tallet var det en forholdsvis sterk vekst i overføringene over reindrifftsavtalen. Disse overføringene ga reindrifftsutøverne en økonomisk trygghet og en mulighet til å videreutvikle reindrifften som næring. Samtidig fikk overføringene den utilsiktede virkning at reintallet økte, og da særlig reintallet i Finnmark.

På 1990-tallet sto spesielt reintallstilpasningen i Finnmark, men også reintalls- og inntektsfordeling sentralt når man drøftet innretningen av de økonomiske virkemidlene over reindrifftsavtalen. På samme måte har produksjonsoptimalisering vært et fokusert delmål. Her kan det nevnes at kalveslaktetilskuddet er den eneste ordning over reindrifftsavtalen som har vært med fra avtalens opprettelse.

Fra og med Reindrifftsavtalen 2003/2004 ble tilskuddsordningene lagt vesentlig om. Tilskuddene til siidaandeler og tamreinlag ble endret fra ordninger som i stor grad har vært faste beløp per siidaandel, til ordninger som premierer produksjon og verdiskaping. Dette innebærer at mens ordningene tidligere var knyttet opp mot et minstekrav til produksjon (kg), er dagens ordninger knyttet til verdien av det som produseres (kr). Videre er det satt fokus på tiltak som skal legge til rette for økt slaktning og omsetning av reinkjøtt, ved å fortsatt stimulere til reell markedsrettet produksjon og verdiskaping.

5.2 Reindrifftsavtalen 2016/17

Rammen for reindrifftsavtalen 2016/2017 er på 114,5 mill. kr. Dette er en økning på 1,5 mill. kr fra foregående år. Bevilgningen for Reindrifftsavtalen 2016/2017 er innarbeidet i statsbudsjettet på ordinær måte gjennom LMD sin Prop.nr 1 S (2016-2017).

De kostnadssenkende og direkte tilskuddene videreføres med enkelte endringer i satsene. Den totale bevilgningen for de kostnadssenkende og direkte tilskuddene er økt fra 68,7 mill. kr for avtaleåret 2015/16 (etter vedtatt budsjett for 2016) til 74,2 mill. kr for avtaleåret 2016/2017. Avsetning til produksjonspremie reduseres fra 31,3 mill. kr til 29,5 mill. kr. Kalveslakt tilskuddet økes fra 18 mill. kr til 26,6 mill. kr. Det avsettes 1,4 mill. kr til særskilt driftstilskudd til ungdom. Distriktstilskuddet videreføres med en liten økning (+0,1 mill. kr) til 10,4 mill. kr i 2016/17. Etableringstilskudd og ektefelle tillegg videreføres med en liten reduksjon, til hhv 1,9 mill. kr og 1,6 mill. kr. Frakttilskudd videreføres med en liten reduksjon til 2,5 mill. kr., og tilskudd til rapportering av rein ble fra og med avtaleåret 2015/2016 tatt inn i avtalen og videreføres også for 2016/2017 med en avsetning på 0,3 mill. kr. Det gjøres oppmerksom på at det her er avsetningene som beskrives, og at det for enkelte ordninger i tillegg er endringer i satser og vilkår for å kunne motta tilskudd.

Bevilgningen til Reindrifftsens utviklingsfond (RUF), reduseres fra 35,6 mill. kr i avtaleåret 2015/2016 til 31,6 mill. kr i avtaleåret 2016/2017 (-4 mill. kr). Tildelingsrammen settes lik bevilgningsrammen. Herunder er det lagt opp til konfliktforebyggende tiltak (1,45 mill. kr), Reinprogrammet/Utviklingsprogrammet (5,5 mill. kr), fagbrevordningen (2,0 mill. kr), markeditiltak (4,0 mill. kr), pramming (3,2 mill. kr), lærings- og omsorgsbaserte tjenester (0,25 mill. kr), drift av nytt klassifiseringssystem (0,6 mill. kr), fjerning av gammelt gjerde materiell (1 mill. kr), reindriffts faglig medvirkning i regional forvaltning (0,5 mill. kr) og utvikling av NRL som organisasjon (1,5 mill. kr). Totalt sett innebærer dette at 11,6 mill. kr ikke er øremerket av avtalepartene og skal dekke kostnadene til de øvrige ordningene på RUF.

Avsetningene til velferdsordninger videreføres uendret med 2,6 mill. kr. Organisasjonstilskuddet videreføres med 6,1 mill. kr. Av midlene til organisasjonstilskudd er det avsatt 0,2 mill. kr til organisering og drift av HMS-tiltak i reindrifften.

5.3 Fordeling av reindrifftsavtalens ramme

Tabellene 5.3.1 og 5.3.3 viser fordelingen av henholdsvis reindrifftsavtalens ramme og rammen for post 75 *Kostnadssenkende og direkte tilskudd* de fem siste avtaleårene. Tabellene 5.3.2 og 5.3.4 viser foreliggende regnskapstall. Det gjøres oppmerksom på at rammefordeling og regnskapstall ikke er direkte sammenlignbare på grunn av forskyvninger i utbetalingstidspunkt. Eksempelvis kan et tilskudd som gjelder for avtaleåret 2015/2016 komme til utbetaling først i regnskapsåret 2017. Dette gjelder blant annet i tilfeller der søknadene er mangelfulle og det kreves tilleggsopplysninger før de kan innvilges.

De to største postene i Reindrifftsavtalen er post 51 *Reindrifftsens utviklingsfond* og post 75 *Kostnadssenkende og direkte tilskudd*. Disse to postene omtales nærmere i kapitlene 5.4 og 5.5.

Tabell 5.3.1 Fordeling av reindrifftsavtalens ramme de fem siste avtaleårene (mill. kr)

Post	Benevnelse	Ramme 2012/13	Ramme 2013/14	Ramme 2014/15	Ramme 2015/16	Ramme 2016/17
51	Reindrifftsens Utviklingsfond	34,1	33,1	33,7	35,6	31,6
72	Organisasjonstilskudd	6,1	6,1	6,1	6,1	6,1
75	Kostnadssenkende og direkte tilskudd	62,4	67,7	69,1	68,7	74,2
79	Velferdsordninger	1,9	2,6	2,6	2,6	2,6
	Sum	104,5	109,5	111,5	113,0	114,5

Tabell 5.3.2 Utbetalinger over reindrifftsavtalens ramme de fire siste årene (mill. kr)

Post	Benevnelse	Regnskap 2013	Regnskap 2014	Regnskap 2015	Regnskap 2016*
51	Reindrifftsens Utviklingsfond	28,3	28,0	37,7	27,9
72	Organisasjonstilskudd	6,1	6,1	6,1	4,6
75	Kostnadssenkende og direkte tilskudd	51,9	57,0	65,2	82,0
79	Velferdsordninger	1,2	0,8	2,2	1,7
	Sum	87,5	91,9	111,2	116,2

*Regnskapstall per 01.12.16

Tabellene 5.3.3 og 5.3.4 viser at *Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag* utgjør hoveddelen av post 75.

Tabell 5.3.3 Spesifikasjon av rammen for post 75 Kostnadssenkende og direkte tilskudd de fem siste avtaleårene (mill. kr)

Benevnelse	Ramme 2012/13	Ramme 2013/14	Ramme 2014/15	Ramme 2015/16	Ramme 2016/17
Tilskudd til driftsenheter og tamreinlag	50,6	54,4	55,8	55,1	61,0
<i>Produksjonspremie</i>	23,0	29,0	32,7	31,3	29,5
<i>Driftstilskudd¹</i>	9,2	7,5	3,5	4,0	3,3
<i>Kalveslaktetilskudd</i>	15,4	15,4	17,8	18,0	26,6
<i>Ektefellelillegg</i>	3,0	2,5	1,8	1,8	1,6
Distriktstilskudd	9,9	10,3	10,3	10,3	10,4
Frakttilskudd	1,9	3,0	3,0	3,0	2,5
Tilskudd til rapportering av rein				0,3	0,3
Totalt post 75	62,4	67,7	69,1	68,7	74,2

¹ Fra og med 2014/15 er bevilgningen på driftstilskuddet kun rettet mot ungdom, og inkluderer også etableringstilskudd for samme gruppe.

Tabell 5.3.4 Spesifikasjon av regnskapet for post 75 Kostnadssenkende og direkte tilskudd de fire siste avtaleårene (mill. kr)

Benevnelse	Regnskap 2013	Regnskap 2014	Regnskap 2015	Regnskap 2016 *
Tilskudd til driftsenheter og tamreinlag	40,8	45,6	52,4	69,4
<i>Produksjonspremie</i>	18,1	25,5	32,1	41,9
<i>Driftstilskudd</i>	8,3	5,4	–	–
<i>Særskilt driftstilskudd til ungdom</i>	–	–	1,1	1,3
<i>Etableringstilskudd</i>	–	–	1,7	2,6
<i>Kalveslaktetilskudd</i>	11,9	12,3	15,9	22,1
<i>Ektefelle tillegg</i>	2,5	2,4	1,6	1,5
Distriktstilskudd	10,0	10,3	10,7	11,6
Frakttilskudd	1,6	1,0	1,7	0,8
Tilskudd til kjønns- og aldersfastsetting	–	–	0,2	0,1
Totalt post 75	52,4	56,9	65,0	81,9

*Regnskapstill per 01.12.16.

I årene til og med 2015 har det vært et betydelig mindreforbruk på post 75. Mindreforbruket på posten er gjennom stortingsvedtak overført til Reindriftens utviklingsfond, og øremerket av avtalepartene til konkrete tiltak som legger til rette for en bedre forvaltning og drift av reindrifftsneringen.

Med bakgrunn i høyere forbruk i 2016 på de direkte tilskuddene ble det under behandlingen av reindrifftsavtalen 2016/2017 vedtatt omdisponeringer for inndekning av overforbruket. Kapittel 1151 post 51 økes med 2,3 mill. kroner, mot reduksjon av kapittel 1142 post 71. Kapittel 1151 post 75 økes med 5,95 mill. kroner, mot reduksjon av henholdsvis kapittel 1151 post 79 med 450 000 kroner og kapittel 1151 post 51 med 5,5 mill. kroner.

5.4 Reindrifftsens utviklingsfond

Hovedandelen av bevilgningen på RUF avsettes av avtalepartene til enkelte øremerkede formål. Det resterende av bevilgningen skal dekke de formål som sorterer under RUF, men er i utgangspunktet frie midler underlagt fondet. Økonomisk støtte fra Reindrifftsens utviklingsfond kan innvilges som tilskudd eller lån. Her nevnes gjeterhytter og øvrige reindrifftsanlegg, støtte ved omfattende tap av rein i ulykker og innløsning av siidaandeler. Økonomisk støtte kan også innvilges til andre tiltak, som for eksempel markedsfremmende tiltak, sikring av reindrifftsens beiterett, transport av rein og konfliktforebyggende tiltak. Tabell 5.4.1 gir en oversikt over fordelingen av bevilgningene på fondet de fire siste årene. Enkelte av bevilgningene er gitt av avtalepartene mens andre er RUF-styrets/Landbruksdirektoratets disponeringer på løpende ordninger.

Tabell 5.4.1 Fordeling av bevilgninger over Reindrifftsens utviklingsfond de fire siste årene 2012-2015 (1 000 kr)

	2012	2013	2014	2015
Adm. øk.utvalg	570	710	600	600
Adm. av fondet	180	130	130	150
Lærings- og oms. Baserte tj.	0	350	0	100
Pramming/transport	5 680	5 722	5 401	5 300
Slakteanlegg	219	0	0	0
Gjerdeanlegg/sperregjerder	1 120	325	3 000	700
Konfl. reindr./jordbr.	1 400	1 450	1 450	1 450
Tiltak konven.beiter	500	1 600	1 900	2 100
Gjeterhytter	1 045	1 200	0	350
Forskning/forskningsformidling	3 949	4 179	3 500	3 200
NILF gj.gang av dir. og kostn.	0	250	0	0
Refusjon kursutgifter	50	70	70	70
Kvinnetiltak	1 000	1 000	1 000	0
Fagbrevordning	2 000	2 000	2 000	2 000
Forprosjekt metoder for reintelling	0	0	0	700
Nasjonalt klassifiseringssystem	0	2 000	0	300
System for løp. Rapp..	0	2 000	0	150
Bierverv/etab.stip./sametinget	2 108	2 000	2 000	0
VSP Rein/Reinprogr./Utv.progr.	7 700	8 000	8 200	8 200
Infrastrukturiltak for økt slakt.	0	7 500	5 000	3 580
Markedsfremmende tiltak	5 000	6 100	5 000	5 000
Reindrifftskonferansen 2013	0	800	0	0
Innløsning av dr.enh.	900	0	0	0
Reindriffts arealbrukskart	0	0	1 500	1 570
Kurs privat slakt/oms.	0	0	500	0
Markedsregulering	8 460	95	0	0
Juridisk bistand	0	0	48	0
Rein - helten på vidda	0	0	0	1 000
Fjerning gamle og ulovlige gjerder	0	0	0	1 800
Protect sapmi	0	0	471	0
Utredning reinslakting	0	0	200	0
Tiltak økt internkontroll/selvstyre	0	0	0	1 000
Tap av rein	0	202	1 752	1 200
Diverse	0	441	0	220
Tilsagn totalt:	41 881	48 124	43 722	40 740

Det går frem av tabellen at tre av de største postene på fondet, gjennom hele perioden, er postene VSP Rein/Reinprogrammet, Pramming/transport, og Forskning/forskningsformidling. Vi ser også at det de siste årene har vært store bevilgninger knyttet til markedsfremmende tiltak, som et tiltak for å stabilisere og gi et mer forutsigbart marked. For å bedre kunne tilrettelegge for et høyere slakteuttak har det de siste årene også vært store bevilgninger til infrastrukturiltak for økt slakting. Dette for at man skal kunne bidra til at

slakteanleggene på en bedre måte skal kunne tilrettelegge for å ta imot et høyere antall slaktedyr.

Reinprogrammet/Utviklingsprogrammet

Reinprogrammet ble etablert i forbindelse med forhandlingene om reindrifftsavtalen for 2012/13. Reinprogrammet avløser det tidligere Verdiskapingsprogrammet for reindrift. Hovedformålet med Reinprogrammet er å oppnå mer verdiskaping innen produksjon, kommersialisering og salg av reinkjøtt og biprodukter fra rein. Satsingen skal komme reindrifftsutøverne til gode. Det betyr at støtte til videreforedlingsbedrifter skal ha økonomisk effekt for reindrifften, enten i form av økt pris eller økt salgsvolum. Reinprogrammets handlingsområder er bedriftsutvikling, kompetansetiltak og felles omdømme og markedsføringstiltak.

Reinprogrammet er fra og med 01.01.2015 samordnet med Utviklingsprogrammet for grønt reiseliv og lokalmat. Begge programmene har hatt tilnærmet lik innretning, og samordningen er også en oppfølging av regjeringens målsetting om en forenkling av landbruksbyråkratiet.

Det ble avsatt en bevilgning på 8,2 mill. kr over reindrifftsavtalen 2014/15 til Utviklingsprogrammet. Bevilgningen skulle også dekke kostnadene med å administrere programmet.

Tabell 5.4.2 a) viser en oversikt over innvilgede prosjektsøknader i perioden fra programmet startet opp i 2013 og til avviklingen. Det fremgår av tabellen at det er innvilget totalt 15,7 mill. kr fordelt på 40 prosjekter. Dette tilsvarer et gjennomsnitt på 393 264 kr. per prosjekt. Av de 40 prosjektene er 13 (33 %) lokalisert i Finnmark.

**Tabell 5.4.2 a) Innvilgede prosjektsøknader
over Reinprogrammet fra oppstart til og med 31.12.14 ¹**

Reinbeite- område	Antall prosjekter	% av ant. prosjekt	Innv. beløp (1 000 kr)	Gj.sn. innv. beløp (kr)
Øst-Finnmark	11	28 %	3 123	283 909
Vest-Finnmark	2	5 %	1 517	758 500
Troms	1	3 %	280	280 000
Nordland	5	13 %	2 869	573 800
Nord-Trøndelag	3	8 %	2 130	710 000
Sør-Tr./Hedmark	8	20 %	2 423	302 821
Tamreinlag	0	0 %	0	0
Overgripende/flere områder	10	25 %	3 389	338 900
Totalt	40	100 %	15 731	393 264

Tabell 5.4.2 b) viser en oversikt over innvilgede prosjektsøknader over Utviklingsprogrammet fra oppstarten og til 25.08.2016. Det fremgår av tabellen at det er innvilget totalt 11,7 mill. kr

¹ Reinprogrammet startet opp i 2013, og ble avviklet fra 01.01.2015. Det ble da faset inn i Utviklingsprogrammet. Antall prosjekter og innvilget beløp er f.o.m. 2013 t.o.m. 2014.

fordelt på 20 prosjekter. Dette tilsvarer et gjennomsnitt på 587 475 kr. per prosjekt. Av de 20 prosjektene er 8 (40 %) lokalisert i Finnmark.

Tabell 5.4.2 b) Innvilgede prosjektsøknader over Utviklingsprogrammet fra oppstarten og frem til 25.08.16*

Reinbeite-område	Antall prosjekter	% av ant. prosjekt	Innv. beløp (1 000 kr)	Gj.sn. innv. beløp (kr)
Øst-Finnmark	5	25 %	5 555 000	1 111 000
Vest-Finnmark	3	15 %	1 364 000	454 667
Troms	1	5 %	140 000	140 000
Nordland	3	15 %	1 115 500	371 833
Nord-Trøndelag	2	10 %	1 005 000	502 500
Sør-Tr./Hedmark	1	5 %	900 000	900 000
Tamreinlag	0	0 %	0	0
Overgripende/flere områder	5	25 %	1 670 000	334 000
Totalt	20	100 %	11 749 500	587 475

*Regnskapstall per 25.08.16

Transport og flytting

Landbruksdirektoratet administrerer på vegne av reindrifftsneringen en avtale med Harstadfirmaet LGF Seaworks AS, om pramming av rein til øyene for sommerbeite. Det geografiske området for ordningen er Vest-Finnmark og Nord-Troms. Nåværende avtale gjelder ut 2017. Kostnadene ved prammingen har økt betydelig som følge av regulerte døgnpriser, fra 3 mill. kr i 2003 til 5,8 mill. kr fra 2012-2015.

Forskning og veiledning

Fra og med avtaleåret 2011/12 er det ikke foretatt konkrete avsetninger til forskning og veiledning over Reindrifftsavtalen, men lagt opp til at RUF-styret selv avklarer avsetning til formålet. Dette med unntak av enkelte øremerkinger som avklares under forhandlingene om reindrifftsavtalen. I 2011/12 ble det øremerket 0,15 mill. kr til et forskningsprosjekt på Fosen. I 2012/13 og 2013/14 var øremerkingen på henholdsvis 0,3 mill. kr og 1,0 mill. kr til finansiering av NRLs andel i prosjektet «Reindrifftsens hverdag». Sistnevnte prosjekt har også i avtalen for 2014/15 fått øremerket et beløp på 1,0 mill.kr av den totale bevilgningen til RUF. I avtalen for 2015/16 er det ikke foretatt konkrete avsetninger.

RUF-styret utarbeidet i 2012 en strategisk plan for bruk av forskningsmidler over reindrifftsavtalen for årene 2013-2016. Følgende hovedområder er prioritert i planen: arealbruk, rein/dyrerelaterte forhold, bærekraftig utvikling og institusjonelle endringsprosesser, drift og produksjon, samt samfunnsforhold/kulturelle forhold i næringen.

Tabell 5.4.3 Innvilgede prosjektsøknader til forskning og veiledning i perioden 2014-16, antall prosjekter og beløp (1 000 kr)

Satsningsområde	2014		2015		2016*		Totalt	
	Antall innvilget	Innvilget beløp	Antall innvilget	Innvilget beløp	Antall innvilget	Innvilget beløp	Innvilget beløp	Andel av innvilget
Arealbruk	1	600	2	690	1	130	1 420	15 %
Rein	2	688	2	113	3	870	1 671	18 %
Bærekraftig utv/endr.	0	0	0	0	2	916	916	10 %
Drift og produksjon	2	750	2	954	4	1 011	2 715	29 %
Samfunnsforhold	2	1 370	2	1 100	1	289	2 759	29 %
Totalt	7	3 408	8	2 857	11	3 216	9 481	100 %

*Foreløpige tall per 29.08.2016.

Tabell 5.4.3 gir en oversikt over innvilgede prosjektsøknader i perioden 2014-2016 innenfor hvert av satsingsområdene. Hoveddelen av forskningsmidlene benyttes på samfunnsmessige forhold og drift og produksjon. Det gjøres samtidig oppmerksom på at tallene per år inneholder både pågående prosjekter (over flere år) og nye prosjekter. Dette betyr at et prosjekt kan framkomme som innvilget søknad flere år på rad. Antall innvilgede søknader er dermed noe høyere enn antall prosjekter.

Samlet for perioden er 55 % av alle søknader innvilget.

Tilskudd til konfliktforebyggende tiltak i forholdet mellom reindrift og annen berørt part

I henhold til forskriftens § 1 kan tilskudd til konfliktforebyggende tiltak i forholdet mellom reindrift og annen berørt part bevilges til bygging av gjerder som verner innmarksareal, kulturbeite, plantefelt og bebygde områder mot reinbeite – under forutsetning av at partene er enige om dette. Under spesielle forhold kan det gis tilskudd også til andre tiltak som vil virke konfliktdepende.

Tilskuddet ble til og med 2013 administrert av Innovasjon Norge, avdeling Troms. Fra og med 2014 er det Fylkesmannen i Sør-Trøndelag som avgjør er tilskuddsforvalter. For avtaleåret 2015/16 er avsetningen til konfliktforebyggende tiltak på 1,45 mill. kr. over reindrifftsavtalen, og 1,5 mill. kr over jordbruksavtalen. Avsetningen skal også dekke kostnadene til administrasjon av ordningen.

Tabell 5.4.4 Innvilgede prosjektsøknader til konfliktforebyggende tiltak mellom reindrift og berørt part i perioden 2013-16, antall prosjekter og beløp (1 000 kr)

Reinbeite- område	2013-2015		2016*		Totalt i perioden	
	Antall innvilget	Innvilget beløp	Antall innvilget	Innvilget beløp	Innvilget beløp	%-vis fordeling
Polmak/Varanger	1	144	0	0	144	2 %
Karasjok	2	157	0	0	157	3 %
Øst-Finnmark	3	301	0	0	301	5 %
Vest-Finnmark	3	181	1	628	809	13 %
Troms	1	83	0	0	83	1 %
Nordland	0	0	1	191	191	3 %
Nord-Trøndelag	0	0	1	83	83	1 %
Sør-Tr./Hedmark	14	4 117	2	666	4 783	77 %
Tamreinlag	0	0	0	0	0	0 %
Totalt	21	4 681	5	1 568	6 249	100 %

*Foreløpige tall per 29.08.2016

Tabellen viser at en stor andel av de totale bevilgningene til konfliktforebyggende tiltak mellom reindrift og jordbruk har gått til Sør-Trøndelag/Hedmark.

5.5 Kostnadssenkende og direkte tilskudd

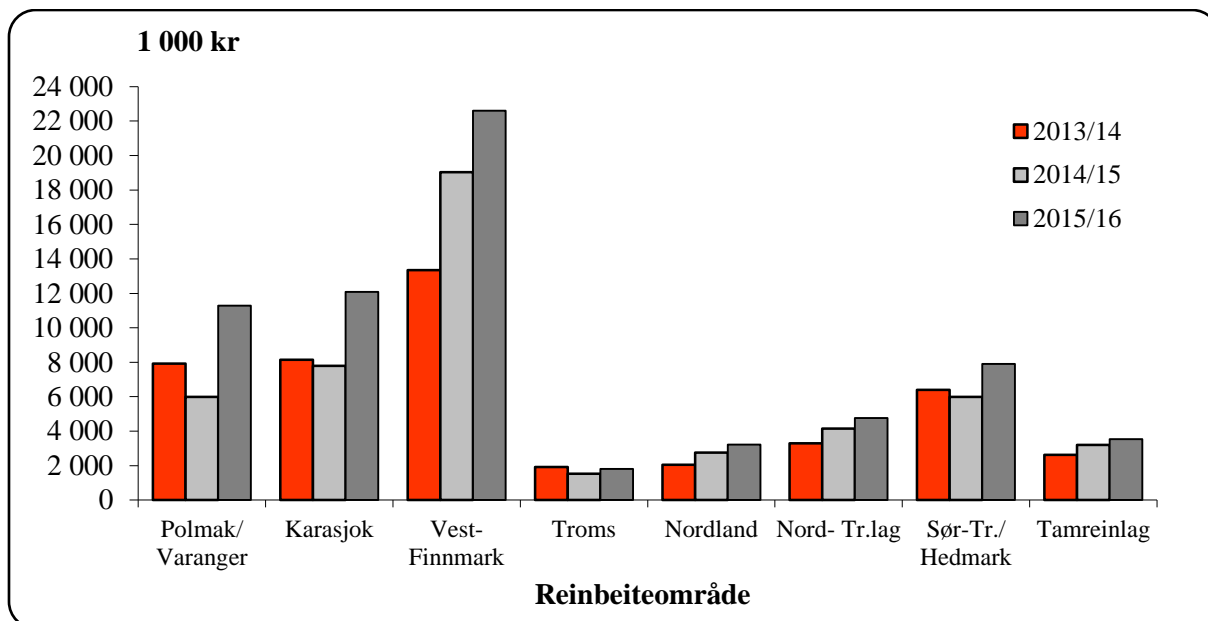
Som vist i tabell 5.3.3 består post 75 *Kostnadssenkende og direkte tilskudd* av underpostene *Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag*, *Tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag* (distriktstilskudd) og *Tilskudd til slakterier* (frakttilskudd). Disse ordningene omtales nærmere i resten av dette kapitlet.

Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag

Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag skal i henhold til forskriftens § 1 bidra til å fremme en bærekraftig reindrift, kvalitet og produktivitet, samt heve inntekten og virke utjevne mellom enheter i næringen. Figur 5.5.1 viser resultatet av tilskuddsbehandlingen de tre siste driftsårene.

Det fremgår av figur 5.5.1 at tilskuddene i 2015/2016 for Troms, Nordland, Nord-Trøndelag og Tamreinlagene er tilnærmet likt som for fjoråret. Det er en liten økning i Sør-Trøndelag/Hedmark og større økning i Finnmark.

Det gjøres oppmerksom på at resultat av tilskuddsbehandlingen for det enkelte driftsår ikke nødvendigvis samsvarer med de faktiske utbetalinger i driftsåret – som følge av forskyvninger i utbetalingstidspunkt.

Figur 5.5.1 Direkte tilskudd til siidaandeler og tamreinlag de tre siste driftsårene (1 000 kr)

I det følgende presenteres resultatene av tilskuddsbehandlingen for siste driftsår (2015/2016) mer inngående. Oversiktene over innvilgede tilskudd bygger på beregnede tilskudd og ikke reelle utbetalinger. I praksis betyr dette at det ikke er tatt hensyn til eventuelle avkortninger i oversiktene. Årsaken er at avkortninger gjøres på totalt tilskudd, og kan ikke identifiseres på deltilskuddsnivå. Tabell 5.5.1 viser en oversikt over hovedresultatene av tilskuddsbehandlingen for driftsåret 2015/2016.

Tabell 5.5.1 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag driftsåret 2015/16 (totalt)

Reinbeiteområde	Totalt		Innvilget		Avslag/ikke søkt
	Antall ¹	Gj.sn. %	Antall	%	Antall
Polmak/Varanger	44	8,1 %	42	95 %	2
Karasjok øst	52	9,7 %	38	73 %	14
Karasjok vest	70	13,0 %	57	81 %	13
Øst-Finnmark	166	30,9 %	137	83 %	29
Kautokeino øst	61	11,4 %	45	74 %	16
Kautokeino midt	95	17,7 %	68	72 %	27
Kautokeino vest	54	10,1 %	49	91 %	5
Vest-Finnmark	210	39,1 %	162	77 %	48
Troms	50	9,3 %	32	64 %	18
Nordland	42	7,8 %	30	71 %	12
Nord-Tr.lag	39	7,3 %	35	90 %	4
Sør-Tr/Hedmark	30	5,6 %	29	97 %	1
Totalt	537	100 %	425	79 %	112
Tamreinlag	4	100 %	4	100 %	0

¹ Antall siidaandeler ved driftsårets begynnelse – dvs. per 01.04.2015

Tabellen viser at 425 av 537 siidaandeler har fått innvilget tilskudd, dette gir et tilslag på 79 % for 2015/2016. 100 % av søknadene fra tamreinlagene er innvilget. For ytterligere informasjon om tilslagsprosent henvises det til tabell 5.5.3.

Tabell 5.5.2 gir en mer detaljert oversikt over de innvilgede tilskuddene til siidaandelene for driftsåret 2015/16, og totalt for 2014/2015. Tabellen viser antall innvilgede tilskudd per område og gjennomsnittlig innvilget beløp per andel for andeler som har fått innvilget tilskudd. Det er ikke tatt hensyn til avkortninger i tabellen.

Tabell 5.5.2 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag driftsåret 2015/16 (innvilget), og totalt for 2014/15

Reinbeite- område	Produksjonstilskudd		Kalvetilskudd		Driftstilsk. ungdom ¹	Etablerings- tilskudd ²	Ektefelle- tillegg ³
	Antall	Beløp	Antall	Beløp	Antall	Antall	Antall
Polmak/Varanger	42	155 092	42	102 238	6	4	1
Karasjok øst	38	77 820	36	35 095	7	5	3
Karasjok vest	57	81 504	55	37 587	12	7	2
Øst-Finnmark	137	103 579	133	57 328	25	16	6
Kautokeino øst	45	87 939	36	53 572	6	5	1
Kautokeino midt	68	71 077	61	42 970	9	6	12
Kautokeino vest	49	105 648	46	68 370	1	1	7
Vest-Finnmark	162	86 087	143	53 809	16	12	20
Troms	32	64 679	18	16 133	3	0	3
Nordland	30	80 416	28	19 716	3	1	4
Nord-Tr.lag	35	82 216	33	42 353	4	3	8
Sør-Tr./Hedmark	29	189 366	29	68 086	1	3	7
Totalt	425	97 556	384	50 870	52	35	48
2014/15	412	74275	397	38566	43	24	52
Tamreinlag	4	370 000	4	515 300	0	0	0
2014/15	4	350000	4	451238	0	0	0

Tabellen viser at det er innvilget 425 produksjonspremier og 384 kalveslaktetilskudd, 52 driftstilskudd til ungdom, 35 etableringstilskudd og 48 ektefelle tillegg.

Tilsvarende viser tabellen at det er innvilget produksjonspremie og kalveslaktetilskudd til fire tamreinlag. Tabellen viser for øvrig at områder med størst kjøttproduksjon per siidaandel (jf. figur 4.1.1) får størst utbetaling av tilskudd per siidaandel – i tråd med intensjonen bak gitte tilskuddsordninger. Det har totalt sett vært en økning i utbetaling av produksjonstilskudd i beløp og en nedgang i antall, i forhold til driftsåret 2013/2014.

¹ Ordinært driftstilskudd utgikk f.o.m avtaleåret 14/15. Særskilt driftstilskudd for ungdom (var t.o.m 13/14 inkludert i tallene for ordinært driftstilsk.) ble videreført med en sats på kr 25 000 der hvor siidaandelsleder var under 30 år per januar 2015.

² Etableringstilskudd ved overdragelse av siidaandel til ungdom under 35 år utbetales med kr 80.000,- det første året etter overdragelsen og med kr. 65 000,- de to påfølgende år

³ Ektefe- og samboer lletillegget utbetales med kr 30 000.

Tabell 5.5.3 viser andel av tilskudd til siidaandeler og tamreinlag som er innvilget de fem siste driftsårene. Det påpekes for øvrig at tilskuddsordningen i perioden har inneholdt ulike delordninger, og at vilkårene for å oppnå tilskudd har endret seg over tid.

Tabell 5.5.3 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag de fem siste driftsårene (tilslagsprosent)

Reinbeite- område	Driftsår				
	11/12	12/13	13/14	14/15	15/16
Polmak/Varanger	75 %	93 %	95 %	95 %	95 %
Karasjok øst	64 %	55 %	67 %	62 %	73 %
Karasjok vest	69 %	67 %	83 %	75 %	81 %
Øst-Finnmark	69 %	70 %	81 %	76 %	83 %
Kautokeino øst	53 %	76 %	72 %	76 %	74 %
Kautokeino midt	82 %	55 %	77 %	76 %	72 %
Kautokeino vest	65 %	63 %	31 %	76 %	91 %
Vest-Finnmark	69 %	63 %	64 %	76 %	77 %
Troms	63 %	60 %	77 %	61 %	64 %
Nordland	72 %	75 %	68 %	69 %	71 %
Nord-Tr.lag	90 %	90 %	92 %	92 %	90 %
Sør-Tr./Hedmark	100 %	97 %	97 %	97 %	97 %
Totalt	72 %	70 %	75 %	76 %	79 %
Tamreinlag	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Bakgrunns materialet viser at den største årsaken til at siidaandelen ikke oppnår tilskudd, er at man har for lav avgiftspliktig inntekt fra salg av rein i innehavers merke. I Vest-Finnmark er det avslag på grunn av for høyt reintall som er den mest framtreddende avslagsårsaken. Totalt er om lag 10 % av avslagene med bakgrunn i for sent innkomne søknader/ikke godkjent Melding om reindrift, mens om lag 37 % av de som ikke oppnår tilskudd gjelder siidaandeler som ikke har søkt og hvor vi ikke kjenner årsaken til dette. Når det gjelder tamreinlagene, fremgår det av tabell 5.5.3 at tilslagsprosenten har vært 100 % gjennom hele sammenligningsperioden.

Tabell 5.5.4 gir en oversikt over avslåtte søknader om tilskudd til siidaandeler og tamreinlag for driftsåret 2015/2016. Tabellen viser også hvilke begrunnelser som er gitt for avslag. I mange tilfeller gis det avslag på søknadene på grunnlag av flere sammenfallende forhold. Der hvor vi kjenner begrunnelsen til hvorfor en siidaandel ikke har søkt (eksempelvis for lav omsetning til å få innvilget tilskudd), har vi kategorisert disse som om de har søkt og fått avslag.

For noen av områdene er det forholdsvis store variasjoner mellom årene. En av årsakene til dette kan være den prosessen man har gått gjennom med reintallsreduksjoner og tilpasning til reduksjonsprosessen. Dette kan ha medført vilkårene for å oppnå tilskudd ikke har vært tilstede i hele sammenligningsperioden.

Tabell 5.5.4 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag driftsåret 2015/16 (avslag eller ikke søkt)

Reinbeite- område	Antall avslag	Begrunnelse for avslag, eventuelt ikke søkt på grunn av:			
		§2.1 ¹	§2.2 ²	§2.3 ³	Annet/ukjent
Polmak/Varanger	2	0	0	0	2
Karasjok øst	14	2	0	1	11
Karasjok vest	13	2	0	0	11
Øst-Finnmark	29	4	0	1	24
Kautokeino øst	16	1	0	2	13
Kautokeino midt	27	1	0	15	7
Kautokeino vest	5	0	0	0	4
Vest-Finnmark	48	2	0	17	24
Troms	18	11	6	0	1
Nordland	12	7	3	0	2
Nord-Tr.lag	4	1	1	0	2
Sør-Tr./Hedmark	1	0	0	0	0
Totalt	112	25	10	18	53
Tamreinlag	0	0	0	0	0

I følge tabell 5.5.4 er det i alt 112 siidaandeler som ved utarbeidelse av tabellen ikke hadde fått innvilget tilskudd. Av disse var det 6 som ikke var ferdigbehandlet, 61 som ikke hadde søkt og 45 som har fått avslag på sine søknader. Der hvor man vet årsaken til at en siidaandel ikke har søkt om tilskudd, har man registrert dette som enten ikke har søkt eller fått avslag på sine søknader om tilskudd (21 %). Av disse er det 61 som ikke har søkt. Der hvor man vet årsaken til at disse ikke har søkt, har man som nevnt ovenfor kategorisert disse som om de har søkt og plassert de i den avslagskategorien som passer årsaken.

For driftsåret 2015/2016 var det totalt 19 siidaandeler som fikk sitt tilskudd avkortet med 5 %, jfr. §2-4 (85 %-regelen). Tilsvarende tall for 2013/2014 og 2014/2015 var hhv 31 og 19.

Av disse er 25 avslått/har ikke søkt som følge av at siidaandelen har en avgiftspliktig inntekt fra salg av rein i innehaver(e)s merke på under kr 50 000 og/eller ikke er registrert i avgifts- og enhetsregisteret, 10 avslått/ikke søkt som følge av at siidaandelsleder mottar alderspensjon, 18 avslått/ikke søkt som følge av at siidaandelens reintall ikke er i samsvar med godkjente bruksregler og 53 avslått/ikke søkt som følge av ukjente årsaker. Det påpekes at det fremdeles er en stor del av de 53 avslagene som gjelder søknader som ikke er levert, fordi man ikke oppfyller et eller flere av de øvrige kravene for å få innvilget tilskudd. Inkludert i dette tallet er også vedtak som er påklaget.

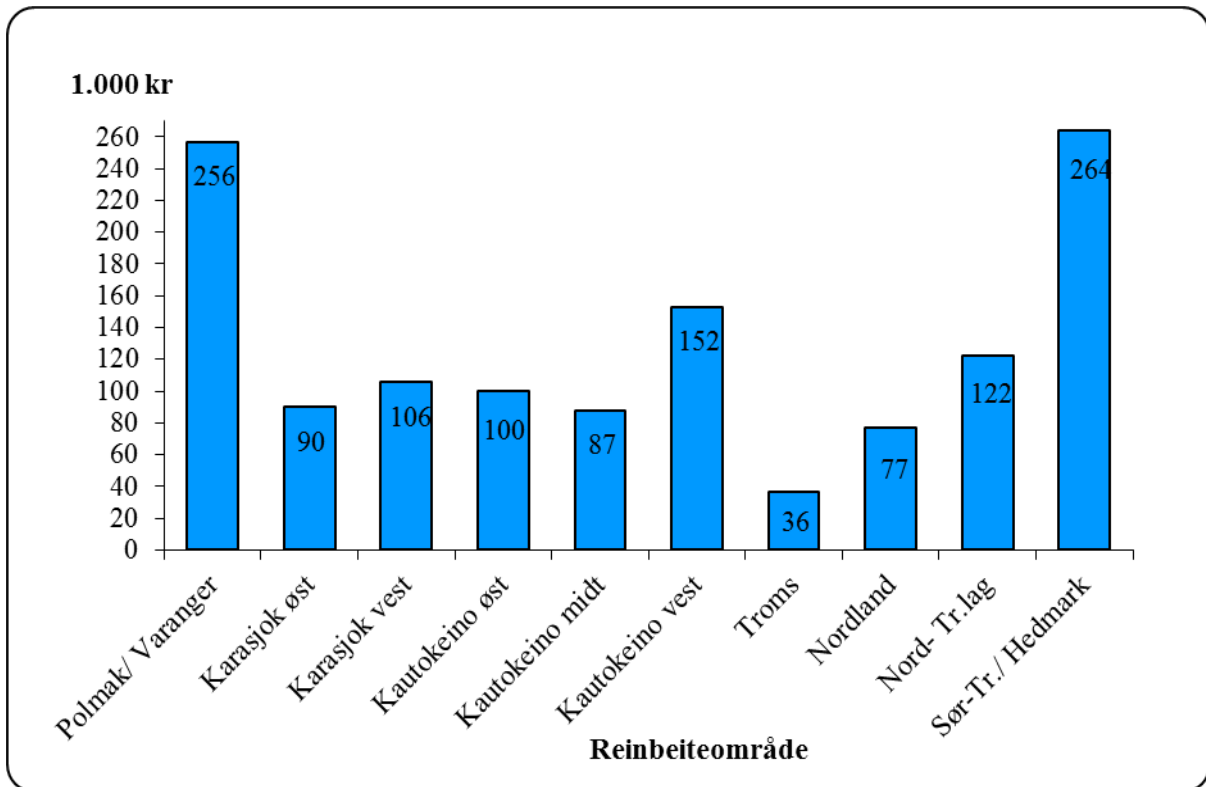
I figurene 5.5.2 og 5.5.3 er tilskuddene til siidaandeler og tamreinlag for driftsåret 2015/2016 relatert til henholdsvis totalt antall siidaandeler og total kjøttproduksjon per område. I begge

¹ Avgiftspliktig inntekt fra salg av kjøtt fra rein i innehaver(e)s merke under 50 000 kr., ikke registrert i avgifts- og enhetsregisteret.

² Siidaandelsleder mottar alderspensjon.

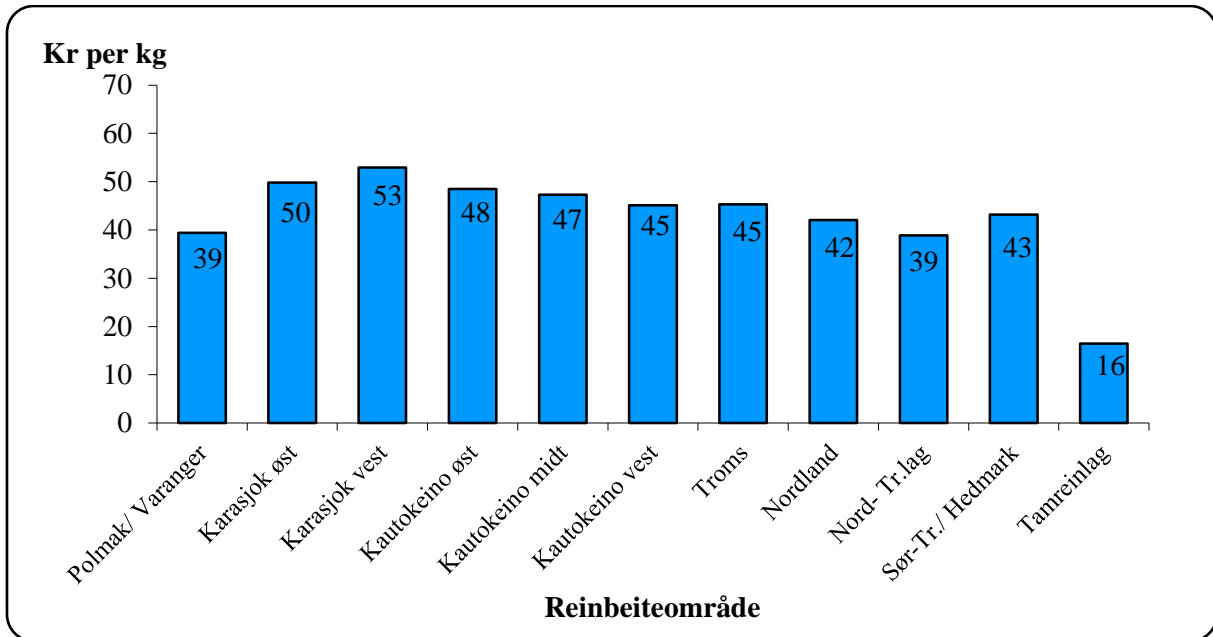
³ Reintall ikke i samsvar med godkjente bruksregler.

figurer er avkortninger medregnet. Det fremgår av figur 5.5.2 at det er betydelige forskjeller mellom reinbeiteområdene når det gjelder tilskudd per siidaandel.

Figur 5.5.2 Gjennomsnittlige tilskudd til siidaandeler driftsåret 2015/2016 (Tall i 1 000 kr. per siidaandel)

Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag er de av tilskuddene til næringen som i størst grad er knyttet til produksjon. Dette innebærer at områder med størst kjøttproduksjon per andel (jf. figur 4.1.1) også oppnår de største tilskuddene per andel. Samtidig innebærer det at tilskuddene per kg. produsert kjøtt er noe lavere i disse områdene enn i de øvrige områdene (jf. figur 5.5.3), men her er ikke utslagene like store og heller ikke like entydige.

Figur 5.5.3 Gjennomsnittlige tilskudd til siidaandeler og tamreinlag driftsåret 2014/15

Tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag

Tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag skal i henhold til forskriftens § 1 bidra til økt medansvar for utvikling av reindriften i bærekraftig retning, balanse mellom reintall og beiter, sikring av arealer og økt lønnsomhet samt for kriseberedskap. Tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag omfatter henholdsvis tilskudd til administrasjon, planlegging og ressursforvaltning, særskilt tilskudd til Trollheimen for beiteleie og avsetning for kriseberedskap. Ved sammenligning over år må en også for denne tilskuddsordningen være klar over den betydningen endringer i satser og vilkår for å motta tilskudd har for nivået på utbetalingene. Forskyvninger i utbetalingstidspunkt mellom år har også stor betydning for sammenligningen.

Tabell 5.5.5 gir en oversikt over utbetalte tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag i perioden 2011-2015.

Tabell 5.5.5 Utbetalte tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag i perioden 2011-15 (utbetalingsår) (1 000 kr)

Reinbeiteområde	2011	2012	2013	2014	2015
Polmak/Varanger	938	936	931	914	919
Karasjok øst	626	741	786	702	1 007
Karasjok vest	1 102	1 095	1 180	1 540	1 147
Øst-Finnmark	2 665	2 772	2 897	3 156	3 073
Kautokeino øst	580	136	661	1 123	933
Kautokeino midt	1 437	1 869	1 662	2 252	1 594
Kautokeino vest	615	821	531	561	1 016
Vest-Finnmark	2 631	2 826	2 854	3 936	3 543
Troms	872	864	858	1 095	997
Nordland	270	693	1 184	488	720
Nord-Tr.lag	744	438	905	139	1 060
Sør-Tr./Hedmark	819	730	556	867	700
Tamreinlag	712	600	712	615	630
Totalt	8 713	8 923	9 964	10 296	10 723

Tabellen viser at utbetalte tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag kan være varierende. Årsaken til svingninger mellom årene er avkortninger i tilskuddene og forskyvninger i utbetalingsår.

Tilskudd til slakterier

Tilskudd til slakterier er et frakttilskudd. Tilskuddet forvaltes i henhold til Forskrift om tilskudd ved frakt av reinslakt. Frakttilskuddet skal i henhold til forskriftens § 1 bidra til utjevning av pris på reinkjøtt til reineiere i ulike reinbeitedistrikter og tamreinlag, samt bidra til effektiv slakting og omsetning av reinkjøtt. Tilskuddet skal også bidra til økt slakteuttak før innflytting til høst- og vinterbeiter. Tilskuddet skal jfr. forskriftens § 3 beregnes ut fra avstanden mellom slakteplass og fryse-/nedskjæringsanlegg. Tabell 5.5.6 gir en oversikt over resultatene av tilskudds behandlingen for tilskudd til slakterier de tre siste driftsårene. Det gjøres oppmerksom på at beløpene ikke samsvarer med faktiske utbetalinger i driftsårene som følge av forskyvninger i utbetalingstidspunkt, og vi viser derfor utbetalingene i kalenderåret. Tilskudd innvilges etter følgende satser; kr. 10 per slakt for avstander mellom 5-200 km, kr. 40,- per slakt for avstander mellom 201-300 km og kr. 50 per slakt for avstander over 300 km.

Fra og med avtaleåret 2013/2014 ble det også gitt tilskudd til frakt av levende rein. Tilskuddet innvilges etter samme satser som ovenfor, når avstand fra gjerdeanlegg på sommer beitet til nærmeste godkjente slakteri overstiger 100 km.

Tabell 5.5.6 Tilskudd til slakterier de tre siste driftsårene, etter utbetalingsår (1 000 kr).

Fraktsoner	2013	2014	2015
Frakt av skrott 5-200 km	245	191	318
Frakt av skrott 201-300 km	297	82	181
Frakt av skrott >300 km	1 055	461	495
Frakt av levende rein	0	314	749
Totalt	1 596	1 047	1 743

6. Langsiktige utviklingstrekk for reindriften

Kapittel 6 gir en oversikt over de langsiktige utviklingstrekkene for reindriften økonomi i perioden 2005-2015. Dette materialet setter regnskapstallene for 2015, som er presentert i kapittel 4, inn i en lengre tidsperiode. Det øvrige tallmaterialet som ligger til grunn for presentasjonene i dette kapitlet, er tidligere publisert i de årlige totalregnskapene.

For at tallene skal være sammenlignbare, er alle verdier regnet om til fast pengeverdi ved hjelp av konsumprisindeksen. Hovedfokus for kapitlet er kjøttinntekter, statstilskudd, erstatninger, kostnader, resultat (vederlag til arbeid og egenkapital) og markedsforhold.

Slakteriene gjennomførte en omlegging av prisene ved rapportering av slakt fra driftsåret 2002/03, hvor de gikk over fra å rapportere nettopriser til å rapportere bruttopriser. Med bruttopriser menes pris til reineier inkludert slakte- og evt. fraktomkostninger.

For 2009 ser vi en endring i prisbildet på grunn av reduserte priser, og vi viser til nærmere omtale av dette under avsnitt for pris i kapittel 3.2.

6.1 Kjøttinntekter

Figur 6.1.1 viser kjøttinntektene og prisens utvikling i perioden 2006-2015. Inntektsøkningen som framkom fra 2005 til 2008 skyldes i all hovedsak høyere pris grunnet opphevelsen av målprisen og at det ikke ble åpnet for import av reinkjøtt til redusert toll i sammenligningsperioden. Samtidig var det i perioden til og med 2008 utført innrapporteringer av for høye bruttopriser fra enkelte av slakteriene. Dette har gitt et feil bilde av prisutviklingen i perioden. Det henvises for øvrig til kapittel 3.2 for nærmere beskrivelse av prisundersøkelsen og feil innrapportering.

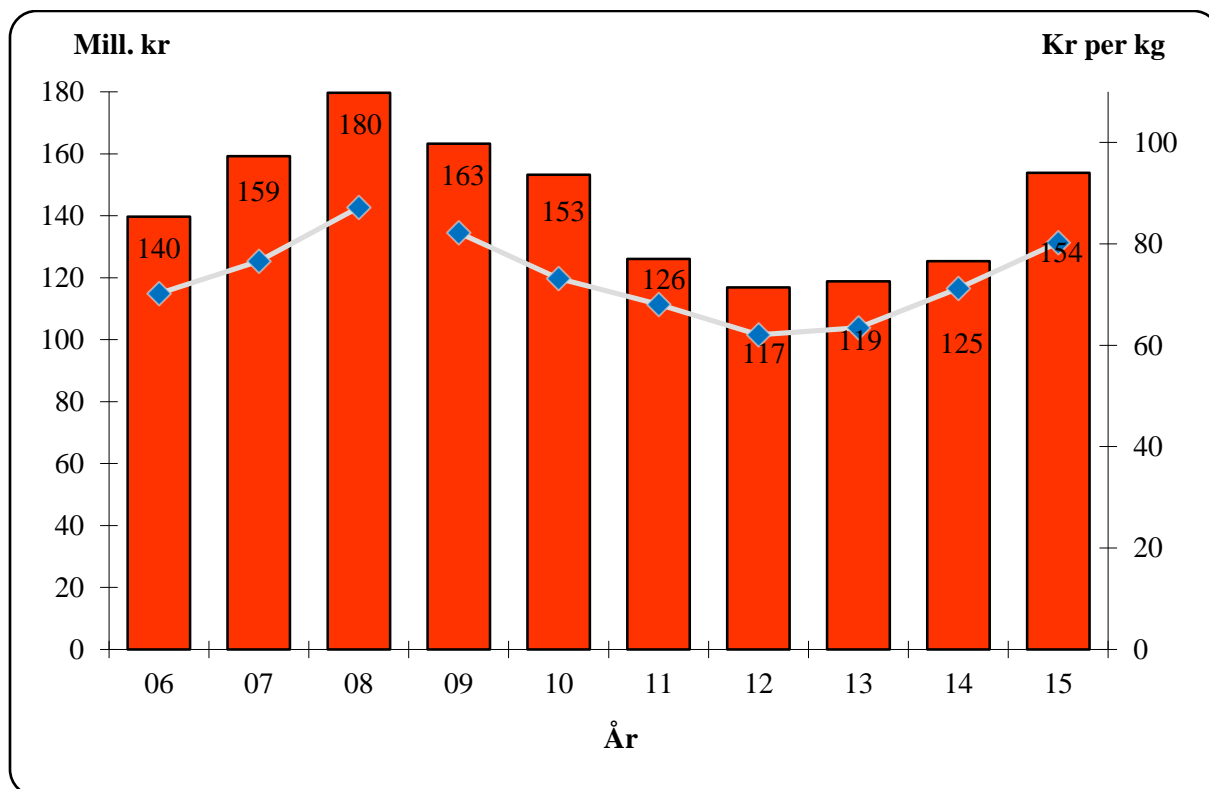
Etter et rekordstort slakteuttak de første ukene av slaktesesongen 2009/2010, stoppet slaktingen i Finnmark tilnærmet opp etter oktober. En gjennomgang gjennomført av Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning viser at det var flere årsaker til slaktestoppen. Her nevnes høy pris, finanskrisen, tap av markedsandeler og da særlig innenfor storhusholdningsmarkedet, manglende markedsføring, samt manglende leveringsavtaler og distribusjonsløsninger for å få reinkjøttet ut i butikk.

Ved inngangen til slaktesesongen 2010 var situasjonen fortsatt svært vanskelig. Grunnet en vanskelig markedsituasjon og svak likviditet hos slakteriene i Finnmark, fikk mange reineiere i dette området ikke mulighet til slakting.

Utover de problemer reineierne sto overfor knyttet til oppfølging av bruksreglene og faren for at reinen ble sluppet inn på vinterbeitene, ville manglende slakting sette flere

reindriftsfamilier i en vanskelig økonomisk situasjon. På bakgrunn av de nevnte forhold var det behov for å sette inn tiltak som omgående la til rette for at reieneierne fikk slaktet. Partene ble derfor enige om å etablere en midlertidig reguleringsordning. Den midlertidige reguleringsordningen bidro til en reduksjon i reinkjøttprisen og å gjenskape markedsbalansen for reinkjøtt.

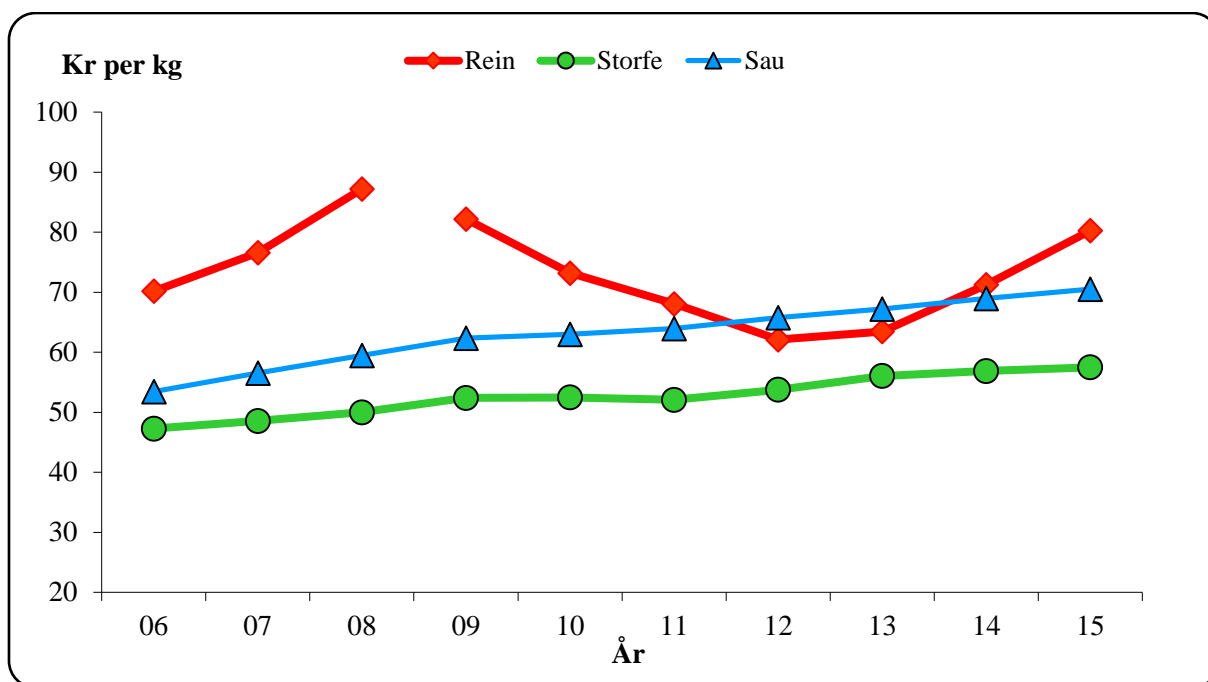
Prisen på reinkjøtt hadde en negativ utvikling til og med 2012. Etter den tid har prisen økt og var i 2015 opp på 80,28 kroner per kilo omsatt via slakteri. Dette er en økning på 37,54 prosentpoeng på tre år. Denne prisøkningen sammenholdt med økt slakteuttak har gitt en positiv inntektsutvikling de siste årene.

Figur 6.1.1 Reindriftens kjøttinntekter i perioden 2006-2015 (søylar), sammenholdt med prisutviklingen (produsentpris inklusive tilskudd) (kurve) (2015-kroner)

Priser

Figur 6.1.2 viser produsentpriser eksklusive tilskudd for kjøtt av rein, storfe og sau. Det fremgår av figuren at prisutviklingen for storfe og sau følger omtrent samme tendens, mens prisen for reinkjøtt de siste årene har økt mer. Reinkjøttprisen økte mye til og med 2008, var deretter nedadgående til og med 2012, men har fra og med 2013 igjen vært stigende. Prisutviklingen for reinkjøtt synes å være uavhengig av prisutviklingen for storfe- og sauekjøtt, men mer avhengig av markedsførhold og markedsarbeid.

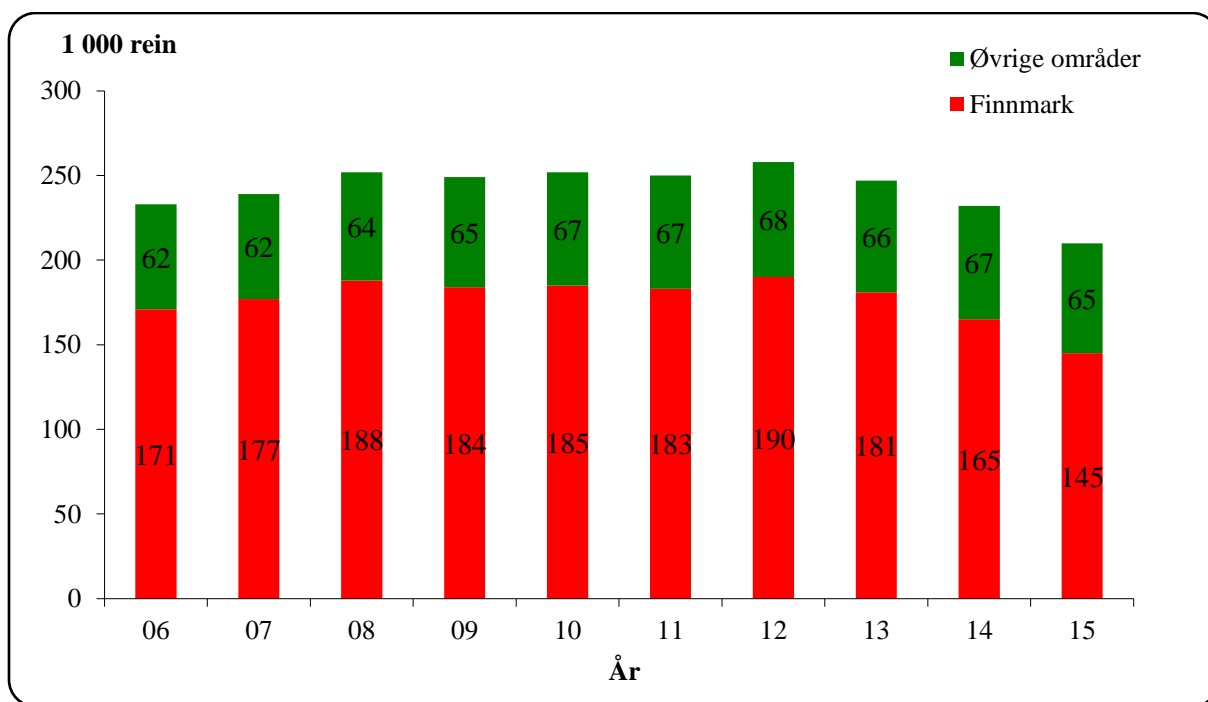

Figur 6.1.2 Produsentpris for kjøtt av rein, storfe og sau, eksklusive tilskudd (2015-kroner)

Produsert kvantum

Figur 6.1.3. viser utvikling av reintallet fra 2006 til 2015. Figuren viser at reintallet har vært tilnærmet stabilt i områdene sør for Finnmark. Reintallet i Finnmark har i større grad variert, med lavest og høyest reintall i henholdsvis 2015 og 2012 i sammenligningsperioden. Svingningen disse årene er et tydelig resultat av arbeidet og prosessene omkring reintallsreduksjonene.

Produktiviteten per rein er et resultat av naturgitte betingelser (vegetasjon, tilgjengelighet, klima osv.), kalvetilgang, annen arealbruk, rovdyrbelastning, beitebelastning og flokkens kjønns- og aldersstruktur. En del av disse faktorene kan utøverde påvirke, enten alene eller i fellesskap.

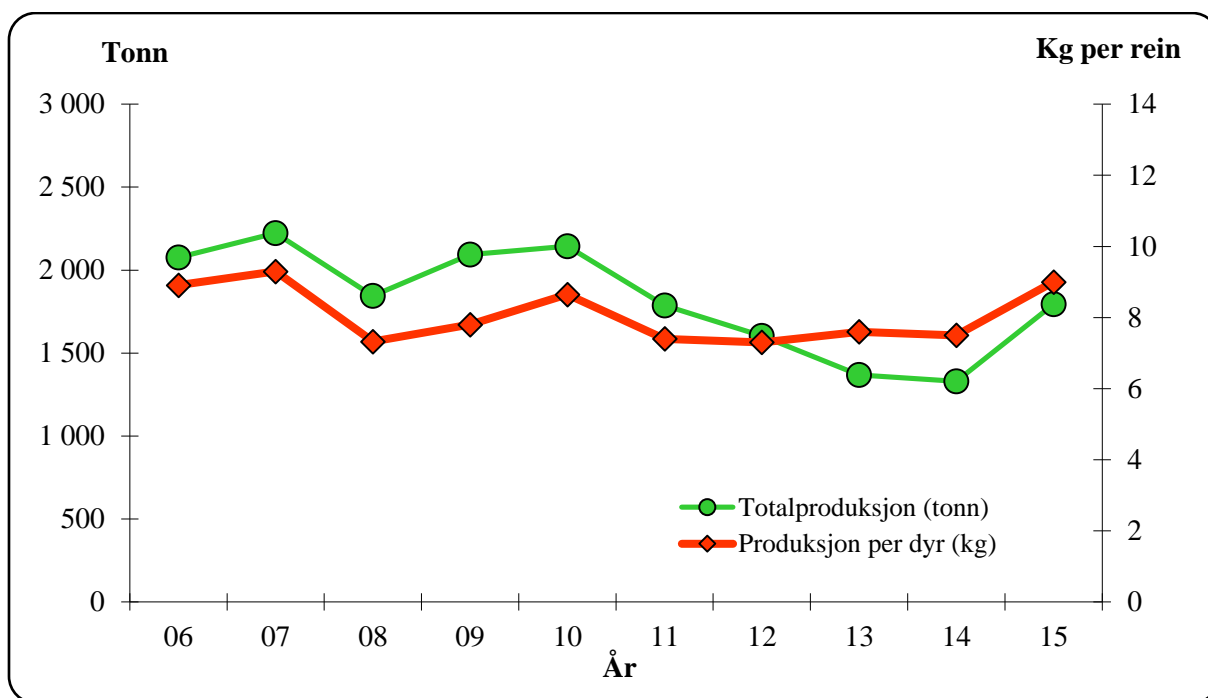

Figur 6.1.3 Utvikling i reintall per 31. mars i perioden 2006-2015 (korrigert reintall)

Et optimalt dyretall i forhold til tilgjengelige beiteressurser er vesentlig for produksjon og utbytte. Både et for høyt og et for lavt dyretall gir en lavere avkastning på lang sikt. På kort sikt er det imidlertid mulig å oppnå gevinst selv ved et for høyt reintall. Dette har sammenheng med at beitemene ikke bare har en årlig tilvekst, men også representerer en lagret ressurs. En slik utnyttning bygger da på forbruk av denne "grunnkapitalen".

Med samme beitebelastning kan produktiviteten økes ved endring av reinflokkens kjønns- og alderssammensetning. Det vises til ressursregnskap for reindriftnæringen for nærmere omtale av disse forholdene.

Figur 6.1.4 viser totalproduksjon og produksjon per dyr i vårflokk. Med produksjon menes summen av kjøttproduksjon og endringer i den samlede livdyrverdien.

Figur 6.1.4 Totalproduksjon (tonn) og produksjon per dyr i vårfløkk (kg per rein)

Det framgår av figur 6.1.4 at det gjennom hele perioden har vært en varierende produksjonsmengde. Fra 2010 til 2014 var det en jevn nedgang i totalproduksjonen, mens produksjonen per dyr var relativt stabil. For 2015 ser vi at både totalproduksjonen og produksjon per dyr har hatt en betydelig økning på henholdsvis 35 % og 20 % fra 2014.

6.2 Statstilskudd og tiltak mot radioaktivitet

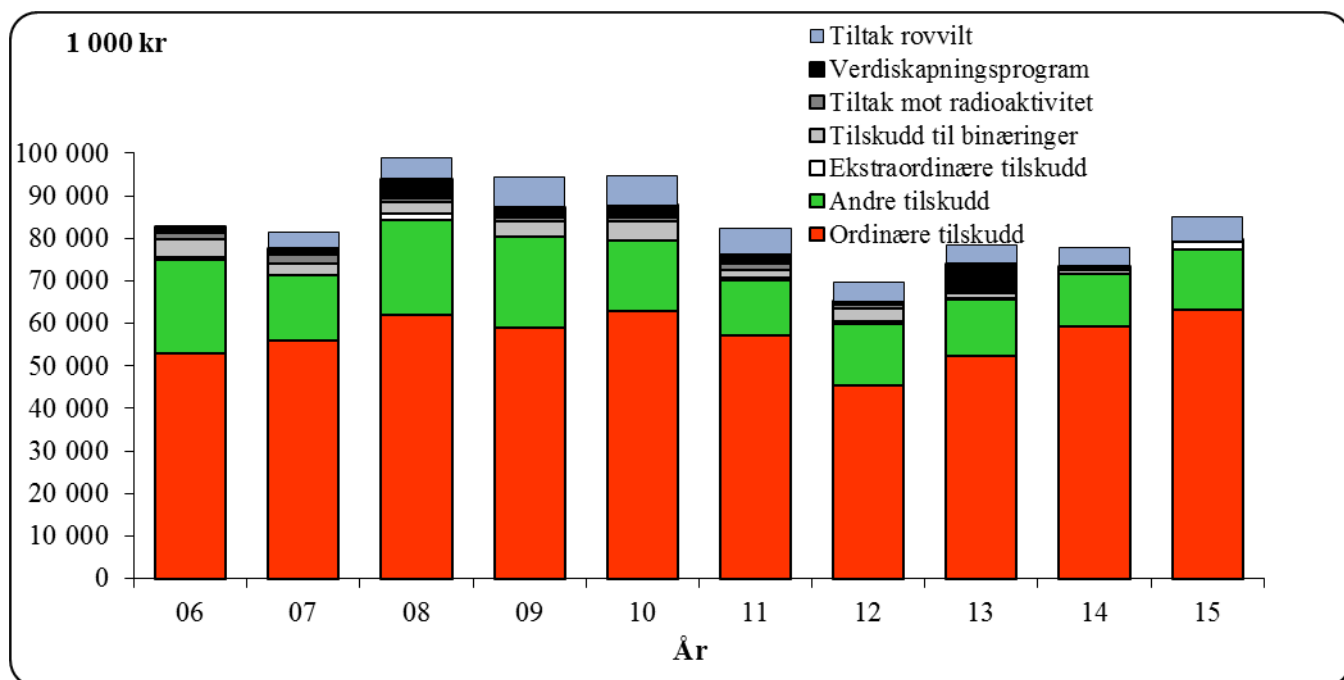
Inntektsoverføringer

I totalregnskapet grupperes de statlige inntektsoverføringene i postene direkte tilskudd, andre tilskudd, ekstraordinære tilskudd, tilskudd til næringskombinasjoner, tilskudd i forbindelse med Reinprogrammet/Utviklingsprogrammet og tiltak mot radioaktivitet. Posten direkte tilskudd omfatter distriktstilskudd, produksjonstilskudd, driftstilskudd inkl. etableringstilskudd, kalveslaktetilskudd, tidligslaktetilskudd (utgått fra og med driftsåret 2011/2012), særskilt tilskudd for Vest-Finnmark (fra og med driftsåret 2009/2010 til og med 2011/2012) og ektefelle tillegg. Posten andre tilskudd omfatter tilskudd til investeringer, tilskudd til pramming/flytting, tilskudd til tiltak innenfor konvensjonsbeiteområdene, utdanningsstipend (ingen utbetalinger etter 2011), fagbrevordning i reindriften, tilskudd til barnehager (ingen utbetalinger etter 2008), avviklingslønn (ingen utbetalinger etter 2010) og tilskudd til innløsning av siidaandel. Ekstraordinære tilskudd omfatter i hovedsak overføringer i forbindelse med uvanlig store tap.

Figur 6.2.1 viser utviklingen for de totale inntektsoverføringene og for de ulike tilskuddsformene i perioden fra 2006 til 2015, alt oppgitt i 2015-kroner. Det framkommer av figuren at de ordinære tilskuddene har variert en del i perioden, mens gruppen med andre tilskudd har holdt seg relativt stabil. Variasjonen i de direkte tilskuddene kommer nok som en

følge av endringer i ordninger over tid, men også som en følge av variasjoner i slakteuttak og produksjon.

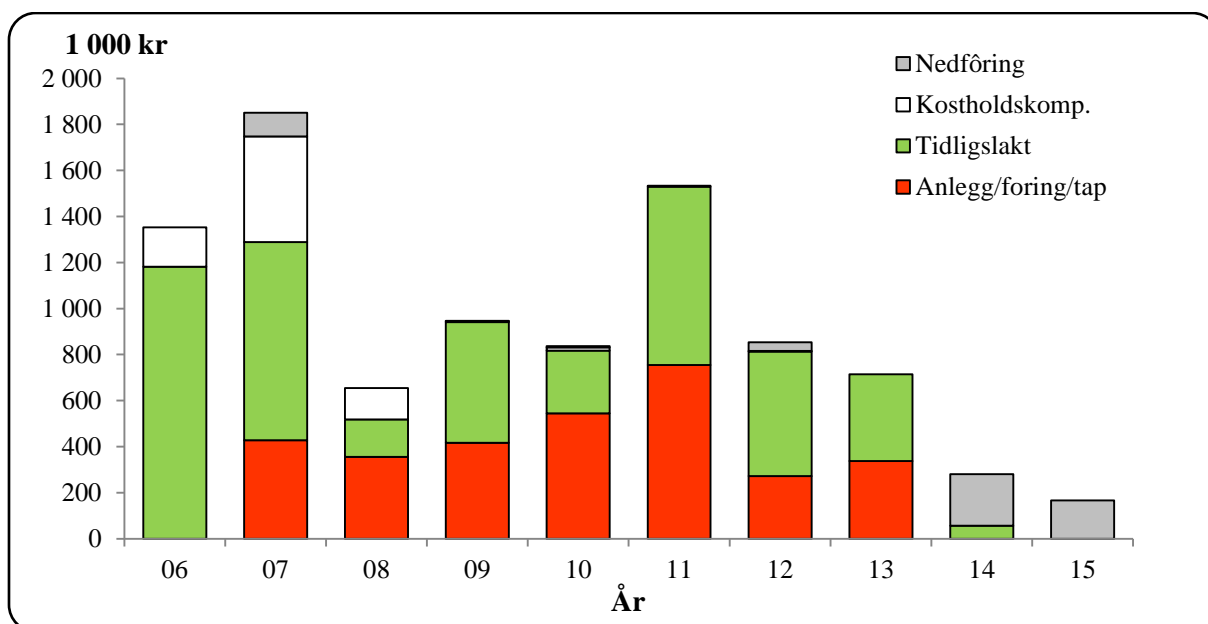
I tillegg til de tilskuddene som er vist i figuren og som regnes å ha direkte inntektsvirkning, kommer ulike midler knyttet til markeds- og pristiltak.

Figur 6.2.1 Tilskudd med inntektsvirkning i perioden 2006-2015 (2015-kroner)

Tiltak mot radioaktiv forurensing

Reindriften ble i 1986 hardt rammet av radioaktiv forurensing etter Tsjernobyl ulykken. I juli 1986 fattet derfor Regjeringen et prinsippvedtak om at den enkelte produsent skulle holdes økonomisk skadesløs ved gjennomføring av nødvendige skadebegrensende tiltak etter ulykken. Forurensingen rammet særlig hardt områder på Sør-Helgeland og sørover. På bakgrunn av dette er det gitt årlige kompensasjoner til reineiere som gjennomfører tiltak for å redusere radioaktivitetsnivået i reinflokkene. I ordningens funksjonstid har det vært gjort flere endringer. Tiltakene finansieres over kapittel 1147 som en ordinær bevilgning over statsbudsjettet. Fra og med 2015 finansieres tiltakene over kapittel 1142 i statsbudsjettet.

Figur 6.2.2 Tiltakskostnader mot radioaktivitet i perioden 2006-2015 (2015-kroner)

Figur 6.2.2 viser at utbetalingene har vært sterkt nedadgående i siste halvdel av perioden. Økningen i 2011 sammenlignet med øvrige før og etter, kom som en følge av økte tilskudd til foring og tidligslakt dette året.

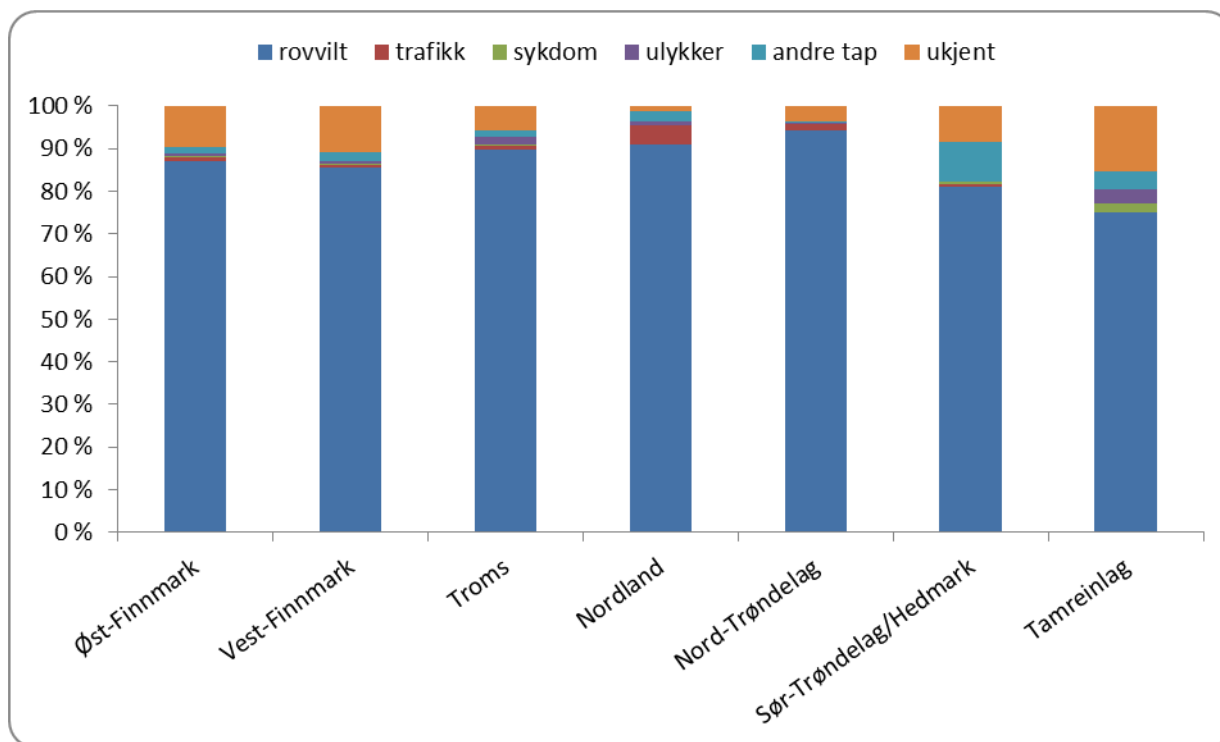
6.3 Rovvilt

Oppgitte tap til fredet rovvilt

Det er mange årsaker til at rein tapes, hvorav de viktigste er rovvilt, sykdom, ulykker, tyveri og ugunstige vær- og beiteforhold. I samtlige reinbeiteområder oppgir næringen at rovvilt står for den klart største andelen av de totale tapene. Hovedårsaken til at reindriftnæringen er spesielt utsatt for rovvilttap, er at rein er det eneste beitedyret som finner sin næring i utmark hele året. Dette innebærer at driftsformen i seg selv gir økt tapsrisiko, og det gjør reindriftnæringen spesielt sårbar ved økning i rovviltstammene. Det finnes få tapsforebyggende tiltak som er effektive for reindriften. Tiltakene er ofte kostnadskrevende, og de kommer ofte i konflikt med reindriften tradisjonelle driftsmåter. Fremtidens rovviltforvaltning må legge til rette for å opprettholde en bærekraftig reindrift basert på næringens tradisjonelle driftsmåter.

Figur 6.3.1 viser samlede tap av rein i driftsåret 2015/2016 (oppgitte tap) fordelt etter tapsårsak. Pga. at opplysningene er hentet fra Melding om reindrift presenteres de for driftsåret i denne figuren.

6. Langsiktige utviklingstrekk for reindriften

Figur 6.3.1 Oppgitte tap av rein i driftsåret 2015/16, fordelt etter tapsårsak (prosent)

Av figuren går det fram at rovvilt er hovedårsak til tapene, og andelen oppgitte rovvilttap for reinbeiteområdene samlet er 87 % av de oppgitte totale tapene. Det fremgår av figuren at andelen oppgitte rovvilttap i driftsåret 2015/2016 er størst i Nordland og Nord-Trøndelag, med oppgitt rovvilttap på hhv. 91 % og 94 % av totalt oppgitte tap. Tabell 6.3.1 viser utviklingen i oppgitte rovvilttap i forhold til totale oppgitte tap for driftsårene i perioden 2011/2012-2015/2016.

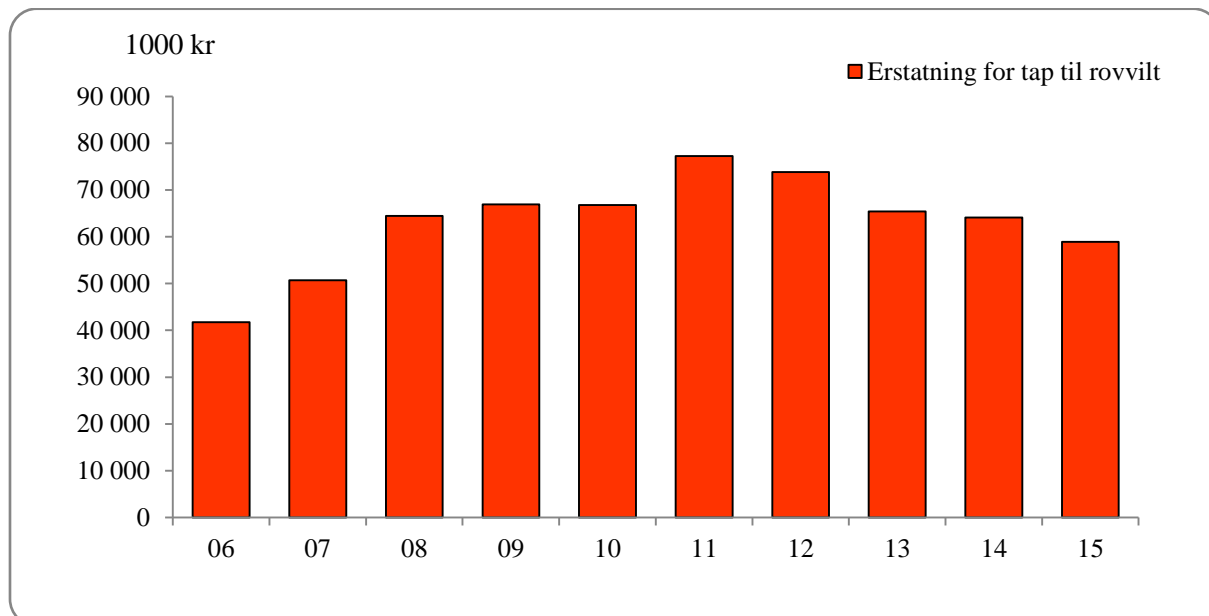
Tabell 6.3.1 Oppgitte rovvilttap i forhold til oppgitte totale tap (prosent)

Reinbeiteområde	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16
Øst-Finnmark	81 %	81 %	82 %	84 %	87 %
Vest-Finnmark	88 %	87 %	84 %	83 %	85 %
Finnmark	85 %	84 %	83 %	84 %	86 %
Troms	90 %	89 %	87 %	88 %	90 %
Nordland	90 %	93 %	89 %	90 %	91 %
Nord-Trøndelag	92 %	94 %	93 %	94 %	94 %
Sør-Tr./ Hedmark	83 %	86 %	81 %	79 %	81 %
Tamreinlag	59 %	86 %	56 %	57 %	75 %
Totalt	86 %	86 %	84 %	85 %	87 %

Av tabellen framgår det at andelen oppgitte rovvilttap totalt er på 87 % av de samlede tapene, en litt økt andel fra fjoråret.

Erstatningsutbetalinger for rovvilttap

Figur 6.3.2 viser utviklingen i utbetalte rovvilterstatninger fra Miljødirektoratet i den siste tiårsperioden.

Figur 6.3.2 Utbetalte rovvilterstatninger til reindriftsnæringen i perioden 2006-2015 (2015 kroner)

Det går fram av figuren at erstatningsutbetalingene var lavest i sammenligningsperioden i 2006 (41,7 mill. kr) og høyest i 2011 (77,3 mill. kr). Det er vanskelig å dokumentere tap av rein til rovvilt, og dokumentasjonskravet er strengt. Dokumentasjonsandelen for rovvilttap er dermed lav. Det er i første rekke sannsynliggjorte tap som erstattes. Økningen i erstatningene etter 2006 skyldes økende rovvilttap, men kanskje i enda sterkere grad at dokumentasjon av tap gjennom forskningsprosjekter og utredninger i tapsutsatte områder har gitt økt aksept for sannsynliggjorte tap. Erstatningssatsene har også økt i perioden. Tabell 6.3.2 viser erstattede rovvilttap i forhold til oppgitte rovvilttap.

Tabell 6.3.2 Erstattede rovvilttap i forhold til oppgitte rovvilttap (prosent)

Reinbeiteområde	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16
Øst-Finnmark	23 %	30 %	16 %	23 %	25 %
Vest-Finnmark	13 %	17 %	17 %	12 %	19 %
Finnmark	18 %	22 %	17 %	16 %	21 %
Troms	51 %	44 %	39 %	42 %	41 %
Nordland	46 %	49 %	47 %	44 %	47 %
Nord-Trøndelag	55 %	51 %	50 %	49 %	48 %
Sør-Tr./ Hedmark	41 %	34 %	42 %	41 %	45 %
Tamreinlag	16 %	35 %	38 %	56 %	51 %
Totalt	25 %	28 %	24 %	23 %	29 %

I tabellene 6.3.1 og 6.3.2 er tilslagsprosenten til Tamreinlagene og Sør-Trøndelag/Hedmark endret i forhold til tidligere publiserte tall. Dette på bakgrunn av at et distrikt tilhørende Sør-Trøndelag/Hedmark har vært plassert hos Tamreinlagene i oversikten fra Miljødirektoratet.

Fra og med driftsåret 2014/2015 vil erstatningsutmålingen kunne ta hensyn til hvorvidt siidaandelen har fulgt opp sine pålegg om forholdsmessig reduksjon av reintallet. Dette er først og fremst aktuelt for siidaandeler i Finnmark. Et ulovlig høyt reintall vil anses som et brudd på reindriftsloven, noe som kan føre til avkortning eller bortfall av rovvilterstatningen. En eventuell avkortning vurderes av fylkesmannen i sin saksbehandling av erstatningssøknadene, men det skal da vurderes hvorvidt der er en årsakssammenheng mellom siidaandelens overtredelse av reindriftsloven og rovvilttapet. Dyr som er dokumentert tapt til rovdyr, skal uansett erstattes fullt ut uten eventuell avkortning.

Forebyggende og konfliktdempende tiltak i forhold til rovvilt

Økonomisk utvalg kommenterer her kort de tiltakene som fylkesmannen har gitt økonomisk støtte til siste år. Formålet med tilskuddsordningen er å sikre iverksettelse av effektive tapsforebyggende tiltak for å begrense de skadene rovvilt kan forårsake på produksjonsdyr. Tiltak mot rovvilt er ressurskrevende mht. naturmessige begrensninger, men det er visse typer tiltak som har effekter i perioder av driftsåret. Vinter- og vårperioden er da viktig, og tiltak som har vært gjort i forbindelse med denne perioden er utvidet tilsyn i kombinasjon med foring i området. Jf. tabell 4.2.6 er dette det tiltaket som har hatt mest oppslutning i alle områder, og de som har gitt tilbakemeldinger om tiltaket melder om reduserte tap. Andre gjennomførte tiltak er kalving i gjerde, tidlig slakting, flytting av rein fra kritiske områder og akutte tiltak. Utvidet tilsyn alene skal ikke støttes økonomisk, men kan støttes i kombinasjon med andre tiltak. Til tross for bevilgninger fra myndighetene til rovviltregionene melder fylkesmennene at det burde kommet inn flere søknader om tiltak fra utøverne. For at tilskudd skal kunne gis må det omsøkte tiltaket ha en direkte taps- og forebyggende effekt.

6.4 Erstatninger

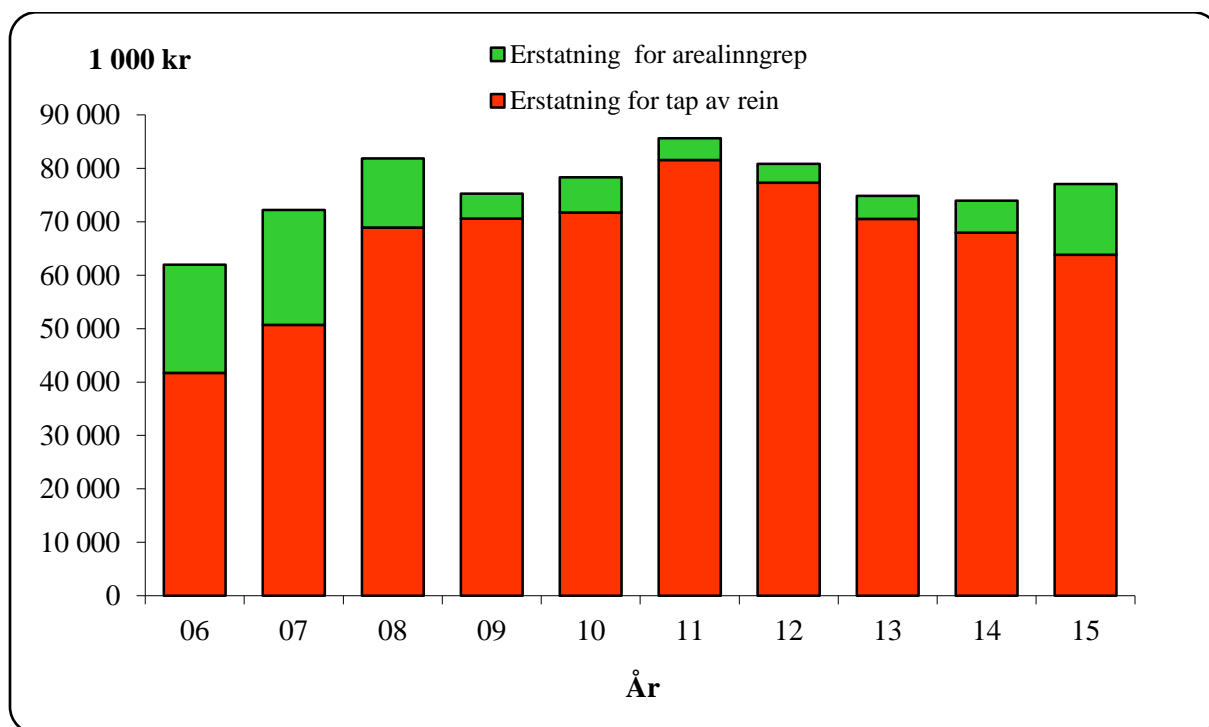
I totalregnskapet grupperes erstatningene i postene erstatninger for tap av dyr og erstatninger for arealinngrep.

Figur 6.4.1 viser utviklingen for erstatningsutbetalingene i perioden fra 2006 til 2015. De totale utbetalingene økte mye i perioden 2006 – 2008, for deretter å stabilisere seg noe på et høyere nivå enn tidligere. Vi ser også at erstatninger for arealinngrep i perioden 2006-2008 utgjør en større andel av de totale utbetalingene enn i perioden for øvrig.

Reduksjonen på de totale erstatningsutbetalingene i 2009 kommer som en følge av lavere utbetalinger for arealinngrep. Det gjøres imidlertid oppmerksom på at tallene er usikre, da andel leverte distriktsregnskap og hvem som leverer disse, varierer fra år til år. Vi ser imidlertid at arealerstatningene har holdt seg forholdsvis stabile i årene etter 2009.

Figuren viser for øvrig at erstatning for tap av rein utgjør den klart største andelen av de totale erstatningsutbetalingene, og at det spesielt i 2007, 2008 og 2011 har vært en stor økning i

erstatninger knyttet til tap av rein. Fra 2011 til 2014 var de totale erstatningsutbetalingene nedadgående. I 2015 er det registrert en økning i erstatningsutbetalinger for arealinngrep, noe som medførte en økning i de totale utbetalingene.

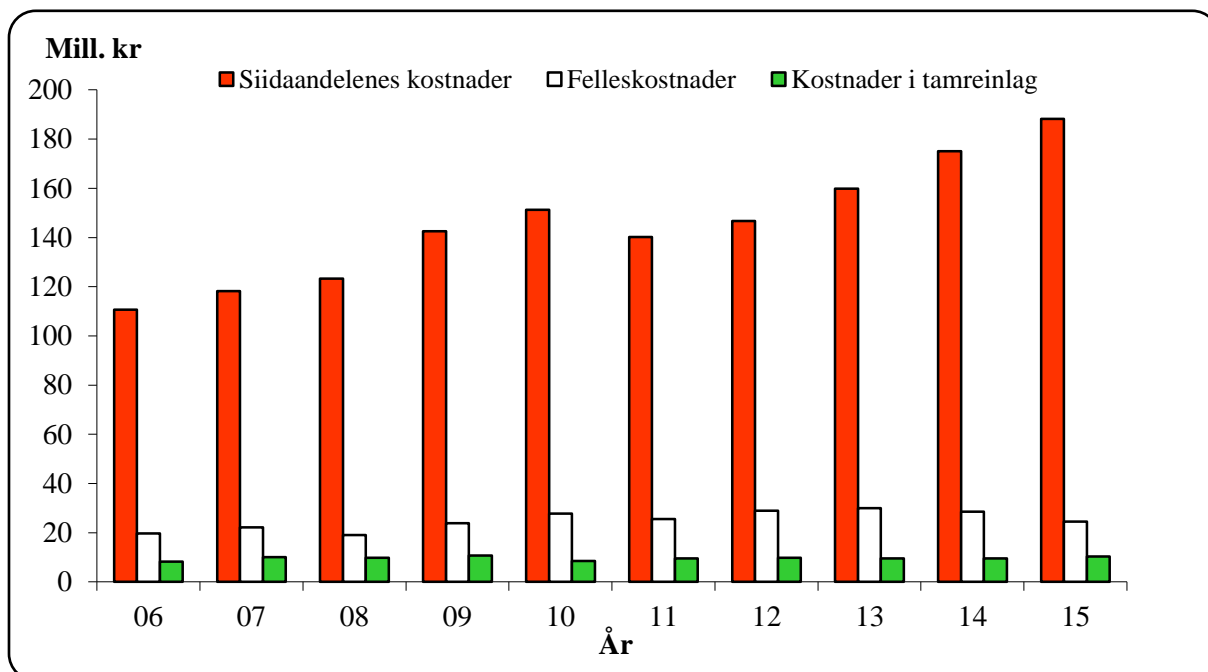

Figur 6.4.1 Erstatninger i perioden 2006-2015 (2015-kroner)

6.5 Kostnader

Totale kostnader

De totale kostnadene er summen av siidaandelens kostnader, felleskostnader (distrikter, fond mv.) og kostnader i tamreinlag. Figur 6.5.1 viser utviklingen for hver av disse kostnadsgruppene.

Figur 6.5.1 Kostnadsutviklingen i reindriftnæringen i perioden 2006-2015 (2015-kroner)

Utviklingen på siidaandelenes kostnader viser en relativt stor økning fra starten av perioden og til i dag. I 2011 ser vi at både siidaandelene og distriktene har redusert sine kostnader. Reduksjonen hos siidaandelene dette året kan i store trekk tilskrives nedgang i fremmedtjenester, utstyr, kjøretøy/maskiner samt bygninger/anlegg. Også hos distriktene var disse utgiftene kuttet ned, men i tillegg var postene varekjøp og frakt/transport betydelig redusert. Samtlige av disse kostnadene er i stor grad knyttet til drift og aktivitet, i motsetning til mange av de øvrige kostnadstypene som løper uavhengig av dette (forsikring, avskrivninger, administrasjon etc.). Slakteuttaket i 2011 var betydelig lavere enn i 2010, og som tidligere nevnt følger de totale kostnadene slakteuttaket i stor grad. Reduksjonen knyttes til postene varekjøp, avskrivninger og diverse.

Generelt er avskrivninger, kjøretøy/maskiner, utstyr og varekjøp en stor del av kostnadsbildet gjennom hele perioden.

Av områdene/sonene er det Polmak/Varanger (15 %), Kautokeino midt (12 %) og Nordland (12 %) som står for den største andelen av de totale kostnadene. Til sammenligning kan nevnes at Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og tamreinlagene til sammen står for 17 % av de totale kostnadene, med hhv. 6 %, 6 % og 5 %.

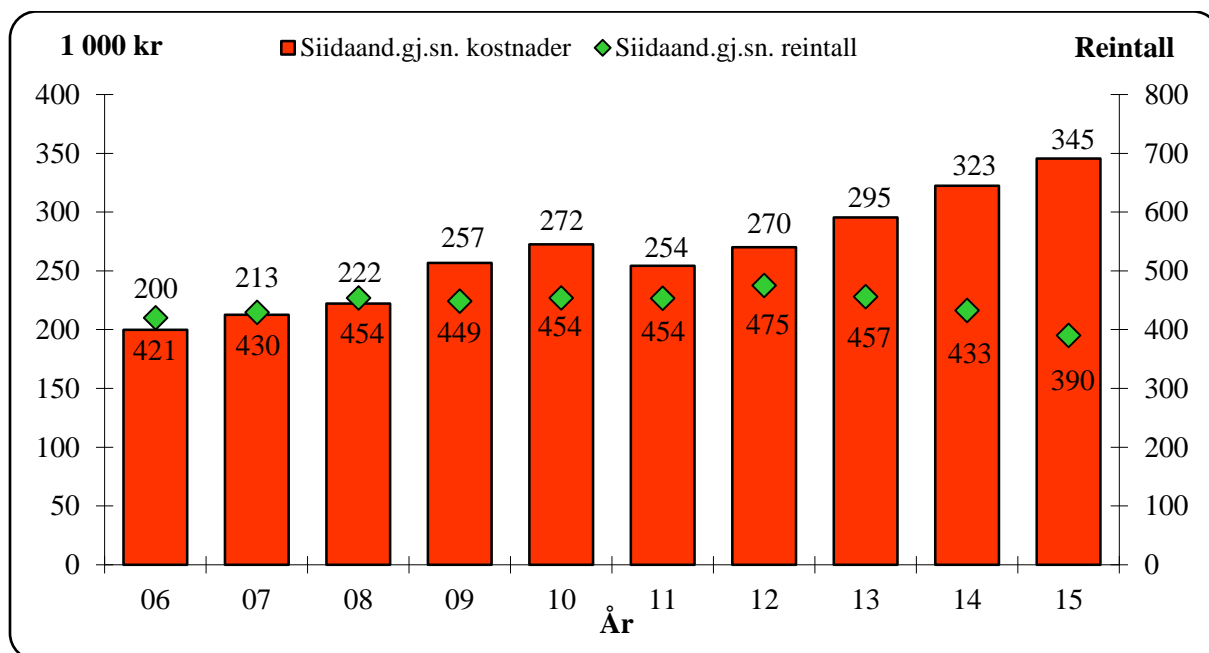
Tamreinlagenes kostnader har variert noe, men omfanget av disse kostnadene er såpass små at det utgjør lite i det totale kostnadsbildet. Ettersom tamreinlagenes kostnader ikke har noen klare fellesnevner og markante endringer, ses det bort fra disse når de totale endringene skal forklares. I det følgende beskrives derfor bare kostnadsutviklingen for siidaandelene og distriktene nærmere.

For regionale forskjeller henvises det til kapittel 4.4.

Siidaandelenes kostnader

Figur 6.5.2 viser siidaandelenes gjennomsnittskostnader målt i faste kroner for perioden 2006-2015. Det fremgår av figuren at i sammenligningsperioden var siidaandelenes gjennomsnittskostnader lavest i 2006 (200 000 kr), og er høyest i 2015 (345 000 kr).

Figur 6.5.2 viser også at gjennomsnittlig reintall per siidaandel har variert i perioden, men tallet er nå nede på 390 dyr.

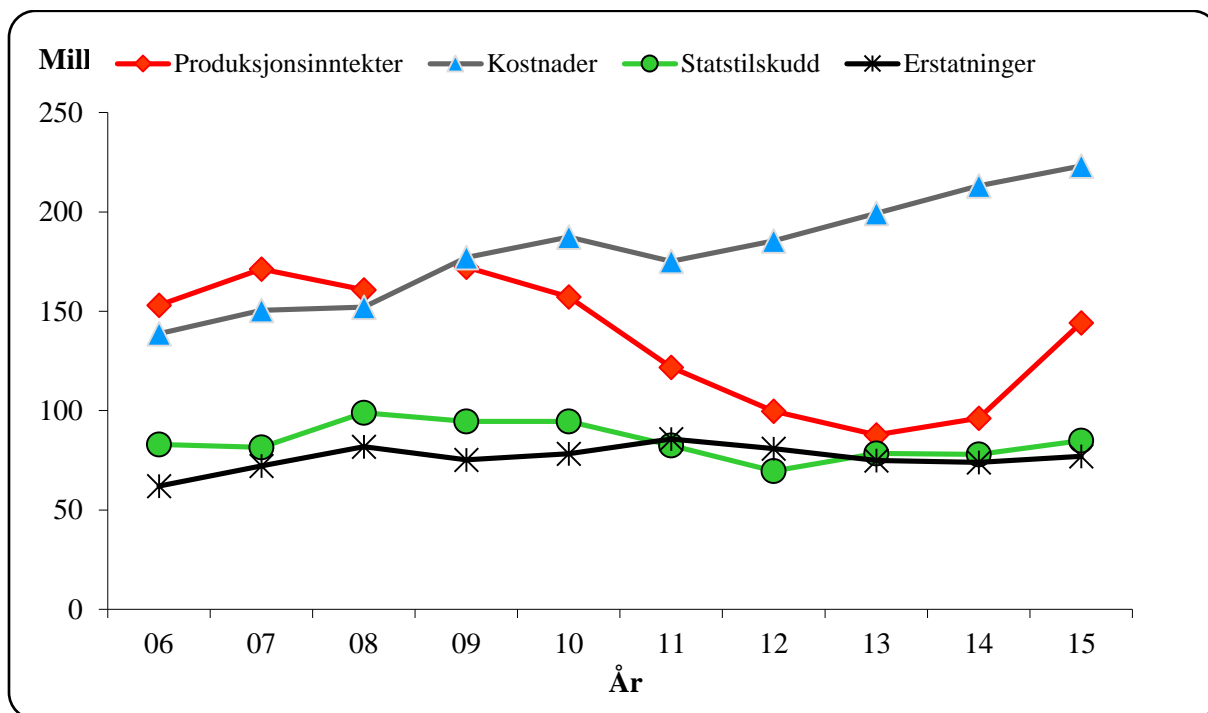
Figur 6.5.2 Utvikling i siidaandelenes gjennomsnittlige kostnader (søyler) (2015-kroner) og siidaandelenes gjennomsnittlige reintall

Felleskostnader

Etableringen av distriktstilskuddet var med på å legge grunnlaget for at distriktene kunne opptre som egne økonomiske enheter med blant annet felles investeringer. Ordningen må ses i sammenheng med avtalepartenes ønske om å stimulere til felles ressursbruk innen reinbeitedistriktene. Distriktenes felleskostnader finansieres nå ved ulike statstilskudd, avgifter til distriktskassen betalt av de ulike eierne og diverse felles fond. Det kan ikke påvises noen sikker sammenheng mellom overføringer og kostnadsnivå innenfor den siste tiårsperioden. Etter en nedgang i felleskostnadene fra 2010 til 2011, økte de igjen i 2012 og 2013. Fra 2013 til 2015 er felleskostnadene redusert med 15 %.

6.6 Vederlag til arbeid og egenkapital

Figurene 6.6.1 og 6.6.2 viser utviklingen for henholdsvis hovedpostene i reindriften totalregnskap og vederlag til arbeid og egenkapital i perioden 2006-2015.

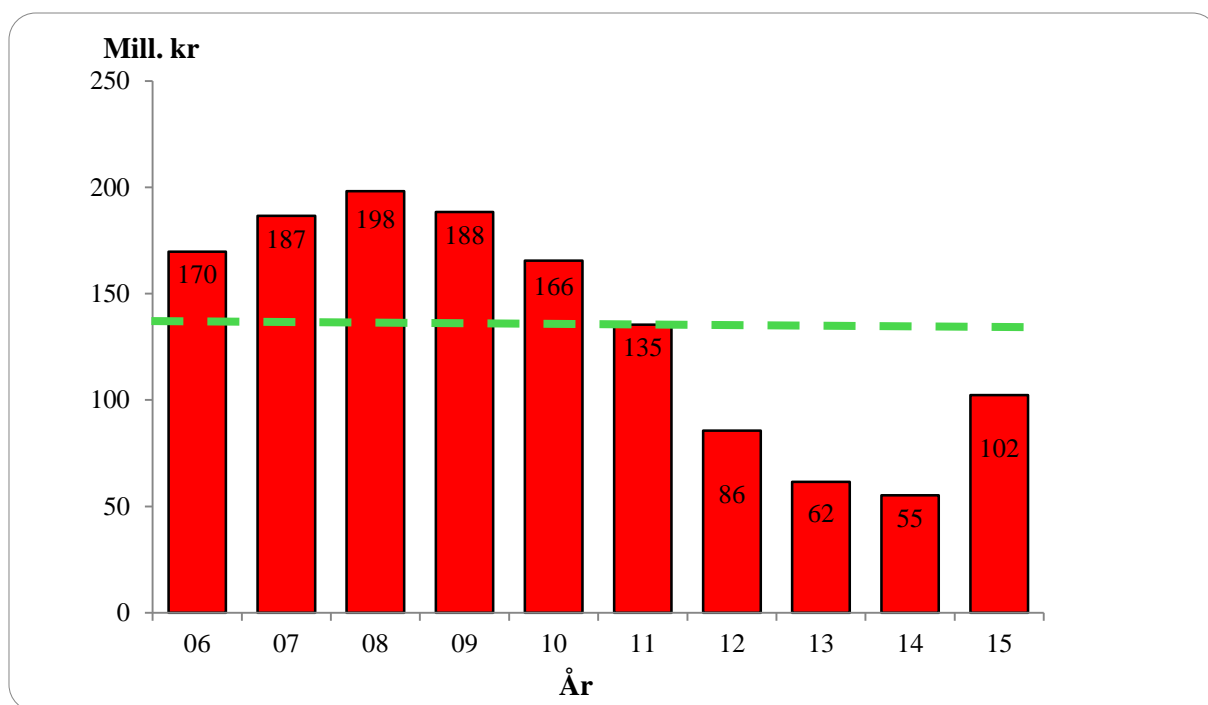

Figur 6.6.1 Utvikling i størrelsen på en del hovedposter i reindriften totalregnskap (2015-kroner) (Produksjonsinntekter er kjøttinntekter korrigert for endringer i livdyrverdien)

Det går frem av figur 6.6.1 at statstilskuddene, etter å ha hatt en liten topp i 2008, er jevnt nedadgående til og med 2012. I de påfølgende årene er statstilskuddene omtrent på samme nivå som erstatningene. Disse har stort sett vært økende fra 2004 til 2011, med unntak av en nedgang i 2009 som følge av nedgang i erstatning for arealinngrep. I 2012 og 2013 ser vi en liten reduksjon, hovedsakelig som følge av nedgang i erstatning for rein tatt av rovvilt.

Kostnadsøkningen fra 2006 til 2010 ansees å ha sammenheng med generell prisøkning, og økningen i slaktevolum. I 2011 var det både en nedgang i slaktekvantum, samt reduserte utgifter på spesielt postene varekjøp og utstyr, som medførte den totale reduksjonen. I 2012 var det en liten økning i slaktekvantum, og kombinert med høyere slaktepriser medførte dette en økning i kostnadene. Bakgrunns materialet viser også at næringen har hatt økte kostnader i 2012 knyttet til utstyr, sammenlignet med tidligere år. For perioden 2013 til 2015 er det en ytterligere økning i kostnadene, blant annet som følge av en økning i varekjøp, kjøretøy og maskiner, samt avskrivninger.

Produksjonsinntektene – dvs. kjøttinntektene korrigert for endringer i den samlede livdyrverdien – er den av postene i figur 6.6.1 som har variert mest. Fra 2009 ser man at det har vært en negativ utvikling, som skyldes markedssituasjonen og den generelle prisnedgangen. Det henvises til kapittel 8 for nærmere omtale av utviklingen i totalregnskapets hovedposter i den siste tiårsperioden.

Figur 6.6.2 Utvikling i vederlag til arbeid og egenkapital. (2015-kroner)

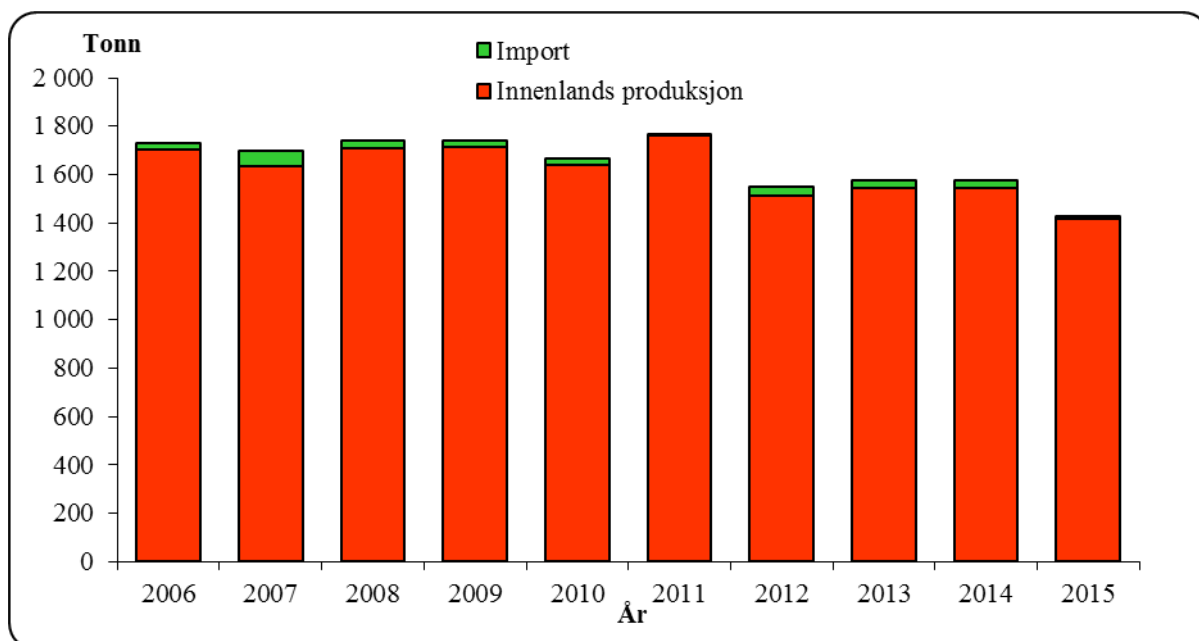
Figur 6.6.2 viser at vederlag til arbeid og egenkapital var på sitt klart høyeste nivå i sammenligningsperioden i 2008. Økningen fra 2005 til 2006 skyldes i hovedsak høye erstatningsutbetalinger, mens man i 2007 og 2008 hadde en forholdsvis stor økning i både kjøttinntektene og erstatninger. Nedgangen i 2009 har sammenheng med nedgang i statstilskudd og erstatninger, samtidig som det totale kostnadsnivået har økt. Nedgangen i 2010 har sammenheng med lavere priser og en vedvarende økning i kostnadene, mens årsaken i 2011 må sies å være lavere slaktekvantum og priser, i tillegg til et derav lavere tilskuddsnivå. I 2012 er vederlaget redusert som følge av nedgang i samtlige inntektsposter og ny økning i kostnadene. Vederlaget er ytterligere redusert i 2013 på grunn av nedgang i inntekter og erstatninger, redusert i livdyrverdi, samt betydelig økning i siidaandelens kostnader. I 2014 økte både inntekter og tilskudd, men kostnadene økte tilsvarende og man blir dermed liggende på omtrent samme nivå som i 2013. I 2015 ser vi at vederlaget til arbeid og egenkapital øker med 85 % sammenlignet med 2014. Dette kommer som en kombinasjon av økning i både kjøttinntekter, erstatninger og tilskudd. Gjennomsnittlig vederlag til arbeid og egenkapital i perioden er på 135 mill. 2015-kroner.

6.7 Markedsforhold

Produksjon av reinkjøtt utgjør under 1 % av den totale produksjonen av rødt kjøtt i Norge. I den siste tiårsperioden er det årlig slaktet mellom 1.300 og 1.900 tonn norsk rein ved registrerte slakterier. All innenlandsk slaktning av rein, med unntak av slakt til privat forbruk og omsetning, skjer ved registrerte slakterier. I kalenderåret 2015 var det 14 norske slakterier som innrapporterte slaktning av norsk rein, i tillegg til at 0,7 % av den utførte og innrapporterte slaktningen i 2015 ble utført ved finske slakteri. Til sammenligning var det i kalenderåret 2014 20 norske slakterier som innrapporterte slaktning av norsk rein og 4 % av den utførte og innrapporterte slaktningen ble utført ved finske slakteri.

Handel med reinkjøtt

Tidvis har tilgangen til innenlandsk produsert reinkjøtt vært mindre enn etterspørselen etter reinkjøtt i det norske markedet. Dette har til tider medført import av reinsdyrkjøtt. Figur 6.7.1 gir en oversikt over importen av reinkjøtt til det norske markedet de ti siste årene.

Figur 6.7.1 Fordeling mellom innenlandsk produksjon (slakt ved registrerte slakterier) og import i perioden 2005-2015 (tonn)

Tabellene 6.7.1 og 6.7.2 viser oversikter over henholdsvis import og eksport i den siste femårsperioden. Opplysningene er hentet fra Statistisk Sentralbyrås (SSB) statistikk over utenrikshandelen.

Tabell 6.7.1 Import av reinkjøtt de fem siste årene – gjelder all import, det vil si import både til full og redusert tollsats (tonn)

Import (tonn)	2011	2012	2013	2014	2015
0106.0010 - Levende rein	7	4	1	4	0
0208.9021 - Hele og halve skrotter	17	27	7	3	0
0208.9022 - Kjøttstykker med bein	0	0	1	1	1
0208.9029 - Utbeinet kjøtt	6	1	3	1	1
0210.9903 - Saltet, tørket, røkt etc.	0	0	0	0	0
Totalt	30	32	12	9	2

Det går frem av tabell 6.7.1 at det i hovedsak kjøttstykker og utbeinet kjøtt som importeres, og at importen hovedsakelig har vært fra Sverige.

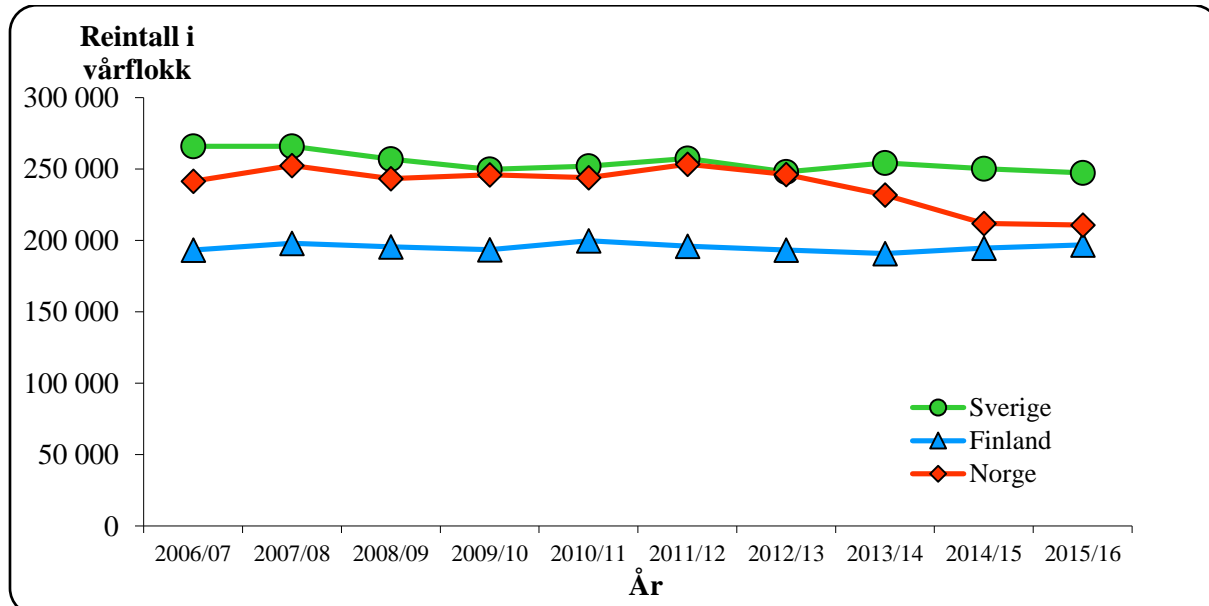
Tabell 6.7.2 Eksport av reinkjøtt de fem siste årene (tonn)

Eksport (tonn)	2011	2012	2013	2014	2015
0106.0010 - Levende rein	41	73	15	76	48
0208.9021 - Hele og halve skrotter	7	4	7	4	2
0208.9022 - Kjøttstykker med bein	4	0	0	18	0
0208.9029 - Utbeinet kjøtt	0	12	5	2	0
0210.9903 - Saltet, tørket, røkt etc.	0	1	0	0	0
Totalt	53	89	28	100	51

Tabell 6.7.2 viser at det er små kvanta av reinkjøtt som eksporteres. Eksporten av levende rein de siste årene er ifølge SSB dyr fraktet til Finland og Storbritannia. Eksporten av hele og halve skrotter har gått til Sverige, mens eksport av kjøttstykker har gått til Spania, Frankrike, Tyskland og Østerrike.

Markedssituasjonen i Sverige og Finland

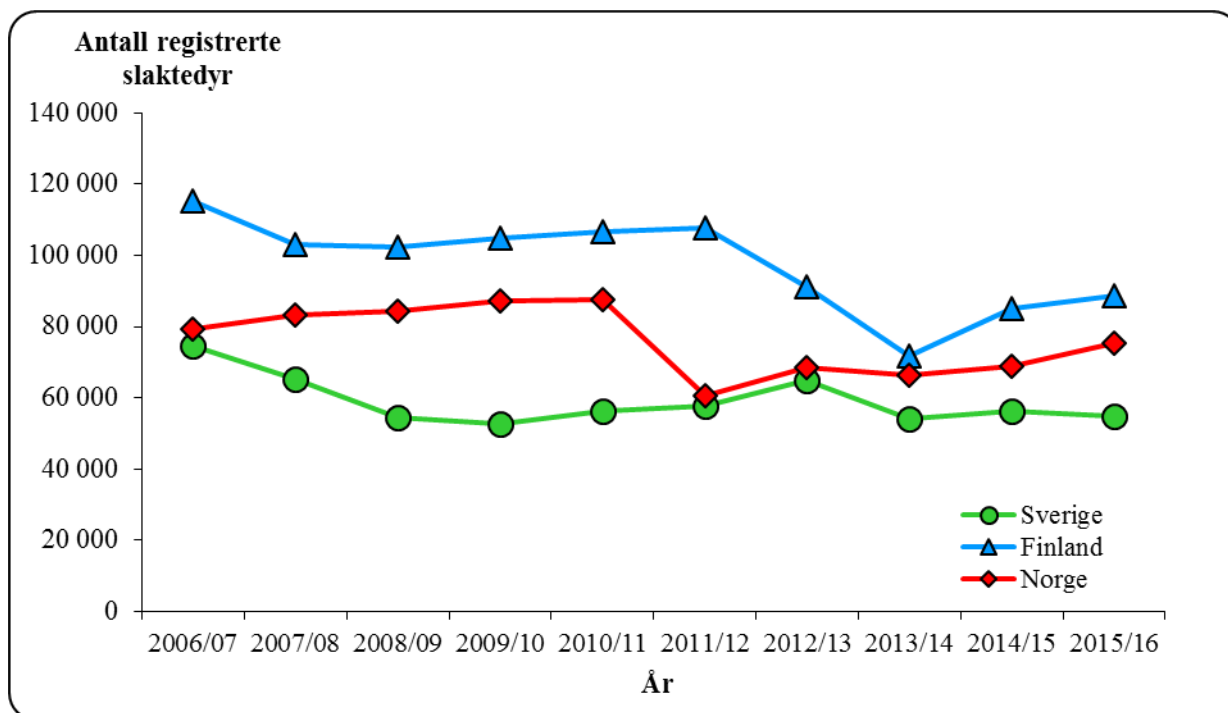
Figurene 6.7.2, 6.7.3 og 6.7.4 gir oversikt over utviklingen av reintall, slaktevolum og pris i våre to naboland den siste tiårsperioden, sammenlignet med tilsvarende tall for Norge. Det påpekes at det kan være forskjeller mellom landene når det gjelder metoder for utarbeidelse av statistikken, som gjør at tallene ikke nødvendigvis er direkte sammenlignbare. Økonomisk utvalg anser likevel at figurene er egnet til å presentere utviklingen innenfor hvert av landene i den siste tiårsperioden, og til å gi en samlet vurdering av tendensene.

Figur 6.7.2 Reintallsutviklingen i Sverige, Finland og Norge i den siste tiårsperioden

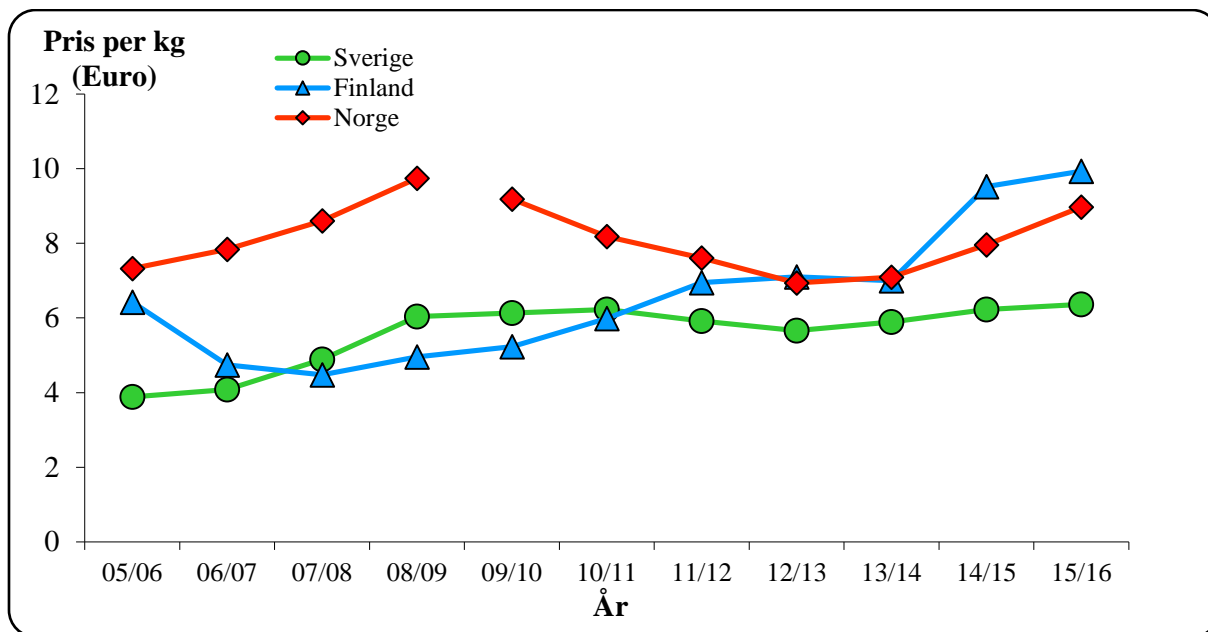
Det fremgår av figur 6.7.2 at Finland har det mest stabile reintallet gjennom hele perioden, og at Sverige ser ut til å ha stabilisert tallet de senere år. Norge har, med bakgrunn i reduksjonsprosessen, en stor nedgang i reintallet sammenlignet med årene fram til og med 2011/2012.

Figur 6.7.3 viser at utviklingen når det gjelder totalt antall registrerte slaktedyr har vært varierende i perioden fra og med 2011/2012, spesielt i Finland og Sverige. Man ser også at antallet gjennom hele sammenligningsperioden har vært høyere i Finland enn i de to øvrige landene. I Norge ser vi at det i 2011/2012 var en stor reduksjon, og at antall slaktedyr i perioden etter har gått noe opp. Det gjøres oppmerksom på at det kan være variasjoner når det gjelder i hvilken grad slakt til privat forbruk og omsetning blir registrert i de tre landene. Dette har blant annet sammenheng med ulikheter i slakteristruktur og tilskuddsordninger. Konsekvensen er at figur 6.7.3 ikke nødvendigvis gir et fullt ut sammenlignbart bilde av utviklingen.

Figur 6.7.3 Totalt antall registrerte slaktedyr i Sverige, Finland og Norge

Figur 6.7.4 viser pris til reineier i Sverige, Finland og Norge i den siste tiårsperioden – målt i faste 2015-euro. Figuren viser blant annet at spesielt Finland har hatt en positiv utvikling helt siden 2006/2007, og at prisene her de to siste årene har vært høyere enn nivået i både Norge og Sverige. Etter en prisøkning i både Norge og Sverige i perioden t.o.m 2008/2009, har den for Norges del vært nedadgående i perioden etter – helt fram til og med 2012/2013. Vi ser at Sverige følger omtrent samme trend, men at utslagene ikke er fullt så store her. I tillegg til svingninger i markedet, kan prisøkningen og -reduksjonen i Norge imidlertid også ses i sammenheng med endringer når det gjelder avregning fra slakteriene. Rapporteringene derfra har også basert seg på for høye bruttopriser, noe som gir seg utslag i en reduksjon på prisen til reineier når tallgrunnlaget nå er korrekt (fra og med driftsåret 09/10). Det henvises til kapittel 3.2 for nærmere omtale av prisundersøkelsen og konsekvenser.

Figur 6.7.4 Pris til reineier i Sverige, Finland og Norge i den siste tiårsperioden (pris per kg, 2015-euro)

7. Husholdsinntekter for reindrifsfamilier

7.1 Inntekter utenfor reindrifsnæringen

Inntekter utenfor reindrifsnæringen hentes fra selvangivelser og næringsoppgaver. Tallene for dette kapitlet var ikke mulig å skaffe til Totalregnskapet for 2013, og disse er dermed identiske med tallene for 2012. Tallene kan allikevel ha nytteverdi for leserne, der hvor man er ute etter den historiske utviklingen innenfor dette området. Økonomisk utvalg valgte derfor, på tross av manglende oppdatering, å ta med kapitlet i sin helhet også i publikasjonen for regnskap 2013 og budsjett 2014 og herunder påfølgende publikasjoner.

Mange reindrifsfamilier henter deler av inntekten sin utenfor reindrifsnæringen. Utvalget legger derfor også fram reindrifsfamilienes beregnede totale brutto lønns-, pensjons- og renteinntekter fra andre sektorer, samt deres inntekter fra annen næringsvirksomhet (heretter kalt "sum lønn med videre utenfor reindriften").

Grunnlag for beregningene av de nevnte inntektspostene er datamateriale fra selvangivelser og næringsoppgaver. Disse tar primært sikte på å gi svar på kostnads- og kapitalforhold i næringen.

I beregningene er det skilt mellom siidaandelslederens og ektefellens inntekt. Samboere med felles barn og/eller felles formuesforhold er her regnet som ektefeller.

Mens man tidligere korrigererte sum inntekter i forhold til antall mottatte regnskap, legges nå samtlige utøveres (innehavere og ektefeller) selvangivelser til grunn for beregningene. Gjennomsnittsinntektene er beregnet på grunnlag av antall leverte selvangivelser innenfor hvert reinbeiteområde, mens totaltallene er beregnet i forhold til totalt antall siidaandeler i hvert enkelt reinbeiteområde.

Lønnsinntekter er som hovedregel korrigerert for *arbeidsinntekter* ført under kapittel 4.1 (jf. tabell 4.1.11). I tabell 7.1.2 er imidlertid ikke lønnsinntektene korrigerert for arbeidsinntekter. Årsaken til dette er at bakgrunns materialet ikke gir grunnlag for å fordele arbeidsinntektene etter siidaandelslederens sivile status (gift/samboende eller ugift).

Tabell 7.1.1 Sum lønn m.v. utenfor reindriften i 2015, 2014 og (2013) (1 000 kr)

Reinbeite- område	Gjennomsnitt per siidaandel			Totalt		
	Hovedeier	Ektefelle	Samlet	2015	2014	2013 ¹
Polmak/ Varanger	227	175	402	17 687	17 048	11 705
Karasjok	188	157	345	42 807	40 151	27 544
Øst-Finnmark	198	162	360	60 493	57 199	39 248
Vest- Finnmark	165	201	366	77 205	75 825	54 220
Troms	187	159	345	16 921	19 898	10 454
Nordland	154	175	330	13 842	13 504	10 528
Nord-Tr.lag	164	235	398	15 538	13 070	9 355
Sør-Tr./ Hedmark	78	239	317	9 510	13 522	7 821
Totalt	171	188	359	193 510	193 017	131 626

Tabell 7.1.1 viser at sum lønn m.v. utenfor reindriften utgjør 193,5 mill. kr i 2015 (193 mill. kr i 2014). Økningen fra 2012/2013 er betydelig, men manglende grunnlagsmateriale fra 2013 gjør at vi ikke kan si med sikkerhet om økningen er jevnt fordelt på 2013 og 2014.

Som i 2014 er dermed lønnsinntektene utenom næringen høyere enn kjøttinntektene i reindriftsnæringen, som i 2015 var på 153,9 mill. kr. Sum lønn m.v. utenfor reindriften er fordelt med 171 000 kr for siidaandelsledere og 188 000 kr for ektefeller. Endringen fra 2014 til 2015 var størst i Sør-Trøndelag/Hedmark, som hadde en nedgang på om lag 30 % sammenlignet med 2014.

Polmak/Varanger skiller seg ut med høyest gjennomsnittlig sum lønn m.v. utenfor næring for innehaver, mens Sør-Trøndelag/Hedmark, Nord-Trøndelag og Vest-Finnmark har høyest sum lønn m.v. utenfor reindriften for ektefeller. Gjennomsnittlig sum lønn m.v. per siidaandel varierer fra 317 000 kr i Sør-Trøndelag/Hedmark til 402 000 kr i Polmak/Varanger.

Tabell 7.1.2 viser en oversikt over gjennomsnittlig sum lønn m.v. utenfor reindriften for innehaver, ektefelle og samlet for siidaandelen for de av innehaverne som har ektefeller, samt for innehavere som ikke har ektefeller.

¹ Manglende grunnlagsmateriale for 2013 medførte at 2012-tall er benyttet.

Tabell 7.1.2 Sum lønn m.v. utenfor reindriften i 2015 for siidaandelsledere med ektefeller og siidaandelsledere uten ektefeller (1 000 kr)

Reinbeiteområde	Gjennomsnitt per siidaandel			Innehavere uten ektefeller
	Innehavere med ektefeller/samboer			
	Leder	Ektefelle	Samlet	Leder
Polmak/Varanger	298	405	703	173
Karasjok	196	496	692	192
Øst-Finnmark	230	466	696	188
Vest-Finnmark	152	425	577	184
Troms	188	381	568	186
Nordland	149	388	537	158
Nord-Trøndelag	161	382	543	168
Sør-Tr./Hedmark	88	326	414	49
Totalt 2015	168	415	584	179
<i>Totalt 2014</i>	<i>149</i>	<i>458</i>	<i>607</i>	<i>168</i>

Det går frem av tabell 7.1.2 at ektefellene står for den klart største andelen av inntektene som hentes utenfor næringen, og at innehavere uten ektefeller i gjennomsnitt henter mer av inntektene sine utenfor reindriften enn innehavere med ektefeller. Tabellen viser for øvrig at gjennomsnittlige inntekter utenfor reindriften er redusert fra 2014 til 2015 for ektefeller, og dermed samlet for siidaandelen også.

Tabell 7.1.3 Gj.sn sum lønn m.v. utenfor reindriften i 2015 (1 000 kr. per siidaandel)

Reinbeiteområde	Lønn	Pensjoner	Annen næringsinnt.	Renter	Totalt
Polmak/Varanger	321	59	4	19	402
Karasjok	270	45	2	29	345
Øst-Finnmark	283	48	2	26	360
Vest-Finnmark	304	45	3	14	366
Troms	256	78	0	11	345
Nordland	247	67	2	13	330
Nord-Tr.lag	297	79	4	19	398
Sør-Tr./Hedmark	279	23	5	10	317
Totalt	287	52	3	17	359
<i>Prosent</i>	<i>80 %</i>	<i>14 %</i>	<i>1 %</i>	<i>5 %</i>	<i>100 %</i>

Tabell 7.1.3 viser at lønn er den største inntektskilden utenfor næringen (80 %). Deretter følger pensjoner (14 %), renter (1 %) og andre næringsinntekter (5 %). Gjennomsnittlig lønnsinntekt utenfor reindriftsnæringen utgjør 287 000 kr. per siidaandel i samisk reindrift i 2015 (2014:296 000 kr).

Siidaandelsleders samlede inntekt utenom næring er fordelt med 71 % på lønn, 19 % på pensjoner, 1 % på andre næringsinntekter og 8 % på renteinntekter. Den tilsvarende fordelingen for ektefeller er 88 %, 10 %, 0 % og 2 %. Det er altså en større andel lønnsinntekter blant ektefeller enn blant innehavere.

Tabell 7.1.4 viser en oversikt over fordelingen av kvinnelige og mannlige siidaandelsledere som har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften. Tabell 7.1.5 viser tilsvarende data for ektefeller. Det gjøres oppmerksom på at pensjoner og renter ikke er medregnet i tabellene 7.1.4 og 7.1.5.

Tabell 7.1.4 Andel kvinnelige og mannlige siidaandelsledere som har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften i 2015 (prosent)

Reinbeite- område	Kvinner	Menn	Inntekt < 200.000		Inntekt > 200.000	
			Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
Polmak/Varanger	92 %	52 %	25 %	63 %	75 %	38 %
Karasjok	90 %	71 %	22 %	74 %	78 %	26 %
Øst-Finnmark	91 %	67 %	23 %	72 %	77 %	28 %
Vest-Finnmark	95 %	74 %	32 %	82 %	68 %	18 %
Troms	58 %	70 %	0 %	81 %	100 %	19 %
Nordland	67 %	64 %	25 %	78 %	75 %	22 %
Nord-Tr.lag	75 %	61 %	50 %	89 %	50 %	11 %
Sør-Tr./Hedmark	100 %	65 %	71 %	93 %	29 %	7 %
Totalt 2015	85 %	69 %	30 %	80 %	70 %	20 %
<i>Totalt 2014</i>	<i>83 %</i>	<i>69 %</i>	<i>34 %</i>	<i>82 %</i>	<i>66 %</i>	<i>18 %</i>

Tabell 7.1.4 viser at 85 % av de kvinnelige og 69 % av de mannlige siidaandelslederne har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften i 2015. Videre viser tabellen at 30 % av de kvinnelige siidaandelslederne som har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften, tjener under 200 000 kr. 80 % av de mannlige siidaandelslederne som har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften, tjener under 200 000 kr.

Tabell 7.1.5 Andel kvinnelige og mannlige ektefeller og samboere som har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften i 2015 (prosent)

Reinbeite- område	Kvinner	Menn	Inntekt < 200.000		Inntekt > 200.000	
			Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
Polmak/Varanger	92 %	71 %	9 %	100 %	91 %	40 %
Karasjok	94 %	50 %	12 %	100 %	88 %	0 %
Øst-Finnmark	94 %	64 %	11 %	71 %	89 %	29 %
Vest-Finnmark	90 %	33 %	18 %	100 %	82 %	0 %
Troms	80 %	60 %	25 %	33 %	75 %	67 %
Nordland	82 %	50 %	21 %	0 %	79 %	100 %
Nord-Tr.lag	82 %	100 %	22 %	100 %	78 %	0 %
Sør-Tr./Hedmark	76 %	80 %	8 %	75 %	92 %	25 %
Totalt 2015	88 %	64 %	17 %	67 %	83 %	33 %
<i>Totalt 2014</i>	<i>92 %</i>	<i>79 %</i>	<i>21 %</i>	<i>41 %</i>	<i>79 %</i>	<i>59 %</i>

Det går frem av tabell 7.1.5 at 88 % av de kvinnelige og 64 % av de mannlige ektefellene og samboerene har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften i 2015. Av kvinnene er det 83 % som tjener over 200 000 kr og 17 % som tjener under 200 000 kr, mens hos de mannlige er det 33 % som tjener over 200 000 og 67 % som tjener under 200 000. På bakgrunn av tabell 7.1.5 kan en derfor trekke den konklusjonen at ektefellers og samboeres

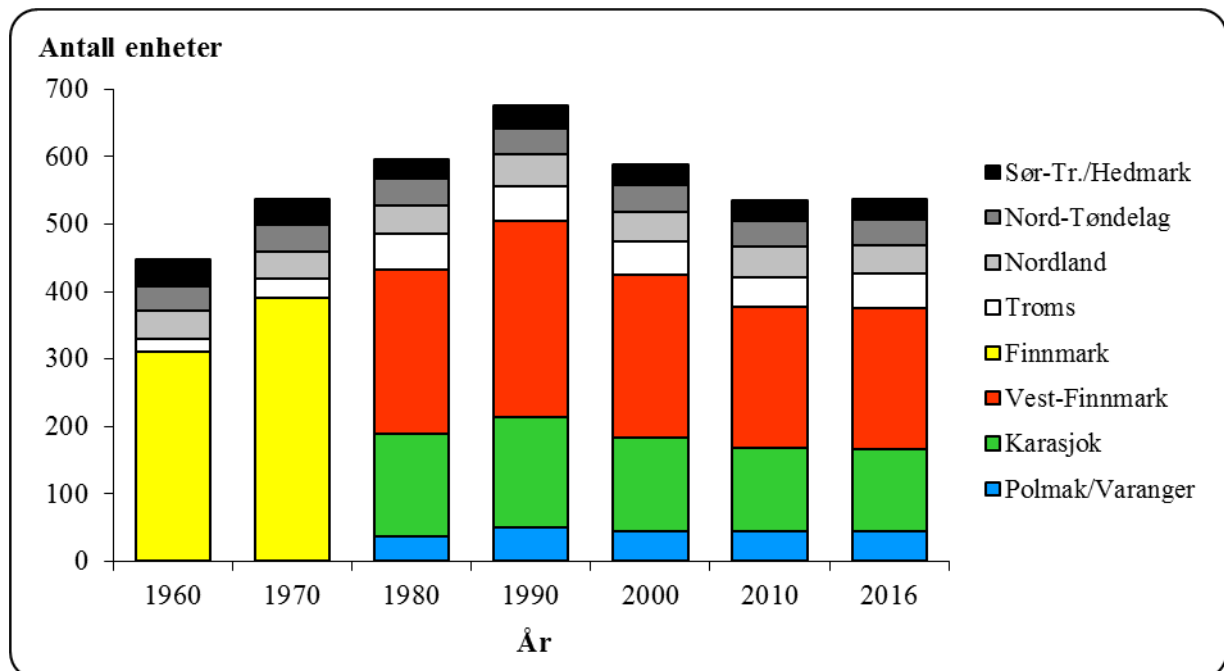
inntekter utenfor reindriftsnæringen er av stor betydning for siidaandelenes økonomi. Dette gjelder i særlig grad bidraget fra kvinnelige ektefeller og samboere, ettersom det er en relativt høy andel av kvinnelige ektefeller og samboere som har til dels betydelige lønnsinntekter. Utvalget påpeker at disse inntektene også inneholder næringsinntekter fra duodji når inntekten overstiger 50 000 kr og det leveres egen næringsoppgave. Da det er vanskelig å skille ut disse, blir de i dette tilfellet regnet som næringsinntekt utenfor reindriften, selv om det i realiteten er inntekt innenfor reindriften.

7.2 Strukturutvikling og sysselsetting

Strukturutvikling

Før reindriftsloven av 1978 trådte i kraft, ble begrepet familieenhet anvendt som enhet både i næringsstatistikken (eksempelvis antall rein per familieenhet) og i forvaltningen forøvrig. Dette var imidlertid ikke noe entydig begrep, og definisjonen på familieenhet varierte både over tid og fra reinbeiteområde til reinbeiteområde. Tallmaterialet gir derfor ikke noen presis beskrivelse av befolknings- og sysselsetningsnivået i næringen. Da den forrige reindriftsloven trådte i kraft i 1979, ble driftsenhet innført som grunnenhet. Heller ikke dette begrepet var entydig.

Fram til 1990 inneholder figuren også dem som beholdt sin driftsenhet selv om de hadde sluttet med reindrift. Fra 2000 er enheter med null rein fjernet fra oversikten. Den langsiktige utviklingen i antall enheter fra 1950 til 2015 er vist i figur 7.2.1. Selv om tallmaterialet har sine svakheter, gir det et visst uttrykk for endring i antall enheter. Siden begrepet siidaandel erstattet begrepet driftsenhet som grunnenhet da den nye reindriftsloven trådte i kraft i 2007, er dette begrepet brukt når det gjelder tall fra og med 2007.

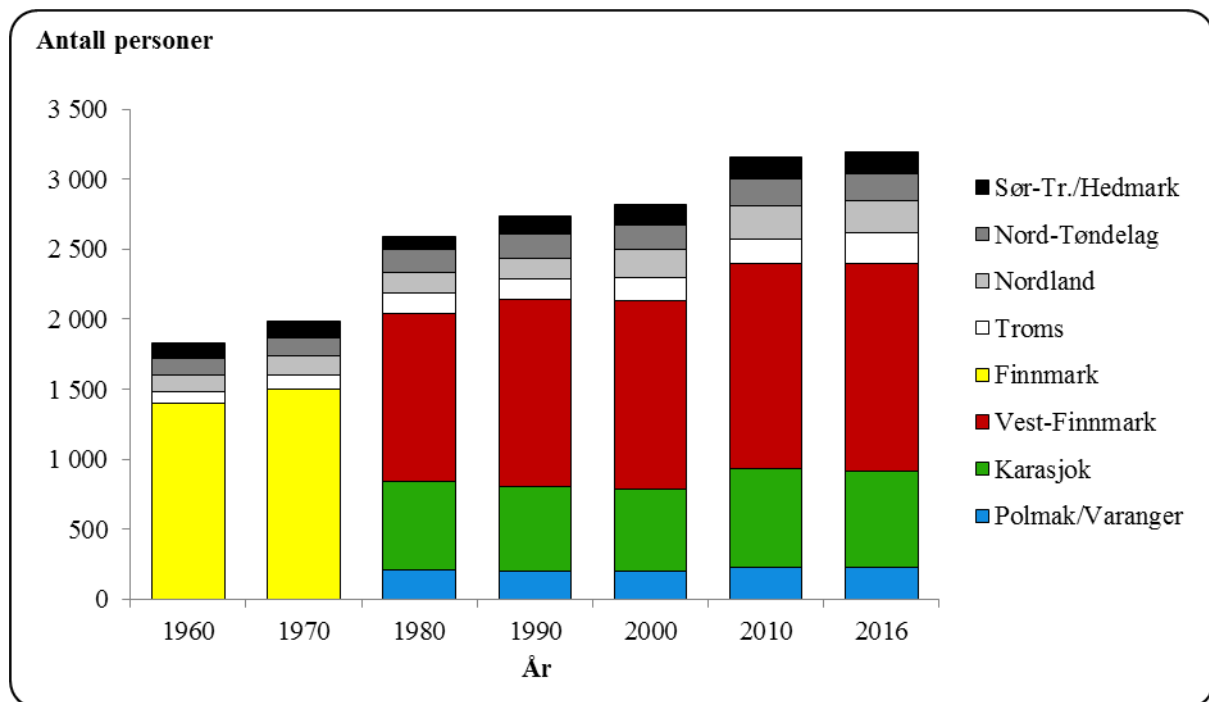
Figur 7.2.1 Antall enheter i samisk reindrift i perioden 1960-2016

I Finnmark økte antallet enheter med 195 fra 1960 til 1990. Fra 1980 til 1990 økte antall enheter i Finnmark med 73. Selv om det var et uttrykt ønske om å begrense etableringen av nye enheter på grunn av ressursituasjonen, hadde man så sent som i perioden 1985 til 1988 en økning på 44 enheter i Finnmark. Det meste av denne økningen var imidlertid en offisiell godkjenning av enheter som i realiteten allerede var etablert i Vest-Finnmark.

Figur 7.2.1 viser at det relativt sett var en sterkere vekst i antall enheter i Troms enn i Finnmark i perioden fra 1960 til 1990. Økningen må ses i sammenheng med overføringen av distrikter fra Nordland fylke til Troms reinbeiteområde. Dette gjalt distrikter som ligger nord for Vestfjorden.

I tillegg til de refererte tallene var det i 1980-årene et betydelig antall reineiere som ønsket, men ikke fikk registrert egne enheter. En del av disse drev likevel reindrift, for eksempel i foreldrenes siidaandel.

Det usikre bakgrunns materialet gjør at det ikke er mulig å trekke detaljerte konklusjoner ut fra figur 7.2.1. Tallene viser imidlertid at det i perioden fra 1960 til 1990 var en betydelig økning i antall enheter med utkomme fra reindriften. Tendensen til vekst bekreftes også av tallmaterialet for antall personer tilknyttet næringen (jf. figur 7.2.2). I perioden fra 1990 til 1997 var det en til dels sterk nedgang i antall enheter, mens antall personer knyttet til næringen holdt seg på et stabilt høyt nivå. Nedgangen i antall enheter frem til 1997 kom særlig i Finnmark – som følge av Omstillingsprogrammet. Etter 1997 økte antallet siidaandeler, i hovedsak som følge av at enheter som hadde vært på omstilling kom tilbake til næringen. Selv om antall enheter nå er under nivået fra 1979, da reindriftsloven trådte i kraft, ligger antall personer i næringen langt over nivået fra den tiden.

Figur 7.2.2 Antall personer i samisk reindrift i perioden 1960-2016

Tallmaterialet for antall personer i reindriften har også sine svakheter. Dette skyldes blant annet at det over tid har vært ulike oppfatninger av hvor stor grad av tilknytning til reindriften som kreves for å bli registrert i oversiktene. En annen forklaringsfaktor i denne sammenheng er at statusen ved å stå oppført i Melding om reindrift har variert over tid, på grunn av endringer i virkemidlene. Usikkerheten når det gjelder antall personer er imidlertid mindre enn usikkerheten når det gjelder antall enheter (gjelder spesielt eldre data). Slik forholdene er i dag, er tallmaterialet basert på oversikter fra den enkelte siidaandel/reinbeitedistrikt.

Opplysningene omfatter i hovedsak personer som etter reindriftsloven § 9 har rein i en siidaandel, uavhengig av om reindriften er hovedvirksomheten eller ikke. Dette gjelder i første rekke siidaandelsleder, ektefellen og deres barn. Siidaandelen kan også omfatte rein som tilhører andre, forutsatt at disse oppfyller vilkårene i reindriftsloven § 9. Som hovedregel kan ingen enkeltpersoner eie rein i mer enn en siidaandel.

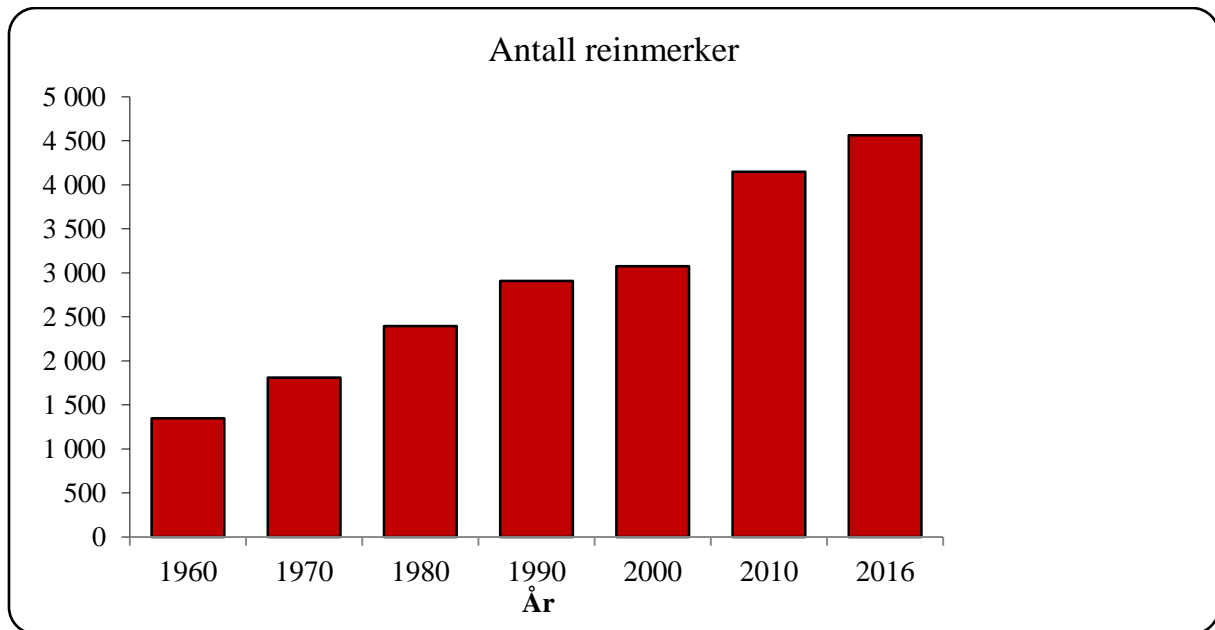
Tabell 7.2.1 viser utviklingen i antall personer per familieenhet/driftsenhet/siidaandel i de ulike reinbeiteområdene fra 1960 til 2016. I forbindelse med reintallsreduksjonen er det blitt anført at mange må slutte med reindrift og finne seg annet arbeid. Foreløpig ser det ikke slik ut. Tvert imot er det fortsatt en økning i antall personer i næringen.

Tabell 7.2.1 Antall personer per enhet (siidaandel/familieenhet)

Reinbeiteområde	1960	1970	1980	1990	2000	2010	2016
Polmak/Varanger			5,8	3,9	4,4	5,2	5,2
Karasjok			4,1	3,7	4,5	5,7	5,7
Vest-Finnmark			4,9	4,6	5,9	7,0	7,1
Finnmark	4,5	3,8	4,7	4,2	5,3	6,3	6,4
Troms	4,2	3,5	2,8	2,9	3,6	4,0	4,3
Nordland	2,9	3,5	3,4	3,1	4,5	5,5	5,5
Nord-Trøndelag	3,4	3,2	4,2	4,4	4,6	4,8	4,8
Sør-Tr./Hedmark	2,7	3,1	3,3	3,8	4,8	5,2	5,2
Totalt samisk reindrift	4,1	3,7	4,3	4,0	5,0	5,9	5,9

Det fremgår av tabell 7.2.1 at gjennomsnittlig antall personer per siidaandel i samisk reindrift har økt fra 4,1 personer i 1960 til 5,9 personer i 2016. Siden 1990 har antall personer per siidaandel økt jevnt i stort sett alle områdene. Finnmark har gjennom hele perioden hatt gjennomsnittlig flest personer per enhet. Her ligger en sentral utfordring i forhold til økt inntjening for de som skal leve av reindriften.

Figur 7.2.3 viser antall registrerte reinmerker i perioden 1960 – 2016. Tallene er hentet fra merkeregisteret. Merkeregisteret er et eget register over reinmerker, og praksis med å sortere merkene per område har ikke vært entydig. Vi velger derfor å vise det totale antall reinmerker for hele landet samlet under ett. Det gjøres oppmerksom på at tallene også inkluderer merker uten rein, og det totale antallet merker er dermed ikke ensbetydende med antall reineiere eller antall aktive merker.

Figur 7.2.3 Antall registrerte reinmerker i perioden 1960-2016

Syssetting

Metode for beregning av arbeidsforbruk i samisk reindrift bygde lenge på en utvalgsundersøkelse basert på registrerte arbeidsregnskap fra 1987 til 1989. Utvalget har imidlertid ønsket et datagrunnlag som er mer i tråd med dagens arbeidssituasjon i reindriften, og som i sterkere grad synliggjør kvinnenes arbeidsinnsats. En ny arbeidstidsundersøkelse ble derfor igangsatt i begynnelsen av 2012. Undersøkelsen ble ferdigstilt senhøsten 2013, og beregningene i publikasjonene fra og med 2013 er dermed gjort på grunnlag av denne.

Ved beregning av antall årsverk tas det hensyn til antall siidaandeler, utøverens alder, innehavers kjønn, om siidaandelen ledes sammen med ektefelle, samt antall reineiere i siidaandelen.

Reindriften er på mange måter en livsform, noe som også setter sitt preg på det arbeidet som utføres. Det kan mange ganger være vanskelig å måle reell arbeidstid, samt hvordan den enkelte registrerer ventetid og den tiden som går med til å forflytte seg etter flokken. Det er heller ikke tatt hensyn til hvordan omfanget av arbeid i andre næringer påvirker arbeidsinnsatsen i reindriften.

Arbeidsforbruket i tamreinlagene beregnes i forhold som et fast antall rein per årsverk. Det beregnede arbeidsforbruket for 2015/2016 er spesifisert i tabell 7.2.2. Ved beregningene er det lagt til grunn at ett årsverk utgjør 1.800 timer.

Tabell 7.2.2 Beregnet arbeidsforbruk i 2015/2016

Reinbeite- Område	Timer per enhet	Årsverk per enhet	Årsverk Totalt	Rein per årsverk
Polmak/Varanger	1 919	1,07	47	511
Karasjok	3 535	1,96	239	178
Øst-Finnmark	3 107	1,73	287	232
Vest-Finnmark	3 042	1,69	355	223
Troms	2 499	1,39	69	168
Nordland	2 894	1,61	68	210
Nord-Trøndelag	2 427	1,35	53	264
Sør-Tr./Hedmark	2 761	1,53	46	282
Tamreinlag			39	320
Totalt gjennomsnitt	2 939	1,63	916	230

Tabell 7.2.2 viser store variasjoner i beregnet arbeidsforbruk mellom reinbeiteområdene. Målt i timer og årsverk per enhet, har Polmak/Varanger det laveste arbeidsforbruket (1 919 timer og 1,07 årsverk) og Karasjok det høyeste (henholdsvis 3 535 timer og 1,96 årsverk).

Beregnet antall årsverk i samisk reindrift i 2015/2016 gir et gjennomsnitt på 1,63 årsverk per siidaandel.

Beregnet arbeidsforbruk (antall årsverk) den siste femårsperioden er vist i tabell 7.2.3.

Tabell 7.2.3 Beregnet arbeidsforbruk (antall årsverk) i perioden 2012-16

Reinbeiteområde	2012	2013	2014	2015	2016
Polmak/Varanger	49	50	51	50	47
Karasjok	238	246	254	246	239
Øst-Finnmark	286	296	305	297	287
Vest-Finnmark	376	377	380	379	355
Troms	72	72	63	73	69
Nordland	69	70	67	70	68
Nord-Trøndelag	51	52	52	53	53
Sør-Tr.lag/Hedmark	48	48	46	48	46
Tamreinlag	38	39	39	40	39
Totalt ant. Årsverk	939	955	952	959	916

Vi ser at antall årsverk i reindriftsnæringen har holdt seg forholdsvis stabilt fra og med 2013. Dette kan ha sammenheng med den nye arbeidstidsundersøkelsen, hvor beregningen som tidligere nevnt baserer seg på flere faktorer og resultatet dermed er blitt mindre utsatt for store variasjoner som følge av enkeltfaktorer. Vi ser imidlertid at det i 2016 er en reduksjon på 43 årsverk sammenlignet med 2015. Dette har sammenheng med at en stor reduksjon av reintallet, samt at antall reineiere i siidaandelene er redusert med 10 % i forhold til fjorårets tallgrunnlag.

Utviklingen i antall siidaandeler de ti siste årene er vist i tabell 7.2.4. Variasjonen i sammenligningsperioden har selvfølgelig flere årsaker, men i all hovedsak er det beregningsmåten som har vært noe endret. Til og med 2007 har det totale antallet vært iberegnet siidaandeler under avvikling eller etablering, altså andeler uten rein, som i

utgangspunktet ikke er aktive enheter. Fra og med 2008 er tallet definert som antall siidaandeler med rein, og tallserien er også korrigert i forhold til tidligere års publikasjoner.

Tabell 7.2.4 Antall siidaandeler i samisk reindrift de ti siste driftsårene

Reinbeiteområde	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Polmak/Varanger	44	44	45	44	44	44	44	44	44	44
Karasjok	138	124	125	125	123	122	124	122	122	122
Øst-Finnmark	182	168	170	169	167	166	168	166	166	166
Vest-Finnmark	216	213	209	209	208	207	209	209	209	210
Troms	46	43	43	44	44	48	48	47	48	50
Nordland	44	44	44	44	44	39	39	41	42	42
Nord-Trøndelag	38	38	39	39	39	39	39	39	39	39
Sør-Tr.lag/Hedmark	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30
Totalt samisk reindrift	556	536	535	535	532	529	533	532	534	537

Tabell 7.2.5 viser utviklingen i antall personer i aktive enheter den siste tiårsperioden. Det fremgår av tabellen at antallet personer var lavest i 2007 og høyest i 2016.

Tabell 7.2.5 Antall personer i samisk reindrift de ti siste årene

Reinbeiteområde	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Polmak/Varanger	211	217	233	227	226	220	227	226	223	226
Karasjok	644	666	716	708	695	674	676	670	681	690
Øst-Finnmark	855	883	949	935	921	894	903	896	904	917
Vest-Finnmark	1 318	1 322	1 425	1 462	1 460	1 449	1 467	1 473	1 488	1 486
Troms	167	168	179	175	169	170	170	179	197	215
Nordland	217	226	234	242	239	229	234	229	227	229
Nord-Trøndelag	185	183	200	189	190	187	188	188	191	188
Sør-Tr./Hedmark	154	154	158	156	154	149	150	149	153	156
Totalt samisk reindrift	2 896	2 936	3 145	3 159	3 133	3 078	3 112	3 114	3 160	3 190

Likestilling i reindriften

Tabell 4.6.1 (under kapittel 4.6) viser det totale antall beregnede årsverk i reindriftnæringen. Etter den nye arbeidstidsundersøkelsen har vi nå særskilt beregnet kvinners innsats og betydning for reindriften. Antall årsverk utført av kvinner framkommer i tabell 7.2.6 nedenfor. Det gjøres oppmerksom på at beregningene er utført med bakgrunn i kvinnelige innehaveres, samt kvinnelige ektefellers arbeidsinnsats, og at arbeidstiden til andre medlemmer av siidaandelen ikke er iberegnet.

Ved beregning av antall årsverk utført av kvinner tas det hensyn til antall kvinnelige innehavere i felles siidaandel, antall kvinnelige siidandelsinnehavere med ektefelle, om den eventuelle ektefellen selv er aktiv reindriftsutøver, samt antall kvinnelige ektefeller i de siidaandeler som har mannlig innehaver og som ikke er fellesandel.

Det beregnede arbeidsforbruket for kvinner i 2015 er spesifisert i tabell 7.2.6. Ved beregningene er det lagt til grunn at et årsverk er 1.800 timer. Arbeidsforbruket i tamreinlagene beregnes i forhold til et fast antall rein per årsverk. Tabell 7.2.7 viser antall

aktive siidaandeler som har kvinnelig innehaver, fordelt etter siidaandelens reintall og siidaandelslederens alder.

Tabell 7.2.6 Arbeidsforbruk for kvinner i 2015

Reinbeite- område	Timer per enhet	Årsverk per enhet	Årsverk Totalt	Rein per årsverk	Antall siidaandeler
Polmak/Varanger	670	0,37	16,37	340	44
Karasjok øst	562	0,31	16,24	247	52
Karasjok vest	446	0,25	17,35	255	70
Øst-Finnmark	542	0,30	49,96	280	166
Kautokeino øst	541	0,30	18,33	339	61
Kautokeino midt	480	0,27	25,05	384	94
Kautokeino vest	382	0,21	11,47	420	54
Vest-Finnmark	472	0,26	54,84	376	209
Troms	678	0,38	18,07	169	48
Nordland	423	0,24	9,88	316	42
Nord-Trøndelag	735	0,41	15,93	194	39
Sør-Tr./Hedmark	564	0,31	9,41	314	30
Totalt	533	0,30	158	296	534
<i>Totalt 2014</i>	<i>535</i>	<i>0,30</i>	<i>158</i>	<i>296</i>	<i>532</i>

Tabell 7.2.6 viser at det i 2015 var totalt 158 årsverk utført av kvinner i reindriften. Det fremgår videre at arbeidsforbruket målt i timer per andel er høyest i Nord-Trøndelag, og lavest i Kautokeino vest. Differansen er på 353 timer. Målt i antall rein per årsverk (rein med kvinnelig eier) varierer arbeidsforbruket fra 169 rein i Troms til 420 rein i Kautokeino Vest.

Tabell 7.2.7 Antall siidaandeler i samisk reindrift i 2015/2016 med kvinner som innehavere, fordelt etter siidaandelslederens alder og siidaandelens reintall

Reinbeite- Område	Antall enheter	Alder			Reintall			
		< 30	31-50	> 50	<100	101-250	251-600	> 600
Polmak/Varanger	8	1	4	3	1	1	6	0
Karasjok	21	3	12	6	13	4	4	0
Øst-Finnmark	29	4	16	9	14	5	10	0
Vest-Finnmark	19	3	9	7	5	9	5	0
Troms	11	1	6	4	6	5	0	0
Nordland	5	0	3	2	1	2	2	0
Nord-Trøndelag	5	1	4	0	1	1	3	0
Sør-Tr./Hedmark	7	0	5	2	3	1	3	0
Totalt	76	9	43	24	30	23	23	0
<i>Totalt 2014/2015</i>	<i>72</i>	<i>8</i>	<i>41</i>	<i>23</i>	<i>29</i>	<i>25</i>	<i>18</i>	<i>0</i>

Det fremgår av tabell 7.2.7 at det i 2015/2016 er til sammen 76 kvinnelige siidaandelsledere. Dette utgjør 14 % av det totale antallet aktive siidaandelsledere. Majoriteten av de kvinnelige innehaverne er mellom 31 og 50 år.

Tabell 7.2.8 viser en tilsvarende oversikt over antall siidaandeler som har mannlig innehaver, mens tabell 7.2.9 viser en oversikt over antall felles siidaandelsledere. Beregningene er basert på data fra Melding om reindrift for driftsåret 2015/2016. Reintall er hentet fra Melding om

reindrift post 1.3.4 Reintall ved driftsårets slutt. Det gjøres oppmerksom på at noen av disse er innehavere for siidaandeler med 0 rein i beholdningen per 31.03.16, og at de dermed ikke er å betegne som aktive siidaandeler, men fortsatt er registrert i systemet. Da Totalregnskapet baserer seg på tall ned til sonenivå, velger vi å ikke gå nærmere inn på de enkelte siidaandeler og definere hvorfor reintallet ligger på 0. Dette er imidlertid forklaringen på avviket mellom tabell 7.2.4 Antall siidaandeler og tabell 7.2.6 – 7.2.8; Siidaandeler fordelt på kvinnelige, mannlige og fellesinnehavere.

Tabell 7.2.8 Antall siidaandeler i samisk reindrift i 2015/2016 med menn som innehavere, fordelt etter siidaandelslederens alder og siidaandelens reintall

Reinbeite- Område	Antall enheter	Alder			Reintall			
		< 30	31-50	> 50	<100	101-250	251-600	> 600
Polmak/Varanger	29	4	16	9	2	4	19	4
Karasjok	80	17	35	28	9	35	32	4
Øst-Finnmark	109	21	51	37	11	39	51	8
Vest-Finnmark	123	20	71	32	29	48	43	3
Troms	30	5	13	12	15	10	5	0
Nordland	30	3	15	12	11	4	15	0
Nord-Trøndelag	19	4	7	8	1	4	14	0
Sør-Tr./Hedmark	20	1	7	12	3	3	14	0
Totalt	331	54	164	113	70	108	142	11
<i>Totalt 2014/2015</i>	<i>325</i>	<i>43</i>	<i>163</i>	<i>119</i>	<i>43</i>	<i>127</i>	<i>145</i>	<i>10</i>

Tabell 7.2.8 viser at det i 2014/2015 er 331 mannlige aktive siidaandelsledere. Dette utgjør 61 % av det totale antallet innehavere. I likhet med de kvinnelige siidaandelslederne, er også hoveddelen av de mannlige innehaverne mellom 31 og 50 år, og de er ledere for siidaandeler med mellom 251 og 600 rein.

Tabell 7.2.9 Antall felles siidaandeler i samisk reindrift i 2015/2016

Reinbeiteområde	Antall enheter	Reintall			
		<100	101-250	251-600	> 600
Polmak/Varanger	8	1	4	3	0
Karasjok	23	8	7	8	0
Øst-Finnmark	31	9	11	11	0
Vest-Finnmark	68	21	28	16	3
Troms	10	5	4	1	0
Nordland	7	1	3	3	0
Nord-Trøndelag	15	1	2	12	0
Sør-Tr./Hedmark	3	0	1	2	0
Totalt	134	37	49	45	3
<i>Totalt 2014/2015</i>	<i>140</i>	<i>38</i>	<i>57</i>	<i>41</i>	<i>4</i>

Tabell 7.2.9 viser at det i 2014 er 134 felles siidaandelsledere som er aktive. Dette utgjør 25 % av det totale antallet innehavere. Hoveddelen av innehaverne er ledere for siidaandeler med mellom 101 og 250 rein.

Tabell 7.2.10 Fordeling av totalt reintall i samisk reindrift i 2015/ etter reineierens kjønn (prosent)

Reinbeite- område	Fordeling reintall (%)	
	Kvinner	Menn
Polmak/Varanger	25 %	75 %
Karasjok	23 %	77 %
Øst-Finnmark	24 %	76 %
Vest-Finnmark	24 %	76 %
Troms	27 %	73 %
Nordland	24 %	76 %
Nord-Tr.lag	23 %	77 %
Sør-Tr./Hedmark	22 %	78 %
Totalt	24 %	76 %
<i>Totalt 2014/2015</i>	<i>24 %</i>	<i>76 %</i>

Tabell 7.2.10 viser at 24 % av reintallet i 2014 står oppført med kvinner som eiere.

Tabell 7.2.11 Fordeling av totalt reintall i samisk reindrift i 2015/2016 etter reineierens medlemstype (prosent)

Reinbeite- område	Fordeling reintall prosent		
	Innehaver	Ektef./sambo.	Andre
Polmak/Varanger	69 %	6 %	25 %
Karasjok	68 %	3 %	29 %
Øst-Finnmark	69 %	4 %	27 %
Vest-Finnmark	61 %	8 %	31 %
Troms	76 %	5 %	18 %
Nordland	74 %	7 %	20 %
Nord-Trøndelag	80 %	3 %	18 %
Sør-Tr./Hedmark	73 %	7 %	20 %
Totalt	67 %	6 %	27 %
<i>Totalt 2014/2015</i>	<i>65 %</i>	<i>6 %</i>	<i>28 %</i>

Tabell 7.2.11 viser at siidaandelsledere står oppført som eiere av 67,3 % av reintallet i 2015, mens ektefeller/samboere og andre eier henholdsvis 5,8 % og 27 % av reintallet.

Tabell 7.2.12 Fordeling av totalt reintall i samisk reindrift etter reineiers alder (prosent)

Reinbeite- område	2010			2012			2015		
	Alder			Alder			Alder		
	< 30	30-50	> 50	< 30	30-50	> 50	< 30	30-50	> 50
Polmak/Varanger	24 %	38 %	38 %	22 %	43 %	35 %	20 %	41 %	39 %
Karasjok øst	14 %	46 %	40 %	24 %	45 %	31 %	23 %	41 %	36 %
Karasjok vest	24 %	47 %	29 %	26 %	42 %	33 %	25 %	42 %	34 %
Øst-Finnmark	21 %	44 %	35 %	24 %	43 %	33 %	22 %	41 %	36 %
Kautokeino øst	22 %	57 %	21 %	20 %	53 %	27 %	20 %	51 %	28 %
Kautokeino midt	22 %	48 %	30 %	21 %	50 %	29 %	20 %	51 %	29 %
Kautokeino vest	19 %	44 %	38 %	17 %	44 %	39 %	15 %	47 %	39 %
Vest-Finnmark	21 %	49 %	30 %	19 %	49 %	32 %	19 %	50 %	31 %
Troms	11 %	35 %	54 %	10 %	40 %	50 %	16 %	41 %	43 %
Nordland	13 %	48 %	39 %	16 %	45 %	39 %	17 %	49 %	34 %
Nord-Trøndelag	16 %	46 %	38 %	18 %	40 %	43 %	15 %	39 %	46 %
Sør-Tr./Hedmark	11 %	45 %	43 %	6 %	47 %	47 %	7 %	42 %	51 %
Totalt	19 %	46 %	35 %	19 %	46 %	35 %	19 %	45 %	36 %

Tabell 7.2.13 Fordeling av siidaandelsleders reintall i samisk reindrift etter siidaandelsleders alder (prosent)

Reinbeite- område	2010			2012			2015		
	Alder			Alder			Alder		
	< 30	30-50	> 50	< 30	30-50	> 50	< 30	30-50	> 50
Polmak/Varanger	16 %	43 %	41 %	10 %	50 %	40 %	9 %	52 %	40 %
Karasjok øst	3 %	54 %	44 %	9 %	62 %	29 %	15 %	52 %	34 %
Karasjok vest	13 %	57 %	30 %	19 %	48 %	32 %	19 %	48 %	33 %
Øst-Finnmark	11 %	51 %	38 %	14 %	52 %	34 %	14 %	51 %	35 %
Kautokeino øst	12 %	63 %	25 %	7 %	58 %	35 %	5 %	60 %	35 %
Kautokeino midt	7 %	54 %	38 %	6 %	58 %	36 %	7 %	56 %	37 %
Kautokeino vest	8 %	47 %	45 %	8 %	47 %	45 %	4 %	49 %	47 %
Vest-Finnmark	9 %	55 %	36 %	7 %	54 %	39 %	6 %	55 %	40 %
Troms	3 %	36 %	61 %	4 %	40 %	55 %	6 %	46 %	47 %
Nordland	1 %	58 %	41 %	6 %	53 %	41 %	8 %	58 %	35 %
Nord-Trøndelag	3 %	52 %	45 %	5 %	44 %	51 %	5 %	41 %	54 %
Sør-Tr./Hedmark	4 %	47 %	49 %	0 %	47 %	53 %	0 %	44 %	56 %
Totalt	8 %	52 %	40 %	8 %	51 %	40 %	8 %	51 %	41 %

Tabellene 7.2.12 og 7.2.13 viser at reintallet fordelt etter alder har holdt seg veldig stabilt i perioden 2010-2015, både når det gjelder fordeling av totalt reintall og siidaandelsleders reintall.

Tabell 7.2.14 a) Siidaandelsleders reintall i samisk reindrift i 2015 fordelt etter siidaandelsleders alder

Siidaandelsleders alder	2015				
	Antall enheter	Reintall			
		<100	100-250	251-600	>600
< 30	51	14 %	59 %	25 %	2 %
30-50	257	15 %	39 %	42 %	3 %
51-67	204	26 %	34 %	38 %	1 %
> 67	29	34 %	41 %	17 %	7 %
Totalt	541	20 %	39 %	38 %	3 %

Tabell 7.2.14 a) viser at i 2015 hadde flest i aldersgruppene under 30 og over 67 et reintall på mellom 100 og 250, mens i aldersgruppene 30-50 og 51-67 lå flest på et reintall på mellom 251-600.

Tabell 7.2.14 b) Siidaandelsleders reintall i samisk reindrift i 2012 fordelt etter siidaandelsleders alder

Siidaandelsleders alder	2012				
	Antall enheter	Reintall			
		<100	100-250	251-600	>600
< 30	49	16 %	53 %	24 %	6 %
30-50	261	11 %	38 %	46 %	5 %
51-67	208	22 %	31 %	43 %	4 %
> 67	21	43 %	24 %	24 %	10 %
Totalt	539	17 %	36 %	42 %	5 %

Tabell 7.2.14 b) viser at i 2012 hadde flest i aldersgruppen under 30 et reintall på mellom 100 og 250, i aldersgruppene 30-50 og 51-67 lå flest på et reintall mellom 251 og 600 og i aldersgruppen over 67 hadde flest et reintall på under 100.

Tabell 7.2.14 c) Siidaandelsleders reintall i samisk reindrift i 2010 fordelt etter siidaandelsleders alder

Siidaandelsleders alder	2010				
	Antall enheter	Reintall			
		<100	100-250	251-600	>600
< 30	54	30 %	37 %	30 %	4 %
30-50	258	14 %	34 %	47 %	5 %
51-67	214	20 %	33 %	42 %	6 %
> 67	25	44 %	24 %	20 %	12 %
Totalt	551	19 %	33 %	42 %	5 %

Tabell 7.2.15 c) viser at i 2010 hadde flest i aldersgruppen under 30 et reintall på mellom 100 og 250, i aldersgruppene 30-50 og 51-67 lå flest på et reintall mellom 251 og 600 og i aldersgruppen over 67 hadde flest et reintall på under 100.

8. Vurderinger av materialet

8.1 Vurderinger av situasjonen i de ulike reinbeiteområdene og sonene

Økonomisk utvalg ser det som sin hovedoppgave å peke på hovedtrekk i reindriftens økonomiske utvikling i forhold til mål og virkemidler for næringen. Primært er det en oppgave å legge frem regnskap for siste år, og prognose for utviklingen det påfølgende året. Utvalget peker også på mer generelle og langsiktige utviklingstrekk som antas å ha betydning for partenes utforming av reindriftspolitikken.

Forskjellene innenfor de enkelte reinbeiteområdene kan ofte være større enn mellom reinbeiteområdene. Likevel er det slik at den økonomiske utviklingen varierer mellom områdene, og at det er klare regionale forskjeller. Utvalget vil derfor gi en særskilt oversikt over utviklingen i hvert enkelt reinbeiteområde.

Hovedfokus for fremstillingen i dette kapitlet er utviklingen for følgende poster:

- Kjøttinntekter (ikke korrigert for endringer i samlet livdyrverdi)
- Statstilskudd
- Erstatninger
- Kostnader

Kjøttinntektene omfatter slakt ved slakterier, samt beregnet privat forbruk og omsetning. Inntektene fra privat forbruk og omsetning er beregnet ut fra samme priser som fra slakterier. Fra og med 1997 til og med 2014 var grunnlag for beregning av privat forbruk og omsetning 20 dyr per siidaandel og 50 dyr totalt for tamreinlagene. Fra og med 2015 benytter vi det reelle antallet, hentet fra reineiernes melding om reindrift.

Økonomisk utvalg henviser til avsnitt om pris under kap.3.2, for beskrivelse av prisreduksjonen fra 2008 til 2009 og inntekts- og kostnadsreduksjonen fra 2015 til 2016. Jfr. beskrivelsen er det i dette kapitlet markert et brudd i inntekts- og kostandslinjene i figurene.

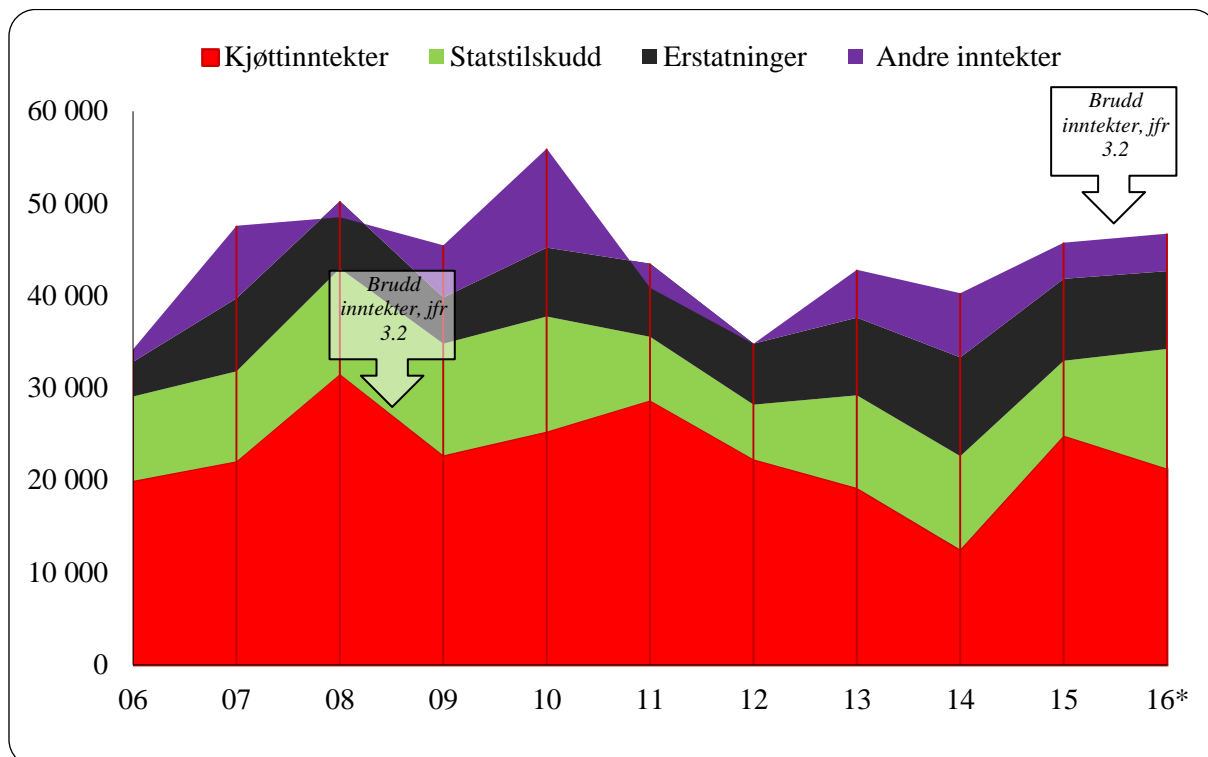
Kostnadene omfatter siidaandelens kostnader, felleskostnader og kostnader i tamreinlag.

Statstilskuddene omfatter ordinære tilskudd, andre tilskudd, ekstraordinære tilskudd, tiltak mot radioaktivitet, tilskudd til næringskombinasjoner, VSP/Reinprogrammet/Utviklingsprogrammet, samt at konfliktdempende tiltak i forhold til rovvilt er inkludert fra 2007.

Erstatninger omfatter erstatninger for tap av rein og erstatninger for arealinngrep. I erstatninger for tap av rein inngår rovviltererstatninger, erstatninger for rein drept av tog og beregnede erstatninger fra forsikringsselskapene for rein drept av bil. I tillegg er eventuelle erstatninger over reindrifftsavtalen for uvanlig store tap inkludert.

Det gjøres oppmerksom på at det er brukt ulik skalering på y-aksen i figurene i kapittel 8.1, og at budsjettall på områdenivå er innarbeidet i figurene. Det understrekes at den områdevisse fordelingen av budsjettallene er usikker.

Polmak/Varanger

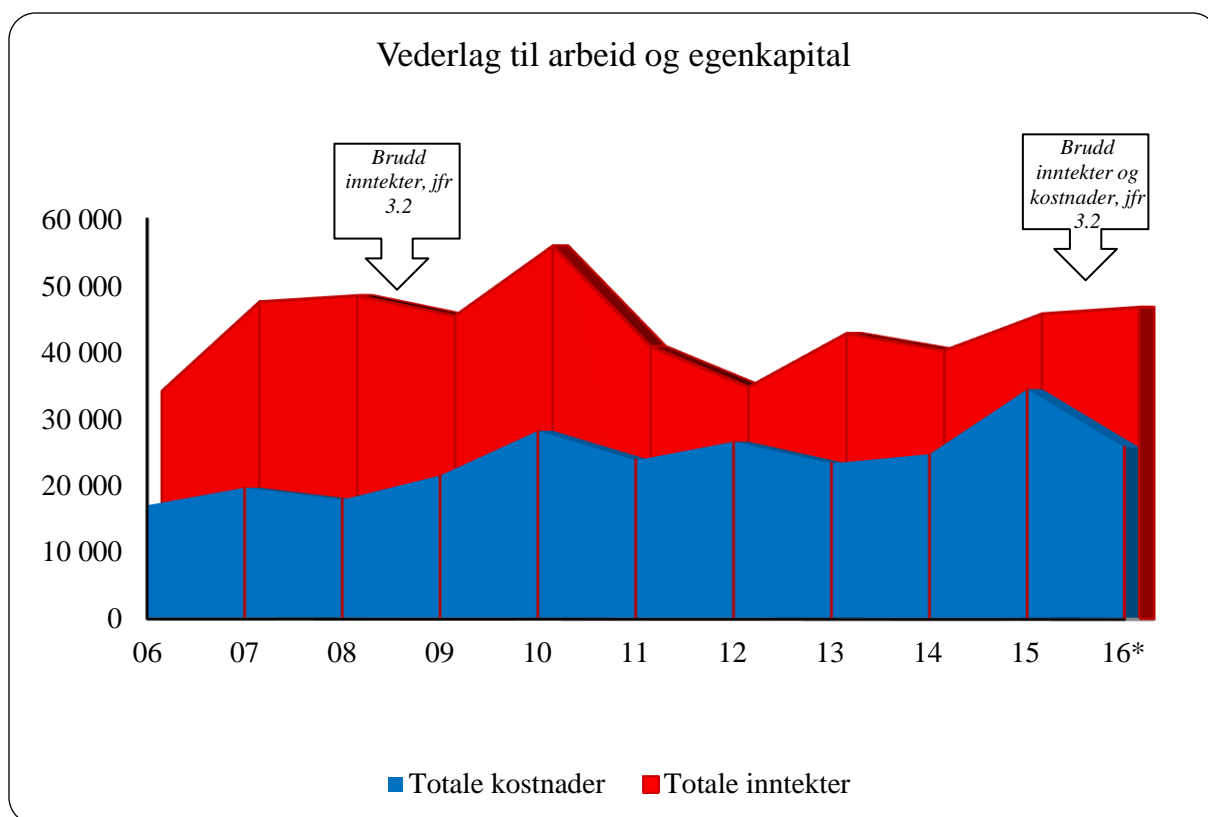
Figur 8.1.1 Utvikling i størrelsen på inntekstpostene i reindriftens totalregnskap i Polmak/Varanger i perioden 2006-2016 (*Budsjett tall for 2015) (2015 kroner)

Det totale oversiktsbildet viser at økonomien i reindriften i Polmak/Varanger har vært best i 2007-2010. Sammenlignet med øvrige områder har Polmak/Varanger gjennom hele perioden utpekt seg som et område med sunn økonomi. Som det eneste av sonene i Øst-Finnmark har Polmak/Varanger et positivt vederlag til arbeid og egenkapital gjennom hele perioden.

Kjøttinntektene var til og med 2011 på et jevnt høyere nivå enn i siste del av perioden, med 2008 og 2011 som de beste årene. Vi ser at 2015 ble tilnærmet like bra som 08 og 11, og forklaringen er den samme for alle tre årene; et høyt slakteuttak kombinert med høye priser som resulterer i et bra inntektsnivå. Lave kostnader har tidligere med på å bidra til et godt resultat på vederlaget til arbeid og egenkapital. Fra og med 2013 snudde imidlertid dette, og som følge av nedgang i slakteuttaket i 2013 og 2014 ble også kjøttinntektene redusert. I 2015 ser man imidlertid at også Polmak/Varanger har hatt et hopp i kostnadsutviklingen, og vederlaget er dermed ikke så høyt som det kunne ha vært med tanke på slakteuttaket og kjøttinntektene dette året.

Statstilskuddene har i perioden variert en del. I hele perioden sett under ett er det årene 2008-2010 som har gitt de største utbetalingene. Sammenligner vi tilskuddene med slakteuttaket ser vi at Polmak/Varanger hadde et høyt slakteuttak i 2008 samt i perioden 2010-2012, og at dette gjenspeiles i tilskuddene for de påfølgende årene. Økningen i 2013 og 2014 henger sammen med at flere, ved tilpasning av reintallet, hadde oppfylt vilkårene for tilskudd.

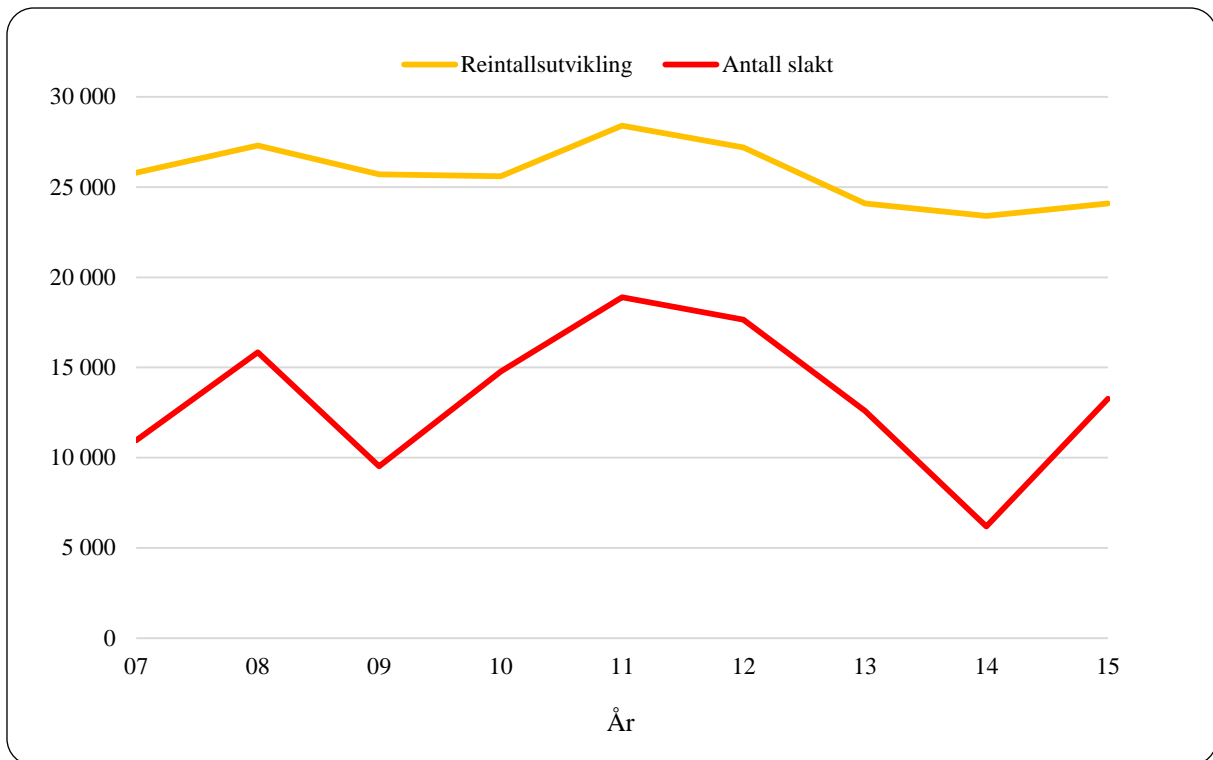
Den totale *erstatningsandelen* for rein tatt av rovvilt i Polmak/Varanger de fem siste årene (2012-2016) er på ca. 39 % (andel erstattet i forhold til omsøkt).

Figur 8.1.2 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Polmak/Varanger i perioden 2006-2016 (*Budsjett-tall for 2016) (2015 kroner)

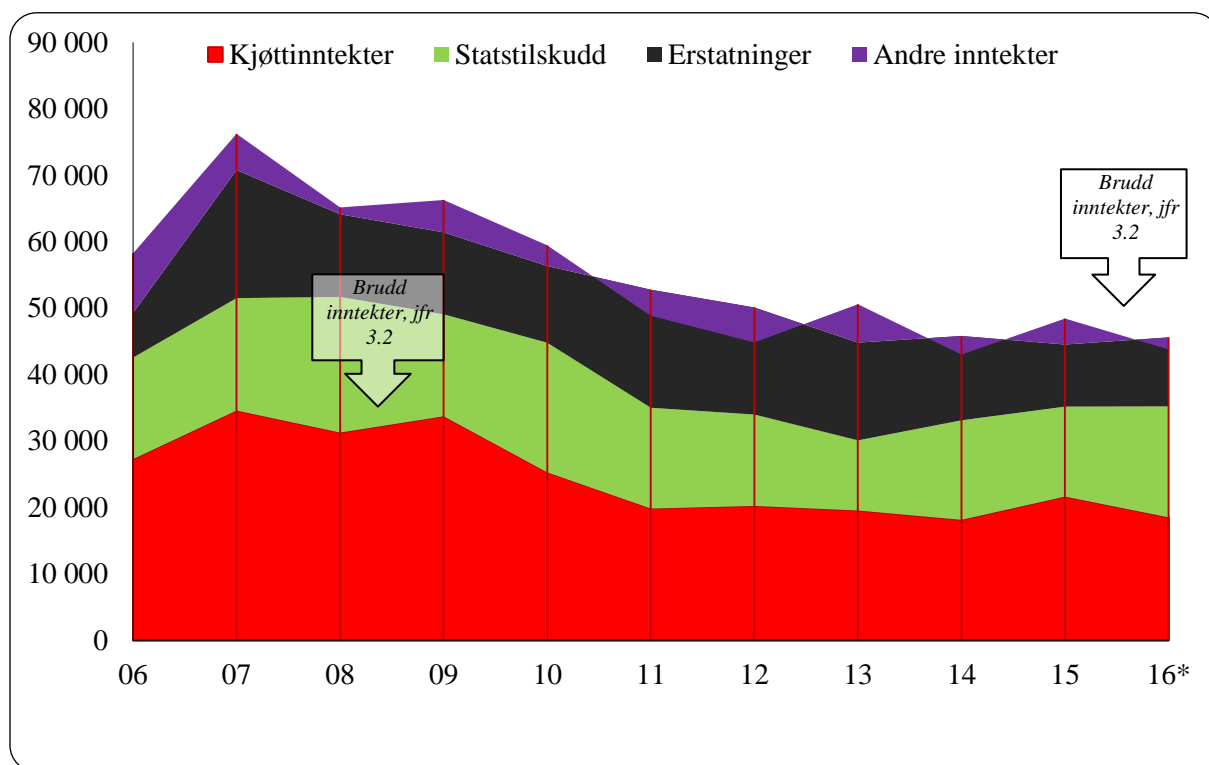
Kostnadene er en post som har økt jevnt i sammenligningsperioden. Dette er en generell utvikling, og Polmak/Varanger skiller seg ikke ut i så måte. I 2010 og 2015 ser vi periodens høyeste nivå. Økningen skyldes høyere driftskostnader samt større utgifter knyttet til slakting. I 2011 har Polmak/Varanger, som de fleste andre områder, redusert sine kostnader igjen, og det er spesielt på postene utstyr og anlegg reduksjonen kom. Fra 2012 til 2014 ser vi et kostnadsnivå som er forholdsvis stabilt, men at de fortsatt jevnt over ligger høyere enn nivået på kjøttinntektene.

8. Vurdering av materialet

Figur 8.1.3 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Polmak/Varanger i perioden 2007-2015

Karasjok

Figur 8.1.4 Utvikling i størrelsen på inntekstpostene i reindriftens totalregnskap i Karasjok i perioden 2006-2016 (*Budsjett-tall for 2016) (2015 kroner)

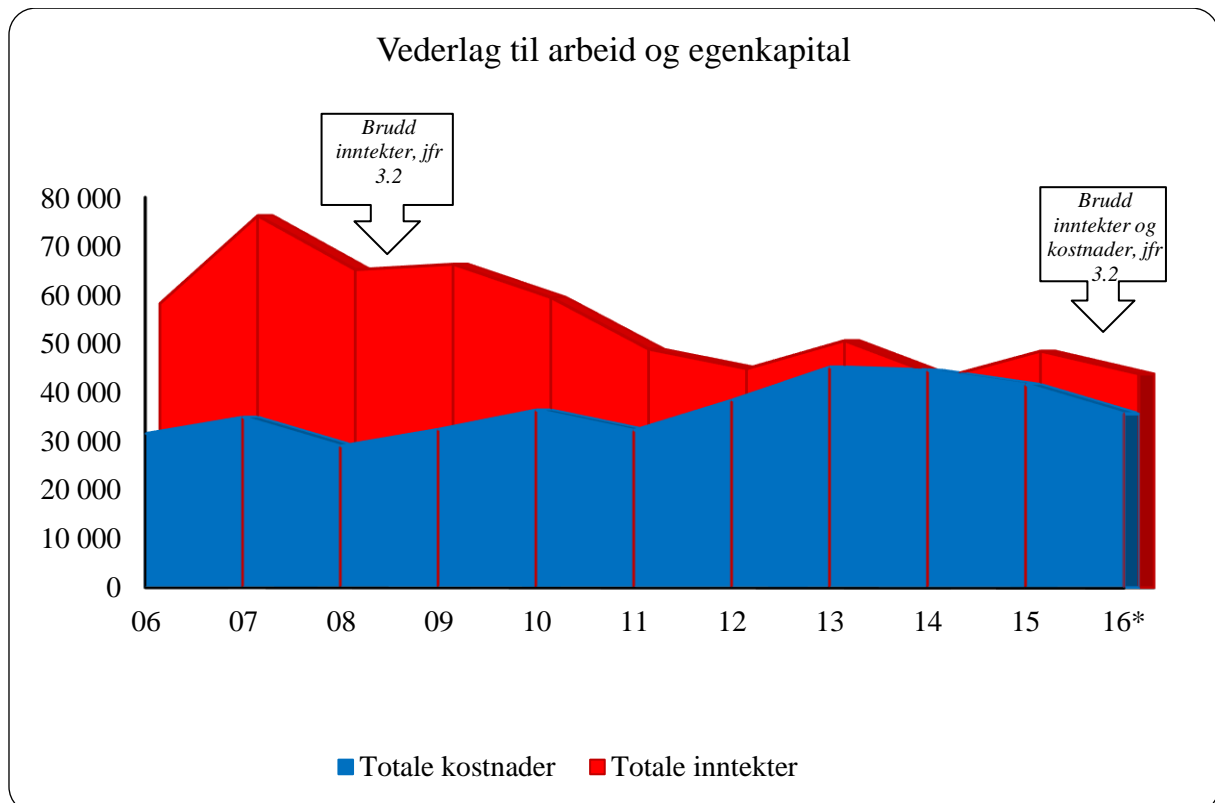
Kjøttinntektene i dette området har vært varierende, men har de siste årene stabilisert seg noe på et lavere nivå enn i første del av sammenligningsperioden. Gode kjøttinntekter er avhengige av at antall slakt økes for å kompensere for de lavere slaktevektene. Fra og med 2011 reduseres slakteuttaket i Karasjok sammenlignet med perioden før, men på tross av en viss økning i 2012 og 2013 framkommer ingen økning i kjøttinntektene. Et høyt slakteuttak kombinert med en prisøkning er bakgrunnen for de økte kjøttinntektene i 2015. I Karasjok var det, som i øvrige områder, en betydelig prisøkning til og med 2008. Området har imidlertid gjennom stort sett hele perioden vært det området som har de laveste prisene per kg. slakt. Dette har sammenheng med lavere vekter og derav lavere pris. Prisbildet for Karasjok ser imidlertid ut til å ha endret seg de siste årene, og på tross av fortsatt lave slaktevekter så er prisnivået økende. I 2015 var det for området en prisøkning på 10% sammenlignet med året før.

Antall tonn har ikke økt proporsjonalt med antall slakt. For 2010 er det likevel en økning i *statstilskuddene*. Økningen kan relateres til økning i samtlige av de produksjonsavhengige tilskuddene i Karasjok øst. Etter et lavere slakteuttak i 2010/11, ble tilskuddene igjen redusert. Slakteuttaket var i 2011/12 på sitt laveste nivå siden 2004, målt i tonn, mens statstilskuddene er på sitt nest laveste gjennom hele sammenligningsperioden. Nedgangen i tilskudd fra 2012 til 2013 må ses i sammenheng med manglende oppfyllelse av vilkårene om reintall, men dette har rettet på seg til 2014 og 2015. For sistnevnte år gjelder selvfølgelig også at tilskuddene øker som en følge av økt slakteuttak.

Erstatningsutbetalingene hadde en markant økning i 2007. Dette kom som følge av en utbetaling knyttet til arealinngrep i fobindelse med forsvarets aktivitet i Halkavarre. I

sammenligningsperioden har man etter 2007 hatt et generelt høyere nivå i erstatningene. Økningen i 2006 må også her tilskrives endringen i erstatningsbeløpene, hvor man fra 2006 inkluderte tapt produksjonspremie i utbetalingene. Etter at erstatningsutbetalingene i perioden 2008-2010 var stabile, både med tanke på arealinngrep og rovvilttap, ser vi en markant økning i 2011. I årene etter er det reduserte erstatningsutbetalinger, og i 2014 er utbetalingene redusert med 25 % sammenlignet med 2011. Dette tallet er fortsatt nedadgående.

Den totale *erstatningsandelen* for rein tatt av rovvilt i Karasjok de fem siste årene (2012-2016) er på ca. 22 % (andel erstattet i forhold til omsøkt).

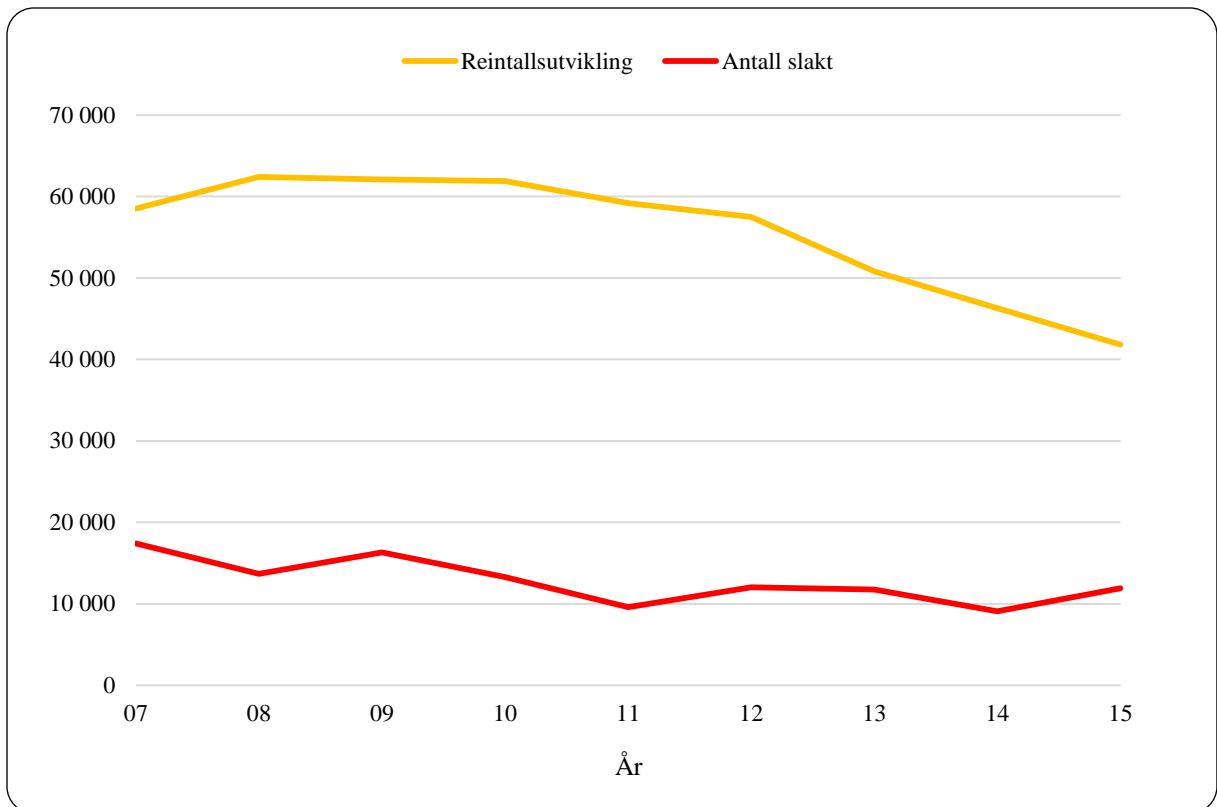

Figur 8.1.5 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Karasjok i perioden 2006-2016 (*Budsjett-tall for 2016) (2015-kroner)

Kostnadene ligger på et generelt høyt nivå, og fra 2011 har det vært en jevn økning til og med 2014. Det er kun i årene 2007 – 2009 at kjøttinntektene er høyere enn kostnadene. Den største kostnadsarten for dette området er kjøretøy og maskiner, som gjennom hele perioden har utgjort en betydelig del av de totale utgiftene. Øvrige poster som utgjør mye er avskrivninger og varekjøp; disse tre til sammen utgjør 55 % av de totale kostnadene perioden sett under ett. Kostnader til kjøretøy og maskiner, samt utstyr, har imidlertid blitt redusert hvert år gjennom hele sammenligningsperioden, mens utgifter til varekjøp øker sin andel av kostnadene. For 2015 ser vi imidlertid at bildet har snudd noe, og bakgrunns materialet viser at området har redusert sine kostnader knyttet til varekjøp ganske betydelig.

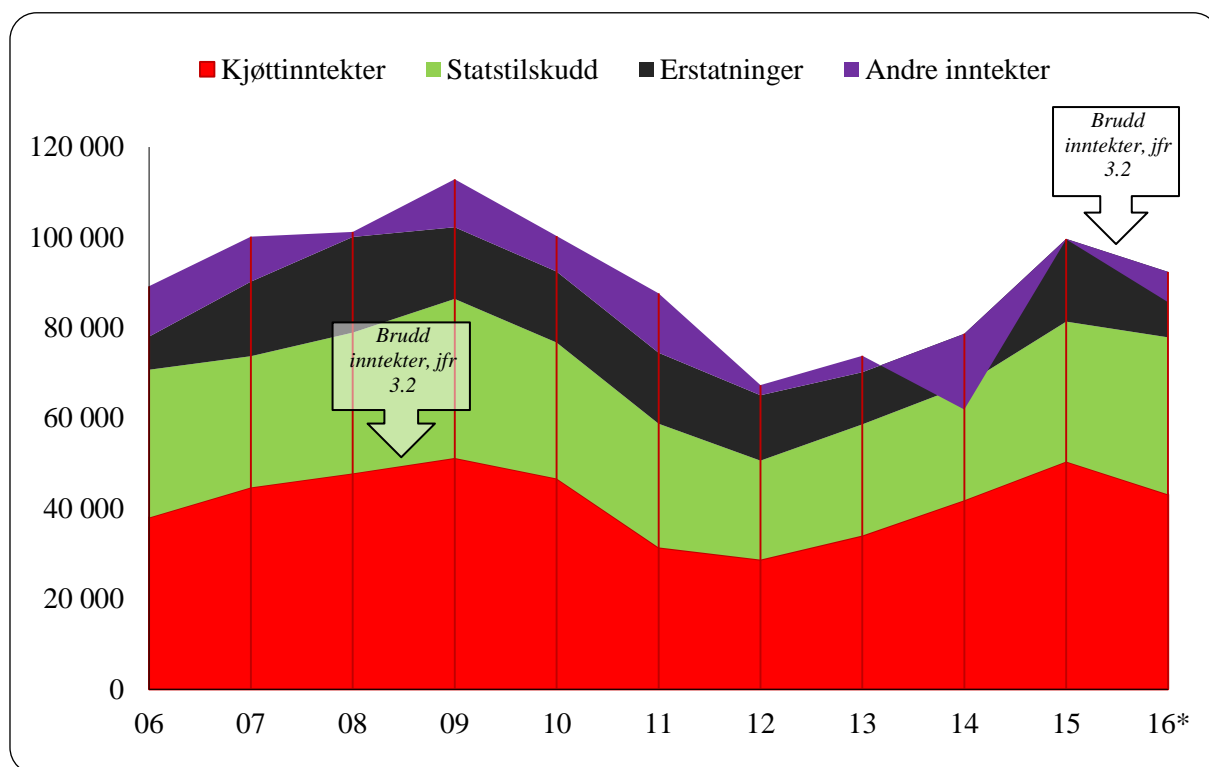
Målt i resultatmålet for arbeid og egenkapital har 2007 og 2008 markert seg som de beste årene i sammenligningsperioden. Uttaket i antall slakt var høyt, og med en stigende kjøttpris i forhold til årene før genererte dette noe høyere inntekter. Erstatningsutbetalingene var også særlig høye dette året.

8. Vurdering av materialet

Figur 8.1.6 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Karasjok i perioden 2007-2015

Vest-Finnmark

Figur 8.1.7 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregns Vest-Finnmark i perioden 2006-2016 (*Budsjett-tall for 2016) (2015-kroner)

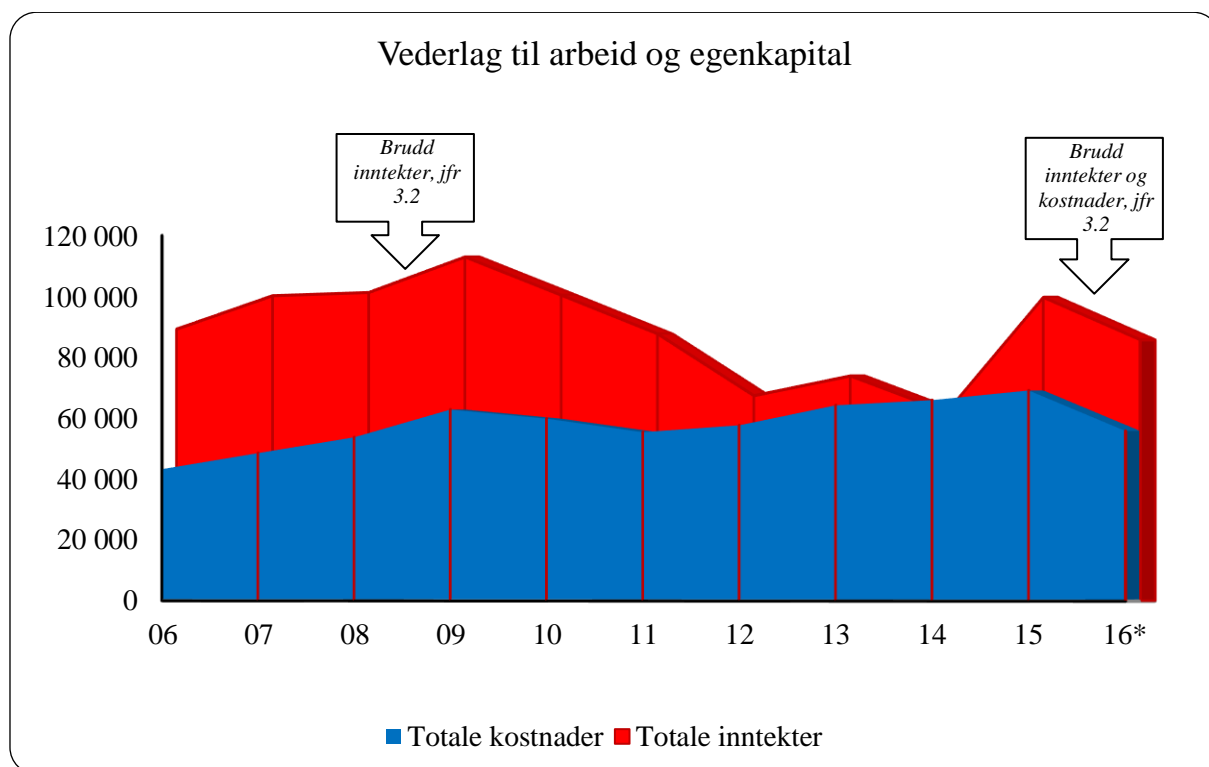
Kjøttinntektene var i perioden 2008 - 2010 på et høyere nivå enn tidligere år. Dette har sammenheng med en økning i slakteuttaket, og selvfølgelig prisnivået. Slakteuttaket gikk i årene 2010 til 2012 mye ned, og vi må helt tilbake til 2003 for å finne et lavere uttak målt i antall. Fra 2013 økte slakteuttaket og inntektene igjen. Slaktevektene er i perioden jevnt over på et lavt nivå. Kjøttinntektene er lavere enn kostnadene gjennom hele perioden, og de siste årene utgjør kjøttinntektene kun om 2/3 av kostnadsnivået. I 2015 har kjøttinntektene økt igjen. Også i dette området er det en økning i både slakteuttak (+8%) og pris per kg. kjøtt (+15%) som medfører den positive endringen fra fjoråret.

Tilskuddordningene for Vest-Finnmark har vært noe endret i perioden. I 2006 ble nivået på tilskuddsutbetalingene relativt mye redusert sammenlignet med årene før. Blant annet gikk de produksjonsavhengige tilskuddene ned med hele 36,5 % i 2006 sammenlignet med 2005. Samme år hadde man både en reduksjon i antall siidaandeler på 10 enheter, og et lavere slakteuttak. Tilskuddsordningen ble deretter endret fra og med avtaleåret 2009/2010. Man innførte en ny tilskuddsmodell som erstattet ordningen med tidligslaktetilskudd og kalveslaktetilskudd. Den nye tilskuddsordningen satte et produksjonskrav på 8 kg per rein i vårflokk, og tilskudd ble utmålt per kg slakt med differensierte satser ut fra slaktetidspunkt. Kravet medfører at flere har måttet slakte mer for å få statstilskudd. I årene 2010 – 2012 har tilskuddene gått gradvis nedover, men de tre siste årene er de noe økende. Nedgangen i 2012 er et resultat av reduksjon i produksjonspremien og Vest-Finnmark-tilskuddet. Som for Karasjok må tilskuddsutbetalingene i perioden ses i sammenheng med manglende oppfyllelse av vilkårene i forhold til fastsatt reintall.

Bakgrunns materialet viser imidlertid også at økningen i perioden 2007 – 2009 hovedsakelig kom av posten “Andre tilskudd” (investeringer, pramming, stipend, fagbrev etc.), poster som igjen hadde en nedgang i de påfølgende år.

Erstatningsutbetalingene hadde i 2007 en stor økning i forhold til året før. Tendensen fortsatte påfølgende år. Erstatningene for tap av rein tatt av rovvilt økte med ca.63 % fra 2006 til 2007, samtidig som erstatning for arealinngrep hadde store utbetalinger dette året (fra 0,7 mill. kr. i 2006 til 5,1 mill. kr. i 2007). Sistnevnte gjelder utbetaling for Abojohka som ble inntektsført i 2007. I 2008 gikk erstatningsutbetalingene for rein tatt av rovvilt ytterligere opp, med tilnærmet fordobling av utbetalinger i forhold til 2007. Ser vi hele perioden under ett, har erstatningsutbetalingene knyttet til rein tatt av rovvilt økt fra 3,9 mill. kr. i 2005 til 16,1 mill. kr. i 2008. Erstatningene har de fire påfølgende årene gått ned til å ligge mellom 13 og 14 mill. kr. Fra 2012 til 2014 har de så gått ytterligere ned, fra 13,2 til 10,6 mill. kr. I 2015 er det igjen en stor økning på erstatning for arealinngrep, dette har størst sammenheng med at man for 2015 har fått inn flere regnskap enn tidligere hvor denne typen erstatning utgjør mye av inntektene.

Den totale *erstatningsandelen* for rein tatt av rovvilt i Vest-Finnmark de fem siste årene (2012-2016) er på ca. 14 % (andel erstattet i forhold til omsøkt).

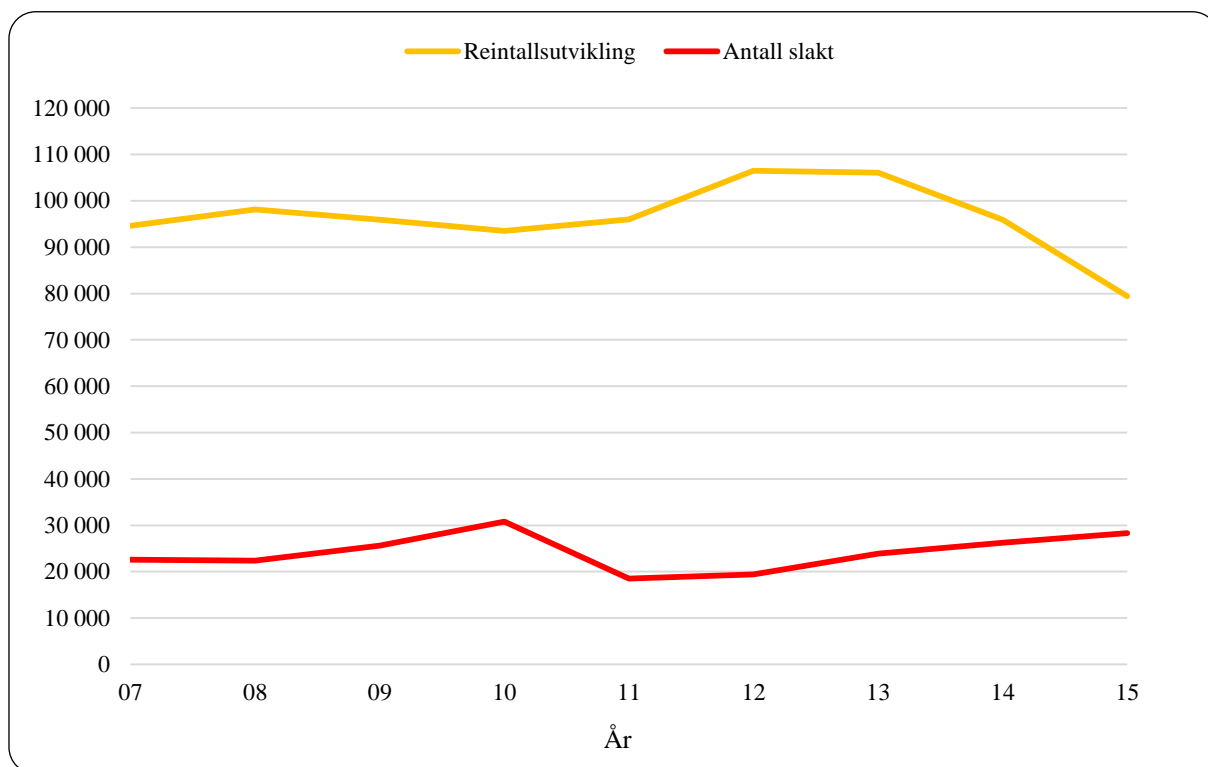

Figur 8.1.8 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Vest-Finnmark i perioden 2006-2016 (*Budsjett-tall for 2016) (2015-kroner)

Kostnadsnivået har i alle år ligget godt over inntektene. Dette kan ha sammenheng med at reintallet i flere distrikt i Vest-Finnmark ut fra gitte føringer er for høyt. Driften av enhetene blir dermed mer ressurskrevende. Vi ser at man i 2006 og 2007 hadde et kostnadsnivå lik inntektene, mens at forbruket i perioden for øvrig er godt over inntektsnivået. Om lag 24 % av de totale kostnadene gjennom hele perioden kommer av utgifter til kjøretøy og maskiner. Til sammenligning kan nevnes at det samme tallet for hele landet ligger på ca. 18 %. Vest-

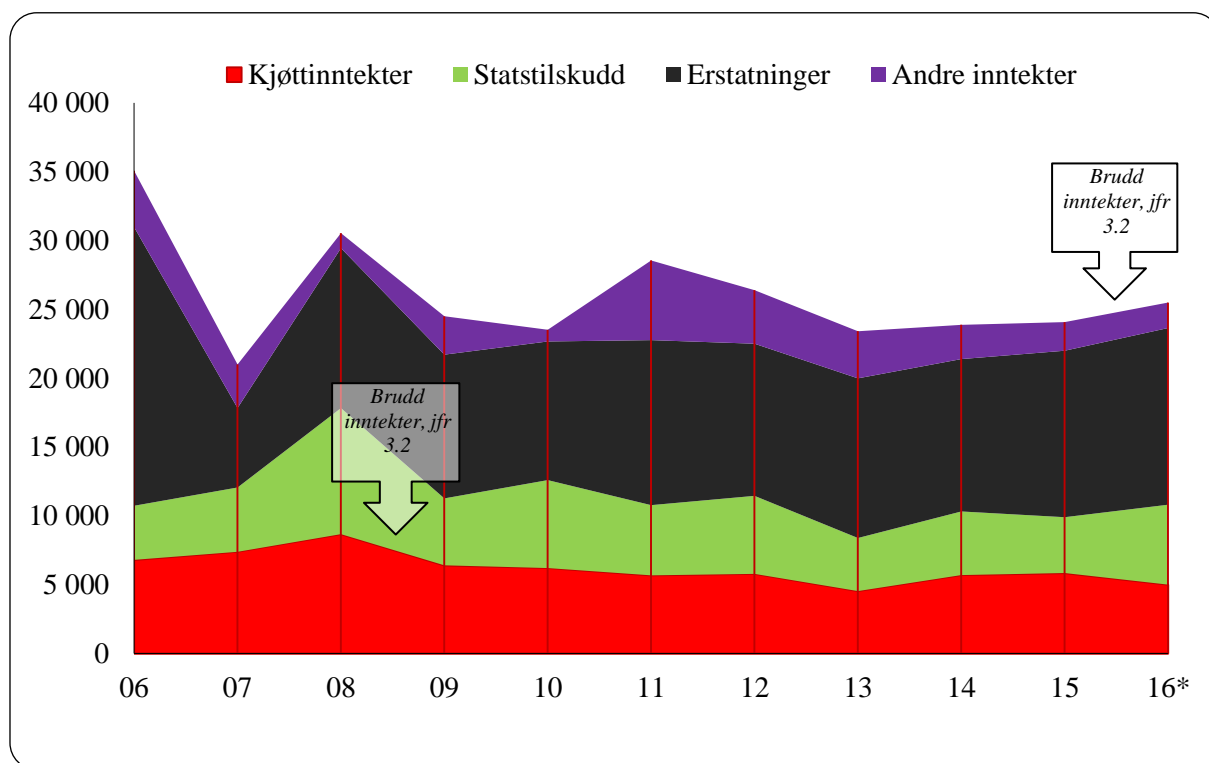
Finnmark står alene for om lag 30,2 % av de samlede kostnadene for hele reindrifts-Norge. Både i 2010 og 2011 klarte imidlertid Vest-Finnmark å redusere sine kostnader i forhold til årene før, etter at man har hatt økende tendens helt siden 2006, men i perioden 2012-2015 har kostnadene igjen økt.

Utfordringen i Vest-Finnmark har de siste årene vært å få ned reintallet til et bærekraftig nivå. Beitepresset gjenspeiler svært lave gjennomsnittsvekter, og i likhet med Karasjok har man i dette området oppnådd lav pris per kg. kjøtt. En reduksjon av reintallet skal bidra til økte slaktevekter, og derav økt pris. En reduksjon i reintallet skal også bidra til lavere driftskostnader, ved at bakgrunns materialet viser at kostnadsnivået følger reintallsutviklingen. Reintallet i området er nå redusert.

Figur 8.1.9 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Vest-Finnmark i perioden 2007-2015

Troms

Figur 8.1.10 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i Troms i perioden 2006-2016 (*Budsjett-tall for 2016) (2015 kroner)

Kjøttinntektene

Antall slakt er forholdsvis stabilt. I 2011 ser vi imidlertid en stor nedgang, noe som kan forklares med at ett av de største distriktene ikke leverte slakt dette året. I årene 2012 til 2015 har slakteuttaket variert noe, men er nå tilbake på omtrent samme nivå som i 2010. Troms har også blant de høyeste gjennomsnittsvektene på rapportert slakt gjennom stort sett hele perioden, og det er kun tamreinlagene som kan vise til tilsvarende nivå. I 2006 var gjennomsnittlig slaktevekt på 33 kg, men har de siste årene ligget jevnt i underkant av 30 kg.

Troms har tidligere år oppnådd langt høyere priser per kg kjøtt, sammenlignet med øvrige områder. I 2008 hadde man periodens til da høyeste pris på 81,32 kr. Dette kombinert med et høyt slakteuttak resulterte i et forbedret inntektsnivå som også er periodens beste. I 2014 og 2015 har området igjen landet høyeste gjennomsnittspris per kg. kjøtt.

Etter 2008 har kjøttinntektene vært jevnt nedadgående og totalt sett ligger kjøttinntektene nå på samme nivå som i 2004. I 2011 framkommer igjen en stor økning på prisnivået, med et gjennomsnitt på kr. 85,41 per kg. kjøtt. Dette kan forklares med det ene distriktet som ikke leverte i 2011. Dette distriktet leverer normalt i områder som gir dårligere priser enn slakteri i Troms, noe som trekker gjennomsnittsprisen ned. Etter en forholdsvis stor prisnedgang i 2012 har det vært et enda kraftigere fall til 2013. Kjøttprisen i Troms kom da under gjennomsnittsnivået for landet. I 2014 og 2015 har dette igjen snudd, og man er nå på et høyere nivå enn i 2011 når det gjelder verdi av kjøttproduksjonen.

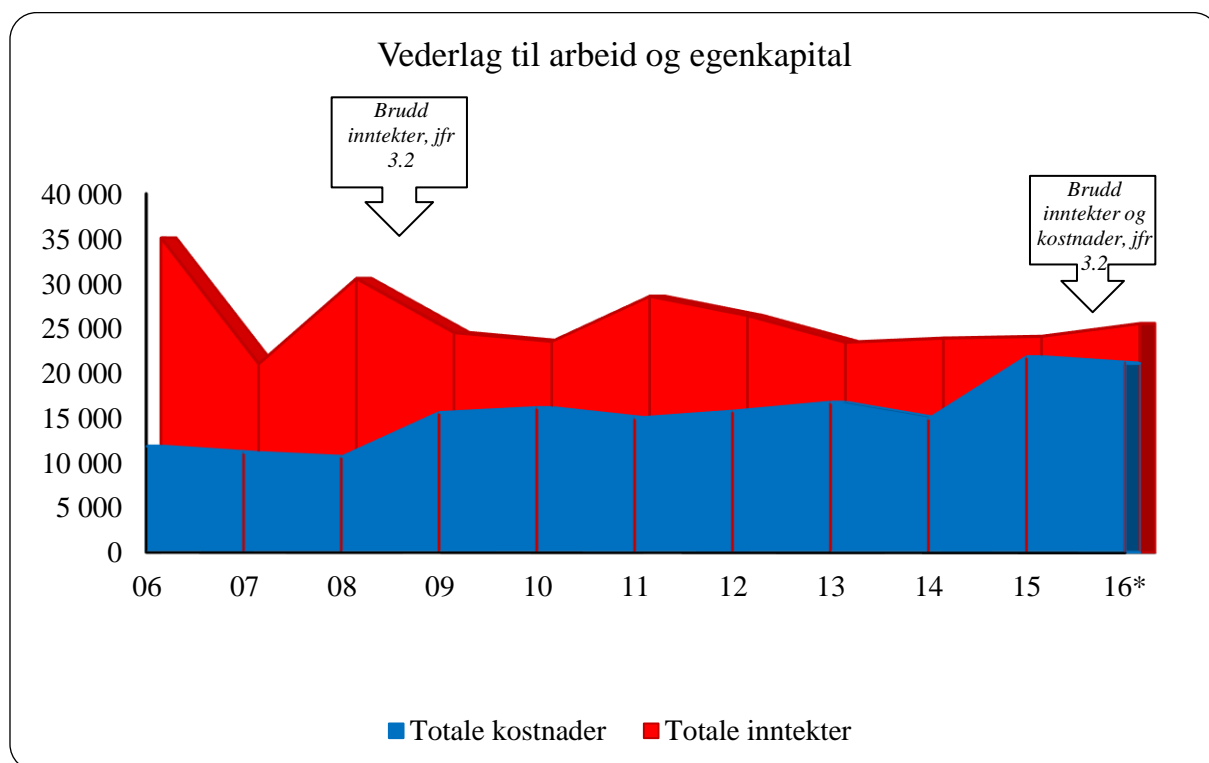
Statstilskuddene har vært noe varierende i perioden. En sannsynlig årsak til den noe varierende utviklingen kan være tilslagsprosenten. Troms skiller seg ut som et område hvor

tilslagsprosenten er den laveste blant alle områdene. Bakgrunns materialet viser at tilslagsprosenten fra 2006-2015 har variert fra 60 % til 77 %, hvor 2014 var det beste året i så måte. Med så lav andel som søker, eventuelt får innvilget tilskudd, blir utslaget stort når prosenten varierer.

Erstatningene for dette området har i første del perioden vært varierende. I 2006 ser vi et kraftig hopp, som også spiller en betydelig rolle i utviklingen av det totale årsresultatet. Troms er et område hvor erstatningsutbetalingene knyttet opp mot rein tatt av rovvilt har vært stabile, men i 2008 framkom det en markant økning på denne posten, og utbetalingene i årene etterpå har deretter holdt seg på tilsvarende nivå som dette årets utbetalinger.

Økningen i 2006 på ca. 12 mill. kr har sammenheng erstatning for arealinngrep til et distrikt. Erstatning for arealinngrep utbetales som en engangssum og inntektsføres i sin helhet det året erstatningene utbetales. I perioden 2011-2015 er de totale erstatningsutbetalingene stabile.

Den totale *erstatningsandelen* for rein tatt av rovvilt i Troms de fem siste årene (2012-2016) er på ca. 45 % (andel erstattet i forhold til omsøkt).

Figur 8.1.11 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Troms i perioden 2006-2016 (*Budsjett-tall for 2016) (2015-kroner)

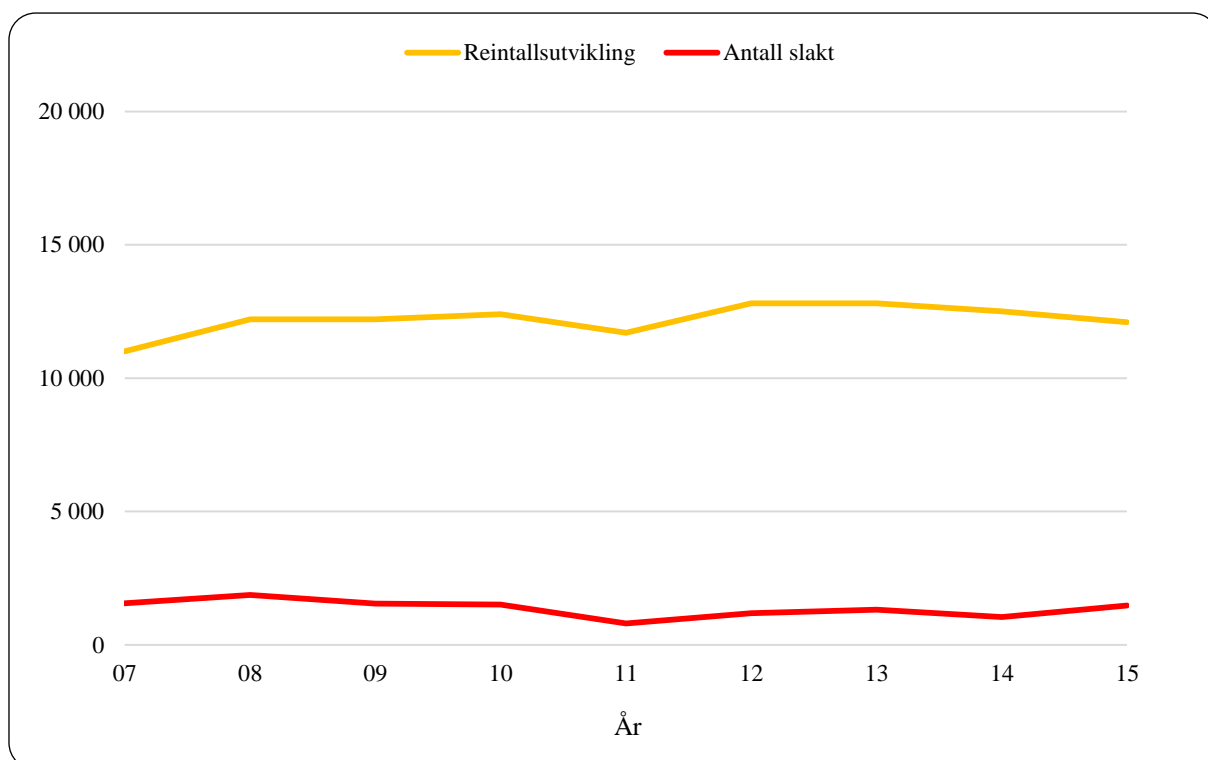
Kostnadsnivået for dette området er betydelig, sett i forhold til inntektene. Store kostnadsposter gjennom hele perioden er utgifter til kjøretøy og maskiner (17 %), varekjøp (21 %), samt avskrivninger (18 %). Totalt sett står Troms for 8 % av reindriftsnæringens totale kostnader perioden sett under ett. Det høye kostnadsnivået kan bl.a. ses i sammenheng med driftsstrukturen med mange små distrikt med få siidaandeler og manglende stordriftsfordeler.

I 2008 var kostnadene på sitt laveste nivå i hele sammenligningsperioden. Noe mindre utgifter til varekjøp, kjøretøy og maskiner, samt frakt og transport bidro til dette. I årene etter

har nivået stabilisert seg på et noe høyere nivå. Økningen kom som følge av økning i postene frakt og transport, samt varekjøp. Kostnadene til frakt og transport er betydelig redusert i 2010, men en økning i øvrige poster skaper allikevel et høyere kostnadsnivå for disse årene. I 2015 har området økt sine kostnader med hele 47% sammenlignet med året før.

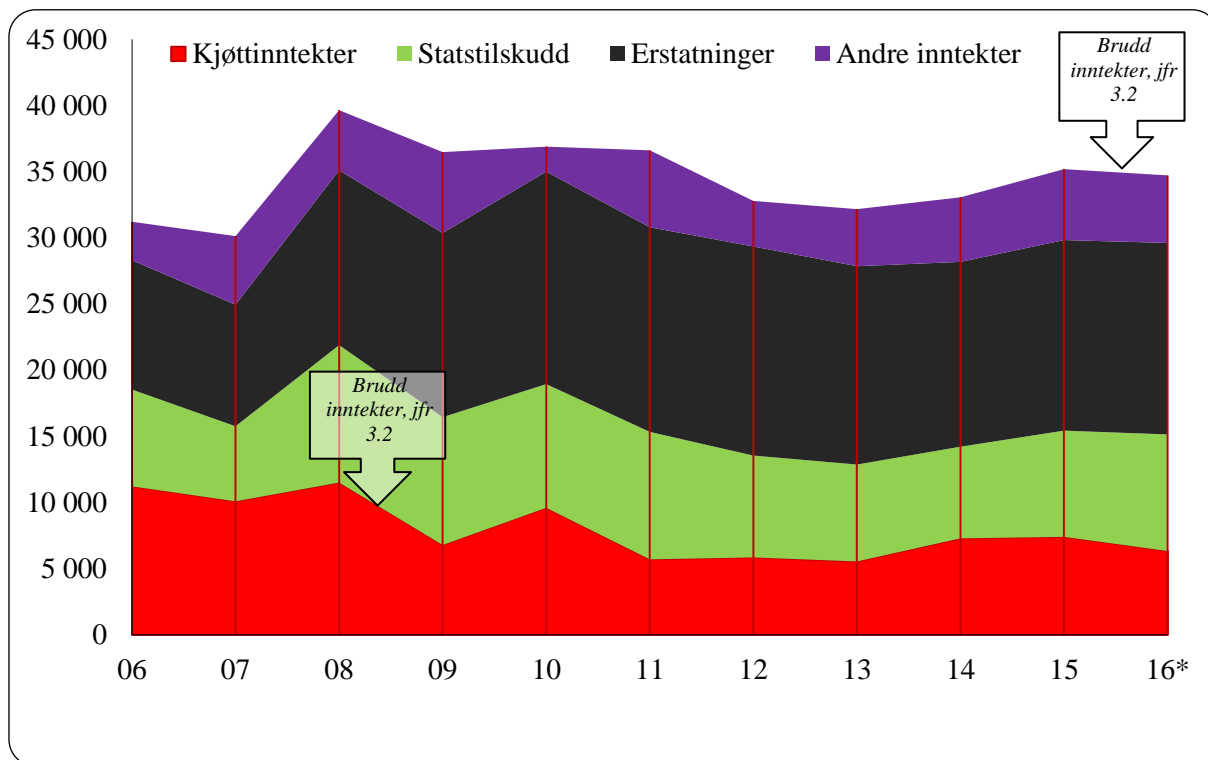
De relativt høye inntektene i 2008, kombinert med et lavt kostnadsnivå dette året, gjorde at vederlag til arbeid og egenkapital ble svært positivt perioden sett under ett. Om man beregner vederlagene ekskludert erstatninger for arealinngrep, var det dette året man hadde periodens beste årsresultat.

En tilpasning til reindrifftsavtalens tilskuddsordninger skal bidra til forbedret økonomi. Tidligere har det vært slik at mange av de som ikke har fått tilskudd i Troms, har fått avslag med bakgrunn i at leder av siidaandelen mottar alderspensjon. En overføring av siidaandelen til yngre generasjoner har vært et av tiltakene for å sikre at siidaandelen oppfyller kravene for å motta tilskudd. I tillegg kan en slik overføring/generasjonsovergang utløse andre tilskudd, jfr. ordninger i Reindrifftsavtalen, og kan dermed være et virkemiddel for å forbedre økonomien i de enkelte siidaandelene. Dette ser nå ut til å ha endret seg; de siste årene ser det ut til at hovedtyngden av de som har fått avslag har fått dette med bakgrunn i at de har havnet under de gitte inntektskrav, men fortsatt er det slik at det er noen siidaandeler som ikke mottar tilskudd med bakgrunn i at leder mottar alderspensjon.

Figur 8.1.12 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Troms i perioden 2007-2015

Nordland

Figur 8.1.13 Utvikling i størrelsen på inntekstpostene i reindriftens totalregnskap i Nordland i perioden 2006-2016 (*Budsjet-tall for 2016) (2015-kroner)

I likhet med Troms er Nordland et område hvor økonomien preges av et høyt kostnadsnivå. Dette må også her bl.a. ses i sammenheng med driftsstrukturen med mange små distrikt med få siidaandeler. Gjennom hele sammenligningsperioden har kostnadene ligget betydelig over kjøttinntektene. I hele perioden fra 2006 til 2014 var det en jevn økning i kostnadene, mens det i 2015 framkom en liten reduksjon.

Kjøttinntektene har holdt seg relativt stabile og uten betydelige avvik til og med 2008. I 2009 hadde man en kraftig reduksjon i rapportert slakteuttak, årsaken her er at en del av uttaket i Nordland ble utført som leieslakting i Sverige, og man har ikke innarbeidede rutiner ved svenske slakteri for innsending av slakterapporter. Mens det i 2010 var en økning i kjøttinntektene, var det igjen en nedgang i årene etter. Inntektene er nå på et betydelig lavere nivå i forhold til perioden fram til 2008 som følge av lavere slakteuttak og priser. Det er tydelig at det slaktes mindre på grunn av tap. I stedet prøver reineieren å holde produksjonsflokken på et stabilt nivå.

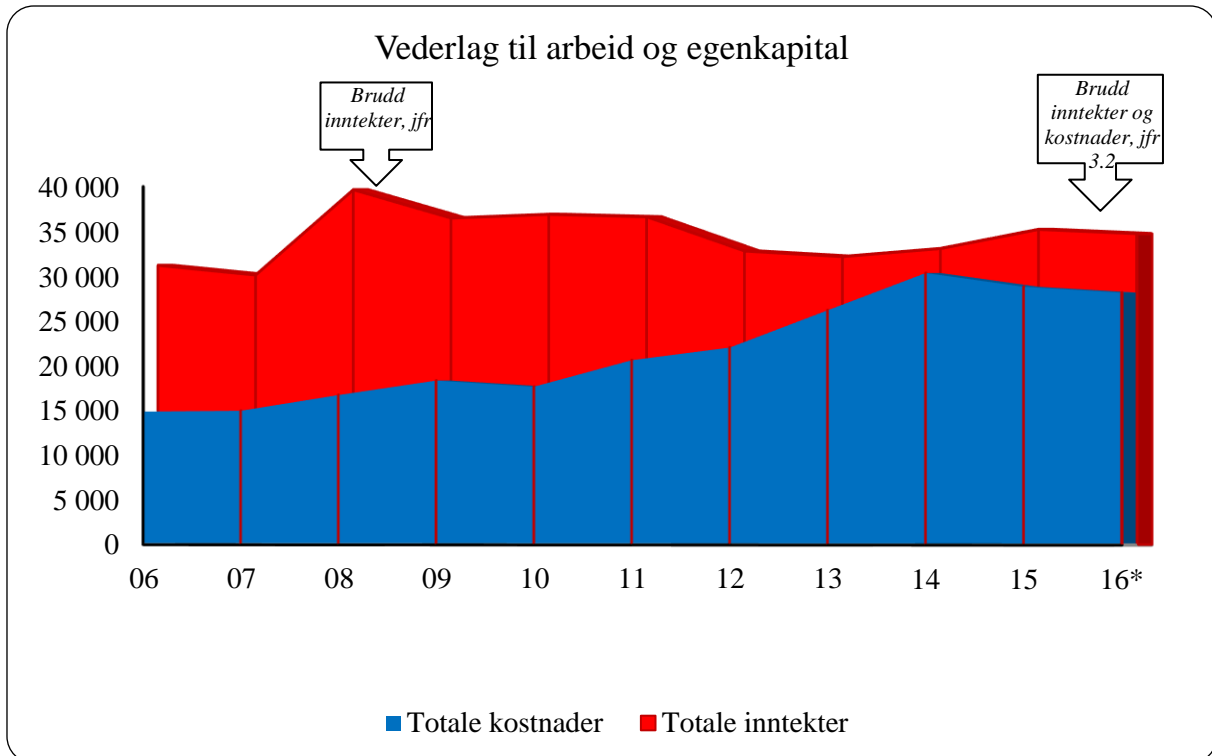
Nordland hadde en betydelig økning i prisen fra 2006 til 2008. Gjennomsnittsprisen var 58,65 kroner i 2006, mens den i 2008 var på 78,72 kr. per kg. Dette tilsvarer en økning på 34 % på disse to årene. Den moderate prisnedgangen fra 2008 til 2009 kan ha en sammenheng med den mangelfulle slakterirapporteringen ved at grunnlaget for beregning av priser ikke var representativt for hele området. I 2010 hadde man en prisnedgang på ca 10,5 % sammenlignet med 2009, en nedgang som fortsatte i 2011. Etter en mindre økning i 2012 er det igjen en nedgang i prisnivået i 2013 hvor man nå er kommet under gjennomsnittsnivået for landet. 2014 og 2015 viser derimot store økninger, og man er nå på periodens høyeste nivå. Økningen er på hele 52 % sammenlignet med 2013.

Inntektskurven tidligere i perioden er allikevel ikke direkte preget av den relativt store prisvariasjonen. En nedgang i gjennomsnittsvektene og dermed antall tonn slakt er hovedårsaken til dette. I 2006, før inntektsøkningen satte inn, hadde man periodens nest høyeste slakteuttak både med tanke på antall slakt, samt gjennomsnittsvекter.

Statstilskuddene for Nordland hadde i 2008 en relativt stor økning, faktisk nesten en fordobling sammenlignet med året før. Bakgrunns materialet viser at det var posten andre tilskudd som representerte økningen, da spesielt investeringer, pramming/transport og tiltak konvensjonsbeiter. I perioden 2008 holdt tilskuddene seg på omtrent samme nivå fram til og med 2011. Bakgrunns materialet viser at det hovedsakelig er posten “Andre tilskudd” som reduseres jevnt etter toppen i 2008, men at man i 2010 også har en reduksjon på de produksjonsavhengige tilskuddene. I 2011 ligger man totalt sett på omtrent samme nivå som i 2010, men de produksjonsavhengige tilskuddene står nå for en større andel av den totale potten. Nedgangen i 2012, er mye på grunn av nedgang i produksjonspremien og tidligslakt, noe jo også slakteuttaket tyder på. Det er også en viss nedgang i 2013 og 2014, men i 2015 har dette snudd – hovedsakelig som en direkte følge av økt produksjonspremie.

Erstatningsutbetalingene for Nordland har gjennom hele perioden vært forholdsvis stabile. Økningen i 2008 knytter seg til erstatning for arealinngrep. Etter å ha ligget på mellom 0,3 - 0,8 mill. kr i årene før var dette beløpet i 2008 på 2,6 mill. kr. Erstatningsutbetalingene knyttet til arealinngrep var neste år “normalisert”, men denne gangen var det en sterkt økende rovvilterstatning som gjorde at den totale erstatningsposten likevel var økende. Tendensen med økt rovvilterstatning fortsetter i 2010 for deretter å stabilisere seg på dette nivået til og med 2012. Nordland er også et område hvor erstatninger for trafikkdrepte dyr utgjør en del av de totale erstatningsutbetalingene, om lag 10-20 % av utbetalingene på tap av rein baserer seg på denne type tap. Disse tapene er med på å forklare de økte tapene som ikke skyldes økning i rovviltbestanden.

Den totale *erstatningsandelen* for rein tatt av rovvilt i Nordland de fem siste årene (2012-2016) er på ca. 47 % (andel erstattet i forhold til omsøkt).

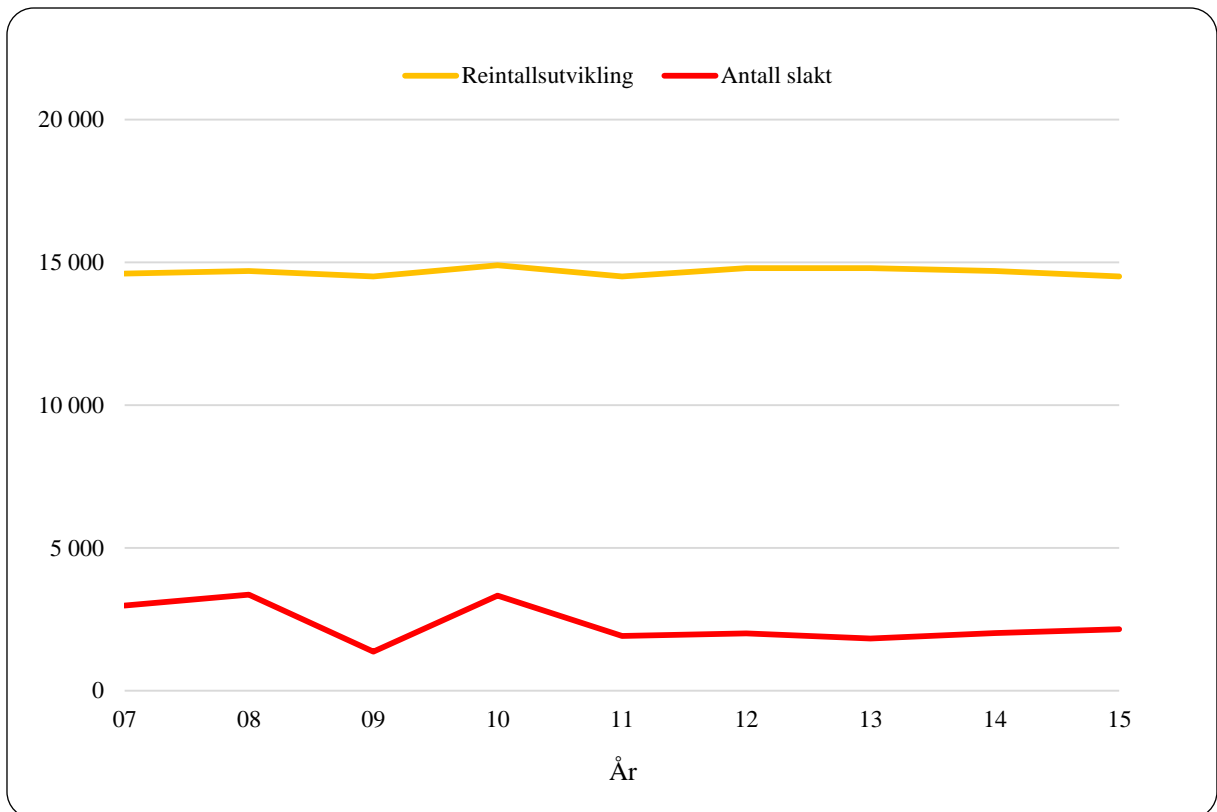

Figur 8.1.14 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Nordland i perioden 2006-2016 (*Budsjett-tall for 2016) (2015-kroner)

Kostnadene ligger, som tidligere nevnt, betydelig over kjøttinntektene. Inntektsnivået fra kjøtt og biprodukter er de siste 4 årene på rundt ¼ av kostnadsnivået. Det er utgifter knyttet til kjøretøy og maskiner (13,5%), varekjøp (19,8%) og avskrivninger (14,7%) som står for den største andelen av de totale kostnadene. Disse tre artene utgjør da til sammen om lag 48 % av totalen. Økningen i kostnader har vedvart i perioden fram til og med 2009, men i 2010 har imidlertid Nordland klart å redusere sine kostnader. Det er postene frakt og transport, samt bygninger/anlegg, som representerer reduksjonen. Økningen i 2011 skriver seg stort sett fra kostnader til administrasjon, varekjøp og avskrivninger, mens man i 2012 til 2014 øker ytterligere spesielt på varekjøp, utstyr og kjøretøy/maskiner. I 2015 framkommer en reduksjon som følge av mindre kostnader på flere arter. Større tap av rein med påfølgende nedgang i slakteuttaket har økonomiske konsekvenser for reieierne. Samtidig er det kostnadskrevende tiltak som settes i verk for å minske tapene. Samlet gir dette et dårligere driftsresultat for den enkelte reieier.

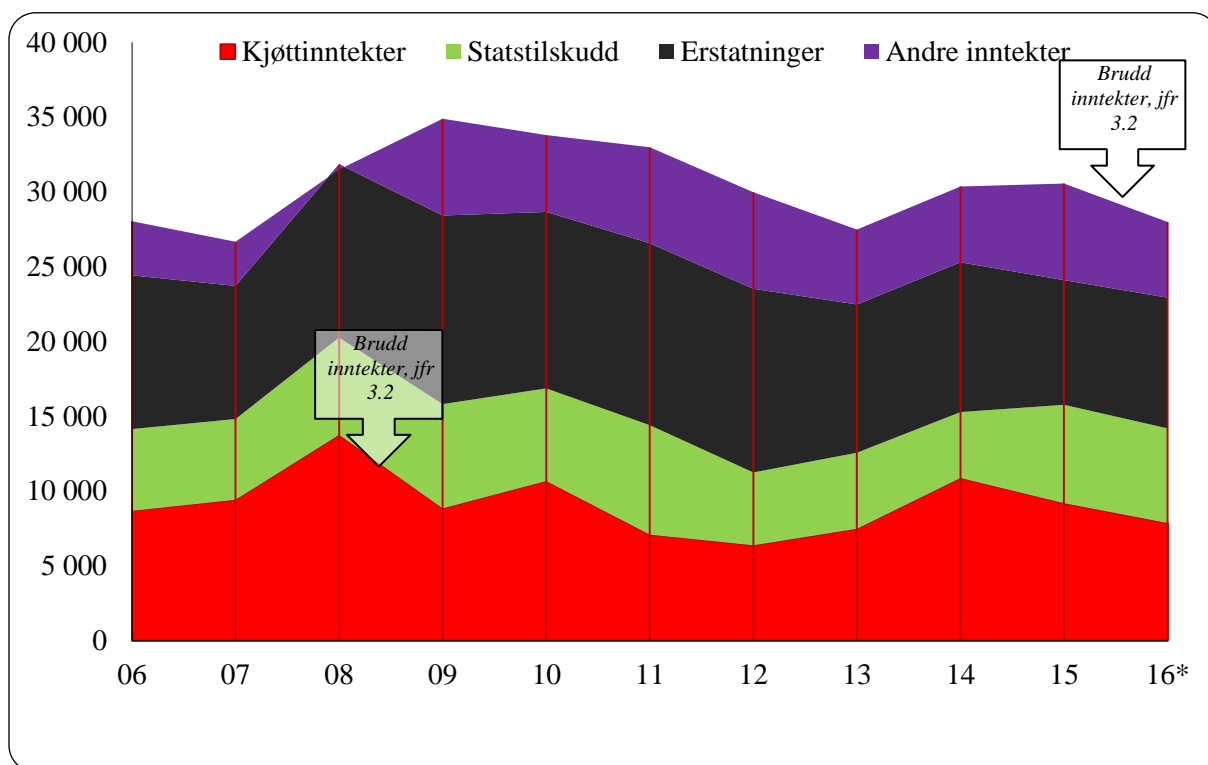
Nordland har allikevel et stabilt reintall og slakteuttak. Som tidligere vist til, var det et særskilt fall i 2009 som skyldes mangelfulle registreringer på grunn av slakting foretatt i Sverige. Utviklingen i reintall, tap og slakteuttak har imidlertid også konsekvenser for avlsarbeidet i reindriften. Det er sannsynlig at det blir satt på en del livdyr som under normale forhold ikke hadde blitt brukt som produksjonsdyr. Konsekvensene av dette vil ikke være synlig umiddelbart, men på sikt kan det gi konsekvenser i form av dårligere avlsmateriale i reinflokken.

8. Vurdering av materialet

Figur 8.1.15 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Nordland i perioden 2007-2015

Nord-Trøndelag

Figur 8.1.16 Utvikling i størrelsen på inntekstpostene i reindriftens totalregnskap i Nord-Trøndelag i perioden 2006-2016 (*Budsjett-tall for 2016) (2015-kroner)

Kjøttinntektene har vært forholdsvis stabile i hele perioden, med unntak av noen hopp i årene 2008, 2010 og 2014. I 2008 og 2010 hadde man en forholdsvis stor økning i slakteuttaket, da spesielt i 2008. I 2008 var det også gode priser som resulterte i et stort hopp i inntektskurven. Prisutviklingen har i sammenligningsperioden variert mye. Inntektsøkningen i 2008 kom som en følge av høyere priser, økning i slakteuttaket samt gode slaktevekter. Slakteuttaket i 2008 var 33 % høyere enn i 2007. Gjennomsnittsvektene er svært stabile i perioden 2006-2015, med unntak av 2010, hvor man var nede i periodens laveste slaktevekt på 22,7 kg. Vektene har forøvrig variert fra 23,4 kg til 24,3 kg.

I 2012 er kjøttinntektene på sitt laveste nivå gjennom hele perioden. Årsaken til dette er betydelig lavere priser sammenlignet med årene før, kombinert med et lavt slakteuttak dette året. Nedgangen per kg. kjøtt fra toppåret 2009 er på i overkant av 26,49 kr. per kg. kjøtt. I 2015 er kjøttinntektene på sitt høyeste nivå gjennom perioden. Sammenlignet med 2012 er slaktekvantumet dette året økt med 35%, og pris per kg. kjøtt økte med 43%. Dette kan forklares med gode produksjonsår, mindre tap av rein til rovvilt og større slaktevillighet på grunn av gode priser og generasjonsoverganger.

Det er to hovedperioder for slaktning i Nord-Trøndelag. Høstslakt skjer like etter brunst i månedsskiftet oktober/november, når slaktevekter, kvalitet og pris er på topp. Vinterslakten tas rundt juletider. Forholdene for den tidligere vinterslakten like før jul har i dette området vært utfordrende i flere år, på grunn av høye temperaturer, lite frost og nedbør i form av regn i november og desember. Dette har resultert i at i snitt de ti siste årene er 30% av reinen slaktet etter nyttår.

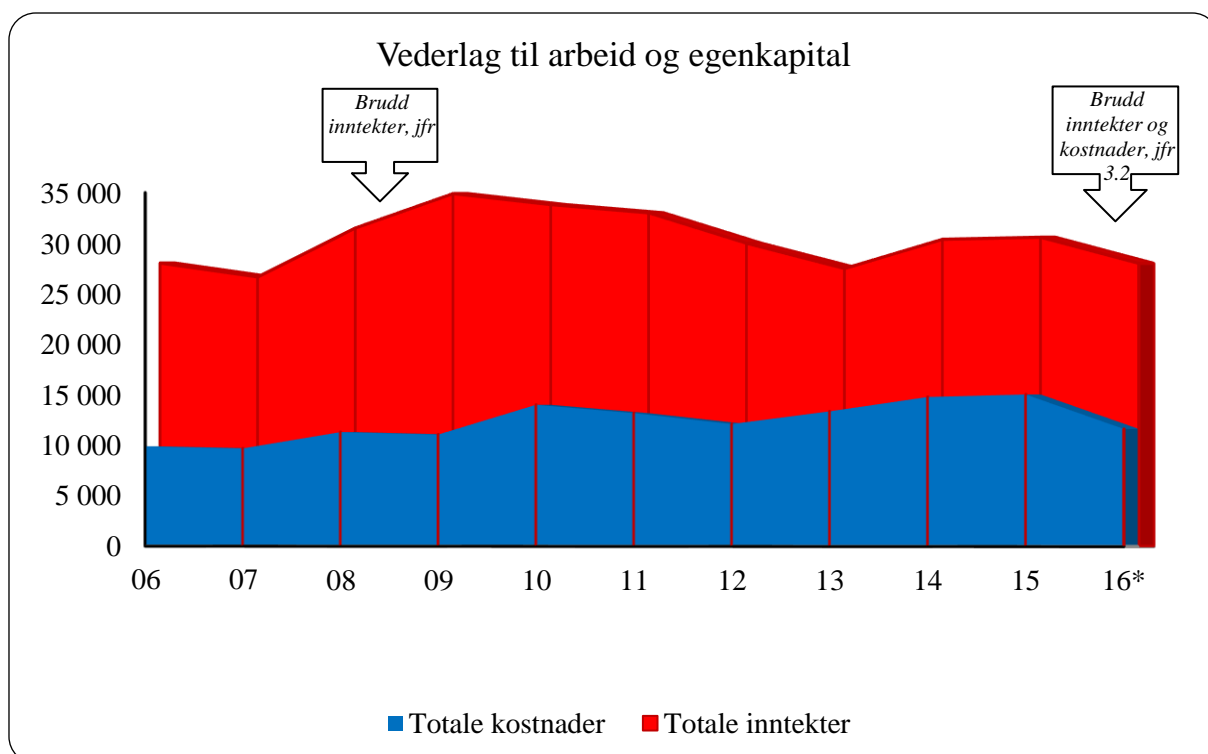
Tilskuddsnivået i Nord-Trøndelag hadde fram til og med 2007 en negativ utvikling. Etter endringen i tilskuddsordningene fra og med avtaleåret 2003/2004, har nivået på oppnådde tilskudd vært nedadgående. Både produksjonspremie, kalveslakteilskudd og tidligslakteilskudd er direkte knyttet opp mot enten kjøttverdien eller slakteuttaket, og varierer i samme takt som kjøttinntekten. I perioden 2008 – 2011 var imidlertid tilskuddsutbetalingene bedre; i 2009 og 2011 kommer dette hovedsakelig som en følge av høyere utbetalinger knyttet til de produksjonsrettede tilskuddene etter høye slakteuttak. Fra og med 2012 er man igjen på samme nivå som i 2007.

Erstatningsnivået på dyr tatt av rovvilt har vært økende til og med 2012, og synliggjør de betydelige utfordringer dette medfører for reindriften i Nord-Trøndelag. Reineierne i Nord-Trøndelag får erstattet en større del av det omsøkte tapet enn reineierne i øvrige områder. I perioden 2013-2015 har imidlertid utbetalingene vært nedadgående, og erstatningsandelen (antall erstattet i forhold til omsøkt) er både i 2014 og 2015 på under 50 %. Dette tallet lå i 2008 på 63,5%.

Bortfallet av produksjonspremie pga. mindre slakteuttak kompenseres delvis med at den inngår som et grunnlag for erstatningssummen for godkjente tap til rovdyr.

Erstatningsutbetalingene i Nord-Trøndelag er i hovedsak knyttet mot rein tatt av rovvilt. Utbetalingene knyttet til arealinngrep utgjør ca. 5 % av de totale erstatningene og er således av mindre betydning for den økonomiske utviklingen i dette området.

Den totale *erstatningsandelen* for rein tatt av rovvilt i Nord-Trøndelag de fem siste årene (2012-2016) er på ca. 51 % (andel erstattet i forhold til omsøkt).

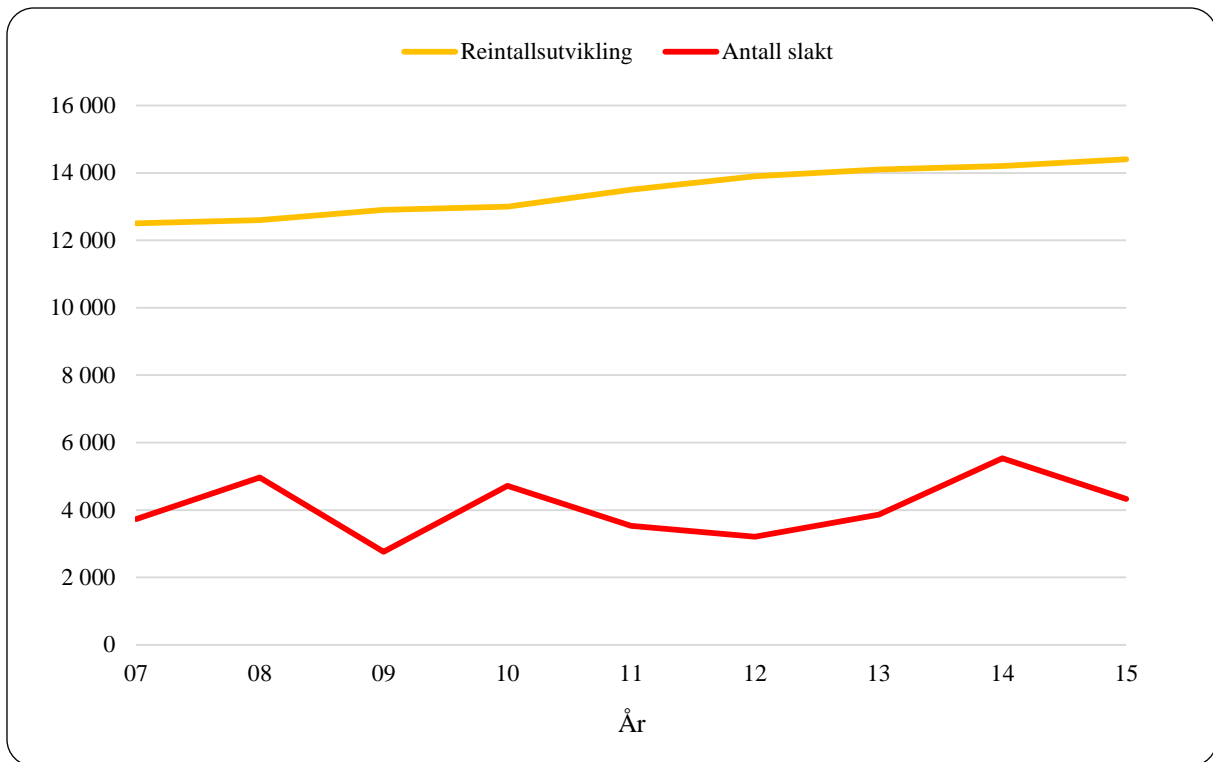

Figur 8.1.17 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Nord-Trøndelag i perioden 2006-2016 (*Budsjett-tall for 2016) (2015-kroner)

Kostnadsnivået har vært stigende i perioden fram til 2010, og de stabiliserte seg på dette nivået til og med 2013. I 2014 og 2015 ser vi en forholdsvis stor kostnadsøkning sammenlignet med årene før, og man er nå på periodens høyeste nivå. Bakgrunns materialet viser at det særlig er utgifter til kjøretøy og maskiner som har økt. Generelt mener man imidlertid at det økte kostnadsnivået gjennom perioden har sannsynligvis også en sammenheng med rovviltsituasjonen. Både dokumentasjonskravene og økte behov for gjeting og tilsyn har økt bruken av motoriserte kjøretøyer betraktelig. Endret områdebruk har også medført større bruk av helikopter i forbindelse med samlinger. Bakgrunns materialet viser at postene frakt og transport, leie og fremmedtjenester, som kan relateres til ovenstående, til sammen utgjør ca 23 % av de totale kostnadene. Gjennomsnitt i landet for øvrig på disse postene er ca 15 %.

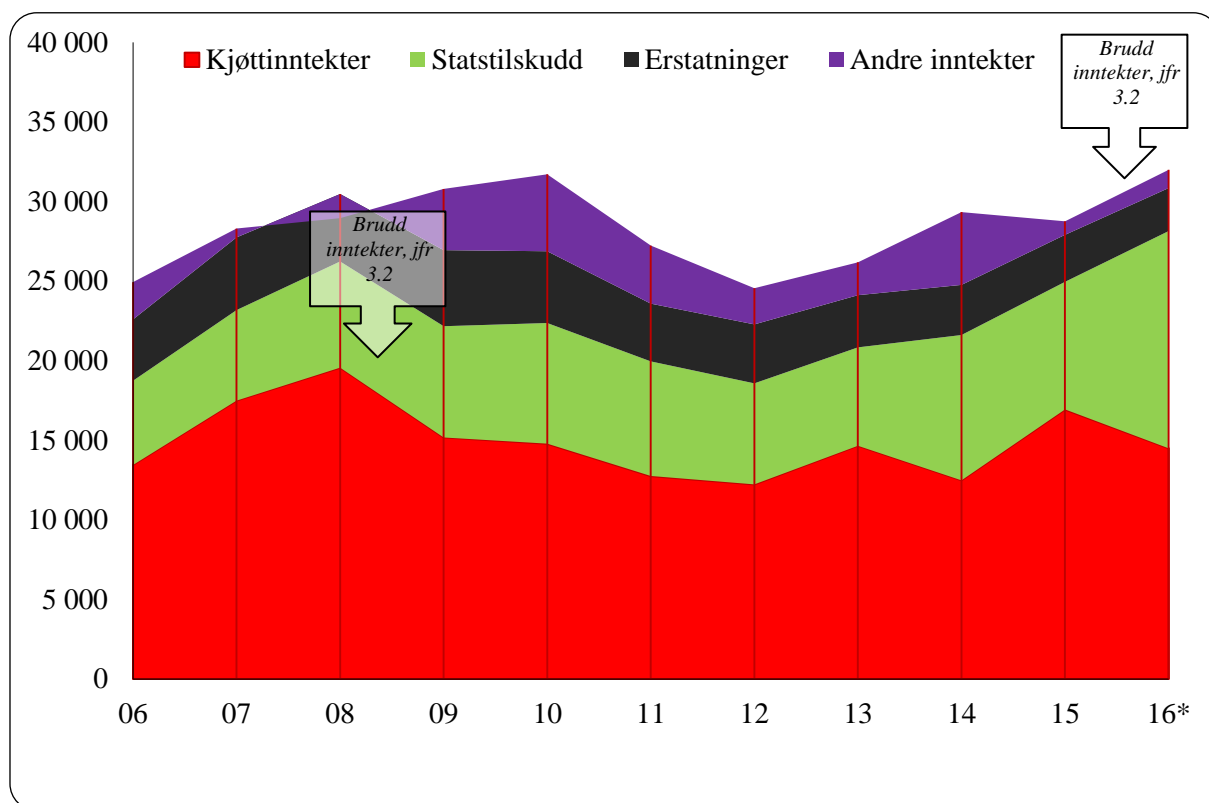
For øvrig kan nevnes at det er en klar utvikling mot at en større del av familiens totale inntekt kommer fra lønnsinntekt utenom næringen. For dette området gjelder også at man per i dag er inne i en periode med generasjonsoverganger, der flere nye ledere av siidaandeler fortsatt er i en oppbyggingsfase. Det er et markert trekk at oppbyggingsfasen går over flere år enn tidligere.

8. Vurdering av materialet

Figur 8.1.18 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Nord-Trøndelag i perioden 2006-2015

Sør-Trøndelag/Hedmark

Figur 8.1.19 Utvikling i størrelsen på inntekstpostene i reindriftens totalregnskap i (*Budsjett-tall for 2016) (2015-kroner)

Utviklingen i Sør-Trøndelag/Hedmark har i stor grad vært preget av stabilitet og forutsigbarhet.

Kjøttinntektene har gjennom store deler av perioden vært større enn både kostnader, erstatninger og statstilskudd. Området hadde en relativt stor inntektsøkning fra 2006 til 2008. Økningen i 2007 skyldes en kombinasjon av høyere slakteuttak og økte priser sammenlignet med 2006. Fra 2007 til 2008 har inntektsøkningen en direkte sammenheng med prisøkningen på hele 25,5 %. Slakteuttaket i 2008 gikk noe ned sammenlignet med året før. Inntektene gikk deretter jevnt nedover helt til i 2012, og vi ser for første gang at kostnadene var høyere enn kjøttinntektene. Dette gjentar seg i 2014. Forskjellen i 2012 kom som en følge av noe lavere inntekter på grunn av reduksjon i pris per kg. kjøtt, mens man i 2014 har et særlig lavt slakteuttak sammenlignet med resten av perioden. I 2015 øker både slakteuttak, gjennomsnittlig slaktevekt og pris per kg kjøtt, noe som gir en god inntektsøkning dette året.

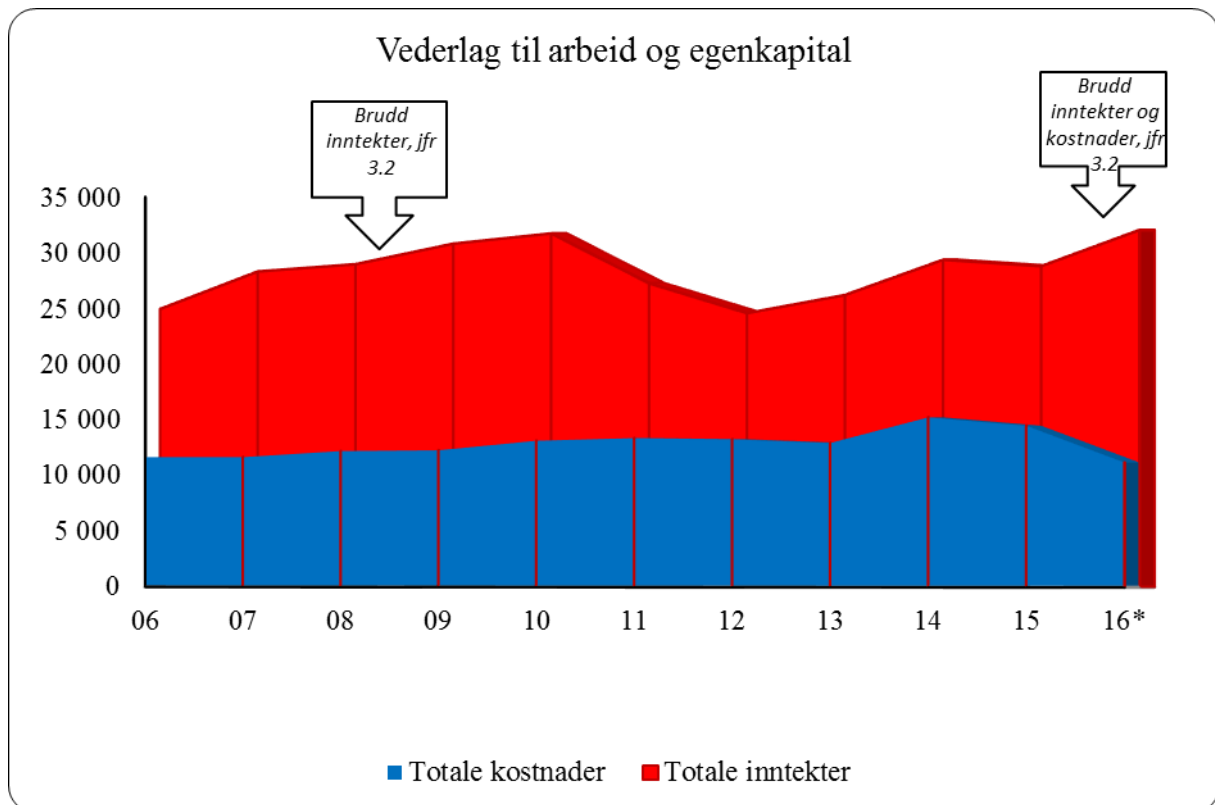
Prisene i Sør-Trøndelag har gjennom hele perioden ligget høyere enn de totale gjennomsnittsprisene for landet sett under ett. I 2008, når de totale gjennomsnittsprisene var på sitt høyeste, oppnådde man i dette området 83,29 kr. per kg. kjøtt. Til sammenligning kan nevnes at man i den sonen med lavest pris dette året hadde en pris på 70,12 per kg. kjøtt. Både i 2011 og 2012 ser vi en stor prisreduksjon som forklarer fallet i inntektskurven. I årene fra 2013 til 2015 var det igjen en oppgang i prisen, og økningen fra 2012 til 2015 er på 36%. De gode prisene er i stor grad et resultat av gode slaktevekter og høy kvalitetsklasse på kjøttet.

Gjennomsnittsvektene i Sør-Trøndelag er stabile med en noe økende tendens. I 2009 var de oppe i periodens høyeste gjennomsnittsvekt med 25,9 kg. Sammen med tamreinlagene er dette det området som utpeker seg med høyest totalproduksjon per livrein.

Tilskuddsnivået er stabilt. Fra og med 2006 til og med 2010 var tilskuddsandelen jevnt stigende, etterfulgt av en generell nedgang i 2011 og 2012 som er jevnt fordelt på de ulike tilskuddene. I 2014 har man periodens høyeste tilskuddsutbetalinger, og dette kommer som en følge av en markant økning i produksjonstilskuddet etter et høyt slakteuttak i 2013.

Erstatningsutbetalingene er stabile og dreier seg i all hovedsak om erstatninger for rein tatt av rovvilt. I 2011 og 2012 ser vi imidlertid en liten reduksjon i erstatningsutbetalingene; i 2011 er dette et resultat av reduserte erstatninger for arealinngrep, mens det i 2012 er erstatninger for rein tatt av rovvilt som utgjør reduksjonen. Erstatningsutbetalingene har i 2013 og 2014 igjen stabilisert seg, nå på samme nivå som i 2011 og 2012, mens man i 2015 har de laveste utbetalingene gjennom hele perioden.

Den totale *erstatningsandelen* for rein tatt av rovvilt i Sør-Trøndelag de fem siste årene (2012-2016) er på ca. 39 % (andel erstattet i forhold til omsøkt).

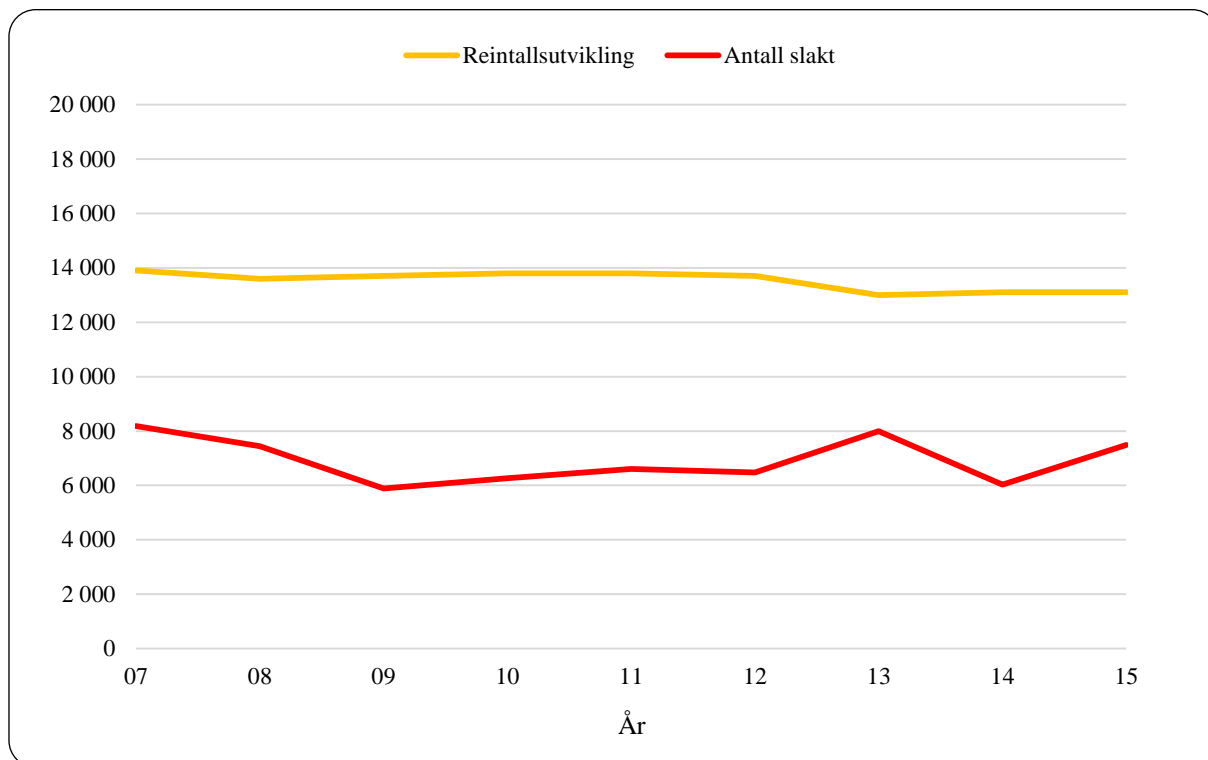
Figur 8.1.20 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Sør-Trøndelag/Hedmark i perioden 2006-2016 (*Budsjett-tall for 2016) (2015-kroner)

Kostnadsnivået bærer preg av store utgifter på posten kjøretøy og maskiner som utgjør den største kostnadsposten, med en total gjennomsnittlig andel på 19 % for perioden sett under ett. Kostnadsnivået har vært svakt stigende fra og med 2007, og i 2010 ser vi en litt større økning som følge av økte utgifter til utstyr og øvrige varekjøp. Fra 2010 til 2013 har kostnadene vært stabile, også innad mellom kostnadstypene. I 2014 er det en stor økning, som ser ut til å knytte seg til høyere utgifter til kjøretøy/maskiner og utstyr. Sistnevnte utgjorde i 2014 22 %

8. Vurdering av materialet

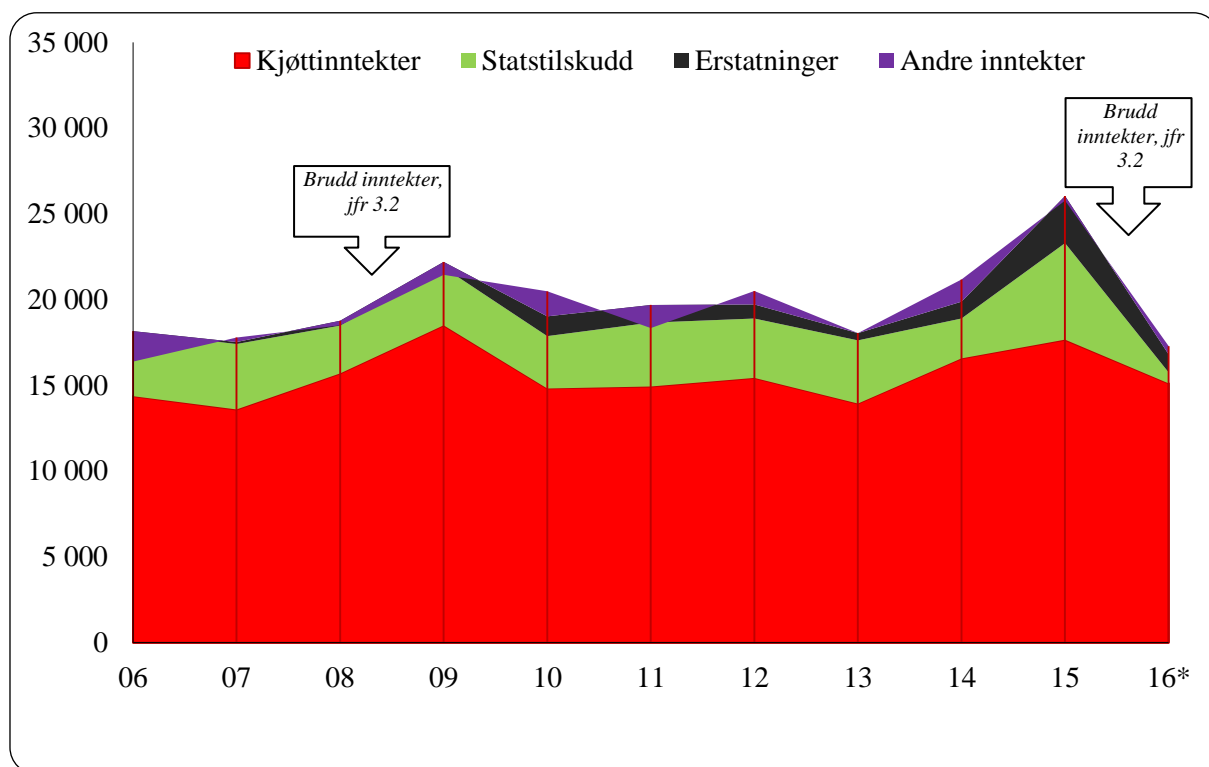
av området totale kostnader. I 2015 er disse postene redusert, men fortsatt var de på totalt 34% av de samlede kostnadene.

Perioden sett under ett er det 2009 som kan betegnes som periodens beste år, da var vederlaget til arbeid og egenkapital på sitt høyeste. Dette kom stort sett som en følge av en økning i andre inntekter og erstatningene.

Figur 8.1.21 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Sør-Trøndelag/Hedmark i perioden 2007-2015

Tamreinlag

Figur 8.1.22 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap hos tamreinlagene i perioden 2006-2016 (*Budsjett-tall for 2016)(2015-kroner)

Kjøttinntektene har gjennom hele perioden vært høyere enn de øvrige hovedpostene, og den økonomiske situasjonen hos tamreinlagene har dermed vært gjennomgående positiv. Inntektsreduksjonen i 2007, 2010 og 2013 kom som en kombinasjon av lavere gjennomsnittsvekter og lavere slakteuttak. I 2012 hadde området periodens høyeste gjennomsnittlige slaktevekt på 31,2 kg.

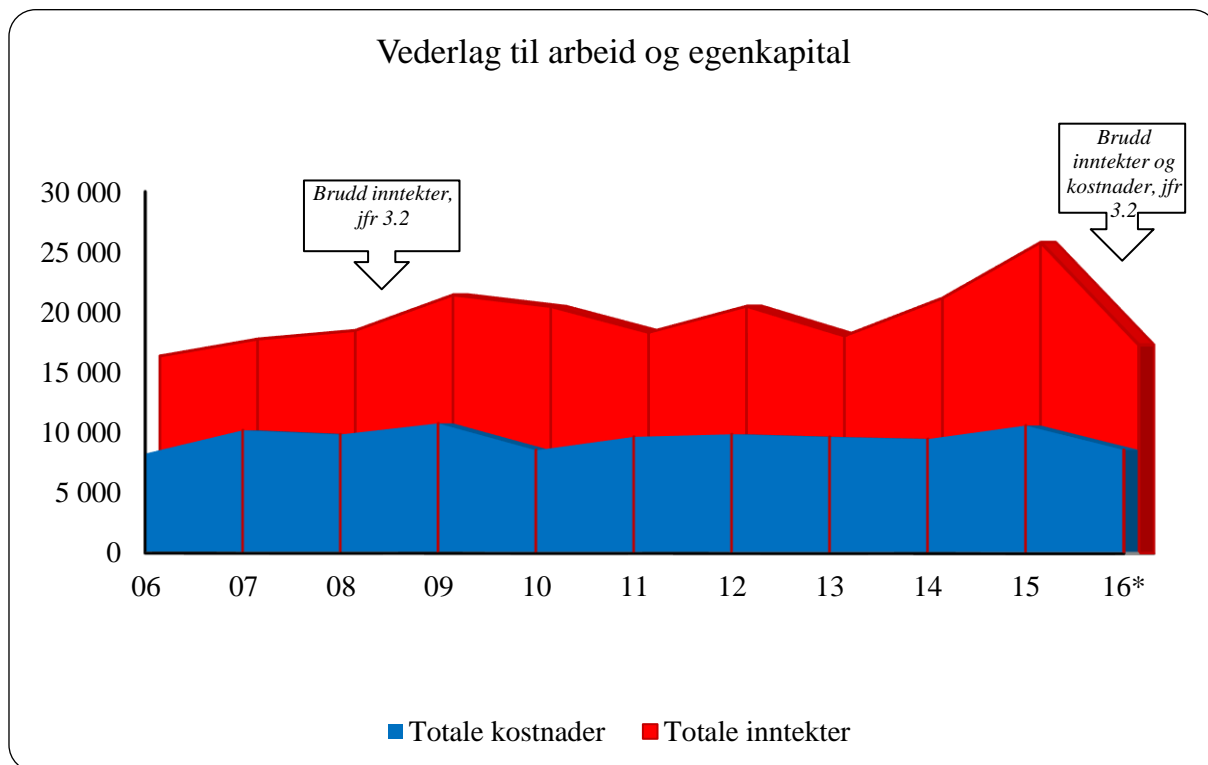
I 2006 var prisene i dette området på sitt laveste når man ser sammenligningsperioden under ett. Fra 2006 til 2009 var det en økning på 43 %. Prisene har deretter gått ned med ca 18 % til 2013. Tamreinlagene hadde likevel i 2013 den høyeste pris på landsbasis med 67,34 kr, og på lik linje med de øvrige områdene har disse økt jevnt til og med 2015.

Tilskuddsnivået har vært noe varierende gjennom perioden. Tamreinlagene har stabile inntektsoverføringer på de ordinære tilskuddene. De postene som skaper variasjoner i de totale tilskuddsbeløpene er hvorvidt det foreligger investeringer som utløser tilskudd, samt størrelsen på tilskudd til tiltak mot radioaktiv forurensning. Tamreinlagene er det området som gjennom årene har mottatt hovedandelen av denne typen tilskudd. Det er særlig kompensasjonen for tidligslakt som har vært dominerende. I 2011 og 2015 hadde også tamreinlagene forholdsvis stor utbetaling knyttet til tap av rein ved ulykke, noe som gav utslag i en høyere utbetaling på de totale tilskuddene.

Erstatningsnivået hos tamreinlagene har vært svært lavt, og omfatter kun erstatninger for tap av rein. Dette tilsier at man her mister få dyr til rovvilt, noe som gir mer forutsigbare rammer for produksjon av reinkjøtt til menneskelig føde. I 2010 og 2011 har man faktisk en markant

økning på dette området; sammenlignet med 2009 har erstatningsutbetalingene for rein tatt av rovvilt økt med omlag 250 %. Dette er noe redusert i 2012 og 2013, men øker igjen i 2014 og 2015.

Den totale *erstatningsandelen* for rein tatt av rovvilt hos tamreinlagene de fem siste årene (2012-2016) er på ca. 42 % (andel erstattet i forhold til omsøkt).

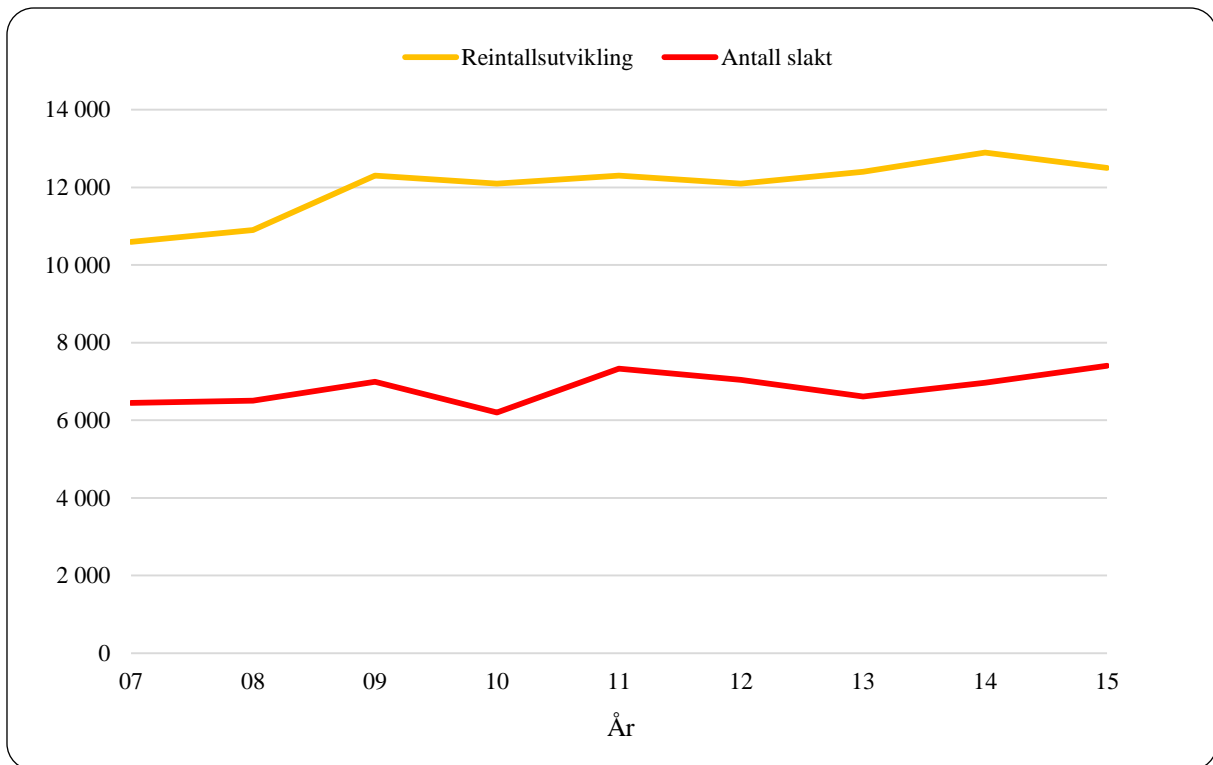
Figur 8.1.23 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i tamreinlagene i perioden 2006-2016 (*Budsjett-tall for 2016) (2015-kroner)

Kostnadene har stort sett vært stabile; fra å ligge på 6,9 mill.kr i 2006 har det i perioden 2007 til og med 2014 variert mellom 8,6 mill. kr. og 9,6 mill. kr. I 2015 ser vi derimot en økning til 10,3 mill. kr. Dette kommer som en direkte følge av at utstyrsposten er bortimot fordoblet. Variasjoner i kostnadsføringen gjør det vanskelig å finne tendenser, men vi ser at det stort sett er utstyrsposten og varekjøp som står for mesteparten av kostnadene med sine 57 % av de totale kostnadene gjennom sammenligningsperioden.

Tamreinlagene er også det området som utpeker seg med høyest produktivitet blant samtlige områder. Totalproduksjonen per livrein gjennom perioden har ligget mellom 14 kg. per dyr og 17,4 kg. per dyr. Gjennomsnittet for hele reindriften gjennom perioden har ligget mellom 5,2 kg. per dyr og 8,7 kg. per dyr, hvor den høyeste produktiviteten var i begynnelsen av perioden. Høy totalproduksjon per livrein innebærer god kalvetilgang, lite tap og gode slaktevekter.

I 2015 er resultatmålet for arbeid og egenkapital på sitt høyeste gjennom sammenligningsperioden. Dette med bakgrunn i høyere inntekter fra både kjøtt samt økning i statstilskudd og erstatninger.

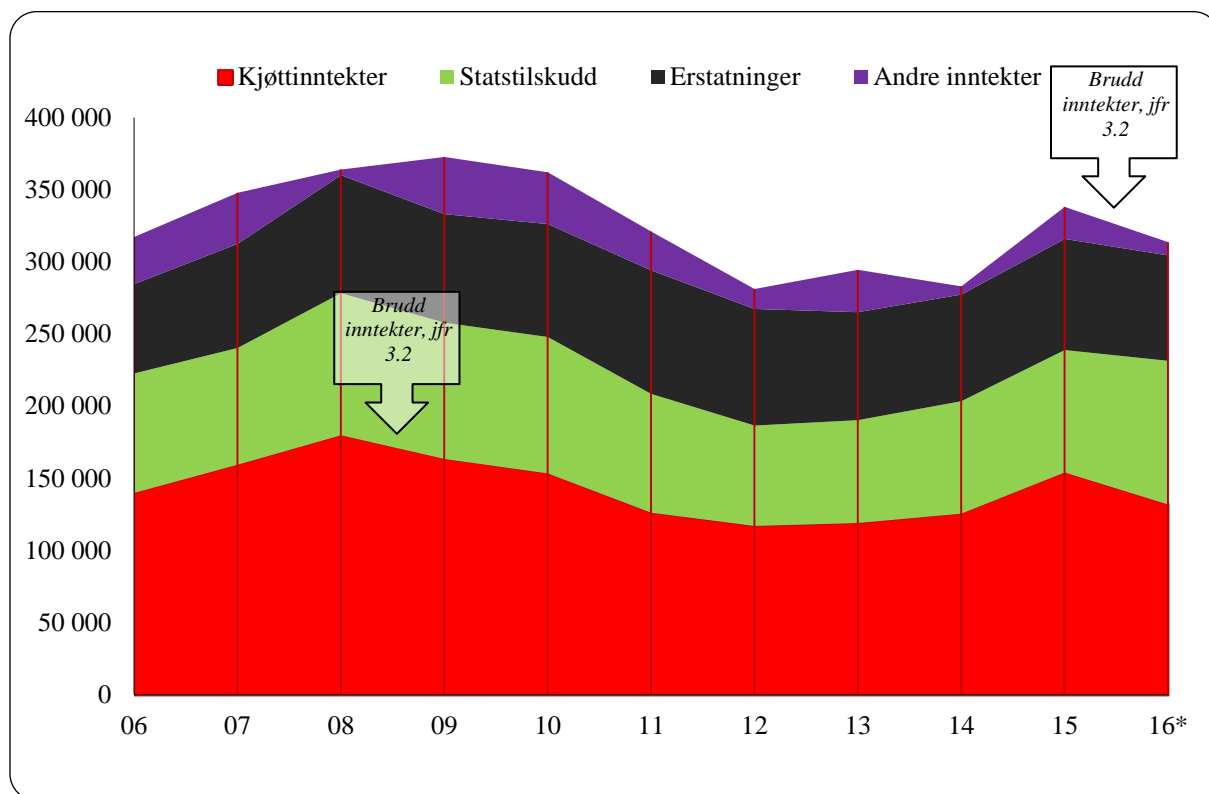
8. Vurdering av materialet

Figur 8.1.24 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt hos tamreinlagene i perioden 2006-2015

8.2 Generelle vurderinger

I dette avsnittet vurderes den økonomiske utviklingen i reindriftsnæringen med utgangspunkt i sentrale poster i totalregnskapet. Figurene 8.2.1 og 8.2.2 danner grunnlaget for vurderingene.

Figur 8.2.1 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i perioden 2006-2016 (*Budsjett-tall for 2016) (2015-kroner)

Kjøttinntektene var økende til og med 2008. I 2009 opplevde man imidlertid en reduksjon i inntektene, dette med bakgrunn i avdekking av feil prisrapportering fra slakteri. Her henvises det til avsnitt om priser under kap. 3.2.

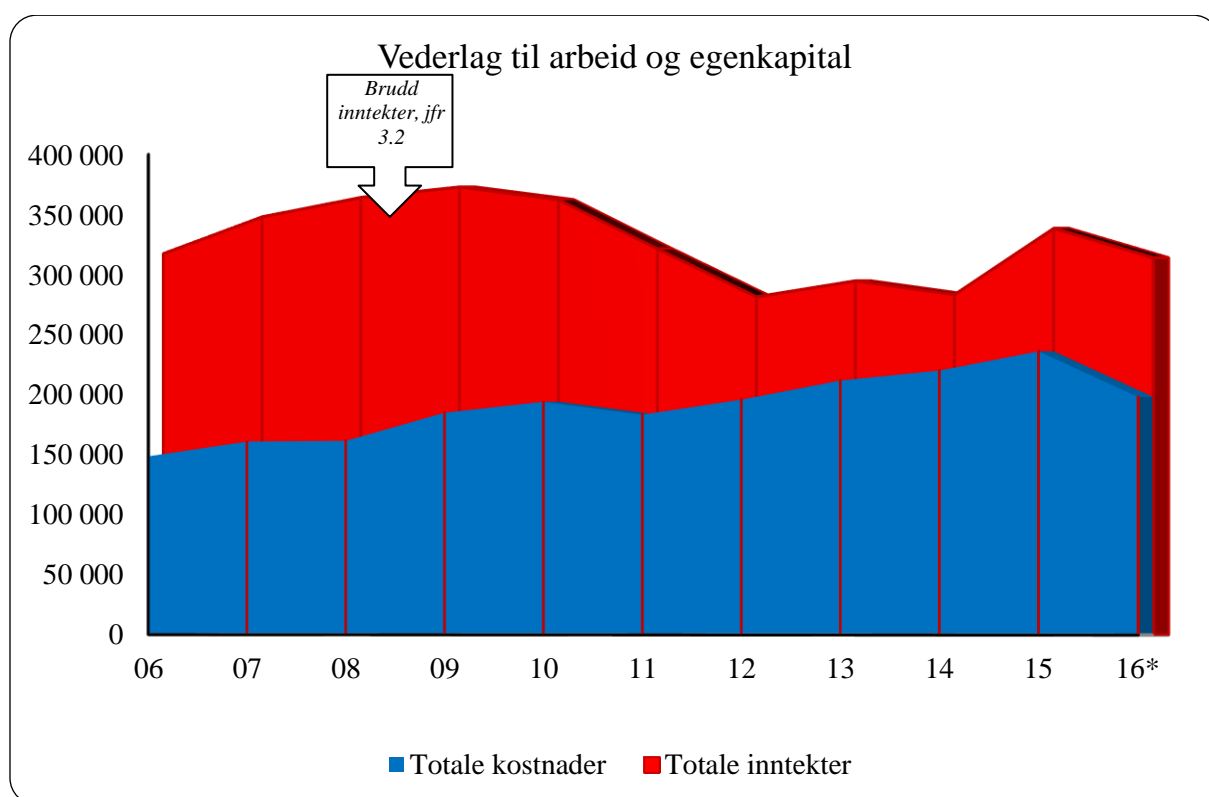
I 2010 gjorde en vanskelig markedsituasjon at prisene ble ytterligere redusert, etter at de først var korrigert ned som følge av feilrapporteringen. Prisreduksjonen fortsatte til og med 2012, mens den de to siste årene har hatt en positiv utvikling. Økningen i pris fra 2012 til 2015 er på 37,5 %, og de totale inntekter fra kjøtt og biprodukter har økt med 40 % i samme periode.

Slaktekvantumet er redusert med 4 % fra 2006 til 2015. Antall slakt har i samme periode økt med 11 %. Gjennomsnittlig slaktevekt er i samme periode redusert fra 23,8 kg til 22,1 kg (-7,1 %). Samtidig ser vi at vektene i 2006 var på sitt høyeste perioden sett under ett, med sine 23,8 kg. Den gjennomsnittlige slaktevekt påvirkes også av hvor stor andel kalveslaktet utgjør. Andel kalveslakt var 68 % i 2006 og 78 % i 2015.

Tilskuddsnivået målt i faste priser har vært varierende, med en nedadgående tendens gjennom perioden. De største utbetalingene finner vi i perioden 2008 til 2010, men økningen disse årene baserte seg i stor grad på den type tilskudd som ikke er produksjonsrettet. Dersom vi ser

på de tilskuddene som er direkte avhengig av produksjonen, utgjorde disse i årene 2014 og 2015 en større andel av de totale tilskuddene enn i perioden for øvrig. De produksjonsavhengige tilskuddene utgjør om lag 45 % av de totale tilskuddsutbetalingene gjennom perioden.

Erstatningsnivået økte mye i begynnelsen av sammenligningsperioden, og hadde i løpet av tre år (2008) fordoblet seg. Økningene i 2006 og 2007 må sees i sammenheng med engangsutbetalinger for arealinngrep i Troms og Finnmark. Andelen rovvilterstatninger økte imidlertid også mye i 2006 i forhold til perioden før, denne økningen må sees i sammenheng med en endring i erstatningsbeløpene, hvor man fra 2006 inkluderte tapt produksjonspremie i utbetalingene. Helt til 2011 hadde erstatningsutbetalingene en stor økning hvert år, og det er hovedsakelig utbetalinger knyttet til rovvilttap som utgjør økningen. I årene etter er utbetalingene nedadgående, og bakgrunnsmateriale viser også at den totale erstatningsandelen (andel erstattet i forhold til omsøkt) har gått ned.

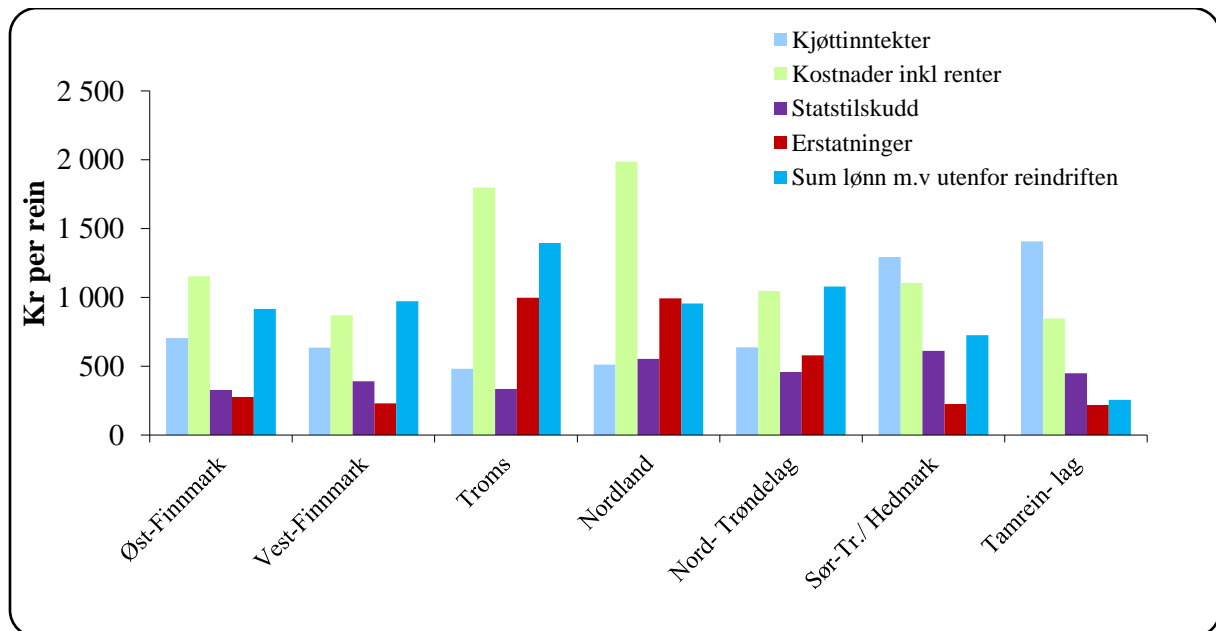
Figur 8.2.2 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i perioden 2006-2016 (*Budsjett-tall for 2016) (2015-kroner)

Kostnadene har økt hvert år, med unntak av 2006 og 2011. Dersom vi sammenligner 2015 med det året i sammenligningsperioden hvor kostnadene var på sitt laveste (2006), finner vi en økning på omlag 61 %. De største utgiftene går til kjøretøy og maskiner (17,5 %), avskrivninger (18 %) samt utstyr (13,5 %) og varekjøp (14 %). Dette er beregnet for perioden under ett. For øvrig ser man at postene varekjøp og utstyr er poster som har en økende tendens hele perioden igjennom, bakgrunnsmateriale at disse to postene har en økning på henholdsvis 204 % og 208 % fra 2006 til og med 2015.

Reindriftsnæringen har totalt sett hatt en forholdsvis svak økonomi i hele sammenligningsperioden. Kjøttinntektene har i det vesentligste vært lavere enn kostnadene, med unntak av årene 2006 til 2008. Man har i stor grad vært avhengig av statstilskudd og

erstatninger. Resultatmålene blir deretter, og 2008 er periodens beste år ut fra vederlaget til arbeid og egenkapital. Kjøttinntektene ble imidlertid redusert i 2009 på grunn av et lavere prisnivå enn antatt, og sammenholdt med de økte kostnadene dette året var resultatet dårligere enn foregående år.

Figur 8.2.3 viser fordelingen av totalregnskapets hovedposter i 2015 etter reinbeiteområde og reintall. Som det fremgår av kapittel 7.1, har ”sum lønn m.v. utenfor reindriften” stor betydning for økonomien i næringen. For å gi et inntrykk av *hvor stor* betydning disse inntektene har, er også sum lønn m.v. tatt med i figuren.

Figur 8.2.3 Fordeling av totalregnskapets hovedposter og ”sum lønn m.v. utenfor næringen” i 2015 etter reintall (kr. per rein)

Det fremgår av figuren at Sør-Trøndelag/Hedmark og tamreinlagene har den sunneste økonomien i næringen. Her er kjøttinntektene per rein større enn kostnadene, statstilskuddene og erstatningene per rein.

Erstatningene per rein er høyest i Troms og Nordland, og lavest i tamreinlagene.

Statstilskuddene per rein er høyest i Sør-Trøndelag/Hedmark, og lavest i Øst-Finnmark.

Troms og Nordland skiller seg ut som reinbeiteområdene med den svakeste økonomien i næringen, ettersom kostnadene per rein ligger klart høyest, kombinert med lave kjøttinntekter per rein.

Figuren viser for øvrig at sum lønn m.v. utenfor reindriften har størst betydning i Troms og Nord-Trøndelag, og minst betydning hos tamreinlagene.

Vedlegg

1. Tabeller

Vedleggstabell 1 Kjøttinntekter i 2015 (1 000 kr)

Reinbeiteområde	Ant. slakt	Snittvekt	Tonn	Snittpris	Verdi (1000 kr)
Polmak/ Varanger	13 660	22,10	302	82,27	24 839
Karasjok øst	5 014	21,58	108	79,30	8 582
Karasjok vest	8 325	20,74	173	75,64	13 057
Øst-Finnmark	26 999	21,58	583	79,95	46 478
Kautokeino øst	8 172	20,99	172	79,43	13 628
Kautokeino midt	11 668	20,09	234	74,63	17 492
Kautokeino vest	13 279	19,48	259	74,34	19 231
Vest-Finnmark	33 119	20,07	665	75,81	50 389
Troms	1 884	30,68	58	101,16	5 847
Nordland	2 481	32,73	81	91,10	7 398
Nord-Trøndelag	4 535	24,42	111	82,91	9 182
Sør-Tr. / Hedm.	7 754	26,08	202	83,76	16 938
Tamreinlag	7 423	29,33	218	81,16	17 667
Totalt	84 195	22,77	1 917	80,28	153 898

Vedleggstabell 2 Kjøttinntekter i perioden 2011-15 (1 000 kr)

Slakteuttak	2011	2012	2013	2014	2015
Slakteri	67 163	69 018	69 842	63 091	76 349
Privat	11 260	10 780	10 840	10 840	7 846
Totalt antall dyr	78 423	79 798	80 682	73 931	84 195
Gj. vekt ¹	23,61	23,60	23,24	23,79	22,77
Prod. i tonn	1 852	1 883	1 875	1 759	1 917
Pris (kr/kg)	63,50	58,37	60,92	69,78	80,28
Inntekt	117 562	109 932	114 221	122 767	153 896

¹ Inklusive beregnet privat forbruk og omsetning

Vedleggstabell 3 Ordinære inntektsoverføringer i perioden 2011-15 (1 000 kr)

Reinbeiteområde	2011	2012	2013	2014	2015
Polmak/Varanger	5 664	5 188	9 382	9 447	7 144
Karasjok øst	4 522	2 968	4 092	3 762	3 836
Karasjok vest	5 862	4 610	4 230	7 196	6 900
Øst-Finnmark	16 048	12 766	17 705	20 406	17 880
Kautokeino øst	4 873	3 202	4 774	6 459	6 933
Kautokeino midt	9 109	6 877	6 604	8 752	9 895
Kautokeino vest	4 162	2 686	2 808	2 230	6 050
Vest-Finnmark	18 143	12 765	14 186	17 441	22 878
Troms	2 620	2 423	2 441	3 166	2 705
Nordland	3 471	2 671	3 315	2 750	3 723
Nord-Trøndelag	4 270	3 350	3 668	3 566	5 330
Sør-Tr./Hedmark	6 102	5 848	5 858	8 436	6 800
Tamreinlag	2 713	2 819	3 135	2 278	3 835
Totalt:	53 367	42 643	50 308	58 043	63 151

Vedleggstabell 4 Inntektsoverføringer per siidaandel i 2015 (1 000 kr)

Reinbeiteområde	2015		
	Prod. avh.	Andre	Totalt
Polmak/Varanger	162 371	13 614	175 985
Karasjok øst	73 760	15 383	89 144
Karasjok vest	98 577	17 104	115 681
Øst-Finnmark	107 712	15 640	123 352
Kautokeino øst	113 648	37 962	151 610
Kautokeino midt	105 270	47 761	153 031
Kautokeino vest	112 037	14 201	126 237
Vest-Finnmark	109 464	36 230	145 694
Troms	56 348	19 313	75 660
Nordland	88 640	36 013	124 653
Nord-Trøndelag	136 676	16 054	152 730
Sør-Tr./Hedmark	226 666	31 300	257 966
Sum tilskudd per siidaandel:	117 381	26 422	143 803

Vedleggstabell 5 Tiltak mot radioaktivitet i perioden 1990-2015 (1 000 kr)

År	Anlegg/ foring/tap	Tidlig slakt	Kostholds- komp.	Nedføring	Totalt
1990	1833	0	3281	0	5 114
1991	2200	0	2515	0	4 715
1992	2 811	0	1 358	0	4 169
1993	2 306	682	1 276	0	4 264
1994	1 017	1 360	1 492	0	3 869
1995	3 352	2 005	1 217	0	6 574
1996	1 702	778	855	0	3 334
1997	867	1 892	866	0	3 625
1998	1 613	1 312	807	0	3 732
1999	1 276	1 560	806	0	3 633
2000	554	1 597	618	30	2 799
2001	498	1 456	775	192	2 921
2002	173	1 234	403	85	1 894
2003	270	1 186	1 021	180	2 657
2004	310	1 013	707	197	2 227
2005	186	1 673	686	0	2 545
2006	0	1 075	156	0	1 231
2008	343	156	132	0	631
2009	412	518	4	1	935
2010	545	273	13	6	837
2011	755	774	4	0	1 532
2012	266	530	3	37	835
2013	337	377	0	0	715
2014	0	57	0	224	281
2015	0	0	0	167	167
Total	23 625	21 509	18 994	1119	65236

Vedleggstabell 6 Erstatninger for tap av rein 2011-15 (1 000 kr)

	2011	2012	2013	2014	2015
Miljødirektoratet – tap rovvilt	72 060	69 389	62 771	62 775	58 940
Jernbaneverket – tap tog	1 356	1 781	2 433	1 006	2 069
Forsikringsselskaper – tap bil	2 682	1 503	2 320	2 768	1 006
Reindrifftavtalen – andre store tap	443	506	202	0	1 835
Totalt	76 541	73 178	67 725	66 550	63 850

2. Tabelloversikt

Forord	1
Sammendrag	2
Čoahkkáigeassu	5
Innhold	8
1. Økonomisk utvalg	10
1.1 Mandat	10
1.2 Medlemmer og sekretariat	10
1.3 Utvalgets arbeid	11
2. Mål og virkemidler i reindriftspolitikken	12
2.1 Reindriftspolitiske mål	12
2.2 Reindriftspolitiske virkemidler	14
3. Grunnlag og forutsetninger	16
3.1 Prinsipper	16
3.2 Materiale og metode	17
4. Totalregnskap 2015 og budsjett 2016	25
4.1 Produksjonsbaserte inntekter	25
Tabell 4.1.1 Kjøttinntekter i 2015 og 2014 (1 000 kr.)	25
Tabell 4.1.2 Fordeling av antall slakt til slakteri mellom ulike sesonger	26
Tabell 4.1.3 Andel av totalt slakt	27
Tabell 4.1.4 Utvikling i gjennomsnittsvæker (slakt til slakteri) i perioden 2011-15 (kg) ...	27
Tabell 4.1.5 Gjennomsnittlige slaktevekter (levert til slakteri) for kalv, voksne dyr og totalt i 2014 og 2015 (kg)	28
Tabell 4.1.6 Prisetutvikling i perioden 2011-15, og endring fra 2014 til 2015 (kr. per kg. kjøtt omsatt via slakteri)	29
Tabell 4.1.7 Utvikling i verdien av den totale kjøttproduksjonen i perioden 2011-15	30
Tabell 4.1.8 Korrigert reintall per 31. mars i perioden 2011-15, og reintall per 31. mars 2016 (avrundet)	33
Tabell 4.1.9 Produksjon, bestand og verdi i perioden 2011-15	34
Tabell 4.1.10 Verdi av endring i samlet livdyrverdi for perioden 1. januar - 31. desember i 2015 og 2014	34
Tabell 4.1.11 Binæringsinntekter i perioden 2011-15 (1 000 kr)	35
Tabell 4.1.12 Andre produksjonsbaserte inntekter i 2015 (1 000 kr)	36
4.2 Statstilskudd, tiltak mot radioaktivitet og forebyggende tiltak mot rovviltskader	36
Tabell 4.2.1 Inntektsoverføringer i perioden 2011-2015 (1 000 kr)	37
Tabell 4.2.2 Inntektsoverføringer i 2015 etter inntekstpost og reinbeiteområde (1 000 kr)	38
Tabell 4.2.3 Tilskudd til næringskombinasjoner i perioden	41
Tabell 4.2.4 Utbetalinger til reindrifutøvere over Verdiskapingsprogrammet/Reinprogrammet/Utviklingsprogrammet (1 000 kr)	42
Tabell 4.2.5 Tiltak mot radioaktivitet i 2015 etter tiltakstype (1 000 kr)	43
Tabell 4.2.6 Forebyggende tiltak mot rovvilt etter tiltakstype for 2015 (1 000 kr)	43
4.3 Erstatninger	44
Tabell 4.3.1 Erstatning for tap av rein i perioden 2011-15 (1 000 kr)	44
Tabell 4.3.2 Antall erstattede fordelt på skadevolder i perioden 2013-15	45
Tabell 4.3.3 Antall erstattede per område i 2015, fordelt på skadevolder	45
Tabell 4.3.4 Erstatning for arealinngrep i perioden 2012-15 (1 000 kr)	46
4.4 Kostnader	47
Tabell 4.4.1 Siidaandelenes kostnader i perioden 2012-15 (1 000 kr)	47
Tabell 4.4.2 Siidaandelenes kostnader i 2015 etter kostnadsart (1 000 kr)	48

Tabell 4.4.3 Felleskostnader i perioden 2012-15 (1 000 kr).....	50
Tabell 4.4.4 Felleskostnader i 2015 etter kostnadsart (1 000 kr)	51
Tabell 4.4.5 Tamreinlagenes totale kostnader i perioden 2012-15 (1 000 kr).....	52
Tabell 4.4.6 Totale kostnader i 2015 etter kostnadsart (1 000 kr).....	53
Tabell 4.4.7 Totale kostnader i perioden 2012-2015 etter kostnadsart (1 000 kr)	54
Tabell 4.4.8 Totale kostnader i perioden 2006-2015 etter kostnadsart (1 000 kr)	56
Tabell 4.4.9 Utvikling av kostnader i perioden 2008-2015 på postene Varekjøp og Utstyr (1 000 kr.).....	57
Tabell 4.4.10 Slakterienes priser på slakting, inkl. frakt.....	57
4.5 Kapitalforhold.....	58
Tabell 4.5.1 Siidaandelenes samlede kapitalforhold i 2015 (1 000 kr).....	58
Tabell 4.5.2 Siidaandelenes samlede kapitalforhold i perioden 2012-15 (1 000 kr)	59
Tabell 4.5.3 Rentekostnader i perioden 2012-15 (1 000 kr)	59
Tabell 4.5.4 Total gjeld, renter og rentesats i samisk reindrift i perioden 2012-15	60
Tabell 4.5.5 Prosentvis fordeling av antall oppnådde reindrifftsfradrag for 2015, etter fradragenes størrelse.....	60
4.6 Antall årsverk og antall siidaandeler	61
Tabell 4.6.1 Arbeidsforbruk og antall siidaandeler i 2015	61
4.7 Sammendrag av totalregnskapet.....	62
Tabell 4.7.1 Sammendrag av reindrifftsens totalregnskap i perioden 2012-15, og endring fra 2014 til 2015 (1 000 kr).....	62
Tabell 4.7.2 Totalregnskap for 2015 fordelt etter reinbeiteområder (1 000 kr)	64
Tabell 4.7.3. Totalregnskap for 2015 fordelt på soner i Finnmark (1 000 kr).....	66
Tabell 4.7.4 Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk i perioden 2012-15 (kr).....	68
Tabell 4.7.5 Vederlag til arbeid og egenkapital per siidaandel i perioden 2012-15 (kr) ..	68
4.8 Budsjett 2016.....	70
Tabell 4.8.1 Sammendrag av totalregnskapet i perioden 2012-15, budsjett for 2016 og endring fra 2015 til 2016 (1 000 kr).....	73
Tilleggsinformasjon.....	74
5. Nærmere om reindrifftsavtalen.....	75
5.1 Innledning.....	75
5.2 Reindrifftsavtalen 2016/17.....	76
5.3 Fordeling av reindrifftsavtalens ramme	76
Tabell 5.3.1 Fordeling av reindrifftsavtalens ramme de fem siste avtaleårene (mill. kr)	77
Tabell 5.3.2 Utbetalinger over reindrifftsavtalens ramme de fire siste årene (mill. kr)	77
Tabell 5.3.3 Spesifikasjon av rammen for post 75 Kostnadssenkende og direkte tilskudd de fem siste avtaleårene (mill. kr)	77
Tabell 5.3.4 Spesifikasjon av regnskapet for post 75 Kostnadssenkende og direkte tilskudd de fire siste avtaleårene (mill. kr).....	78
5.4 Reindrifftsens utviklingsfond	78
Tabell 5.4.1 Fordeling av bevilgninger over Reindrifftsens utviklingsfond de fire siste årene 2012-2015 (1 000 kr)	79
Tabell 5.4.2 a) Innvilgede prosjektsøknader	80
Tabell 5.4.3 Innvilgede prosjektsøknader.....	82
Tabell 5.4.4 Innvilgede prosjektsøknader til konfliktforebyggende tiltak mellom reindrift og berørt part i perioden 2013-16, antall prosjekter og beløp (1 000 kr)	83
5.5 Kostnadssenkende og direkte tilskudd	83
Tabell 5.5.1 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag driftsåret 2015/16 (totalt)	84
Tabell 5.5.2 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag driftsåret 2015/16 (innvilget), og totalt for 2014/15	85

<i>Tabell 5.5.3 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag de fem siste driftsårene (tilslagsprosent)</i>	86
<i>Tabell 5.5.4 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag driftsåret 2015/16 (avslag eller ikke søkt)</i>	87
<i>Tabell 5.5.5 Utbetalte tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag i perioden 2011-15 (utbetalingsår) (1 000 kr)</i>	90
<i>Tabell 5.5.6 Tilskudd til slakterier de tre siste driftsårene, etter utbetalingsår (1 000 kr)</i>	91
6. Langsiktige utviklingstrekk for reindriften	92
6.1 Kjøttinntekter	92
6.2 Statstilskudd og tiltak mot radioaktivitet	96
6.3 Rovvilt	98
<i>Tabell 6.3.1 Oppgitte rovvilttap i forhold til oppgitte totale tap (prosent)</i>	99
<i>Tabell 6.3.2 Erstattede rovvilttap i forhold til oppgitte rovvilttap (prosent)</i>	100
6.4 Erstatninger	101
6.5 Kostnader	102
6.6 Vederlag til arbeid og egenkapital	104
6.7 Markedsforhold	106
<i>Tabell 6.7.1 Import av reinkjøtt de fem siste årene – gjelder all import, det vil si import både til full og redusert tollsats (tonn)</i>	107
<i>Tabell 6.7.2 Eksport av reinkjøtt de fem siste årene (tonn)</i>	108
7. Husholdsinntekter for reindriftsfamilier	111
7.1 Inntekter utenfor reindriftsnæringen	111
<i>Tabell 7.1.1 Sum lønn m.v. utenfor reindriften i 2015, 2014 og (2013) (1 000 kr)</i>	112
<i>Tabell 7.1.2 Sum lønn m.v. utenfor reindriften i 2015 for siidaandelsledere med ektefeller og siidaandelsledere uten ektefeller (1 000 kr)</i>	113
<i>Tabell 7.1.3 Gj.sn sum lønn m.v. utenfor reindriften i 2015 (1 000 kr. per siidaandel) ...</i>	113
<i>Tabell 7.1.4 Andel kvinnelige og mannlige siidaandelsledere som har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften i 2015 (prosent)</i>	114
<i>Tabell 7.1.5 Andel kvinnelige og mannlige ektefeller og samboere som har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften i 2015 (prosent)</i>	114
7.2 Strukturutvikling og sysselsetting	115
<i>Tabell 7.2.1 Antall personer per enhet (siidaandel/familieenhet)</i>	117
<i>Tabell 7.2.2 Beregnet arbeidsforbruk i 2015/2016</i>	119
<i>Tabell 7.2.3 Beregnet arbeidsforbruk (antall årsverk) i perioden 2012-16</i>	119
<i>Tabell 7.2.4 Antall siidaandeler i samisk reindrift de ti siste driftsårene</i>	120
<i>Tabell 7.2.5 Antall personer i samisk reindrift de ti siste årene</i>	120
<i>Tabell 7.2.6 Arbeidsforbruk for kvinner i 2015</i>	121
<i>Tabell 7.2.7 Antall siidaandeler i samisk reindrift i 2015/2016 med kvinner som innehavere, fordelt etter siidaandelslederens alder og siidaandelens reintall</i>	121
<i>Tabell 7.2.8 Antall siidaandeler i samisk reindrift i 2015/2016 med menn som innehavere, fordelt etter siidaandelslederens alder og siidaandelens reintall</i>	122
<i>Tabell 7.2.9 Antall felles siidaandeler i samisk reindrift i 2015/2016</i>	122
<i>Tabell 7.2.10 Fordeling av totalt reintall i samisk reindrift i 2015/ etter reineierens kjønn (prosent)</i>	123
<i>Tabell 7.2.11 Fordeling av totalt reintall i samisk reindrift i 2015/2016 etter reineierens medlemstype (prosent)</i>	123
<i>Tabell 7.2.12 Fordeling av totalt reintall i samisk reindrift etter reineiers alder (prosent)</i>	124
<i>Tabell 7.2.13 Fordeling av siidaandelsleders reintall i samisk reindrift etter siidaandelsleders alder (prosent)</i>	124

Tabell 7.2.14 a) Siidaandelsleders reintall i samisk reindrift i 2015 fordelt etter siidaandelsleders alder.....	125
8. Vurderinger av materialet.....	126
8.1 Vurderinger av situasjonen i de ulike reinbeiteområdene og sonene	126
8.2 Generelle vurderinger	154
Vedlegg	157
1. Tabeller.....	157
Vedleggstabell 1 Kjøttinntekter i 2015 (1 000 kr).....	157
Vedleggstabell 2 Kjøttinntekter i perioden 2011-15 (1 000 kr).....	157
Vedleggstabell 3 Ordinære inntektsoverføringer i perioden 2011-15 (1 000 kr).....	158
Vedleggstabell 4 Inntektsoverføringer per siidaandel i 2015 (1 000 kr)	158
Vedleggstabell 5 Tiltak mot radioaktivitet i perioden 1990-2015 (1 000 kr).....	159
Vedleggstabell 6 Erstatninger for tap av rein 2011-15 (1 000 kr).....	159
2. Tabelloversikt	160
3. Figuroversikt.....	163
4. Kart over reinbeiteområdene	167
5. Ordforklaringer.....	170

3. Figuroversikt

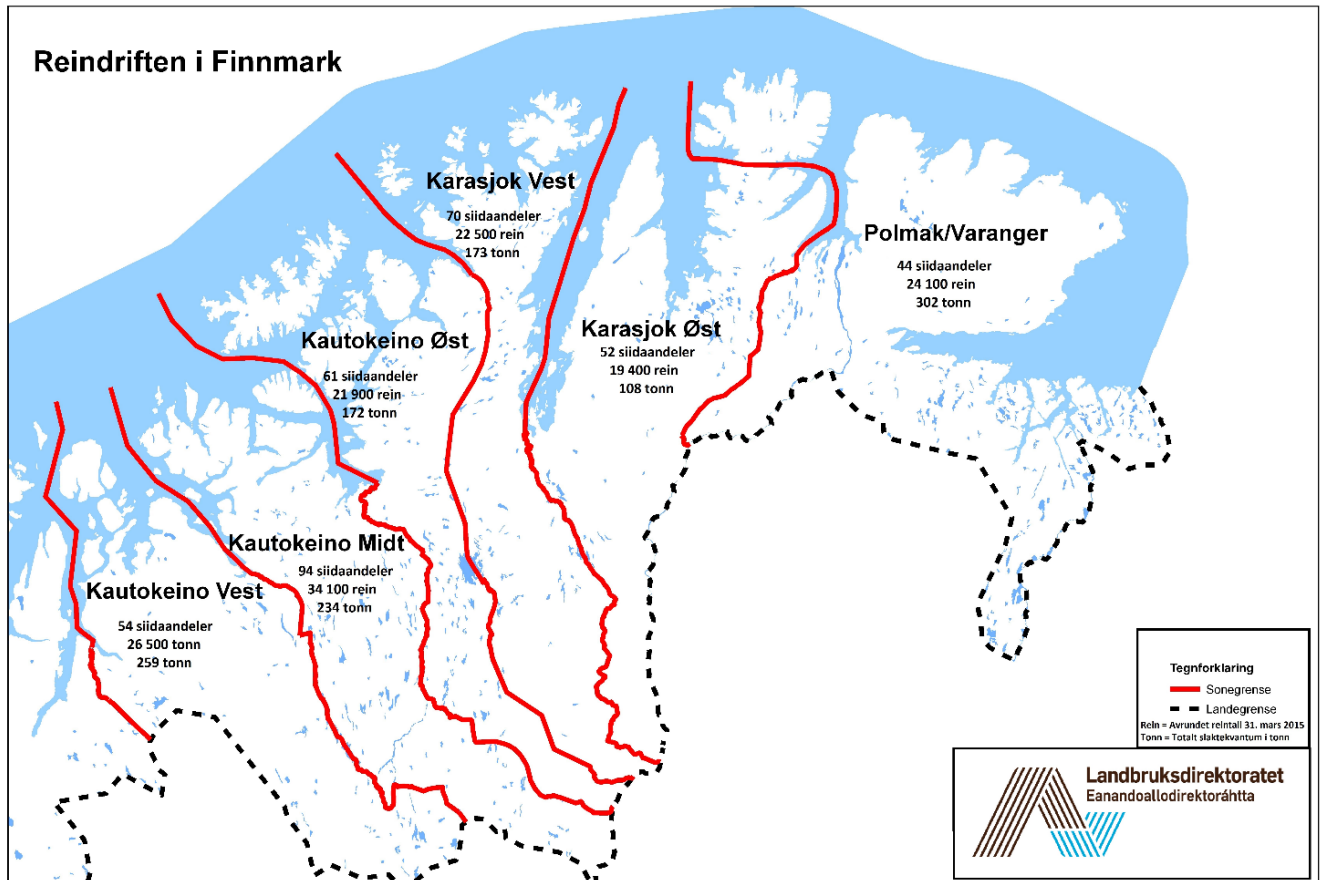
Forord.....	1
Sammendrag	2
Čoahkkáigeassu	5
Innhold	8
1. Økonomisk utvalg	10
1.1 Mandat	10
1.2 Medlemmer og sekretariat	10
1.3 Utvalgets arbeid	11
2. Mål og virkemidler i reindriftspolitikken	12
2.1 Reindriftspolitiske mål	12
2.2 Reindriftspolitiske virkemidler.....	14
3. Grunnlag og forutsetninger.....	16
3.1 Prinsipper.....	16
3.2 Materiale og metode	17
4. Totalregnskap 2015 og budsjett 2016	25
4.1 Produksjonsbaserte inntekter	25
Figur 4.1.1 Gjennomsnittlige kjøttinntekter per siidaandel (samisk reindrift) i 2015 (1000 kr).....	31
Figur 4.1.2 Gjennomsnittlige kjøttinntekter per rein i vårflokk i 2015 (kr. per rein)	32
4.2 Statstilskudd, tiltak mot radioaktivitet og forebyggende tiltak mot rovviltskader.....	36
Figur 4.2.1 Inntektsoverføringer i perioden 2012-15 (1 000 kr).....	39
Figur 4.2.2 Gjennomsnittlige inntektsoverføringer per siidaandel og gjennomsnitt for alle områder i 2015 (1 000 kr)	39
Figur 4.2.3 Gjennomsnittlige inntektsoverføringer per kg. kjøtt i 2015.....	40
4.3 Erstatninger.....	44
4.4 Kostnader.....	47

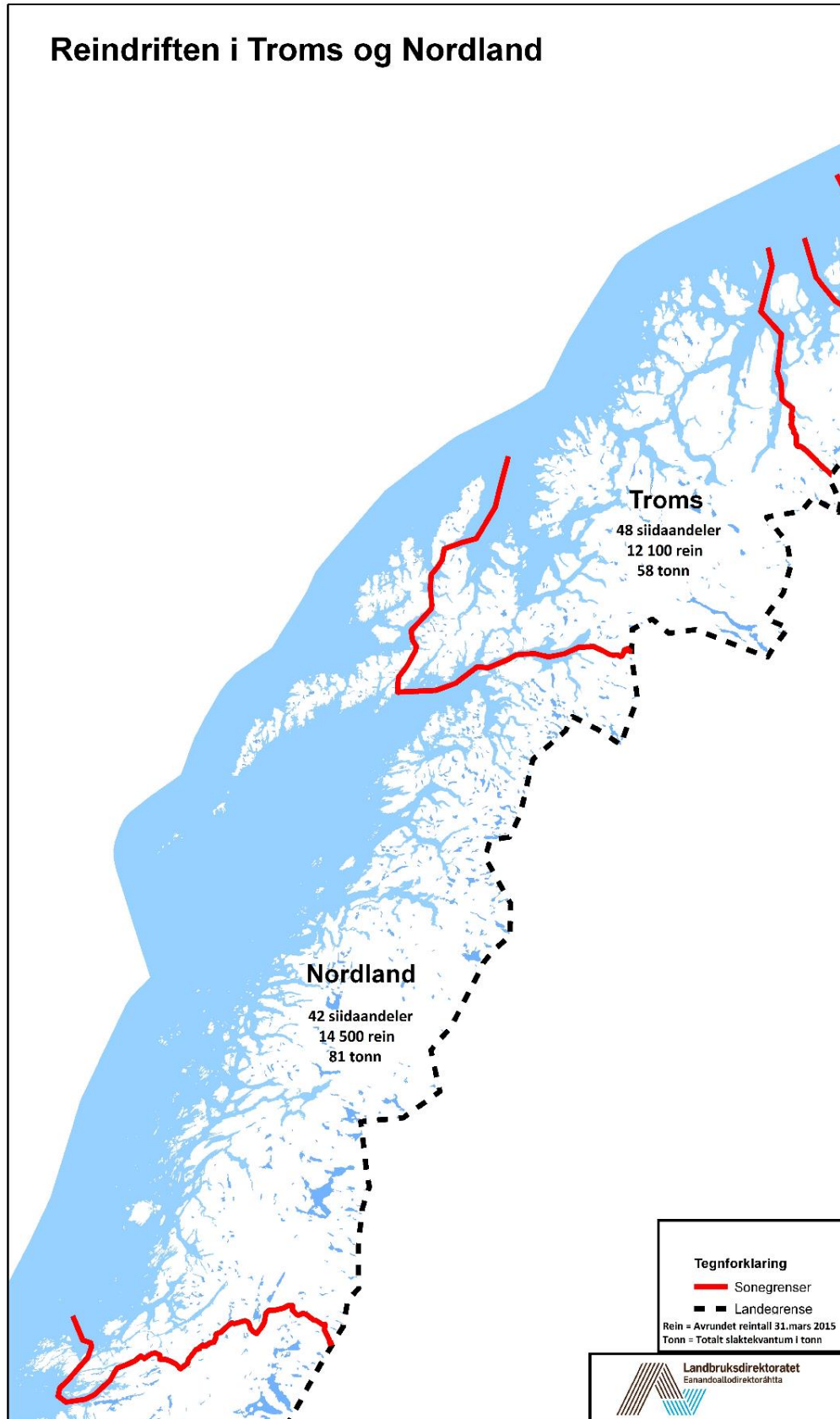
Figur 4.4.1 Gjennomsnittlige kostnader (kr. per rein) i perioden 2013-15 etter siidaandelens reintall.....	49
Figur 4.4.2 Totale kostnader (eksklusive renter) per rein og per kg produsert kjøtt i 2015	55
Figur 4.4.3 Totale kostnader (eksklusive renter) i perioden 2013-15 (1 000 kr).....	55
4.5 Kapitalforhold.....	58
4.6 Antall årsverk og antall siidaandeler	61
4.7 Sammendrag av totalregnskapet.....	62
Figur 4.7.1 Fordeling av totalregnskapets hovedposter i 2015 etter reintall, per område (kr. per rein).....	67
Figur 4.7.2 Fordeling av totalregnskapets hovedposter i 2015 etter reintall, fordelt på soner (kr. per rein)	67
Figur 4.7.3 Kjøttinntekter per siidaandel og totale kostnader per siidaandel i 2015 (1 000 kr).....	69
Figur 4.7.4 Totale inntekter per siidaandel og totale kostnader per siidaandel i 2015 (1 000 kr).....	69
4.8 Budsjett 2016.....	70
Tilleggsinformasjon.....	74
5. Nærmere om reindrifftsavtalen.....	75
5.1 Innledning.....	75
5.2 Reindrifftsavtalen 2016/17.....	76
5.3 Fordeling av reindrifftsavtalens ramme	76
5.4 Reindrifftsens utviklingsfond	78
5.5 Kostnadssenkende og direkte tilskudd	83
Figur 5.5.1 Direkte tilskudd til siidaandeler og tamreinlag de tre siste driftsårene (1 000 kr)	84
Figur 5.5.2 Gjennomsnittlige tilskudd til siidaandeler driftsåret 2015/2016 (Tall i 1 000 kr. per siidaandel).....	88
Figur 5.5.3 Gjennomsnittlige tilskudd til siidaandeler og tamreinlag driftsåret 2014/15 ..	89
6. Langsiktige utviklingstrekk for reindrifften.....	92
6.1 Kjøttinntekter.....	92
Figur 6.1.1 Reindrifftsens kjøttinntekter i perioden 2006-2015 (søyler), sammenholdt med prisutviklingen (produsentpris inklusive tilskudd) (kurve) (2015-kroner)	93
Figur 6.1.2 Produsentpris for kjøtt av rein, storfe og sau, eksklusive tilskudd (2015-kroner)	94
Figur 6.1.3 Utvikling i reintall per 31. mars i perioden 2006-2015 (korrigert reintall)	95
Figur 6.1.4 Totalproduksjon (tonn) og produksjon per dyr i vårflokk (kg per rein).....	96
6.2 Statstilskudd og tiltak mot radioaktivitet.....	96
Figur 6.2.1 Tilskudd med inntektsvirkning i perioden 2006-2015 (2015-kroner).....	97
Figur 6.2.2 Tiltakskostnader mot radioaktivitet i perioden 2006-2015 (2015-kroner).....	98
6.3 Rovvilt.....	98
Figur 6.3.1 Oppgitte tap av rein i driftsåret 2015/16, fordelt etter tapsårsak (prosent)	99
Figur 6.3.2 Utbetalte rovvilterstatninger til reindrifftsneringen i perioden 2006-2015 (2015 kroner).....	100
6.4 Erstatninger.....	101
Figur 6.4.1 Erstatninger i perioden 2006-2015 (2015-kroner).....	102
6.5 Kostnader.....	102
Figur 6.5.1 Kostnadsutviklingen i reindrifftsneringen i perioden 2006-2015 (2015-kroner)	103
Figur 6.5.2 Utvikling i siidaandelens gjennomsnittlige kostnader (søyler) (2015-kroner) og siidaandelens gjennomsnittlige reintall.....	104

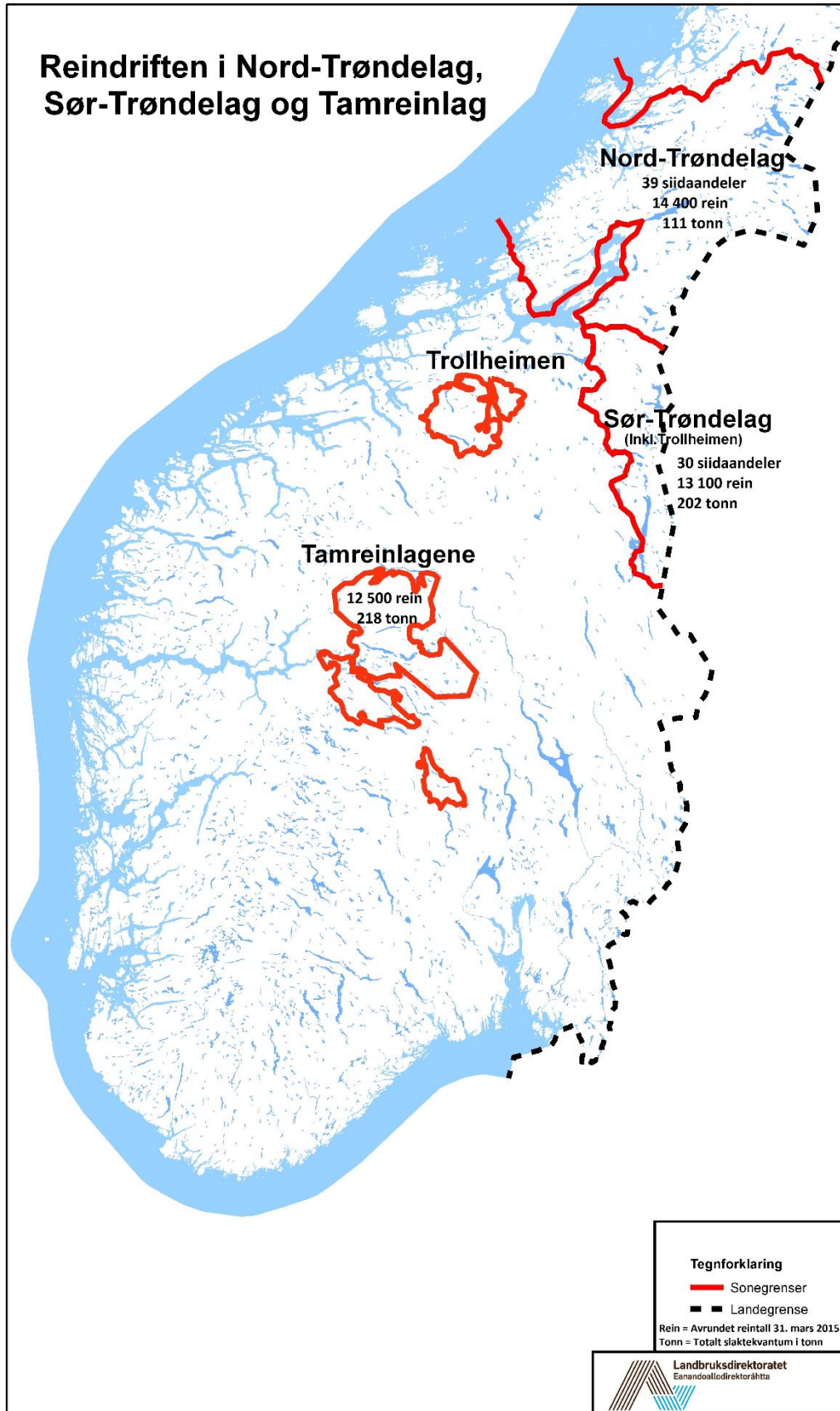
6.6 Vederlag til arbeid og egenkapital.....	104
<i>Figur 6.6.1 Utvikling i størrelsen på en del hovedposter i reindriftens totalregnskap (2015-kroner) (Produksjonsinntekter er kjøttinntekter korrigert for endringer i livdyrverdien)</i>	105
<i>Figur 6.6.2 Utvikling i vederlag til arbeid og egenkapital. (2015-kroner)</i>	106
6.7 Markedsforhold	106
<i>Figur 6.7.1 Fordeling mellom innenlandsk produksjon (slakt ved registrerte slakterier) og import i perioden 2005-2015 (tonn)</i>	107
<i>Figur 6.7.2 Reintallsutviklingen i Sverige, Finland og Norge i den siste tiårsperioden...</i>	108
<i>Figur 6.7.3 Totalt antall registrerte slaktedyr i Sverige, Finland og Norge</i>	109
<i>Figur 6.7.4 Pris til reineier i Sverige, Finland og Norge i den siste tiårsperioden (pris per kg, 2015-euro)</i>	110
7. Husholdsinntekter for reindriftsfamilier	111
7.1 Inntekter utenfor reindriftnæringen.....	111
7.2 Strukturutvikling og sysselsetting	115
<i>Figur 7.2.1 Antall enheter i samisk reindrift i perioden 1960-2016</i>	116
<i>Figur 7.2.2 Antall personer i samisk reindrift i perioden 1960-2016</i>	116
<i>Figur 7.2.3 Antall registrerte reinmerker i perioden 1960-2016</i>	118
8. Vurderinger av materialet.....	126
8.1 Vurderinger av situasjonen i de ulike reinbeiteområdene og sonene	126
<i>Figur 8.1.1 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i Polmak/Varanger i perioden 2006-2016 (*Budsjett tall for 2015) (2015 kroner)</i>	128
<i>Figur 8.1.2 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Polmak/Varanger i perioden 2006-2016 (*Budsjett-tall for 2016) (2015 kroner)</i>	129
<i>Figur 8.1.3 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Polmak/Varanger i perioden 2007-2015</i>	130
<i>Figur 8.1.4 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i Karasjok i perioden 2006-2016 (*Budsjett-tall for 2016) (2015 kroner)</i>	131
<i>Figur 8.1.5 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Karasjok i perioden 2006-2016 (*Budsjett-tall for 2016) (2015-kroner)</i>	132
<i>Figur 8.1.6 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Karasjok i perioden 2007-2015</i>	133
<i>Figur 8.1.7 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregns Vest-Finnmark i perioden 2006-2016 (*Budsjett-tall for 2016) (2015-kroner)</i>	134
<i>Figur 8.1.8 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Vest-Finnmark i perioden 2006-2016 (*Budsjett-tall for 2016) (2015-kroner)</i>	135
<i>Figur 8.1.9 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Vest-Finnmark i perioden 2007-2015</i>	136
<i>Figur 8.1.10 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i Troms i perioden 2006-2016 (*Budsjett-tall for 2016) (2015 kroner)</i>	137
<i>Figur 8.1.11 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Troms i perioden 2006-2016 (*Budsjett-tall for 2016) (2015-kroner)</i>	138
<i>Figur 8.1.12 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Troms i perioden 2007-2015</i>	139
<i>Figur 8.1.13 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i Nordland i perioden 2006-2016 (*Budsjett-tall for 2016) (2015-kroner)</i>	140
<i>Figur 8.1.14 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Nordland i perioden 2006-2016 (*Budsjett-tall for 2016) (2015-kroner)</i>	142
<i>Figur 8.1.15 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Nordland i perioden 2007-2015</i>	143

<i>Figur 8.1.16 Utvikling i størrelsen på inntekstpostene i reindriftens totalregnskap i Nord-Trøndelag i perioden 2006-2016 (*Budsjett-tall for 2016) (2015-kroner)</i>	144
<i>Figur 8.1.17 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Nord-Trøndelag i perioden 2006-2016 (*Budsjett-tall for 2016) (2015-kroner)</i>	146
<i>Figur 8.1.18 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Nord-Trøndelag i perioden 2006-2015</i>	147
<i>Figur 8.1.19 Utvikling i størrelsen på inntekstpostene i reindriftens totalregnskap i (*Budsjett-tall for 2016) (2015-kroner)</i>	148
<i>Figur 8.1.20 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Sør-Trøndelag/Hedmark i perioden 2006-2016 (*Budsjett-tall for 2016) (2015-kroner)</i>	149
<i>Figur 8.1.21 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Sør-Trøndelag/Hedmark i perioden 2007-2015</i>	150
<i>Figur 8.1.22 Utvikling i størrelsen på inntekstpostene i reindriftens totalregnskap hos tamreinlagene i perioden 2006-2016 (*Budsjett-tall for 2016)(2015-kroner)</i>	151
<i>Figur 8.1.23 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i tamreinlagene i perioden 2006-2016 (*Budsjett-tall for 2016) (2015-kroner)</i>	152
<i>Figur 8.1.24 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt hos tamreinlagene i perioden 2006-2015</i>	153
8.2 Generelle vurderinger	154
<i>Figur 8.2.1 Utvikling i størrelsen på inntekstpostene i reindriftens totalregnskap i perioden 2006-2016 (*Budsjett-tall for 2016) (2015-kroner)</i>	154
<i>Figur 8.2.2 Utvikling i størrelsen på inntekstpostene i reindriftens totalregnskap i perioden 2006-2016 (*Budsjett-tall for 2016) (2015-kroner)</i>	155
<i>Figur 8.2.3 Fordeling av totalregnskapets hovedposter og "sum lønn m.v. utenfor næringen" i 2015 etter reintall (kr. per rein)</i>	156
Vedlegg	157
1. Tabeller	157
2. Tabelloversikt	160
3. Figuroversikt.....	163
4. Kart over reinbeiteområdene	167
5. Ordforklaringer	170

4. Kart over reinbeiteområdene

5. Ordforklaringer

<i>Aktiv siidaandel</i>	Siidaandel som er oppført med rein i utgående beholdning (per 31. mars) i Melding om reindrift.
<i>Andre tilskudd</i>	Utdanningsstipend, lærlingordning i duodji (opphørt f.o.m. 2002), tilskudd til barnehager, avviklingslønn og tilskudd til innløsning av siidaandel.
<i>Binæringsinntekter</i>	Inntekter av duodji, jakt, fiske, bærplukking og annen virksomhet knyttet til reindrift.
<i>Becquerel (Bq)</i>	Måleenhet for radioaktivitet.
<i>Bruttopris</i>	Pris til reineier fra slakteri, før evt. slakte- og fraktekostnader er trukket fra.
<i>Distriktstilskudd</i>	Direkte tilskudd til reinbeitedistrikter (over Reindrifftsavtalen).
<i>Driftsenhet</i>	Nå definert som siidaandel, jf. ny reindrifftslov.
<i>Driftstilskudd</i>	Tilskudd til siidaandeler i hele landet (over Reindrifftsavtalen).
<i>Driftsår</i>	I reindrifften: 1. april – 31. mars (reindrifftsåret).
<i>Duodji</i>	Samisk husflid.
<i>Ektefelle tillegg</i>	Direkte tilskudd til siidaandeler der begge ektefeller utøver aktiv reindrift (over Reindrifftsavtalen).
<i>Felles siidaandel</i>	Siidaandel drevet av to ansvarlige ledere i fellesskap (ektefeller).
<i>Felleskostnader</i>	Felles kostnader som dekkes av reinbeitedistriktet, reindrifftsfondet eller særskilte erstatningsfond.
<i>Hovedavtalen</i>	Avtale som ligger til grunn for de årlige reindrifftsforhandlingene (revidert i 1992/93 – St.prp. nr. 66 (1992-1993)), inngått mellom Staten ved Landbruksdepartementet og Norske reindrifftsamers landsforbund (NRL).
<i>Investeringer</i>	Inngår under ordinære tilskudd, og omfatter livdyrlån, tilskudd til gjerder, bygninger og anlegg.
<i>Kalveslakttilskudd</i>	Direkte tilskudd til siidaandel for slakt av kalv (over Reindrifftsavtalen).
<i>Kapitalinnsats</i>	Innsats av kapital, for eksempel i form av rein, snøscooter etc.
<i>Konsumprisindeks</i>	Statistisk forholdstall for forbruksvarer (viser prisstigningen).
<i>Korrigert reintall</i>	Reintall per 31. mars korrigert i henhold til opplysninger i siidaandelens Melding om reindrift påfølgende år.
<i>Kostholdskompensasjon</i>	Tilskudd til kompensasjon for alternativt kosthold som følge av radioaktivitet i matrein.
<i>Livdyrverdi</i>	Verdi av levende rein (livdyr).
<i>Låste beiter</i>	Beiter som ikke er tilgjengelige på grunn av klimatiske forhold (is og snø).

<i>Melding om reindrift</i>	Melding som siidaandelene leverer inn hvert driftsår med oversikt over reintall, tap, slakteuttak, siidaandelens medlemmer, m.v.
<i>Nettopris</i>	Pris til reieneier fra slakteri, etter at slakte- og evt. fraktkostnader er trukket fra.
<i>NRL</i>	Norske Reindriftingsamers Landsforbund (næringsorganisasjon for norske reindriftingsamer).
<i>Oppgitt rovvilttap</i>	Rovvilttap oppgitt i siidaandelens Melding om reindrift.
<i>Ordinære tilskudd</i>	Inntektsoverføringer til siidaandeler og tamreinlag, herunder tilskudd til investeringer, pramming/flytting, distriktstilskudd, produksjonstilskudd, driftstilskudd, kalveslakttilskudd, tidligslaktetilskudd, ektefelle tillegg og tiltak konvensjonsbeiter (over Reindriftingsavtalen).
<i>Populasjon</i>	Alle individer innenfor et visst område.
<i>Produksjonspremie</i>	Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag som beregnes med utgangspunkt i en prosentsats (25 %) av avgiftspliktig salg av kjøtt og avgiftspliktige inntekter fra reien (over Reindriftingsavtalen fra og med 2003/04).
<i>Produksjonstilskudd</i>	Direkte tilskudd til siidaandeler og tamreinlag (over Reindriftingsavtalen).
<i>Produktivitet</i>	Kjøttproduksjon per dyr eller per arealenhet.
<i>Reinbeitedistrikt</i>	Reinbeiteområdet er delt inn i flere reinbeitedistrikter (etter reindriftingsloven §2).
<i>Reinbeiteområde</i>	Største forvaltningsenhet innenfor det samiske reindriftingsområdet (etter reindriftingsloven §2).
<i>Reindriftingsavtalen</i>	Ettårig økonomisk avtale mellom Staten (ved Landbruksdepartementet) og NRL.
<i>Reindriftingsfond</i>	Offentlig fond til fremme av reindriften (etter reindriftingsloven §32).
<i>Reinmerke</i>	All rein skal være øremerket ved snitt i ørene med eierens registrerte merke. Merking skal foregå innen 31. oktober det året dyret er født. Alle registrerte reinmerker i Norge finnes i et merkeregister.
<i>Samlet livdyrverdi</i>	Summen av alle livdyrverdier.
<i>Ressursregnskapet</i>	Økologisk regnskap over reindriftingsressursgrunnlag og ressursutnyttelse.
<i>RUF</i>	Reindriftings Utviklingsfond
<i>Samisk reindrift</i>	Reindrift innenfor reinbeitedistrikt, inkludert Trollheimen i Sør-Trøndelag/Hedmark.
<i>Siida/sijte</i>	Geografisk og sosial betegnelse for en gruppe av reieneiere som utøver deler av driften i fellesskap innenfor et bestemt areal.

Vedlegg

<i>Slakteuttak</i>	Antall slaktedyr eller antall kg slakt.
<i>St.meld. nr. 28 (1991-1992)</i>	Stortingsmeldingen om "En bærekraftig reindrift".
<i>Strata/stratum</i>	Inndeling av siidaandeler etter innehaverens alder og siidaandelens reintall.
<i>Syttingsrein</i>	Rein i eget merke som det føres tilsyn med i en annen siidaandel.
<i>Tamreinlag</i>	Sammenslutning av andelshavere med særskilt tillatelse for reindrift i enkelte sørnorske fjellområder utenfor det samiske reindrifftsområdet (etter reindrifftsloven §5).
<i>Tidligslaktetilskudd</i>	Direkte tilskudd til tidlig slakt (høstslakt) av rein i Finnmark (over Reindrifftsavtalen).
<i>Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag</i>	Omfatter produksjonstilskudd, driftstilskudd, kalveslakttilskudd, tidligslaktetilskudd og ektefelle tillegg.
<i>Totalkostnader</i>	Summen av siidaandelens kostnader, felleskostnader og kostnader i tamreinlag.
<i>Totalkvantum</i>	Summen av kjøttmengde levert slakteri, privat omsetning og privat forbruk.
<i>VSP-rein</i>	Verdiskapingsprogram for reindriften. Ordningen ble i 2013 endret til <i>Reinprogrammet</i> , og fra 01.01.2015 inngår Reinprogrammet i <i>Utviklingsprogrammet – landbruks- og reindrifftsbasert vekst og verdiskaping</i> . Ordningen administreres av Innovasjon Norge.
<i>Årsverk</i>	Normert arbeidsinnsats gjennom året (i reindriften 1.800 timer).

LANDBRUKSDIREKTORATET OSLO

POSTADRESSE:
Postboks 8140 Dep, 0033 Oslo

BESØKSADRESSE:
Stortingsgt. 28, 0161 Oslo

TELEFON: 78 60 60 00

E-POST: postmottak@landbruksdirektoratet.no

LANDBRUKSDIREKTORATET ALTA

BESØKSADRESSE:
Løkkeveien 111, 9510 Alta

www.landbruksdirektoratet.no